Toutes à l'école

វិទ្យាល័យ ហេបភីច័ន្ទតារានារីព្រែកថ្មី

កម្រងវិញ្ញាសា សម្រាប់ជំនួយស្មារតី
ប្រវត្តិវិទ្យា

រៀបរៀងដោយ ទី សុផល
(អ្នកសម្របសម្រួលមុខវិជ្ជា៖ ប្រវត្តិវិទ្យា និងភូមិវិទ្យា)

សម្រាប់ចែកជូនប្អូនៗសិស្សថ្នាក់ទី១២

ឆ្នាំសិក្សា២០២១-២០២២

អារម្ភកថា

ទស្សនៈវិស័យអប់រំនាសតវត្សរ៍ទី២១ បានផ្តោតទៅលើការរីកចម្រើនខ្លាំងផ្នែកវិទ្យាសាស្ត្រ បច្ចេកវិជ្ជា និងឌីជីថល (Digital) ដែលជាមូលដ្ឋានគ្រឹះរឹងមាំមួយយ៉ាងសំខាន់ ក្នុងការអភិវឌ្ឍសង្គម និងសេដ្ឋកិច្ច។ ការអភិវឌ្ឍធនធានមនុស្ស ដើម្បីឆ្ពោះទៅរកគំនិតនវានុវត្តន៍ថ្មីៗសម្រាប់បម្រើឱ្យសេចក្តីត្រូវការរបស់សង្គមជាតិទាំងមូល។ ដោយសារនិន្នាការពិភពលោក ដែលមានការអភិវឌ្ឍឥតឈប់ឈរ ទើបរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាដែលមានក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា ជាសេនាធិការ បានយកចិត្តទុកដាក់យ៉ាងខ្លាំងលើការបណ្តុះបណ្តាល និងអភិវឌ្ឍធនធានមនុស្សប្រកបដោយចីរភាព។ ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា បានធ្វើកំណែទម្រង់ការប្រឡងគឺជាផ្នែកមួយមានការចាប់អារម្មណ៍ខ្លាំងពីសំណាក់ពលរដ្ឋគ្រប់មជ្ឈដ្ឋាន ហើយនរណាក៏ចាំមិនភ្លេចនូវបញ្ញត្តិមួយដែលឯកឧត្តមបណ្ឌិតសភាចារ្យ **ហង់ជួន ណារ៉ុន** បានធ្វើការបញ្ជាក់ជូនបេក្ខជនគ្រប់រូបនោះគឺ« **អ្នកចេះ គឺជាប់**» ។ ដោយសារតែបញ្ញត្តិនេះ និងកំណែទម្រង់របស់ក្រសួងអប់រំបានធ្វើឱ្យការប្រឡងគ្រប់ផ្នែកកាន់តែប្រសើរឡើងៗ។ ម៉្យាងទៀតវប្បធម៌នៃការខ្សឹបខ្សៀវរកទិញវិញ្ញាសា ការបើកចម្លងត្រូវបានបញ្ចប់ ដោយសារតែវប្បធម៌នៃការអានកើនឡើង។ ហើយអ្វីដែលជាបញ្ហាប្រឈមដែលប្អូនៗ ក៏ដូចជាសិស្ស និស្សិតទូទាំងពិភពលោកកំពុងជួបប្រទះនាពេលបច្ចុប្បន្ននេះគឺបញ្ហាCOVID19។

ហេតុនេះហើយសិស្សត្រូវតែខំពង្រឹងខ្លួនដើម្បីឱ្យក្លាយជា«អ្នករៀនឯករាជ្យ»។ លោកគ្រូជឿជាក់គ្រប់ពេលវេលាថាប្អូនៗជាក្មេងស្រីដែលពូកែ ក្មេងស្រីដែលបានខិតខំយកចិត្តទុកដាក់ក្នុងរៀនសូត្រ ក្មេងស្រីដែលមានឯករាជ្យភាពក្នុងការសិក្សា ដែលត្រូវតែទទួលជ័យជំនះ និងត្រូវតែក្លាយជាអនាគតស្ត្រីឆ្នើមសម្រាប់កម្ពុជា និងពិភពលោកផងដែរ ។

ក្នុងឆ្នាំសិក្សា២០២១-២០២២នេះ ជាជំនាន់ទី៥ហើយសម្រាប់ការប្រឡងយកសញ្ញាបត្រមធ្យមសិក្សាទុតិយភូមិ។ ចំណែកសិស្សច្បងរបស់ប្អូនៗ គឺសុទ្ធតែទទួលបានជោគជ័យគ្រប់ៗគ្នា ដែលនេះជាមេរៀនគំរូដ៏ល្អមួយរបស់ពួកគាត់ សម្រាប់ប្អូនៗត្រូវខំប្រឹងប្រែងឱ្យកាន់តែប្រសើរឡើងពីមួយឆ្នាំទៅមួយឆ្នាំ ដើម្បីទទួលបាននិទ្ទេសល្អ និងមានឱកាសការងារល្អក្នុងប្រទេស តំបន់ និងអន្តរជាតិ។

ជាចុងក្រោយលោកគ្រូសូមជូនពរប្អូនៗ ទទួលបានជោគជ័យល្អប្រសើរគ្រប់ៗគ្នាសម្រាប់ការប្រឡងខាងមុននេះ និងជោគជ័យក្នុងដំណើរជីវិតដ៏វែងឆ្ងាយដែលប្រកបដោយស្នាមញញឹម និងការតស៊ូប្រកបដោយសីលធម៌ សច្ចធម៌ យុត្តិធម៌ និងភាពស្មោះត្រង់។

សៀវភៅនេះ ខ្ញុំបាទគ្រាន់តែកែសម្រួលឡើងវិញនូវវិញ្ញាសាមួយចំនួន ពីកម្រងវិញ្ញាសាឆ្នាំសិក្សា២០១៨-២០១៩ សម្រាប់ប្រើប្រាស់ នៅវិទ្យាល័យហេបភីច័ន្ទតារានារីព្រែកថ្មី តែប៉ុណ្ណោះ។ តែខ្ញុំសង្ឃឹមថាសៀវភៅនេះនឹងក្លាយជាមិត្តដ៏ល្អ និងជាឯកសារជំនួយស្មារតីមួយសម្រាប់ប្អូនៗ និងមិត្តអ្នកអាន។

ខ្ញុំបាទសូមគោរពអធ្យាស្រ័យរាល់កំហុសដោយអចេតនាណាមួយ ដែលកើតមានក្នុងសៀវភៅនេះ ហើយយើងខ្ញុំរីករាយទទួលយកនូវមតិរិះគន់ស្ថាបនាពីសំណាក់មិត្តអ្នកអានគ្រប់មជ្ឈដ្ឋាន។

ថ្ងៃចន្ទ ទី១៤ ខែមីនា ឆ្នាំ២០២២

ទី សុផល

កម្រងវិញ្ញាសាសម្រាប់ជំនួយស្មារតី

វិញ្ញាសាត្រៀមទី១

ប្រធាន

1. ដូចម្តេចដែលហៅថា សមាគមអាស៊ាន? តើសមាគមអាស៊ានមានសមាជិកប៉ុន្មានប្រទេស? ចូររៀបរាប់។
2. តើកត្តាអ្វីខ្លះដែលជាប្រភពជំរុញឱ្យមានការកសាងប្រព័ន្ធដឹកនាំពិភពលោកតែមួយ (សកលភាវូបនីយកម្ម)?
3. ចូរពណ៌នាពីនយោបាយអព្យាក្រឹតនៅក្នុងរបបសង្គមរាស្ត្រនិយម ។
4. សង្គ្រាមនៅកម្ពុជាក្នុងឆ្នាំ១៩៧០-១៩៧៥, ១៩៧៩-១៩៩៨ និងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ (១៩៧៥-១៩៧៩) មានផលវិបាកអ្វីខ្លះសម្រាប់កម្ពុជា?
5. មូលហេតុអ្វីបានជាគេចាត់ទុកថា សម្តេចនរោត្តម សីហនុ និងសម្តេច ហ៊ុន សែន ជាបិតាសន្តិភាពនៅកម្ពុជា?
6. តើព្រះបាទអង្គដួងមានតួនាទីអ្វីខ្លះក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជា?

អត្រាកំណែ

១-សមាគមអាស៊ាន គឺជាសមាគមប្រជាជាតិអាស៊ីអាគ្នេយ៍។ សមាគមអាស៊ានមានសមាជិកចំនួន១០ ប្រទេសគឺ

- ថៃ ចូលជាសមាជិកអាស៊ាន ថ្ងៃទី០៨ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៦៧
- ម៉ាឡេស៊ី ចូលជាសមាជិកអាស៊ាន ថ្ងៃទី០៨ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៦៧
- សិង្ហបុរី ចូលជាសមាជិកអាស៊ាន ថ្ងៃទី០៨ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៦៧
- ហ្វីលីពីន ចូលជាសមាជិកអាស៊ាន ថ្ងៃទី០៨ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៦៧
- ឥណ្ឌូនេស៊ី ចូលជាសមាជិកអាស៊ាន ថ្ងៃទី០៨ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៦៧
- ព្រុយណេ ដារូសាលឹម ចូលជាសមាជិកអាស៊ាន ថ្ងៃទី០៧ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៨៤
- វៀតណាម ចូលជាសមាជិកអាស៊ាន ថ្ងៃទី២៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៩៥
- មីយ៉ាន់ម៉ា ចូលជាសមាជិកអាស៊ាន ថ្ងៃទី២៣ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៩៧
- ឡាវចូលជាសមាជិកអាស៊ាន ថ្ងៃទី២៣ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៩៧
- កម្ពុជាចូលជាសមាជិកអាស៊ាន ថ្ងៃទី៣០ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៩៩

២-កត្តាដែលជាប្រភពជំរុញឱ្យមានការកសាងប្រព័ន្ធដឹកនាំពិភពលោកតែមួយ(សកលភាវូបនីយកម្ម) មាន៖

- កម្លាំងចលករនៃប្រព័ន្ធសេដ្ឋកិច្ចសកលលោកដែលជំរុញឱ្យកាន់តែលេចឡើងនូវអស្ថិរភាព និង ផលវិបាកចំពោះបញ្ហាផ្ទៃក្នុងប្រទេសនិងទំនាក់ទំនងរវាងប្រទេសលើសកលលោក
- បញ្ហារួមជាច្រើនបានកើនឡើងដែលទាមទារឱ្យមានការសម្រេចចិត្តដោះស្រាយបញ្ហាទាំងនេះតាមរយៈថ្នាក់ដឹកនាំរដ្ឋាភិបាល អង្គការអន្តរជាតិ សហគមន៍អន្តរជាតិ និងសមាគមអន្តរជាតិ
- មានកំណើនខ្លាំងក្នុងការបំលាស់ទីលំនៅរបស់ប្រជាជនលើពិភពលោក
- មានការរីកចម្រើននូវប្រព័ន្ធទំនាក់ទំនងទូរគមនាគមន៍អន្តរជាតិ
- ការរីកសាយភាយនូវបច្ចេកវិជ្ជាយោធាទំនើប។

៣-ពណ៌នាពីនយោបាយអព្យាក្រឹតនៅក្នុងរបបសង្គមរាស្ត្រនិយម

អត្ថន័យ

- នយោបាយអព្យាក្រឹតនៅក្នុងសម័យសង្គមរាស្ត្រនិយមមានន័យថា ជានយោបាយរបស់ប្រជាជាតិទាំងមូលដែលនយោបាយនេះតម្រូវឱ្យប្រកាន់នូវអាកប្បកិរិយាមួយ និងជាដាច់ខាតរវាងបក្សខាងលិច និងបក្សកុម្មុយនីស្ត គឺជាអាកប្បកិរិយាមិត្តភាពមួយជាមួយបក្សទាំងពីរនេះ ដែលតែងតែទទួលជំនួយទាំងអស់ណាដែលមិនធ្វើឱ្យសាបរលាបដល់អធិបតេយ្យភាព និងអព្យាក្រឹតរបស់កម្ពុជា។
- អព្យាក្រឹតរបស់កម្ពុជាដែលបានកសាងមកនេះបានដៅទុកជាច្បាស់ថា ត្រូវរាប់អានគួរសមនឹងប្រទេសជាតិទាំងឡាយឱ្យស្មើគ្នា កុំឱ្យមានធ្ងន់ស្រាលទោះបីប្រទេសនោះកាន់លទ្ធិយ៉ាងណាក៏ដោយ អព្យាក្រឹតរបស់កម្ពុជាធ្វើបដិសណ្ឋារកិច្ចមានសេចក្តីរាប់អាន ចំពោះមហាប្រទេសស្មើគ្នា មិនថាប្រទេសនោះជាពួកក្រុមខាងកើត ខាងលិច ឬអព្យាក្រឹតទេ។
- អព្យាក្រឹតនេះ តម្រូវឱ្យកម្ពុជារក្សាទុកភ្ជាប់នៅតុល្យភាពពេញលក្ខណៈរវាងប្រជាជាតិទាំងឡាយ ហើយឱ្យកម្ពុជាទប់ទល់តស៊ូមិនព្រមចាញ់ មិនព្រមស្រយុត មិនព្រមរំលែកឱ្យដាច់ខាតចំពោះការគាបសង្កត់ ឬគំរាមរបស់ជាតិណាក៏ដោយ ហើយអព្យាក្រឹតដែលយើងបានស្ថាបនានេះបរិសុទ្ធល្អមែនហើយ តែបរិសុទ្ធពេកទៅ យើងដុសខាត់លាងទឹកឱ្យស្អាតពេកទៅ រហូតអស់ជាតិដៅទៅជារីងរាំង។

មូលហេតុនៃការប្រកាន់យកនយោបាយអព្យាក្រឹតនៅក្នុងរបបសង្គមរាស្ត្រនិយម

- នយោបាយអព្យាក្រឹតត្រូវបានកំណត់នៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចនៃសន្និសីទក្រុងហ្សឺណែវ ឆ្នាំ១៩៥៤។ សេចក្តីសម្រេចនេះគឺជាការទាមទាររបស់ចិន និងសូវៀតដើម្បីបញ្ចៀសមិនឱ្យសហរដ្ឋអាម៉េរិក កសាងមូលដ្ឋានទ័ពនៅកម្ពុជា
- នៅថ្ងៃទី១៨ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៥៥ ក្នុងដំណើរទស្សនកិច្ចនៅឥណ្ឌាសម្តេចព្រះនរោត្តមសីហនុ បានចុះហត្ថលេខាជាមួយលោក នេរុ(នាយករដ្ឋមន្ត្រីឥណ្ឌា) លើសេចក្តីប្រកាសរួមគឺការរួមរស់ជាមួយគ្នាដោយសុខសន្តិភាព

- នៅថ្ងៃទី១៨-២៤ ខែមេសាឆ្នាំ ១៩៥៥ ក្នុងសន្និសីទប្រទេសអាស៊ី-អាហ្វ្រិកនាក្រុងបានឌុង(ឥណ្ឌូនេស៊ី) ទ្រង់បានធ្វើសេចក្តីអះអាងអំពីកម្មវិធីនយោបាយអព្យាក្រឹតរបស់កម្ពុជា និងការរួមរស់ជាមួយគ្នាដោយសន្តិភាព។ ក្នុងឱកាសនោះ ទ្រង់បានជួបជាមួយមេដឹកនាំចិន ជូអេនឡាយ និងមេដឹកនាំវៀតណាម ផាម វ៉ាន់ដុងដែលប្រទេសទាំងពីរសុទ្ធតែបានប្រកាសពីការកសាងទំនាក់ទំនងជាមួយកម្ពុជា ដោយឈរលើគោលការណ៍ គោរពសិទ្ធិគ្នាទៅវិញទៅមក គោរពអធិបតេយ្យភាព បូរណភាពទឹកដី និងមិនលូកដៃចូលបញ្ហាផ្ទៃក្នុងរបស់ប្រទេសជិតខាង។
- នៅថ្ងៃទី១៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៥៥ កម្ពុជាបានចូលជាសមាជិកអង្គការសហប្រជាជាតិ។ នៅក្នុងឱកាសនោះតំណាងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានប្រកាសពីការដើរលើមាគ៌ានយោបាយអព្យាក្រឹត។

ដើម្បីពង្រឹងនយោបាយអព្យាក្រឹត របបសង្គមរាស្ត្រនិយមបាន

- ១៨ មីនា ១៩៥៥ ក្នុងដំណើរទស្សនកិច្ចនៅឥណ្ឌា សម្តេចនរោត្តម សីហនុ បានចុះហត្ថលេខាជាមួយលោក នេរុ លើសេចក្តីប្រកាសរួមមួយគឺការរួមរស់ជាមួយគ្នា ដោយសេចក្តីសុខសន្តិភាព
- ១៨-២៤ មេសា ១៩៥៥ ក្នុងសន្និសីទកំពូលនៃប្រជាជាតិអាស៊ី- អាហ្វ្រិក នាទីក្រុងបានឌុងព្រះអង្គបានប្រកាសពីនយោបាយអព្យាក្រឹត និងបានរួមរស់ជាមួយគ្នាដោយសន្តិភាព
- ១៤ ធ្នូ ១៩៥៥ ក្នុងពេលដែលកម្ពុជាចូលជាសមាជិកអង្គការសហប្រជាជាតិ កម្ពុជាបានប្រកាសពីមាគ៌ានយោបាយអព្យាក្រឹត
- ១៩៥៦ នៅទីក្រុងប្រ៊ីយូនី ព្រះអង្គបានចុះហត្ថលេខាលើធម្មនុញ្ញនៃចលនាមិនចូលបក្សសម្ព័ន្ធ

លទ្ធផលនៃការប្រកាន់នយោបាយអព្យាក្រឹត

ជំហានដំបូង

- ធ្វើឱ្យកិត្យានុភាពកម្ពុជាល្បីសុះសាយក្នុងតំបន់
- ក្រុមអ្នកប្រឆាំងពុំហ៊ានប៉ះពាល់ហើយទទួលស្គាល់គុណសម្បត្តិនៃនយោបាយអព្យាក្រឹត
- ប្រទេសកម្ពុជារស់ក្នុងសុខសន្តិភាពអស់រយៈពេល១៥ឆ្នាំ ក្នុងខណៈដែលប្រទេសជិតខាងដូចជាវៀតណាមស្ថិតក្នុងភ្លើងសង្គ្រាម។

ដំណាក់កាលនៃសង្គ្រាមត្រជាក់

នយោបាយអព្យាក្រឹតរបស់កម្ពុជាចុះខ្សោយ ដោយសារតែប្រទេសជាមហាអំណាចនៃប្លុកទាំងពីរមិនទុកកម្ពុជាក្នុងមាគ៌ាសន្តិភាព ហើយគេបានធ្វើសកម្មភាពប្រឆាំងនឹងនយោបាយអព្យាក្រឹតដូចជា៖

- សហរដ្ឋអាម៉េរិកផ្តល់ជំនួយដល់កម្ពុជាពិសេសជំនួយផ្នែកយោធាដែលជំនួយនេះមានទិសដៅ ចិញ្ចឹមពួកស្តាំនិយម។

- ប្រទេសថៃបានគាំទ្រសកម្មភាពខ្មែរសេរី ដែលជាកងទ័ពប្រឆាំងរាជរដ្ឋាភិបាល ដោយផ្តល់ដីឱ្យកសាងជុំរុំហាត់ទ័ព កសាងស្ថានីយវិទ្យុផ្សាយសំឡេង ដើម្បីប្រឆាំងនយោបាយសង្គមរាស្ត្រនិយម។
- កងទ័ពវៀតណាមខាងត្បូងបានធ្វើសកម្មភាពឈ្លានពានលើទឹកដីខ្មែរតាមព្រំដែន
- កងទ័ពវៀតណាមខាងជើងបានបង្កើតមូលដ្ឋានទ័ពលើទឹកដីខ្មែរនៅតាមព្រំដែន។ ពួកនេះបានបណ្តុះបណ្តាលកងកម្លាំងខ្មែរក្រហមដើម្បីធ្វើបដិវត្តន៍
- សកម្មភាពរបស់ប្រទេសខាងលើមានទិសដៅប្រឆាំងនឹងនយោបាយអព្យាក្រឹត។

ការបញ្ចប់នយោបាយអព្យាក្រឹត

- នយោបាយអព្យាក្រឹតត្រូវបញ្ចប់ដោយសារកម្លាំងខាងក្នុង គឺការធ្វើរដ្ឋប្រហារថ្ងៃទី ១៨ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧០ ដោយលោក លន់ នល់ និងព្រះអង្គម្ចាស់ស៊ីសុវត្ថិ សិរីមតៈ ដែលមាននិន្នាការទៅរកសហរដ្ឋអាមេរិកដើម្បីទម្លាក់សម្តេចព្រះនរោត្តម សីហនុ ពីប្រមុខរដ្ឋ។

មានចំណុចត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត

៤-សង្គ្រាមនៅកម្ពុជា(១៩៧០-១៩៧៥), (១៩៧៩-១៩៩៨) និងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ នាំមកនូវផលវិបាកដល់កម្ពុជាដូចតទៅះ

វិស័យសេដ្ឋកិច្ច

- ដីស្រែ ចម្ការទុកចោលទំនេរក្លាយជាចម្ការមីន រណ្តៅគ្រាប់បែក
- រោងចក្រ សហគ្រាស ចម្ការកៅស៊ូត្រូវបំផ្លាញ
- បំផ្លាញហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធស្ពាន ផ្លូវថ្នល់ សំណង់បរិក្ខារផ្សេងៗ
- បាត់បង់ធនធាន និងអ្នកវិនិយោគទុនមិនហ៊ានចូលមក
- ទំនិញឡើងថ្លៃ អតិផរណាក្រដាសប្រាក់

វិស័យនយោបាយ

- ប្រទេសកម្ពុជាបាត់បង់កេរ្តិ៍ឈ្មោះ កិត្តិយស លើឆាកអន្តរជាតិ
- ប្រជាជនបាត់ជំនឿលើថ្នាក់ដឹកនាំ និងអស់សង្ឃឹមលើជោគវាសនាប្រទេសជាតិ
- នាំប្រទេសទៅរកការសម្លាប់រង្គាលលើជាតិសាសន៍ឯង
- កម្ពុជាជាប្រទេសមួយរស់នៅដោយឯកោ

វិស័យសង្គម

- សម្លាប់មនុស្សអស់ជាងបីលាននាក់
- បន្សល់នូវអ្នកបួស ពិការ ក្មេងកំព្រា ស្ត្រីមេម៉ាយ
- បាត់បង់ធនធានមនុស្ស
- ព្រាត់ប្រាសគ្រួសារ ផ្ទះសម្បែង រងទុក្ខវេទនា គ្រោះទុរភិក្ស
- ជួបនូវអាណាធិបតេយ្យ ចោរកម្ម ពុករលួយ អយុត្តិធម៌
- បំបាត់សិទ្ធិសេរីភាពជំនឿសាសនា

មានមតិផ្សេងៗទៀត

៥- បានជាគេចាត់ទុកថា សម្តេចនរោត្តម សីហនុ និងសម្តេចហ៊ុន សែន ជាបិតាសន្តិភាពនៅកម្ពុជា៖

សម្តេចនរោត្តម សីហនុ

- ជាអ្នកនយោបាយជើងចាស់ដែលធ្លាប់នាំឯករាជ្យជូនកម្ពុជា
- ជាអ្នកផ្តួចផ្តើមឱ្យមានការចរចារកសន្តិភាព
- ជាប្រធានក្រុមប្រឹក្សាជាតិជាន់ខ្ពស់ (SNC)
- ជាអ្នកចុះហត្ថលេខាលើសន្ធិសញ្ញាសន្តិភាពនៅទីក្រុងប៉ារីស ថ្ងៃទី២៣ តុលា ១៩៩១
- ជាអ្នកបង្រួបបង្រួមជាតិ ជាអ្នកផ្សះផ្សាជាតិដោយធ្វើការផ្សះផ្សាវិបត្តិក្រោយការបោះឆ្នោតឆ្នាំ ១៩៩៣ ដែលកើតចេញពីការដណ្តើមឥទ្ធិពលគ្នារវាងគណបក្សហ៊្វុនស៊ីនប៉ិច និងគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា បង្កើតបានជារដ្ឋាភិបាលចម្រុះ
- ជាអ្នកផ្សះផ្សារាល់វិបត្តិនយោបាយក្រោយការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសតំណាងរាស្ត្រឆ្នាំ១៩៩៨-២០០៣
- មានមតិផ្សេងៗទៀត

សម្តេចហ៊ុន សែន

- ជាអ្នកនយោបាយវៃឆ្លាតផ្នែកការទូត
- ជាអ្នកផ្តួចផ្តើមឱ្យមានការចរចារកសន្តិភាព
- ជាអ្នកចុះហត្ថលេខាលើសន្ធិសញ្ញាសន្តិភាពនៅទីក្រុងប៉ារីស(២៣ តុលា ១៩៩១)
- ជាអ្នកធានាអះអាងសន្តិសុខ សណ្តាប់ធ្នាប់ក្នុងពេលបោះឆ្នោតជ្រើសរើសតំណាងរាស្ត្រ ថ្ងៃទី២៣-២៨ ឧសភា ១៩៩៣
- ជាអ្នកផ្សះផ្សាវិបត្តិនយោបាយក្រោយបោះឆ្នោតឆ្នាំ១៩៩៣ ឆ្នាំ១៩៩៨ ឆ្នាំ២០០៣ ឆ្នាំ២០០៨ និងឆ្នាំ ២០១៣
- ជាអ្នកបញ្ចប់សង្គ្រាមស៊ីវិលទាំងស្រុងនៅកម្ពុជា ដោយអនុវត្តនយោបាយឈ្នះ-ឈ្នះ (យុទ្ធសាស្ត្រ ឈ្នះឈ្នះ)ដែលបានរំលាយអង្គការចាត់តាំងខ្មែរក្រហម និងធ្វើសមាហរណកម្មកងកម្លាំងខ្មែរក្រហម ឱ្យមកចូលរួមរស់ជាមួយរាជរដ្ឋាភិបាលនៅឆ្នាំ១៩៩៨ នាំមកនូវសុខសន្តិភាពូបនីយកម្មនៅកម្ពុជា
- **មានមតិផ្សេងៗទៀត**

៦-ព្រះបាទអង្គដួង មានតួនាទីក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាដូចជា៖

នយោបាយក្រៅប្រទេស

- ផ្តើមគំនិតធ្វើទំនាក់ទំនងជាមួយបារាំង ដើម្បីបញ្ចៀសប្រទេសកម្ពុជាឱ្យរួចផុតពីការត្រួតត្រា ពីសំណាក់ សៀម និងអណ្ណាម

កំណែទម្រង់

- វិស័យរដ្ឋបាល៖ មានការរៀបចំរដ្ឋបាលខេត្ត ស្រុក ខណ្ឌ
- វិស័យហិរញ្ញវត្ថុ៖ បង្កើតរូបិយប័ណ្ណសម្រាប់ប្រើប្រាស់

- វិស័យវប្បធម៌
    - បង្កើតសាលារៀនតាមវត្ត
    - លើកទឹកចិត្តគ្រូបង្រៀន កវី បណ្ឌិត ដោយព្រះអង្គផ្ទាល់ជាអ្នកនិពន្ធ ដូចជារឿង ចំប៉ាថោង...
- វិស័យសេដ្ឋកិច្ច
    - មានប្រើរូបិយប័ណ្ណជាមធ្យោបាយក្នុងការដោះដូរ សម្រួលការធ្វើពាណិជ្ជកម្មទាក់ទាញឈ្មួញ ចិន ឥណ្ឌា
    - កសាងកំពង់ផែកំពត
    - កសាងផ្លូវពីឧដុង្គទៅកំពត
- វិស័យពន្ធដារ
    - បង្កើតឱ្យមានរបបភាសី ផ្តល់លទ្ធភាពឱ្យរដ្ឋរៀបចំថវិកាមួយដែលមានតុល្យភាព
    - ព្រះអង្គបញ្ជាមិនឱ្យគេដំឡើងពន្ធ។
- វិស័យសង្គម
    - ព្រះអង្គហាមមន្ត្រីមិនឱ្យផឹកស្រា អ្នកណាជក់អាភៀនត្រូវបណ្តេញចោល
    - ព្រះអង្គហាមមិនឱ្យធ្វើផ្ទស់បិទជិតស្ទឹង
    - ព្រះអង្គកាត់បន្ថយក្បួនដង្ហែរបស់មន្ត្រីធំៗ
    - ព្រះអង្គបញ្ជាឱ្យគេសង់សាលាធទានដើម្បីយាងទៅចែកបាយ សម្ល ដល់ប្រជារាស្ត្រក្រីក្រ

- សាសនា
    - ព្រះអង្គបានពិភាក្សាជាមួយព្រះសង្ឃអំពីបញ្ហាសាសនា និងអក្សរសាស្ត្រខ្មែរ ហើយព្រះអង្គបានយកចិត្តទុកដាក់លើធម្មយុត្តិកនិកាយ
    - ទំនុកបម្រុងព្រះពុទ្ធសាសនា ដោយកសាងវត្តអារាម
- **ចំណុចត្រឹមត្រូវផ្សេងៗទៀត**

វិញ្ញាសាត្រៀមទី២

ប្រធាន

1. តើអ្នកប្រាជ្ញខ្មែរឈ្មោះអ្វីដែលបានរៀបចំវចនានុក្រមខ្មែរ?
2. តើលោកប្រធានាធិបតីហ្វ្រង់គ្លីនរ៉ូស្វេលបានអនុវត្តវិធានការអ្វី ដើម្បីដោះស្រាយវិបត្តិសេដ្ឋកិច្ចពិភពលោកឆ្នាំ១៩២៩-១៩៣៣? ហើយក្នុងការអនុវត្តនោះដើម្បីព្យាបាលវិបត្តិសេដ្ឋកិច្ចពិភពលោកនេះ តើលោកប្រធានាធិបតីសហរដ្ឋអាម៉េរិកបានបង្កើតភ្នាក់ងារអ្វីខ្លះ ហើយភ្នាក់ងារនីមួយៗមានទិសដៅអ្វីខ្លះ?
3. ចូរពណ៌នាពីកត្តាសំខាន់ៗ ដែលធ្វើឱ្យរបបសាធារណរដ្ឋខ្មែរ(១៩៧០-១៩៧៥)ដួលរលំ។
4. ចូរពណ៌នាពីសមាជជាតិ ក្នុងសម័យសង្គមរាស្ត្រនិយម(១៩៥៥-១៩៧០)។
5. ចូរពណ៌នាពីសមិទ្ធផលរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាពីឆ្នាំ ១៩៩៣ ដល់ពេលបច្ចុប្បន្ន។

អត្រាកំណែ

១-វចនានុក្រមខ្មែរបានរៀបចំឡើងដោយ **សម្តេចព្រះសង្ឃរាជ ជួនណាត។**

២-អនុវត្ត «វិធានការថ្មី(New deal)» គឺការជួយសង្គ្រោះសេដ្ឋកិច្ចជាបន្ទាន់តាមកំណែទម្រង់របស់រដ្ឋាភិបាល។ ហើយលោកបានបង្កើតភ្នាក់ងារដូចជា៖

- រដ្ឋបាលសហព័ន្ធ៖ ជួយអ្នកអត់ឃ្លាន និងគ្មានជំរក
- ភ្នាក់ងារកិច្ចការស៊ីវិល៖ បង្កើតមុខរបរឱ្យបានច្រើន
- កិច្ចការរដ្ឋបាលសាធារណៈ ជួយកសិករ បង្កើនប្រាក់ចំណូល
- ភ្នាក់ងារមូលនិធិសាជីវកម្មកម្ចី៖ ជួយប្រាក់ដល់ ប្រជាជន បង់ការប្រាក់ទៅម្ចាស់បំណុល ជៀសវាងការបាត់បង់ផ្ទះសំបែង
- ភ្នាក់ងារជួយយុវជនឱ្យមានការងារធ្វើ
- នៅឆ្នាំ១៩៣៣ បង្កើតច្បាប់ជួយធនាគារឱ្យបើកទ្វារឡើងវិញដោយរដ្ឋឱ្យខ្ចីប្រាក់។

៣-ពណ៌នាពីកត្តាសំខាន់ៗ ដែលធ្វើឱ្យរបបសាធារណរដ្ឋខ្មែរ(១៩៧០-១៩៧៥)ដួលរលំ

- ប្រជាជនតំបន់រំដោះ និងក្រុងភ្នំពេញនឿយណាយនឹងរបបសាធារណរដ្ឋខ្មែរដែលប្រកបដោយអំពើពុករលួយ និងពោរពេញដោយភាពអាប់អួរ
- ប្រជាជនភៀសសឹកមកកាន់ទីក្រុងភ្នំពេញដែលកើនប្រមាណពីរលាននាក់រស់នៅដោយបាត់បង់ការងារ ខ្វះស្បៀងអាហារ
- ទំនិញឡើងថ្លៃ
- ការដឹកជញ្ជូនស្បៀង និងគ្រាប់រំសេវរបស់សហរដ្ឋអាម៉េរិកមកឧបត្ថម្ភប្រជាជនក្រុងភ្នំពេញ និងរបបសាធារណរដ្ឋខ្មែរ ត្រូវខ្មែរក្រហមកាត់ផ្តាច់ទាំងស្រុង
- នៅដើមខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧៥ លោកលន់ នល់ បានភៀសខ្លួនតាមយន្តហោះចេញពីកម្ពុជា និងទៅរស់នៅសហរដ្ឋអាម៉េរិក

- ពួកខ្មែរក្រហមបានធ្វើការរឹតបន្តឹងការឡោមព័ទ្ធទីក្រុងភ្នំពេញ ពិសេសការនាំស្បៀងចូល
- ការចរចារវាងរដ្ឋាភិបាលសាធារណរដ្ឋខ្មែរ និងរណសិរ្សរួបរួមជាតិខ្មែរដឹកនាំដោយសម្តេចនរោត្តម សីហនុ ពុំទទួលបានលទ្ធផលអ្វីសោះ
- សង្គមសាធារណរដ្ឋខ្មែរមានបញ្ហាពុករលួយ
- មានអំពើពុករលួយក្នុងជួរកងទ័ព គឺទាហានមានតែឈ្មោះអត់មនុស្ស(ទាហានខ្មោច)
- ទាហានក្នុងរបបសាធារណរដ្ឋខ្មែរបានចុះចូលជាមួយក្រុមខ្មែរក្រហម
- នៅខែមេសាឆ្នាំ១៩៧៥ ខ្មែរក្រហមវាយយកបានទីក្រុងភ្នំពេញ ។
- **មានចម្លើយត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត**

៤-ពណ៌នាពីសមាជជាតិក្នុងសម័យសង្គមរាស្រ្តនិយម(១៩៥៥-១៩៧០)

សមាជជាតិត្រូវបាន«សង្គមរាស្រ្តនិយម» រៀបចំឡើង២៨ដង ដែលលើកទី១ ប្រព្រឹត្តទៅនៅថ្ងៃទី១៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៥៥ ដោយមានការចូលរួមពីមហាជនគ្រប់ស្រទាប់ និងតំណាងបក្សផ្សេងៗ។

- សមាជជាតិប្រារព្ធឡើងក្នុងមួយឆ្នាំពីរដង ដែលមានសម្តេចនរោត្តម សីហនុ ជាប្រធាន
- សមាជជាតិគឺជាស្ថាប័ននយោបាយរបស់រដ្ឋដែលទាមទារឱ្យមានជំនួបរវាងប្រជាពលរដ្ឋ និងមន្រ្តីនៃរាជរដ្ឋាភិបាលដើម្បីពិភាក្សាអំពីប្រយោជន៍ជាតិ
- សមាជជាតិនេះត្រូវបានធ្វើឡើង២ដងក្នុងមួយឆ្នាំ ដើម្បីពិភាក្សាទៅលើបញ្ហាសំខាន់ៗដែលទាក់ទងទៅនឹងនយោបាយក្នុង និងក្រៅប្រទេសហើយសមាជជាតិនេះមានតួនាទីសំខាន់នៅក្នុងវិស័យនយោបាយរបស់ប្រទេសកម្ពុជា។
- គណៈកម្មាធិការកណ្តាលសង្គមរាស្រ្តនិយមនឹងរៀបចំសមាជជាតិ ហើយត្រូវដឹកនាំដោយសម្តេចព្រះនរោត្តម សីហនុ ផ្ទាល់ព្រះអង្គ។
- នៅក្នុងសមាជជាតិលើកទី២ ដែលប្រព្រឹត្តទៅនៅថ្ងៃទី២៥-២៦ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ ១៩៥៥ គេបានពិភាក្សាគ្នាស្តីពីការផ្តល់នូវសិទ្ធិបោះឆ្នោតដល់ស្ត្រីខ្មែរ និងគោលការណ៍នៃការជ្រើសរើសសភាខេត្ត ។
- សមាជអាចសម្រេចឱ្យមានការបោះឆ្នោតដកតំណាងរាស្រ្តពីមុខតំណែង ទោះបីតំណាងរាស្រ្តនោះកំពុងស្ថិតនៅក្នុងនីតិកាលនៃរដ្ឋសភាក៏ដោយ។
- សមាជជាតិលើកទី២ បានយល់ព្រមទទួលយកជំនួយរបស់សហរដ្ឋអាម៉េរិកទាំងស្រុង
- សមាជជាតិលើកទី ៣ ដែលប្រព្រឹត្តិទៅនៅថ្ងៃទី ២១-២២ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៥៦ បានផ្តល់ការយល់ព្រមស្តីពីការប្រកាន់យកនយោបាយអព្យាក្រឹត្យរបស់កម្ពុជានៅក្នុងឆាកអន្តរជាតិ និងការជជែកពិភាក្សាគ្នាអំពីបញ្ហាធ្វើឧស្សាហូបនីយកម្ម។
- សមាជជាតិសម័យសង្គមរាស្រ្តនិយមបានធ្វើឡើងចំនួន ២៨ដង ហើយសមាជជាតិលើកទី២៨ គឺជាសមាជចុងក្រោយបំផុតរបស់សង្គមរាស្រ្តនិយមបានប្រព្រឹត្តទៅនៅថ្ងៃទី២៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៦៩។
- សមាជជាតិជាអង្គការថ្មីមួយដែលសង្គមរាស្រ្តនិយម បានបង្កើតឡើងដើម្បីបើកសេរីភាពឱ្យប្រជាពលរដ្ឋកម្ពុជាគ្រប់មជ្ឈដ្ឋានមិនប្រកាន់ថា អ្នកមាន អ្នកក្រ ឬមន្ត្រីជាន់

ខ្ពស់ឡើយ មកបញ្ចេញមតិយោបល់ទាក់ទងទៅនឹងជីវភាពនយោបាយទាំងក្នុងនិងក្រៅប្រទេស។ សមាជជាតិជាវេទិកាដែលមានលក្ខណប្រជាធិបតេយ្យផ្ទាល់ ហើយអាចសាកសួរចំពោះស្ថាប័នថ្នាក់កំពូលរបស់ជាតិ មានរដ្ឋសភា រដ្ឋាភិបាលជាដើម។

- សមាជជាតិមានតួនាទីអនុម័តលើសេចក្ដីសម្រេចផ្សេងៗដើម្បីដាក់ជូនរដ្ឋាភិបាល និងរដ្ឋសភាជាតិពិនិត្យ ហើយរដ្ឋសភាអាចចាត់ចែងធ្វើប្រជាមតិចំពោះបញ្ហាណាដែលជាសេចក្ដីសម្រេចរបស់សមាជ។
- វេទិកាសមាជនេះជាការបើកសិទ្ធិឱ្យប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរធ្វើការរិះគន់ទៅលើមន្ត្រីរដ្ឋាភិបាល សមាជិករដ្ឋសភាណាដែលបានប្រព្រឹត្តផ្ទុយនឹងច្បាប់។
- សមាជប្រៀបបានដូចជាស្ពានសម្រាប់តភ្ជាប់ព័ត៌មានពីថ្នាក់មូលដ្ឋានមកថ្នាក់ជាតិសម្រាប់ជាមធ្យោបាយទ្រទ្រង់ និងការពារអធិបតេយ្យប្រជារាស្ត្រខ្មែរទូទៅ។
- ហេតុដែលបើកអំណាចឱ្យប្រជារាស្ត្រទូទៅ ដើម្បីចូលមកសម្រេចកិច្ចការប្រទេសជាតិជាមួយនឹងថ្នាក់ដឹកនាំប្រទេស ជាការពិសោធដែលប្រទេសឯទៀតពុំហ៊ានធ្វើ។
- តែការបើកឱ្យមានសមាជនេះគឺមានផលវិជ្ជមាន និងអវិជ្ជមាន។ លទ្ធផលជាវិជ្ជមានគឺបានធ្វើឱ្យមន្ត្រីរដ្ឋាភិបាលគ្រប់ជាន់ថ្នាក់ សមាជិករដ្ឋសភាមានការយកចិត្តទុកដាក់ និងប្រយ័ត្នប្រយែងក្នុងការបំពេញការងាររបស់ខ្លួន។ សមាជវាហាក់ដូចជាបន្ទាត់ច្បាប់មួយទៀតដែលសម្រាប់ឱ្យមន្ត្រីរាជការអនុវត្តតាម។ ប្រសិនបើសមាជជាតិជាមធ្យោបាយស័ក្តិសិទ្ធិការពារសិទ្ធិប្រជារាស្ត្រទូទៅ មន្ត្រីអ្នករាជការតូចតាច និងជាបន្ទាត់តម្រង់ផ្លូវនយោបាយអំណាចនីតិបញ្ញត្តិ និងអំណាចនីតិប្រតិបត្តិជាដើមនោះ ប្រជារាស្ត្រខ្មែរពិតជាចាត់ទុកថា សមាជជាតិជាទ្រព្យសម្បត្តិដ៏ធំធេងរបស់គេ។
- សមាជបានធ្វើឱ្យថមថយតម្លៃរបស់ខ្លួននៅខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៦៨ នៅពេលដែលអង្គសមាជយល់ព្រមតាមសំណើដែលឱ្យយោបល់ដោយសម្ដេចព្រះនរោត្តម សីហនុ ក្នុងការបង្កើតកាស៊ីណូមួយដែលមិនស្របនឹងមតិសាធារណៈ។
- សមាជចុងក្រោយនេះមានការប៉ះទង្គិចមតិគ្នាយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងររវាងវាគ្មិនដែលបានចូលរួមក្នុង អង្គសមាជ និងថ្នាក់ដឹកនាំសមាជជាតិ។
- សមាជជាតិសម្រេចបានសមិទ្ធផលជាច្រើនដូចជា ៖
  - ការប្រឆាំងនឹងអំពើពុករលួយ
  - ការកំណត់ភាសាខ្មែរជាភាសាផ្លូវការ
  - សភាតំណាងរាស្ត្រមានសិទ្ធិចូលរួមក្នុងការកែលម្អសកម្មភាពរដ្ឋបាលនិងទាមទារឱ្យដាក់ទណ្ឌកម្មចំពោះមន្ត្រីអសកម្ម។

៥-សមិទ្ធផលរាជរដ្ឋាភិបាលពីឆ្នាំ១៩៩៣ ដល់ពេលបច្ចុប្បន្ន

នយោបាយក្នុងប្រទេស

- រាជរដ្ឋាភិបាល បានអនុវត្តនយោបាយយុទ្ធសាស្ត្រត្រីកោណ និងយុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ
- អនុវត្តនយោបាយឈ្នះ-ឈ្នះ (ដោយរំលាយអង្គការចាត់តាំងខ្មែរក្រហម និងធ្វើសមាហរណកម្មកងកម្លាំងខ្មែរក្រហមឱ្យមកចូលរួមរស់ជាមួយរាជរដ្ឋាភិបាលនៅឆ្នាំ១៩៩៨ នាំមកនូវសន្តិភាពរូបនីយកម្មនៅកម្ពុជា)
- រៀបចំការបោះឆ្នោតដោយខ្លួនឯង ប្រកបដោយជោគជ័យទៅតាមលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យនៅឆ្នាំ១៩៩៨
- កំណែទម្រង់គ្រប់វិស័យ (អប់រំ រដ្ឋបាល តុលាការ និងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធ)
- កម្ពុជាប្រកាន់យកលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ សេរីពហុបក្ស
- លើកកម្ពស់សិទ្ធិមនុស្ស និងសមភាពយេនឌ័រ
- ឆ្នាំ១៩៩៩ កម្ពុជាបានក្លាយជាសមាជិក អាស៊ាន (ASEAN)
- ឆ្នាំ២០០៤ កម្ពុជាបានក្លាយជាសមាជិកអង្គការពាណិជ្ជកម្មពិភពលោក(WTO)
- កម្ពុជាបានក្លាយជាប្រធានអាស៊ានវិលជុំ៣លើកនៅឆ្នាំ២០០២ ,២០១២ និង ២០២២
- ក្នុងនាមជាប្រធានអាស៊ាននៅឆ្នាំ២០១២ និង២០២២ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា បានចូលរួមក្នុងការពិភាក្សា ផ្តល់យោបល់ដល់ប្រទេសភូមា ក្នុងជម្លោះនយោបាយ
- កម្ពុជាមានទំនាក់ទំនងល្អជាមួយប្រទេសក្នុងតំបន់ និងពិភពលោក
- ចូលរួមថែរក្សាសន្តិភាពពិភពលោក (កងទ័ពមួកខៀវ...)

ផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច៖

- កសិកម្មមានការរីកចម្រើនដោយរដ្ឋាភិបាលយកចិត្តទុកដាក់ក្នុងការបង្កើតប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ ការបង្កាត់ពូជ...
- អនុវត្តសេដ្ឋកិច្ចទីផ្សារសេរី កម្ពុជាបានក្លាយជាកន្លែងវិនិយោគទុនដ៏ទាក់ទាញ
- វិស័យឧស្សាហកម្មមានការរីកចម្រើនផ្នែករោងចក្រ សហគ្រាស
- ការធ្វើពាណិជ្ជកម្មក៏មានភាពងាយស្រួលជាងមុន
- ប្រជាពលរដ្ឋអាចរកការងារធ្វើបានយ៉ាងទូលំទូលាយក្នុងប្រទេស និងក្នុងតំបន់
- សេដ្ឋកិច្ចមានកំណើនខ្ពស់ក្នុងរយៈពេលវែង និងចំណូលថវិកាក៏ឡើងជាប្រចាំ
- មានកំណើនទេសចរដែលនាំឱ្យមានកំណើនការងារ និងប្រាក់ចំណូលដល់ប្រជាជន
- ការចូលជាសមាជិកអាស៊ានជាផ្នែកមួយដែលជំរុញឱ្យសេដ្ឋកិច្ចមានកំណើនជារៀងរាល់ឆ្នាំផងដែរ
- មានការកសាងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ ស្ពាន ផ្លូវអាកាស ផ្លូវដែក និងផ្លូវថ្នល់ និងពង្រីកអាកាសយានដ្ឋាន ព្រមទាំងការលើកលែងទិដ្ឋាការ។

- កម្ពុជាអាចរក្សាលំនឹងសេដ្ឋកិច្ចរបស់ខ្លួនបានក្នុងកំឡុងពេលនៃការរីករាលដាលនៃជំងឺកូវីដ១៩ តាំងពីឆ្នាំ២០១៩ មក

វិស័យសង្គម

- កសាងសាលារៀនពីទីក្រុង ដល់ជនបទដាច់ស្រយាល
- ផ្តល់អាហារូបករណ៍ សម្រាប់និស្សិតបានធ្វើឱ្យមន្ត្រីរាជការប្រជាជន និងយុវជនកម្ពុជាបានរៀនសូត្រ និងទទួលបានឱកាសល្អៗជាច្រើនទៀត។
- បង្កើត និងជួសជុលកីឡដ្ឋានបណ្តុះបណ្តាលជំនាញ កីឡាទទួលបានមេដាយប្រាក់ សំរិទ្ធ មាស លើឆាកអន្តរជាតិ។
- អភិរក្សសម្បត្តិវប្បធម៌ទាំងរូបី និងអរូបី ព្រមទាំងបានដាក់បញ្ចូលសម្បត្តិវប្បធម៌
- កម្ពុជាជាបេតិកភណ្ឌពិភពលោក(រមណីយដ្ឋានអង្គរ ប្រាសាទព្រះវិហារ ប្រាសាទសំបូរព្រៃគុក របាំព្រះរាជទ្រព្យ ល្ខោនស្រមោលស្បែកធំ ចាប៉ីដងវែង..)។
- កម្ពុជាទទួលបាននូវកិច្ចសហការជាមួយប្រទេសក្នុងតំបន់ក្នុង ការថែរក្សាសន្តិភាព និងសន្តិសុខសង្គម ទប់ស្កាត់ការជួញដូរមនុស្ស ថ្នាំញៀន និងអំពើភេរវកម្ម
- មានការកសាងមណ្ឌលសុខភាព មន្ទីរពេទ្យ នៅតាមឃុំ សង្កាត់ ស្រុក ខណ្ឌ
- មានសេរីភាពសារព័ត៌មាន និងអនុញ្ញាតិឱ្យមានសិទ្ធិសេរីភាពក្នុងការបង្កើតអង្គការសង្គមស៊ីវិល
- សមភាពយេនឌ័រ (ផ្តល់សិទ្ធិដល់ស្ត្រីក្នុងការធ្វើសេចក្តីសម្រេចចិត្ត)
- មានការជួយគ្នាទៅវិញទៅមករវាងប្រទេសសមាជិកតាមរយៈការផ្ទេរបទពិសោធ។
- យកចិត្តទុកដាក់ចំពោះសិស្ស និស្សិត ក្នុងការថែរក្សាសុខភាព ផ្តល់វ៉ាក់សាំងការពារជំងឺកូវីដ១៩
- បានយកចិត្តទុកដាក់ក្នុងការថែរក្សាសុខភាពប្រជាជន និងផ្តល់វ៉ាក់សាំងការពារកូវីដ១៩ ជូនកុមារចាប់ពីអាយុ៣ឆ្នាំនិងពលរដ្ឋទូទៅ
- គោលការណ៍ណែនាំ«៣កុំ ៣ការពារ»។

មានមតិផ្សេងៗទៀត

វិញ្ញាសាត្រៀមទី៣

ប្រធាន

1. តើមូលហេតុអ្វីបានជាព្រះបាទ នរោត្តម សីហនុ បានដាក់រាជ្យជូនព្រះបិតា និងបង្កើតអង្គការ«សង្គម»?
2. តើមូលហេតុអ្វីបានជាកម្ពុជាប្រកាន់យកនយោបាយអព្យាក្រឹត?
3. តើនយោបាយអព្យាក្រឹតផ្តល់ផលវិជ្ជមាន និងអវិជ្ជមានអ្វីខ្លះដល់កម្ពុជា?
4. តើជម្លោះប្រដាប់អាវុធដែលធ្លាប់កើតមាននៅកម្ពុជាប៉ះពាល់ដល់សកម្មភាពសេដ្ឋកិច្ចយ៉ាងដូចម្តេចខ្លះ?
5. តើការជម្លៀសប្រជាជន ពលកម្មដោយបង្ខំ និងការបំបាត់កម្មសិទ្ធិឯកជនផ្តល់ផលវិបាកអ្វីខ្លះដល់ប្រជាជនខ្មែរក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងរហូតមកដល់បច្ចុប្បន្ន?
6. តើហេតុអ្វីបានជាពិភពលោក ត្រូវបែងចែកជាពីរប្លុក ក្រោយសង្គ្រាមលោកលើកទី២?

អត្រាកំណែ

១-បានជាសម្តេចព្រះនរោត្តម សីហនុ បានដាក់រាជ្យជូនព្រះបិតា និងបង្កើតអង្គការសង្គមរាស្ត្រនិយម ព្រោះ៖

- បើតាមគុណធម៌វិញគឺប្រហែលព្រះអង្គធ្វើឡើងដើម្បីតបស្នងសងគុណចំពោះព្រះគុណូបការៈរបស់ព្រះរាជបិតាព្រះអង្គមានជំនឿដោយស្មោះស្ម័គ្រថា ព្រះរាជកិច្ចរបស់ព្រះអង្គជា ព្រះមហាក្សត្រសោយរាជ្យនោះបានចប់សព្វគ្រប់ហើយក្រោយថ្ងៃ០៩ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៥៣
- ព្រះអង្គជារាជាដែលត្រូវទទួលបន្ទុកមួយទៀតគឺការដោះស្រាយបញ្ហាសង្គមនិងការពង្រីករបៀបប្រជាធិបតេយ្យ ពិតប្រាកដ ដោយរំលាយស្ថានភាពមួយដែលអំណាចរាជការប្រមូលផ្តុំទៅក្នុងកណ្តាប់ដៃឯកសិទ្ធនៃជនមួយក្រុមតូច។
- ព្រះអង្គឈ្វេងយល់ថាព្រះមហាក្សត្រសោយរាជ្យ និងបំពេញកិច្ចការនេះពុំបានឡើយ
- បំណងប្រាថ្នាមួយដើម្បីបម្រើប្រជាជាតិខ្មែរ
- មានគោលដៅរំលាយគណបក្សផ្សេងៗតាមរយៈការបង្កើតចលនាសង្គមរាស្ត្រនិយម។
- មានចម្លើយត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត។

២-មូលហេតុបានជាប្រទេសកម្ពុជាប្រកាន់នយោបាយអព្យាក្រឹត៖

- នយោបាយអព្យាក្រឹតត្រូវបានកំណត់នៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចនៃសន្និសីទក្រុងហ្សឺណែវឆ្នាំ១៩៥៤។ សេចក្តីសម្រេចនេះគឺជាការទាមទាររបស់ចិន និងសូវៀតដើម្បីបញ្ចៀសមិនឱ្យសហរដ្ឋអាម៉េរិក កសាងមូលដ្ឋានទ័ពនៅកម្ពុជា។
- នៅថ្ងៃទី១៨ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៥៥ ក្នុងដំណើរទេស្សនកិច្ចនៅឥណ្ឌាសម្តេច នរោត្តម សីហនុ បានចុះហត្ថលេខាជាមួយលោក នេរុ (នាយករដ្ឋមន្ត្រីឥណ្ឌា) លើសេចក្តីប្រកាសរួមគឺការរួមរស់ជាមួយគ្នាដោយសុខសន្តិភាព។

- នៅថ្ងៃទី១៨-២៤ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៥៥ ក្នុងសន្និសីទប្រទេសអាស៊ី-អាហ្វ្រិកនាក្រុងបានឌុង(ឥណ្ឌូណេស៊ី) ទ្រង់បានធ្វើសេចក្តីអះអាងអំពីកម្មវិធីនយោបាយអព្យាក្រឹតរបស់កម្ពុជា និងការរួមរស់ជាមួយគ្នាដោយសន្តិភាព។ ក្នុងឱកាសនោះ ទ្រង់បានជួបជាមួយមេដឹកនាំចិន ជូអេនឡាយ និងមេដឹកនាំវៀតណាម ផាម វ៉ាន់ដុងដែលប្រទេសទាំងពីរសុទ្ធតែបានប្រកាសពីការកសាងទំនាក់ទំនងជាមួយកម្ពុជា ដោយឈរលើគោលការណ៍ គោរពសិទ្ធិគ្នាទៅវិញទៅមក គោរពអធិបតេយ្យភាពបូរណភាពទឹកដីនិងមិនលូកដៃចូលបញ្ហាផ្ទៃក្នុងរបស់ប្រទេសជិតខាង។
- នៅថ្ងៃទី១៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៥៥ កម្ពុជាបានចូលជាសមាជិកអង្គការសហប្រជាជាតិ។ នៅក្នុងឱកាសនោះតំណាងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានប្រកាសពីការដើរលើមាគ៌ានយោបាយអព្យាក្រឹត។
- **មានចម្លើយត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត**

៣-ផលវិជ្ជមាន និងផលអវិជ្ជមាននៃនយោបាយអព្យាក្រឹតៈ

ផលវិជ្ជមាន

- ធ្វើឱ្យកិត្យានុភាពកម្ពុជាល្បីសុះសាយក្នុងតំបន់
- ក្រុមអ្នកប្រឆាំងពុំហ៊ានប៉ះពាល់ ហើយទទួលស្គាល់គុណសម្បត្តិនៃនយោបាយអព្យាក្រឹត
- ប្រទេសកម្ពុជារស់ក្នុងសុខសន្តិភាពអស់រយៈពេល១៥ឆ្នាំ ក្នុងខណៈដែលប្រទេសជិតខាងដូចជាវៀតណាមស្ថិតក្នុងភ្លើងសង្គ្រាម។
- កម្ពុជាអាចទទួលយកជំនួយពីគ្រប់មជ្ឈដ្ឋានដើម្បីអភិវឌ្ឍប្រទេសជាតិ
- កម្ពុជាមានសេរីភាពក្នុងការទំនាក់ទំនងជាមួយប្រទេសដទៃដោយមិនប្រកាន់នូវមនោគមវិជ្ជា
- មានចម្លើយត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត

ផលអវិជ្ជមាន

- ប្រទេសថៃបានគាំទ្រសកម្មភាពខ្មែរសេរីដែលជាកងទ័ពប្រឆាំងរាជរដ្ឋាភិបាល
- ថៃបានផ្តល់ដីឱ្យកសាងជុំរុំហាត់ទ័ព កសាងស្ថានីយវិទ្យុផ្សាយសំឡេង ដើម្បីប្រឆាំងនយោបាយសង្គមរាស្ត្រនិយម
- អាម៉េរិកគាំទ្រពួកស្តាំនិយម
- វត្តមានពួកទ័ពយៀកកុង និងវៀតណាមខាងជើងកាន់តែច្រើនឡើងនៅប្រទេសកម្ពុជា
- នយោបាយអព្យាក្រឹតត្រូវបញ្ចប់ដោយសារកម្លាំងខាងក្នុង គឺការធ្វើរដ្ឋប្រហារថ្ងៃទី១៨ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧០ ។
- ធ្វើឱ្យបែកបាក់ផ្ទៃក្នុង
- **មានចម្លើយត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត**

៤-ជម្លោះប្រដាប់អាវុធបានប៉ះពាល់ដល់សកម្មភាពសេដ្ឋកិច្ចដូចជា៖

សេដ្ឋកិច្ចរបស់ប្រទេសជាតិរីកចម្រើនបានគឺអាស្រ័យដោយធនធានមនុស្ស និងមានកត្តារួមផ្សំពីវិស័យផ្សេងៗដូចជា វិស័យទេសចរណ៍ វិស័យពាណិជ្ជកម្ម វិស័យឧស្សាហកម្ម វិស័យកសិកម្ម និងសកម្មភាពវិជ្ជមាននានាក្នុងសង្គម។ ដូចនេះហើយនៅពេលមានសង្គ្រាមសង្គមទាំងមូលនឹងជួបនូវបញ្ហាជាទម្ងន់ ហើយនាំឱ្យប៉ះពាល់ដល់សេដ្ឋកិច្ចដូចជា៖

- បាត់បង់អ្នកចេះដឹងមួយចំនួនដោយសារសង្គ្រាម
- ប្រជាជនសកម្មត្រូវបានស្លាប់ដោយសារតែបុរសត្រូវទៅធ្វើទាហាន និងបន្សល់នូវប្រជាជនទន់ខ្សោយដូចជាចាស់ជរា ជនពិការ និងស្ត្រីមេម៉ាយ។
- គ្រឹះស្ថានបណ្តុះបណ្តាលនានាអាចបញ្ឈប់ និងអាក់ខានជាញឹកញាប់
- ដីកសិកម្មត្រូវបានបំផ្លាញ
- ពុំមានកសិផលសម្រាប់ប្រកួតប្រជែងជាមួយបរទេស
- ទេសចរមានការធ្លាក់ចុះ
- ឧស្សាហកម្ម សិប្បកម្មឈប់ដំណើរការ និងមិនមានការប្រកួតប្រជែងជាមួយប្រទេសជិតខាង និងប្រទេសដទៃផ្សេងទៀតដែលនាំឱ្យឧស្សាហកម្មនិងសិប្បកម្មមានការធ្លាក់ចុះ។
- ចំនួនវិនិយោគគិនថយចុះ ឬក៏មិនមាន
- ហានិភ័យក្នុងកម្រិតម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ច
- ប្រជាជនឥតការងារធ្វើ
- ទំនិញឡើងថ្លៃ
- សង្គមទាំងមូលពោរពេញទៅដោយជម្លោះប្រដាប់អាវុធជាហេតុនាំឱ្យគ្មានពេលអភិវឌ្ឍវិស័យសេដ្ឋកិច្ច
- អត្រាស្លាប់មានការកើនឡើង
- ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធត្រូវបានបំផ្លាញដែលជំរុញឱ្យមានការចំណាយបន្ថែម
- **មានចម្លើយត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត**

៥-ការជម្លៀសប្រជាជន ពលកម្មដោយបង្ខំ និងការបំបាត់កម្មសិទ្ធិឯកជនផ្តល់ផលវិបាកដល់ប្រជាជនខ្មែរក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងរហូតមកដល់បច្ចុប្បន្ន៖

ក.ប្រទេសជាតិ

- បាត់បង់កិត្តិយសលើឆាកអន្តរជាតិ
- ត្រូវបានពិភពលោកស្គាល់ថាជាប្រទេសធ្លាប់ជាវាលពិឃាដ
- បាត់បង់នូវកិត្យានុភាពជាតិ
- សេដ្ឋកិច្ចជាតិមានការអន់ថយ
- កាត់ផ្តាច់នូវនិរន្តរភាពជាតិ
- កម្ពុជាពេលនោះក្លាយទៅជាវាលពិឃាដ

ខ.ប្រជាជន

- បន្សល់ទុកស្ត្រីមេម៉ាយ ក្មេងកំព្រា
- ប្រជាជននៅសម័យនោះហូបមិនគ្រប់គ្រាន់ ខ្វះជីវជាតិ
- អ្នកចេះដឹងមួយចំនួនរស់នៅដោយការលាក់ខ្លួន
- បាត់បង់អ្នកចេះដឹង
- ប្រជាជននៅក្នុងរបបនោះបាត់បង់នូវសាសនា វប្បធម៌ ប្រពៃណី
- ប្រជាជននៅក្នុងរបបងាយរងគ្រោះគ្រប់បែបយ៉ាង គ្មានពេទ្យ គ្មានច្បាប់សម្រាប់ការពារពួកគាត់
- ប្រជាជនរាប់សែននាក់ រត់ចាកចេញពីប្រទេស
- គ្រាប់មីនរាប់លានត្រូវបានកប់ក្នុងដី បណ្តាលឱ្យមនុស្សស្លាប់ និងពិការ
- ប្រជាជនកម្ពុជា បានទទួលរងនូវជំងឺវិបត្តិផ្លូវចិត្ត
- បញ្ញវន្ត មន្ត្រី មេសាសនា ប្រជាជនស្លូតត្រង់ ត្រូវបានស្លាប់
- កាត់បន្ថយសមត្ថភាព ក្នុងការស្តារ កសាង អភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច និងសង្គមក្រោយឆ្នាំ១៩៧៩
- អ្នកប្រឆាំងត្រូវបានសម្លាប់
- សិទ្ធិសេរីភាព កម្មសិទ្ធិឯកជន តម្រូវការជាមូលដ្ឋានត្រូវបានដកហូត...។
- ប្រជាជនដែលបន្សល់ពីរបបខ្មែរក្រហមមានជំងឺបាក់ស្បាត
- **ចម្លើយត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត**

គ.ចំពោះប៉ុល ពត និងមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ផ្សេងទៀតដែលជាជនជាតិខ្មែរដែរ

- ខូចកេរ្តិ៍ឈ្មោះ
- ជាប់ឈ្មោះក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រថាជាមេដឹកនាំផ្តាច់ការ សម្លាប់ជាតិសាសន៍ឯង និងមនុស្សជាតិ
- ប្រជាជនស្អប់នាំឱ្យប៉ះពាល់ដល់កេរ្តិ៍ឈ្មោះកូន ចៅ សាច់ញាតិរបស់ខ្លួន និងប្រជាជនផ្សេងទៀត
- **ចម្លើយត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត**

៦-ក្រោយសង្គ្រាមលោកលើកទី២ ពិភពលោកត្រូវបានបែងចែកជាពីរប្លុកដោយសារៈ

- ការបែងចែកផលប្រយោជន៍ មិនស្មើគ្នាក្រោយសង្គ្រាម ដណ្តើមអនុត្តរភាព តាមសន្និសីទក្រុងយ៉ាល់តា និងសន្និសីទ ពតស្តាំ(Potsdam) ឆ្នាំ១៩៤៥ ស្តីពីការបែងចែកទ្វីបអឺរ៉ុបក្រោយសង្គ្រាមលោកលើកទី២
    - ការបែងចែកទឹកដីអាល្លឺម៉ង់ដោយមហាអំណាចទាំងបួន ជាបួនតំបន់កាន់កាប់
    - ការបែងចែកទីក្រុងប៊ែរឡាំងជាបួនផ្នែក
    - ភាពទ័លច្រកផ្នែកនយោបាយ និងភាពប្រេះឆាគ្នា នៃមហាអំណាចសម្ព័ន្ធមិត្ត ដែលធ្វើឱ្យដំណោះស្រាយពីបញ្ហាអាល្លឺម៉ង់ ត្រូវបរាជ័យ
    - សូវៀតសន្យាវាយជប៉ុន និងធ្វើឱ្យជប៉ុនបរាជ័យក្រោយអាល្លឺម៉ង់ចាញ់សង្គ្រាម៣ខែ
- ឥទ្ធិពលនៃសង្គ្រាមលោកលើកទី២(១៩៣៩-១៩៤៥)
    - នៅក្នុងសង្គ្រាមប្រទេសនៅទ្វីបអឺរ៉ុបភាគច្រើនគ្រប់គ្រងដោយអាល្លឺម៉ង់
    - នៅចុងបញ្ចប់នៃសង្គ្រាមប្រទេសនៅទ្វីបអឺរ៉ុបមួយចំនួន ត្រូវរំដោះដោយសូវៀត និងអាម៉េរិក
    - សេដ្ឋកិច្ចទ្វីបអឺរ៉ុបចុះទន់ខ្សោយ ងាយទទួលរងឥទ្ធិពល ហើយអឺរ៉ុបត្រូវពឹងផ្អែកលើជំនួយ អាម៉េរិក និងសូវៀត
- ការប្រជែងគ្នារបស់មហាអំណាចពីរគឺ សហរដ្ឋអាម៉េរិក និងសហភាពសូវៀត
    - នៅក្នុងសង្គ្រាម មហាអំណាចសហរដ្ឋអាម៉េរិក អង់គ្លេស និងសូវៀត បានរួបរួមគ្នាប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងណាស៊ីអាល្លឺម៉ង់ តែមហាអំណាចទាំងនេះមានលក្ខណៈប្លែកគ្នាទាំងស្រុង ទាំងផ្នែកមនោគមវិជ្ជានយោបាយ និងសេដ្ឋកិច្ច
    - ការមិនទុកចិត្តគ្នារវាងសហរដ្ឋអាម៉េរិក និងសហភាពសូវៀតនៅចុងបញ្ចប់នៃសង្គ្រាម
    - ការប្រជែងមនោគមវិជ្ជា នយោបាយ បែបប្រជាធិបតេយ្យសេរី និងកុម្មុយនីស្ត
    - ការប្រជែងផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច តាមបែបមូលធននិយម និងសង្គមនិយម
    - ការប្រជែងផ្នែកសព្វាវុធ អាវុធនុយក្លេអ៊ែរ ព្រមទាំងការប្រជែងបច្ចេកវិជ្ជា និងការទូត
    - ឥទ្ធិពលកុម្មុយនីស្តបានរីករាលដាលយ៉ាងរហ័សនៅអឺរ៉ុប និងទូទាំងពិភពលោក ធ្វើឱ្យមានការប្រជែងពីអាម៉េរិក
    - អឺរ៉ុបប៉ែកខាងកើតត្រូវរំដោះដោយសូវៀតក្នុងអំឡុងឆ្នាំ១៩៤៤-១៩៤៥ បានធ្លាក់ក្រោមឥទ្ធិពលកុម្មុយនីស្តសូវៀត និងក្រោយមកប្រកាន់យករបបកុម្មុយនីស្តតាមបែបសូវៀត

- អឺរ៉ុបខាងលិចត្រូវបានរំដោះដោយអង់គ្លេស និងអាម៉េរិក ព្រមទាំងសម្ព័ន្ធមិត្ត ខាងលិចក្នុងអំឡុងឆ្នាំ១៩៤៤-១៩៤៥បានប្រកាន់យករបបប្រជាធិបតេយ្យ
- ទ្រឹស្តីទ្រូម៉ាន់ និងផែនការម៉ាសាល ឆ្នាំ១៩៤៧ អាម៉េរិក អនុវត្តនយោបាយ ទប់ទល់ និងរុញច្រានរបបកុម្មុយនីស្ត

ពន្យល់សង្គ្រាមត្រជាក់៖

- សង្គ្រាមត្រជាក់គឺជាការប្រឈមមុខដាក់គ្នារវាងសហរដ្ឋអាម៉េរិក(ប្លុកសេរី) ជាមួយ សហភាពសូវៀត (ប្លុកកុម្មុយនីស្ត) ផ្នែកមនោគមវិជ្ជានយោបាយ បច្ចេកវិទ្យា សព្វាវុធ សេដ្ឋកិច្ច ការទូត។
- សង្គ្រាមត្រជាក់បានធ្វើឱ្យពិភពលោកត្រូវបែងចែកពីរប្លុក គឺប្លុកសង្គមនិយម និងប្លុក មូលធននិយម។
- សង្គ្រាមនេះបានបង្កើតឱ្យមានជម្លោះ និងវិបត្តិជាច្រើននៅលើពិភពលោក ដូចជាវិបត្តិ នៅ អាល្លឺម៉ង់ សង្គ្រាមនៅឧបទ្វីបកូរ៉េ វិបត្តិព្រែកជីកស៊ុយអេ វិបត្តិនៅគុយបា សង្គ្រាម ឥណ្ឌូចិន។
- សង្គ្រាមនេះត្រូវបានបញ្ចប់នៅពេលដែលសហភាពសូវៀតដួលរលំ នៅឆ្នាំ១៩៩១
- **ចំណុចត្រឹមត្រូវផ្សេងៗទៀត**

វិញ្ញាសាត្រៀមទី៤

ប្រធាន

1. តើពិភពលោកនាពេលបច្ចុប្បន្ននេះ កំពុងជួបប្រទះនឹងបញ្ហាធំៗអ្វីខ្លះ ?
2. ចូរវិភាគពីតួនាទីព្រះពុទ្ធសាសនាក្នុងសង្គមកម្ពុជា។
3. ចូរពិពណ៌នាពីការកសាងជាតិឡើងវិញក្រោយរបបខ្មែរក្រហមពីឆ្នាំ១៩៧៩-១៩៩០។
4. ចូរពណ៌នាពីគោលនយោបាយឈ្នះ-ឈ្នះរបស់សម្តេចហ៊ុនសែនក្នុងការបញ្ចប់សង្គ្រាម នៅកម្ពុជា។
5. កម្ពុជាដែលជាសមាជិកមួយរបស់អាស៊ាន ក៏នឹងត្រូវក្លាយជាផ្នែកមួយនៃតំបន់ពាណិជ្ជកម្មសេរីនេះដែរ។ តើកម្ពុជាបានក្លាយជាសមាជិកសហគមន៍សេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាននៅថ្ងៃខែឆ្នាំណា ? តើការបង្កើតសហគមន៍សេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាននេះអាចផ្តល់ផលប្រយោជន៍អ្វីខ្លះដល់កម្ពុជា ? តើអ្វីដែលអាចជាឧបសគ្គនៃលំហូរវិនិយោគមកកម្ពុជា ?

អត្រាកំណែ

១-ពិភពលោកនាពេលបច្ចុប្បន្ននេះកំពុងជួបប្រទះនូវបញ្ហា៖

- **បញ្ហាបរិស្ថាន៖** បម្រែបម្រួលអាកាសធាតុ គ្រោះធម្មជាតិ (គ្រោះរាំងស្ងួត កំណើនកំដៅផែនដី ភ្លើងឆេះព្រៃ រញ្ជួយដី ព្យុះភ្លៀង ទឹកជំនន់) និងសំរាម។
- **បញ្ហាកំណើនប្រជាជន៖** ឧបត្ថម្ភថាមពល សុវត្ថិភាពស្បៀង ភាពក្រីក្រ ជនអន្តោប្រវេសន៍។
- **ជនអន្តោប្រវេសន៍៖** ការជួញដូរមនុស្ស គ្រឿងញៀន ពលកម្មកុមារ។
- **បញ្ហាសន្តិសុខស្បៀង៖** កង្វះស្បៀងចោទជាបញ្ហានាំមកនូវភាពក្រីក្រ និង គ្រោះទុរ្ភិក្ស ជំងឺឆ្លង (កង្វះអនាម័យ ខ្វះការការពារ)
- **បញ្ហាសង្គ្រាម និងអស្ថិរភាពសន្តិសុខសង្គម៖** សង្គមហាក់គ្មានសមត្ថភាពបង្កើតប្រព័ន្ធសន្តិសុខឱ្យប្រសើរ សម្រាប់មនុស្សជាតិ អស្ថិរភាពដោយការកើតឡើងនូវអាវុធប្រល័យលោក ការកើតឡើងនូវភេរវកម្មអន្តរជាតិ។
- **ឧក្រិដ្ឋកម្មឆ្លងដែន៖** ការជួញដូរគ្រឿងញៀន ជួញដូរមនុស្ស ធ្វើចរាចរណ៍ ក្រដាសប្រាក់ក្លែងក្លាយ ការជំរិតទារប្រាក់តាមប្រព័ន្ធអិនធឺណែត
- **ការរាលដាលនៃជំងឺកូវីដ-១៩៖** ជំងឺនេះបានប៉ះពាល់ដល់អាយុជីវិតមនុស្ស សង្គម សេដ្ឋកិច្ច ...។
- **ចម្លើយត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត។**

២-តួនាទីព្រះពុទ្ធសាសនាក្នុងសង្គមកម្ពុជា៖

- អប់រំមនុស្សឱ្យប្រកាន់ភ្ជាប់នូវសច្ចៈធម៌ ស្គាល់បុណ្យ បាប ចេះធ្វើអំពើល្អ
- បណ្តុះនូវចំណេះផ្នែកសីលធម៌ គុណទោស បុណ្យបាប ប្រកាន់ភ្ជាប់នូវសច្ចៈធម៌
- ជាមជ្ឈមណ្ឌលអប់រំផ្លូវចិត្ត
- បណ្តុះនូវការអប់រំពលរដ្ឋសាកល តាមរយៈព្រះធម៌
- បណ្តុះនូវសីលធម៌ អត្តចរិកថ្លៃថ្នូរក្នុងការរស់នៅក្នុងសង្គម
- បណ្តុះស្មារតីសាមគ្គីភាពផ្នែកនយោបាយ
- មានចំណុចត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត

៣-ការកសាងជាតិឡើងវិញ ក្រោយរបបខ្មែរក្រហមពីឆ្នាំ១៩៧៩-១៩៩០៖

វិស័យនយោបាយ

- លើកកម្ពស់លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ
- ធ្វើកំណែទម្រង់រដ្ឋធម្មនុញ្ញ
- អនុវត្តនយោបាយបង្រួបបង្រួមជាតិ
- ទប់ស្កាត់ការរស់ឡើងវិញនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ
- ត្រូវធ្វើកិច្ចសហប្រតិបត្តិការអន្តរជាតិជាមួយប្រទេសគាំទ្ររដ្ឋាភិបាលក្រុងភ្នំពេញ និងខិតខំស្វែងរកការគាំទ្រពីសំណាក់អន្តរជាតិ
- កំណត់នូវកាតព្វកិច្ចយោធានាឆ្នាំ១៩៨៥
- ស្វែងរកមធ្យោបាយដើម្បីធ្វើការចរចាជាមួយរដ្ឋាភិបាលត្រីភាគី

វិស័យសេដ្ឋកិច្ច

- បង្កើតក្រុមសាមគ្គីបង្កបង្កើនផល ឬប្រវាស់ដៃគ្នាដើម្បីជួយប្រជាជន
- បញ្ហាចម្បងក្នុងការដោះស្រាយស្បៀងជូនប្រជាជន គឺសហភាពសូវៀត ប្រទេសវៀតណាម និងប្រទេសសង្គមនិយម បានផ្គត់ផ្គង់ស្បៀងអាហារ សម្ភារៈប្រើប្រាស់ ពូជស្រូវ...
- ឆ្នាំ១៩៨០ រដ្ឋាភិបាលបានបង្កើតក្រដាសប្រាក់ឱ្យប្រើប្រាស់ឡើងវិញ
- នៅឆ្នាំ១៩៨៣-១៩៨៦ គោលនយោបាយរបស់រណសិរ្សបានប្តូរពីក្រុមសាមគ្គីទៅជាម្ចាស់ការទាំងស្រុងដោយឈានទៅរករបបកម្មសិទ្ធឯកជន
- ខិតខំកសាងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធសេដ្ឋកិច្ច(ផ្លូវថ្នល់ កំពង់ផែ...)
- ធ្វើយ៉ាងណាដើម្បីឱ្យមានកំណើនទេសចរ និងវិនិយោគគិន

ផ្នែកវប្បធម៌

- លើកកម្ពស់សិល្បៈគ្រប់ទម្រង់ឡើងវិញដោយប្រមែប្រមូលអ្នកមានជំនាញមកជួយបណ្តុះបណ្តាល និងរៀបចំឡើងវិញ
- បង្កើតនូវនាយកដ្ឋាន មន្ទីរ...សាលាផ្នែកសិល្បៈ វប្បធម៌ខ្មែរ
- សាលាវិចិត្រសិល្បៈបានបើកទ្វារឡើងវិញនៅថ្ងៃទី២៧ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៨១
- វត្តអារាមត្រូវបានជួសជុល និងដំណើរការឡើងវិញ

- ការជ្រើសរើសគូស្រករ និងការរៀបការតាមប្រពៃណីមានការបើកទូលាយឡើងវិញ។

វិស័យអប់រំ

- អនុវត្តតាមពាក្យស្លោក«អ្នកចេះច្រើនបង្រៀនអ្នកចេះតិច ឯអ្នកចេះតិចបង្រៀនអ្នកមិនចេះ»
- ជំរុញការអភិវឌ្ឍធនធានមនុស្ស
- មានការកសាងសាលារៀន
- ធ្វើការប្រមែប្រមូលអ្នកចេះដឹងមកចូលរួមរៀបចំក្នុងក្រសួងអប់រំ
- បើកវគ្គបណ្តុះបណ្តាលគ្រូបង្រៀនគ្រប់កម្រិត
- រដ្ឋបានរៀបចំប្រព័ន្ធអប់រំឱ្យបើកទូលាយ និងពង្រីកបន្ថែមពីទីក្រុងរហូតដល់តំបន់ដាច់ស្រយាល
- សាលារៀនបានបើកទ្វារទទួលសិស្សពីមត្តេយ្យរហូតដល់ឧត្តមសិក្សា
- រដ្ឋាភិបាលបានបំផុសចលនាអក្ខរកម្ម
- សម្ភារៈសិក្សាក៏មានសមរម្យតាមរយៈអំណោយរបស់សហភាពសូវៀត វៀតណាម និងប្រទេសសង្គមនិយមដទៃទៀត។

វិស័យសង្គមកិច្ច

- មណ្ឌលកុមារកំព្រាជាច្រើនបានបើកទ្វារ និងទទួលកុមារប្រមាណ៦ ០០០នាក់ នៅទូទាំងប្រទេស
- ជនពិការ និងស្ត្រីមេម៉ាយត្រូវបានបែងចែកទៅតាមក្រុមសាមគ្គី
- សាលាបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈសម្រាប់ជនពិការមួយចំនួនក៏បានបើកទ្វារ
- ការផ្គត់ផ្គង់ទឹកស្អាត និងភ្លើងអគ្គិសនីបានចាប់ផ្តើមបន្តិចម្តងៗ
- ច្បាប់ការពារកម្មសិទ្ធិឯកជនដោយផ្តល់កម្មសិទ្ធិដល់ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរត្រូវបានបង្កើតឡើងនៅឆ្នាំ១៩៨៧។

វិស័យសុខាភិបាល

- មន្ទីរពេទ្យជាច្រើនបានដំណើរការឡើងវិញ ប៉ុន្តែកង្វះខាតធនធានមនុស្ស គ្រឿងបរិក្ខារ ថ្នាំពេទ្យនៅតែជាបញ្ហាប្រឈមដ៏សំខាន់
- មហាវិទ្យាល័យវិជ្ជសាស្ត្រ ឱសថសាស្ត្រ និងទន្តសាស្ត្រត្រូវបើកឱ្យដំណើរការវិញនៅថ្ងៃទី១៩ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៨០
- សាលាសុខាភិបាលមជ្ឈិម និងខេត្តក្រុងបានបើកឱ្យដំណើរការឡើងវិញជាបន្តបន្ទាប់។

វិស័យសង្គម

- រំដោះប្រជាជនចេញពីរបបខ្មែរក្រហម
- ទប់ស្កាត់អំពើអសកម្មក្នុងសង្គម ការជួញដូរមនុស្ស អាវុធ គ្រឿងញៀន

- លើកកម្ពស់វិស័យសុខាភិបាល
- ពង្រឹងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការសេដ្ឋកិច្ចក្នុងតំបន់ និងពិភពលោក
- ពង្រឹងសុខសន្តិភាព សុវត្ថិភាព និងសណ្តាប់ធ្នាប់សង្គមដើម្បីទាក់ទាញវិនិយោគគិន
- បង្កើតសេដ្ឋកិច្ចទីផ្សារសេរី
- ដាក់កងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធយាមកាមនៅតំបន់ដែលខ្លួនរស់នៅដើម្បីការពារសន្តិសុខប្រជាជន និងមន្ត្រីរាជការគ្រប់ជាន់ថ្នាក់។

មានមតិត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត

៤-ពណ៌នាពីគោលនយោបាយឈ្នះ-ឈ្នះរបស់សម្តេចហ៊ុន សែន និងការបញ្ចប់សង្គ្រាមនៅកម្ពុជា៖

កម្ពុជាបានទទួលនូវសន្តិភាពពេញលេញបន្ទាប់ពីការអនុវត្តនូវគោលនយោបាយឈ្នះ-ឈ្នះរបស់សម្តេចហ៊ុន សែន ដែលគោលនយោបាយនេះ នាំមកដល់កម្ពុជានូវ៖

- សុខសន្តិភាពពេញលេញ
- ជានាសុវត្ថិភាពសម្រាប់មនុស្សគ្រប់រូប
- ជានាអាជីពនិងមុខរបរ
- ការទទួលស្គាល់លើកម្មសិទ្ធិនៃចលនទ្រព្យនិងអចលនទ្រព្យ
- ប្រទេសជាតិមានការអភិវឌ្ឍ។

នៅថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៩៨ ការបោះឆ្នោតជាតិលើកទី២បានដំណើរការតាមការគ្រោងទុកដោយមានវត្តមានរបស់សម្តេចក្រុមព្រះ នរោត្តម រណឫទ្ធិ។ គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាឈ្នះឆ្នោតដោយទទួលបាន ៦៤អាសនៈក្នុងរដ្ឋសភា រីឯគណបក្សហ៊្វុនស៊ិនប៉ិចទទួលបាន៤៣អាសនៈ។ តាមរដ្ឋធម្មនុញ្ញ រាជរដ្ឋាភិបាលត្រូវជ្រើសតាំងដោយសំឡេងគាំទ្រពីភាគបីនៃចំនួនតំណាងរាស្ត្រ។ កត្តានេះបានជំរុញឱ្យមានកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា និងគណបក្សហ៊្វុនស៊ិនប៉ិចក្នុងការបង្កើតរាជរដ្ឋាភិបាលមួយរួមគ្នា។ សម្តេចក្រុមព្រះ នរោត្តម រណឫទ្ធិត្រូវបានតែងតាំងជាប្រធានរដ្ឋសភា សម្តេច ជា ស៊ីមជាប្រធានព្រឹទ្ធសភា ឯសម្តេច ហ៊ុន សែនជានាយករដ្ឋមន្ត្រី។ នៅចុងឆ្នាំ១៩៩៨ និងដើមឆ្នាំ១៩៩៩ ក្រុមខ្មែរក្រហមបានធ្វើសមាហរណកម្មទាំងស្រុងជាមួយ រាជរដ្ឋាភិបាល។ កម្ពុជាបានទទួលនូវសន្តិភាពពេញលេញបន្ទាប់ពីការអនុវត្តនូវគោលនយោបាយឈ្នះ-ឈ្នះ របស់សម្តេចហ៊ុន សែន។ អំពីផលប្រយោជន៍ ដែលទទួលបានពីនយោបាយ ឈ្នះ-ឈ្នះ ដែលទទួលបានដូចជា៖ បានបញ្ចប់សង្គ្រាមប្រដាប់អាវុធទាំងស្រុង លែងមានតទៅទៀត ហើយនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា។

1. ដំណើរការនៃការបញ្ចប់សង្គ្រាម នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា នៅតំបន់គ្រប់គ្រង ដោយអតីតខ្មែរក្រហម ចាប់ពីដើមឆ្នាំ ១៩៩៦ ដល់ចុងឆ្នាំ១៩៩៨ គឺមិនមានការប្រើប្រាស់អាវុធ ហើយក៏មិនមានមនុស្សស្លាប់ ដោយគ្រាប់កាំភ្លើងដែរ។
2. ជាប្រវត្តិសាស្ត្រនៃការឯកភាពទឹកដី បញ្ចប់នូវតំបន់ត្រួតត្រាច្រើន មកជាតំបន់ត្រួតត្រាតែមួយ មានព្រះមហាក្សត្រតែមួយ មានរដ្ឋធម្មនុញ្ញតែមួយ មានរាជរដ្ឋាភិបាលតែមួយ និងមានកងកម្លាំងតែមួយដែលបានធ្វើឱ្យប្រទេសកម្ពុជាទទួលបាននូវការបង្រួបបង្រួមជាតិ សន្តិភាព និងទទួលបាននូវការអភិវឌ្ឍគ្រប់វិស័យ។

3. ប្រជាពលរដ្ឋដែលរស់នៅជិតតំបន់សមរភូមិប្រយុទ្ធ និងទីកន្លែងសមរភូមិក្តៅ លែងមានការព្រួយបារម្ភរឿងសង្គ្រាម និងលែងព្រួយបារម្ភរស់ នៅព្រាត់ប្រាសគ្នារវាងប្តីប្រពន្ធ និងកូនទៀតហើយ។
4. កម្ពុជា គឺជាប្រទេសដែលទទួលបានសុខសន្តិភាព និងការអភិវឌ្ឍគ្រប់វិស័យ ដែលបានឈានពីប្រទេសក្រីក្រទៅជាប្រទេស ដែលមានប្រាក់ចំណូលមធ្យមកម្រិតទាប និងឆ្ពោះទៅកាន់ប្រទេស ដែលមានប្រាក់ចំណូលមធ្យម កម្រិតខ្ពស់នៅឆ្នាំ២០៣០ ហើយនឹងឆ្ពោះទៅកាន់ជាប្រទេស ដែលមានប្រាក់ចំណូលខ្ពស់នៅឆ្នាំ២០៥០។ ក្រោយពីបញ្ចប់សង្គ្រាម គឺសម្តេចតេជោនាយករដ្ឋមន្ត្រី បានដាក់ចេញនូវយុទ្ធសាស្ត្រ ២សំខាន់ ក្នុងការអភិវឌ្ឍប្រទេសគឺះ
    - ប្រែក្លាយតំបន់សមរភូមិក្តៅ ទៅជាតំបន់អភិវឌ្ឍន៍ និងតំបន់ទីផ្សារ
    - ប្រែក្លាយតំបន់ព្រំដែនជាមួយប្រទេសជិតខាងឱ្យទៅជាតំបន់ដែលមានសន្តិភាព សាមគ្គីភាព និងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការល្អ។
5. កម្ពុជា គឺជាប្រទេសដែលទទួលបានសុខសន្តិភាព និងការអភិវឌ្ឍគ្រប់វិស័យ ដែលបានឈានពីប្រទេសក្រីក្រទៅជាប្រទេស ដែលមានប្រាក់ចំណូលមធ្យមកម្រិតទាប និងឆ្ពោះទៅកាន់ប្រទេស ដែលមានប្រាក់ចំណូលមធ្យម កម្រិតខ្ពស់នៅឆ្នាំ២០៣០ ហើយនឹងឆ្ពោះទៅកាន់ជាប្រទេស ដែលមានប្រាក់ចំណូលខ្ពស់នៅឆ្នាំ២០៥០។ ក្រោយពីបញ្ចប់សង្គ្រាម គឺសម្តេចតេជោនាយករដ្ឋមន្ត្រីបានដាក់ចេញនូវយុទ្ធសាស្ត្រ ២សំខាន់ ក្នុងការអភិវឌ្ឍប្រទេសគឺដោយសារការខិតខំប្រឹងប្រែងរបស់ សម្តេចតេជោ ហ៊ុន សែន គឺប្រទេសកម្ពុជាត្រូវបានទទួលស្គាល់ ជាលក្ខណៈអន្តរជាតិ តាមរយៈកិច្ចប្រជុំអន្តរជាតិសំខាន់ៗ ជាច្រើនដូចជា EMEC, CLMV និង CLV ជាដើម។ ទន្ទឹមនឹងនេះកម្ពុជាក៏ធ្លាប់បានទទួលធ្វើជាម្ចាស់ផ្ទះ នៃកិច្ចប្រជុំកំពូលអាស៊ាន និងត្រៀមខ្លួនទទួលធ្វើជាម្ចាស់ផ្ទះក្នុងកិច្ចប្រជុំកំពូលអន្តរជាតិជាច្រើនទៀត។ ទន្ទឹមនឹងនេះកម្ពុជាក៏បានបញ្ជូនកងទ័ពទៅចូលរួមរក្សាសន្តិភាព ជាមួយអង្គការសហប្រជាជាតិផងដែរ។
6. ក្រោយពេលបញ្ចប់សង្គ្រាមភ្លាមគឺ មានពាណិជ្ជករ និងអ្នកវិនិយោគគិនជាច្រើនមកវិនិយោគនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាជាបន្តបន្ទាប់ជាពិសេសចំនួនភ្ញៀវទេសចរគឺកើនឡើងជារៀងរាល់ឆ្នាំ។

អត្ថាធិប្បាយសម័យប្រឡង២៤ សីហា ២០១៥ (ថ្នាក់សង្គម)

៤-ពណ៌នាពីនយោបាយឈ្នះ-ឈ្នះ៖

- **វិស័យនយោបាយ**
  - សមាហរណកម្មកងទ័ពខ្មែរក្រហមជាមួយកងទ័ពរដ្ឋាភិបាលធ្វើឱ្យកងកម្លាំងមានការឯកភាពដើម្បីស្តារប្រទេស និងកសាងប្រទេស
  - ក្រោយពីដកកម្លាំងខ្មែរក្រហមដួលរលំ នៅតាមតំបន់ព្រំដែនមានសុវត្ថិភាព និងការអភិវឌ្ឍ
  - មានមាតុភូមិនិវត្តន៍របស់ជនភៀសខ្លួនតាមព្រំដែន
  - មានការបែងចែកដីធ្លីកាន់កាប់ ជាកម្មសិទ្ធដល់បងប្អូនជនភៀសខ្លួន(អតីតខ្មែរក្រហម)
  - បងប្អូនខ្មែរក្រហមត្រូវបានផ្តល់នាទីនិងបុណ្យស័ក្តិដែលគាត់ធ្លាប់មានពីមុន។
- **វិស័យសេដ្ឋកិច្ច**
  - ទំនាក់ទំនងពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិជាមួយអាស៊ាន ប្រទេសក្នុងតំបន់និងមហាអំណាចពិភពលោកធំៗ
- **វិស័យសង្គម**
  - ពីឆ្នាំ១៩៩៣ ដល់បច្ចុប្បន្នកម្ពុជាមានសុខសុវត្ថិភាពពេញលេញ
  - ធ្វើឱ្យមានឯកភាពជាតិ ការបង្រួបបង្រួមជាតិ
  - ធ្វើឱ្យមានសមិទ្ធផលជាច្រើនបានកើតឡើង ដូចជាសាលារៀនពីមត្តេយ្យរហូតដល់សាកលវិទ្យាល័យ មន្ទីរពេទ្យ ផ្លូវថ្នល់ ស្ពាន ស្ពានអាកាស ប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ ជាពិសេសសេដ្ឋកិច្ចមានការរីកចម្រើន និយាយរួមគឺមានការរីកចម្រើនលើគ្រប់វិស័យ។
- **វិស័យអប់រំ**
  - ធ្វើកំណែទម្រង់ស៊ីជម្រៅលើវិស័យអប់រំពីបឋមដល់ឧត្តមសិក្សា។

៥-កម្ពុជាបានក្លាយជាសមាជិកសហគមន៍សេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាននៅថ្ងៃ៣១ខែធ្នូឆ្នាំ២០១៥។

- ផលប្រយោជន៍សម្រាប់កម្ពុជា
  - ចំពោះកម្ពុជា សហគមន៍សេដ្ឋកិច្ចអាស៊ានគឺជាទីផ្សារប្រកបដោយសក្តានុពលមួយ ទាំងទីផ្សារទំនិញ និងសេវាកម្ម និងទីផ្សារការងារ។
  - ក្រុមហ៊ុនសហគ្រាសនៅកម្ពុជាអាចនាំទំនិញទៅលក់នៅគ្រប់កន្លែង នៅក្នុងតំបន់អាស៊ាន ដោយមិនមានឧបសគ្គខាងពន្ធគយ ក៏ប៉ុន្តែ ទំនិញដែលផលិតនៅក្នុងប្រទេសផ្សេងទៀត ក្នុងតំបន់អាស៊ានក៏អាចត្រូវនាំចូលមកលក់នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាដោយមិនមានបង់ពន្ធគយដូចគ្នាដែរ។
  - ប្រជាជនកម្ពុជាទូទៅអាចទទួលផលចំណេញពីការនាំចូលទំនិញដោយមិនបង់ពន្ធ ដោយសារតែវាមានតម្លៃថោក ហើយអាចមានជម្រើសច្រើន ប៉ុន្តែរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជានឹងត្រូវបាត់បង់ចំណូលពីការប្រមូលពន្ធនាំចូល។
  - លំហូរវិនិយោគពីអាស៊ានមកក្នុងប្រទេសកម្ពុជា។

- បង្កើនទីផ្សារ សម្រាប់ការនាំចេញវត្ថុធាតុដើមកម្ពុជា ។
- ឧបសគ្គនៃលំហូរវិនិយោគមកកម្ពុជា
    - អភិបាលកិច្ច និងនីតិរដ្ឋ៖ កង្វះតម្លាភាព បញ្ហាពុករលួយ ការអនុវត្តច្បាប់មិនគ្រប់ជ្រុងជ្រោយ និងកង្វះឯករាជ្យនៃប្រព័ន្ធតុលាការ អាចធ្វើឱ្យអ្នកវិនិយោគមានការរារែកមិនហ៊ានមករកស៊ី នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ហើយអាចបង្វែរទៅកាន់ប្រទេសអាស៊ានផ្សេងទៀត ដែលគេមើលឃើញថាមានហានិភ័យទាបជាង។
    - កង្វះធនធានមនុស្ស៖ការខ្វះខាតធនធានមនុស្សនេះក៏អាចធ្វើឱ្យរោងចក្រសហគ្រាសបរទេសមានការរារែកមិនចង់មកបោះទីតាំងផលិត នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាផងដែរ ឬក៏គេមកបោះទីតាំងផលិតដែរ ។

វិញ្ញាសាត្រៀមទី៥

ប្រធាន

1. ហេតុអ្វីកម្ពុជាចាំបាច់ស្វែងរកកិច្ចចរចាការពារពីបារាំង ដោយចុះសន្ធិសញ្ញាអាណាព្យាបាលជាមួយបារាំង?
2. តើសង្គ្រាមត្រជាក់ក្នុងទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៥០និង១៩៦០បាននាំមកអ្វីខ្លះ ដល់ឧបទ្វីបឥណ្ឌូចិន?
3. ចូរពណ៌នាពីចលនាតស៊ូដើម្បីរំដោះប្រទេសកម្ពុជាចេញពីរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ?
4. តើអាស៊ានជាអ្វី?ហើយប្រទេសកម្ពុជាបានទទួលផលអ្វីខ្លះពីការចូលរួមជាសមាជិកអាស៊ាន?
5. ចូរពណ៌នាពីផលវិបាកនៃសង្គ្រាមស៊ីវិលនៅកម្ពុជាដែលផ្ទុះឡើងពីឆ្នាំ១៩៧០-១៩៧៥។
6. ចូរបកស្រាយពីតួនាទី«វប្បធម៌សន្ទនា» នៅក្នុងសង្គមប្រជាធិបតេយ្យ។

អត្រាកំណែ

១- កម្ពុជាចាំបាច់ស្វែងរកកិច្ចចរចា ការពារ ពីបារាំងដោយចុះសន្ធិសញ្ញាអាណាព្យាបាលជាមួយបារាំងពីព្រោះ ៖

- កម្ពុជាកាន់តែទន់ខ្សោយទៅៗ និងកើតមានជាវិបត្តិផ្ទៃក្នុង
- សៀម និងយួនមានបំណងចង់លេបត្របាក់យកទឹកដីខ្មែរ ដោយយកទន្លេមេគង្គជាព្រំដែនរួម
- កម្ពុជាចង់បានមហាអំណាចអឺរ៉ុបមកជួយការពារទឹកដី និងពូជសាសន៍ខ្មែរ

២-សង្គ្រាមត្រជាក់ក្នុងទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៥០ និង១៩៦០បាននាំមកដល់ឧបទ្វីបឥណ្ឌូចិនរួមមានដូចជា៖

- កើតនូវចលនាទាមទារឯករាជ្យ
- កើតនូវកម្លាំងនយោបាយច្រើនក្រុមក្នុងសង្គ្រាមឥណ្ឌូចិនលើកទី១
- ប្រទេសក្នុងតំបន់ឥណ្ឌូចិនទទួលបានឯករាជ្យ
- មានស្វ័យភាពក្នុងការដឹកនាំប្រទេស
- ប្រទេសកម្ពុជាទទួលបានអព្យាក្រឹត
- កម្ពុជាខិតខំរក្សាសុខសន្តិភាពក្នុងបរិការណ៍នៃសង្គ្រាមត្រជាក់និងភ្លើងសង្គ្រាមនៅវៀតណាម
- ការតស៊ូនយោបាយរវាងពួកស្តាំនិយម និងឆ្វេងនិយមនៅក្នុងសង្គមរាស្ត្រនិយម
- មានការអភិវឌ្ឍលើគ្រប់វិស័យ
- កម្ពុជាមានស្ថិរភាព និងបានចូលជាសមាជិកនៃអង្គការសហប្រជាជាតិ
- មានការគាបសង្កត់ពីសំណាក់មហាអំណាចសេរី និងកុម្មុយនីស្ត
- សង្គ្រាមនៅវៀតណាមបានផ្ទុះឡើង
- វៀតណាមបានបែងចែកជាពីរប្រទេសគឺខាងជើង(កុម្មុយនីស្ត) និងខាងត្បូង(សេរី)
- ប្រទេសឡាវបែងចែកជាពីរ(កុម្មុយនីស្ត-សេរី)
- វៀតណាមដាក់ចេញគោលនយោបាយបង្រួបបង្រួមប្រទេសតាមរយៈបដិវត្តឥណ្ឌូចិនឆ្នាំ១៩៦៥

- ការប្រកួតប្រជែងរវាងសហរដ្ឋអាម៉េរិក ចិន សហភាពសូវៀត ដែលបានបង្កមហន្តរាយដល់ឥណ្ឌូចិន
- កម្ពុជាមានទំនាស់ជាមួយប្រទេសជិតខាង
- កម្ពុជាងាកពីអាម៉េរិកទៅចាប់ដៃចិន និងវៀតណាមខាងជើង
- សហរដ្ឋអាម៉េរិកចាប់ផ្ដើមដកខ្លួនចេញពីវៀតណាម ហើយបានដាក់ចេញគោលនយោបាយកាត់ផ្ដាច់ផ្លូវលំហូរដីមិញនិងការផ្គត់ផ្គង់យុទ្ធោបករណ៍និងស្បៀងដល់ពួកវៀតកុង និងទាហានវៀតណាមខាងជើង និងការទម្លាក់គ្រាប់បែកកម្ទេចមូលដ្ឋានសឹកលើទឹកដីកម្ពុជា។
- ចម្លើយត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត

៣- ពណ៌នាពីចលនាតស៊ូ ដើម្បីរំដោះប្រទេសកម្ពុជាចេញពីរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យៈ

- ខែមករា ១៩៧៦ លោក ហ៊ូ នឹម បានចេញមុខប្រឆាំងនឹងប៉ុល ពត
- ដើមខែមីនា ១៩៧៦ ប្រជាជននៅចម្ការហ្លួង សៀមរាប ទាមទារដំឡើងកម្រិតជីវភាព
- ដើមខែមករា ១៩៧៧ ប្រជាជនភូមិភាគឧត្តរ និងបាត់ដំបងប្រឆាំងនឹងប៉ុល ពត
- ខែមីនា-មេសា ១៩៧៧ ប្រជាជនកំពង់ធំ កំពង់ឆ្នាំង មណ្ឌលគិរី និងចម្ការហ្លួង ងើបប្រឆាំង
- ថ្ងៃទី២ ធ្នូ ១៩៧៨ មហាសន្និបាតបានសម្រេចបង្កើតជារណសិរ្សសាមគ្គីសង្គ្រោះជាតិកម្ពុជា ដែល ដឹកនាំដោយលោក ហេង សំរិន
- មានជំនួយពីកងទ័ពវៀតណាម និងប្រជាជនកម្ពុជា
- ក្នុងរយៈពេលតែបីសប្ដាហ៍ កងទ័ពរណសិរ្សសាមគ្គីសង្គ្រោះជាតិកម្ពុជា និងកងទ័ពរំដោះប្រជាជន បានរំដោះបានស្ទើរតែទាំងស្រុង
- ថ្ងៃទី៧ មករា ១៩៧៩ ប្រជាជនខ្មែរបានរួចផុតពីរបបប្រល័យពូជសាសន៍ខ្មែរក្រហម។
- ចម្លើយត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត

៤-អាស៊ានជាសមាគមប្រជាជាតិអាស៊ីអាគ្នេយ៍។ បង្កើតដើម្បីពន្លឿនវិស័យសេដ្ឋកិច្ច វិទ្យាសាស្ត្រអប់រំ និងដោះស្រាយបញ្ហាប្រកបទៅដោយសន្តិវិធី។ មិនតែប៉ុណ្ណោះជាការប្រមូលផ្ដុំទីផ្សារដ៏ធំមួយនៅអាស៊ីអាគ្នេយ៍ដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍ទីផ្សារអន្តរជាតិតាមរយៈកម្មវិធីកិច្ចសហប្រតិបត្តិការ ការពារស្ថិរភាពនយោបាយសេដ្ឋកិច្ច ក្នុងតំបន់ ក៏ដូចជាទប់ទល់ការប្រកួតប្រជែងពីប្រទេសមហាអំណាចធំៗលើពិភពលោក។

➢ ប្រទេសកម្ពុជាបានទទួលផលប្រយោជន៍ពីការចូលរួមជាសមាជិកអាស៊ានដូចជាៈ

ផ្នែកនយោបាយ

- សម្រេចបាននូវផ្នែកមួយនៃមុំពីរនៃយុទ្ធសាស្ត្រត្រីកោណគឺសមាហរណកម្មប្រទេសកម្ពុជាចូលក្នុងតំបន់
- កម្ពុជាលែងជាប្រទេសឯកា តទៅទៀត
- កម្ពុជាអាចឈរស្មើមុខស្មើមាត់ជាមួយប្រទេសដែលជាសមាជិក និងចូលរួមនូវរាល់ការសម្រេចចិត្តនៅក្នុងតំបន់
- កម្ពុជាបានរក្សានូវសន្តិសុខ សេរីភាព និងអធិបតេយ្យភាព

- កម្ពុជាអាចចូលរួមដោះស្រាយបញ្ហាផ្សេងៗជាមួយប្រទេសសមាជិកអាស៊ាន
- កម្ពុជាអាចដោះស្រាយបញ្ហាព្រំដែនដោយសន្តិវិធី។

ផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច

- កម្ពុជាអាចក្លាយជាកន្លែងវិនិយោគដ៏ទាក់ទាញ
- ការធ្វើពាណិជ្ជកម្មមានភាពងាយស្រួលជាងមុន
- ប្រជាជនអាចរកការងារធ្វើបានយ៉ាងទូលំទូលាយទាំងក្នុង និងក្រៅប្រទេស
- ទេសចរមានការកើនឡើង
- ការចូលជាសមាជិកអាស៊ានជាផ្នែកមួយដែលជំរុញឱ្យសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជាមានកំណើនជារៀងរាល់ឆ្នាំ។
- កម្ពុជាអាចទទួលបានប្រាក់កម្ចីដ៏ច្រើនពីធនាគារអភិវឌ្ឍអាស៊ី និងប្រទេសជាមិត្តទាំង៩ក្នុងអត្រា ការប្រាក់ទាប ហើយមានរយៈពេលយូរ
- កម្ពុជាទទួលបានផលប្រយោជន៍ពីការអភិវឌ្ឍខាងវិស័យផ្សេងៗដូចជា កសិកម្ម ឧស្សាហកម្ម ពាណិជ្ជកម្ម។

ផ្នែកទំនាក់ទំនង

- ជួយជំរុញឱ្យមានការកសាងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ និងផ្លូវថ្នល់
- ការលើកលែងទិដ្ឋាការក្នុងប្រទេសសមាជិកអាស៊ាន
- ការផ្លាស់ប្តូរចំណេះដឹង សង្គមកិច្ច វប្បធម៌ និងប្រពៃណីទំនៀមទម្លាប់ ព្រមទាំងផ្នែកអប់រំវិទ្យាសាស្ត្របច្ចេកទេសពីបណ្តាប្រទេសសមាជិកអាស៊ាន។

ផ្នែកសង្គម

- កម្ពុជាទទួលបាននូវកិច្ចសហការជាមួយប្រទេសក្នុងតំបន់ក្នុងការថែរក្សាសន្តិភាព និងសន្តិសុខសង្គមទប់ស្កាត់ ការជួញដូរមនុស្ស ថ្នាំញៀន និងអំពើភេរវកម្ម

មានចម្លើយត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត

៥- ផលវិបាកនៃសង្គ្រាមស៊ីវិលនៅកម្ពុជាដែលផ្ទុះឡើងពីឆ្នាំ១៩៧០-១៩៧៥៖

ផលវិបាកខាងនយោបាយ

- ប្រទេសជាតិត្រូវបាត់បង់កិត្តិយស កេរ្តិ៍ឈ្មោះ កិត្យានុភាពលើឆាកអន្តរជាតិ
- កើតមានអស្ថិរភាពនយោបាយ
- ផ្តល់ឱកាសល្អឱ្យពួកខ្មែរក្រហមផ្សព្វផ្សាយគោលនយោបាយរួចឈានទៅឡើងកាន់អំណាច។

ផលវិបាកខាងសេដ្ឋកិច្ច

- ដីស្រែចម្ការត្រូវបោះបង់ចោល ក្លាយជាចម្ការមីន រណ្តៅគ្រាប់
- រោងចក្រសហគ្រាស៧៥% ត្រូវបានបំផ្លាញ
- ចម្ការកៅស៊ូត្រូវបោះបង់
- ស្ពាន ថ្នល់ ប្រឡាយទឹក ៧០-៨០%ត្រូវខូចខាត
- សេដ្ឋកិច្ចជាតិត្រូវស្រុតចុះ។

ផលវិបាកខាងសង្គម

- សម្លាប់មនុស្សជាងមួយលាននាក់
- បន្សល់ទុកស្ត្រីមេម៉ាយ ក្មេងកំព្រា ជនពិការ ចាស់ជរា
- ប្រជាជនភៀសខ្លួនពីជនបទមកកាន់ទីក្រុង រស់នៅវេទនា
- កើតមានអំពើពុករលួយ អយុត្តិធម៌ ភាពអនាធិបតេយ្យទូទាំងប្រទេស
- បំផ្លាញធនធានមនុស្ស ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ គ្រឹះស្ថានសិក្សា វត្តអារាម មន្ទីរពេទ្យ...។

៦- តួនាទី«វប្បធម៌សន្ទនា» នៅក្នុងសង្គមប្រជាធិបតេយ្យគឺ៖

- បញ្ចៀសបានសង្គ្រាមពាក្យសម្ដី និងទំនាស់ផ្សេងៗនៅក្នុងសង្គម
- ដោះស្រាយបញ្ហាផ្សេងៗដោយសន្តិវិធី
- ផ្ដល់ភាពស្មោះត្រង់ និងជឿជាក់ទៅលើគ្នាទៅវិញទៅមក
- បង្កើនភាពសាមគ្គី និងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការប្រសើរជាងមុន
- ជាវេទិកាជជែកដេញដោលនិងពិភាក្សាឈរលើគោលការណ៍សន្តិភាព ស្មើភាព
- ពុំមានការគំរាមកំហែងគ្នាទៅវិញទៅមក
- ជាគំរូល្អដល់សង្គមជាតិប្រកបដោយ ភាពជឿទុកចិត្តពីសំណាក់ប្រជាជន
- គោរពគ្នាទៅវិញទៅមកនាំមកនូវភាពថ្លៃថ្នូរ
- មានទំនួលខុសត្រូវលើផលប្រយោជន៍ជាតិក្នុងសង្គមប្រជាធិបតេយ្យ
- បញ្ចៀសបានរាល់អំពើហិង្សា និងសង្គ្រាម។
- **មានចម្លើយត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត**

វិញ្ញាសាត្រៀមទី៦

ប្រធាន

1. ចូរវិភាគពីតម្លៃនៃសន្តិភាពដែលកម្ពុជាទទួលបានសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍប្រទេសជាតិ។
2. តើកិច្ចព្រមព្រៀងសន្តិភាពទីក្រុងប៉ារីស ២៣ តុលា ១៩៩១ មានប្រទេសណាខ្លះចូលរួម?
   ក.តើផ្តោតសំខាន់ទៅលើចំណុចសំខាន់អ្វីខ្លះ?
   ខ.តើកិច្ចចរចានេះ ផ្តល់សារៈសំខាន់អ្វីខ្លះដល់ប្រទេសកម្ពុជា?
3. តើគោលនយោបាយរបស់របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យមានប៉ុន្មានប្រការ?អ្វីខ្លះ? តើអ្នកយល់យ៉ាងណាអំពីគោលនយោបាយនេះ?
4. នៅឆ្នាំ១៩៨៩ រដ្ឋសភានៃប្រទេសកម្ពុជា បានធ្វើវិសោធនកម្មទៅលើរដ្ឋធម្មនុញ្ញឆ្នាំ១៩៧៩ អ្វីខ្លះ?
   ក. តើមុខព្រួញសេដ្ឋកិច្ចនៃរបបសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជាគឺអ្វី? វិធានការផលិតស្បៀងគឺអ្វី? នាំចេញអ្វីខ្លះ?
   ខ. តើ ក៥ ជាអ្វី? មានគោលបំណងអ្វី?
   គ. តើគណៈគ្រប់គ្រងរបបនេះមាននរណាខ្លះ? មានលក្ខណៈដូចម្តេច?
5. តើអ្វីទៅជាកម្មវិធីអនុគ្រោះពន្ធ(EBA)«គ្រប់មុខទំនិញទាំងអស់លើកលែងតែអាវុធ»?
6. ចូរអធិប្បាយពីនយោបាយអព្យាក្រឹត របស់សម្តេចព្រះនរោត្តម សីហនុ នាសម័យសង្គមរាស្ត្រនិយមក្នុងទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៦០។

អត្រាកំណែ

១-តម្លៃនៃសន្តិភាពដែលកម្ពុជាទទួលបានសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍនយោបាយ សេដ្ឋកិច្ច និងសង្គមៈ

តម្លៃសន្តិភាពៈកម្ពុជាបានសុខសន្តិភាពជៀសផុតពីសង្គ្រាម

- **នយោបាយ**
  - មានការរួបរួមគ្នាដើម្បីអភិវឌ្ឍប្រទេស
  - មានទំនាក់ទំនងល្អជាមួយបរទេសផ្នែកការទូត សេដ្ឋកិច្ច...។
- **សេដ្ឋកិច្ច**
  - ជួយជំរុញវិស័យកសិកម្ម ឧស្សាហកម្ម ពាណិជ្ជកម្ម ទេសចរណ៍ឱ្យមានការអភិវឌ្ឍ
  - ងាយស្រួលក្នុងការកសាងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធគ្រប់បែបយ៉ាង
- **សង្គម**
  - មានការទប់ស្កាត់សង្គ្រាម និងការខ្វែងគំនិតគ្នាក្នុងសង្គម
  - លើកស្ទួយការគោរពសិទ្ធមនុស្ស សេរីភាពគ្រប់បែបយ៉ាងក្នុងសង្គមប្រជាធិបតេយ្យ
  - ទប់ស្កាត់អំពើពុករលួយ
  - ធ្វើឱ្យរដ្ឋមានលទ្ធភាពសម្រេចផែនការនានាតាមការកំណត់
  - ជួយឱ្យមានសន្តិភាព និងសន្តិសុខក្នុងសង្គម
  - ជាមាគ៌ានាំសង្គមមានការអភិវឌ្ឍជាចីរភាព
- **មានមតិត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត**

២-កិច្ចព្រមព្រៀងសន្តិភាពទីក្រុងប៉ារីស ២៣ តុលា ១៩៩១ មានប្រទេសចំនួន ១៨ ចូលរួមគឺ អូស្ត្រាលី ប្រ៊ុយណេ កាណាដា ចិន យូហ្គោស្លាវី អាម៉េរិក បារាំង ឥណ្ឌា ឥណ្ឌូណេស៊ី ជប៉ុន ឡាវ ម៉ាឡេស៊ី ហ្វីលីពីន អង់គ្លេស សឹង្ហបុរី ថៃ សូវៀត និងវៀតណាម។ បន្ថែមពីនេះ មានអគ្គលេខាធិការនៃ អង្គការសហប្រជាជាតិ និងមានការចូលរួមពីតំណាងនៃ ចលនាមិនចូលពីបក្សសម្ព័ន្ធក៏ចូលរួមផងដែរ។

ក.ផ្តោតសំខាន់ទៅលើចំណុចសំខាន់ដូចខាងក្រោម៖

- ទី១ កិច្ចព្រមព្រៀងទាក់ទងនឹងអធិបតេយ្យភាព បូរណភាពទឹកដី អព្យាក្រឹតភាព និង ឯកភាពជាតិ
- ទី២ សេចក្តីថ្លែងការណ៍ ស្តីពីការស្តារ និងកសាងកម្ពុជាឡើងវិញ។

ខ.កិច្ចចរចានេះ ផ្តល់សារៈសំខាន់ដល់ប្រទេសកម្ពុជាដូចជា៖

- បញ្ហាជម្លោះរវាងខ្មែរ និងខ្មែរ
- នាំមកនូវសន្តិភាពជូនជាតិកម្ពុជា
- រៀបចំការបោះឆ្នោតជាសកលនៅកម្ពុជាក្រោមការត្រួតពិនិត្យនៃអង្គការសហប្រជា ជាតិ
- បង្កើតឱ្យមានការស្តារ និងកសាងប្រទេសកម្ពុជាឡើងវិញ
- បញ្ចប់សង្គ្រាម ដែលបានកើតមានរ៉ាំរ៉ៃជាច្រើនឆ្នាំមកហើយ។
- មានចម្លើយត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត

៣-គោលនយោបាយរបស់របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ មាន៨ប្រការ៖

1. ជម្លៀសប្រជាជនចេញពីក្រុងភ្នំពេញទាំងអស់
2. លុបបំបាត់ទីផ្សារ
3. លុបបំបាត់ការប្រើប្រាស់ និងចរាចរណ៍រូបិយប័ណ្ណ
4. ផ្សឹកព្រះសង្ឃឱ្យទៅធ្វើកសិកម្មតាមទិសដៅដែលគេទៅដល់តាមមូលដ្ឋានជនបទ
5. ប្រហារជីវិតមេដឹកនាំរបបសាធារណរដ្ឋខ្មែរ
6. បង្កើតសហករណ៍កម្រិតខ្ពស់នៅទូទាំងប្រទេស។
7. បណ្តេញជនជាតិភាគតិចវៀតណាម ឱ្យចេញទាំងអស់
8. បញ្ជូនទ័ពឱ្យទៅតាមព្រំប្រទល់ ជាពិសេសព្រំប្រទល់វៀតណាម។

៤- នៅឆ្នាំ១៩៨៩រដ្ឋសភានៃប្រទេសកម្ពុជា បានធ្វើវិសោធនកម្មទៅលើរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ឆ្នាំ១៩៧៩ មាន ដូចខាងក្រោម៖

- សម័យប្រជុំវិសាមញ្ញថ្ងៃទី២៩-៣០ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៨៩គេបានធ្វើវិសោធនកម្ម ដោយធ្វើការប្តូរឈ្មោះប្រទេសពីសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា ទៅជារដ្ឋកម្ពុជា
- ប្តូរទង់ជាតិ និងភ្លេងជាតិ
- ជ្រើសរើសយកព្រះពុទ្ធសាសនា ជាសាសនារបស់រដ្ឋ
- បង្កើតច្បាប់ការការពារកម្មសិទ្ធិឯកជន និងរបបទីផ្សារសេរី
- ប្រទេសកម្ពុជាជាប្រទេសអព្យាក្រឹត និងមិនចូលបក្សសម្ព័ន្ធ
- ទោសប្រហារជីវិតត្រូវបានលុបចោល

- សេរីភាពសារព័ត៌មាន និងអង្គការសង្គមស៊ីវិលត្រូវបានបង្កើតឡើង។

ក. មុខព្រួញសេដ្ឋកិច្ចនៃរបបសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជាគឺមាន ស្រូវ ព្រៃឈើ កៅស៊ូ ត្រី។ វិធានការផលិតស្បៀងមាន ៣យ៉ាង ក្នុងផលិតកម្មស្បៀងពេលនោះគឺ៖

- ពង្រីកផ្ទៃដីកសិកម្ម
- បង្កើនរដូវដាំដុះ
- ធ្វើឱ្យមានប្រពលវប្បកម្ម

មានការនាំចេញនូវដំណាំកៅស៊ូដែលមាននៅរតនគិរី កំពង់ចាម ក្រចេះ កំពង់សោម។

ខ. «ក៥» មានន័យថា កេណ្ឌ កងកម្លាំង កាប់ឆ្ការព្រៃ ការពារព្រំដែន កម្ពុជា។ មានគោលបំណងគឺ កាប់ឆ្ការព្រៃដែលជាជម្រករបស់ពួកខ្មែរក្រហម ដែលបានលាក់ខ្លួន ហើយបានបង្កជាការរំខានដល់ការរស់នៅរបស់ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរ និងទប់ទល់ការវាយចូលរបស់ក្រុមខ្មែរក្រហម។

គ. គណៈគ្រប់គ្រងរបបនេះមាន៖

- គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា ដឹកនាំដោយលោក ប៉ែន សុវណ្ណ លុះឆ្នាំ១៩៨១ ជំនួសដោយលោក ហេង សំរិន។ អ្នកដែលអាចចូលជាបេក្ខជន ឬជនស្នូល ត្រូវបានឆ្លងកាត់ការពិនិត្យប្រវត្តិរូប យ៉ាងហ្មត់ចត់បំផុត។
- ក្រុមប្រឹក្សាបដិវត្តន៍ ឬគណៈរដ្ឋមន្ត្រី មានរដ្ឋមន្ត្រី១៧ រូប ដែលពីដំបូង មានលោកប៉ែន សុវណ្ណ ជាប្រធាន លុះដល់ឆ្នាំ១៩៨១ លោក ចាន់ ស៊ី បានឡើងមកជំនួស។
- ក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋមានលោក ហេង សំរិន ជាប្រធាន។ លោកមានតួនាទី ជាអ្នកធ្វើការវិនិច្ឆ័យលើ បញ្ហាច្បាប់របស់រដ្ឋដូចជា រៀបចំក្រម ច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ និងកែប្រែទោសប្រហារជីវិតជាដើម។
- រដ្ឋសភាជាតិ មានសមាជិក១១៧រូប កើតឡើងដោយការបោះឆ្នោតរដ្ឋសភាឆ្នាំ១៩៨១ ប្រជុំលើកទី១នៅខែមិថុនាឆ្នាំ១៩៨១ដើម្បីជ្រើសរើសប្រធានសភា គណៈរដ្ឋមន្ត្រី និងក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋ។

៥-កម្មវិធីអនុគ្រោះពន្ធ «គ្រប់មុខទំនិញទាំងអស់លើកលែងតែអាវុធ» ហៅកាត់ថា EBA គឺជាផ្នែកមួយនៃប្រព័ន្ធអនុគ្រោះពន្ធទូទៅ Generalized Scheme of Preferences ឬ GSP) របស់សហភាពអឺរ៉ុបផ្តល់ឱ្យដល់ក្រុមប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍ។ ក្រោមកម្មវិធីអនុគ្រោះពន្ធ EBA នេះ សហភាពអឺរ៉ុបផ្តល់ឱ្យជាឯកតោភាគី ឬដោយខ្លួនឯង នូវលទ្ធភាពនាំចេញផលិតផលគ្រប់មុខទំនិញសព្វសារពើ លើកលែងតែអាវុធ និងគ្រាប់រំសេវតែប៉ុណ្ណោះ ទៅកាន់ទីផ្សារតែមួយរបស់សហភាពអឺរ៉ុប ដោយមិនចាំបាច់បង់ពន្ធ និងដោយគ្មានកូតាកំណត់ ដល់បណ្តារដ្ឋទាំងអស់ ដែលត្រូវចាត់ចូលក្នុងជំពូកជាក្រុមប្រទេសដែលមានការអភិវឌ្ឍន៍តិចតួចបំផុត (LDC) របស់អង្គការសហប្រជាជាតិ។កម្មវិធីអនុគ្រោះពន្ធ EBA ក៏ដូចជាប្រព័ន្ធអនុគ្រោះពន្ធទូទៅ GSP ទាំងមូលដែរ មានគោលដៅជួយដល់ក្រុមប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍ ក្នុងកិច្ចប្រឹងប្រែងឈានទៅកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ លើកកម្ពស់អភិបាលកិច្ចល្អ និងគាំទ្រដល់ការអភិវឌ្ឍប្រកបដោយចីរភាព ដោយជួយជ្រោមជ្រែងក្រុមប្រទេសទាំងនោះ ឱ្យបង្កើតចំណូលបន្ថែមតាមរយៈការធ្វើពាណិជ្ជកម្ម ឬជំនួញអន្តរជាតិ។ លទ្ធភាពនៃការទទួលបានកម្មវិធីអនុគ្រោះពន្ធ EBA នេះ គឺស្ថិត

ក្រោមលក្ខខណ្ឌដែលថាប្រទេសទទួលអត្ថប្រយោជន៍ពីកម្មវិធីអនុគ្រោះពន្ធនេះ ត្រូវគោរពតាមគោលការណ៍ស្នូលទាំង ១៥ ស្ដីពីសិទ្ធិមនុស្ស និងសិទ្ធិការងារ (ដូចដែលមានគូសបញ្ជាក់ក្នុងឧបសម្ព័ន្ធទី៨ ជំពូក ក នៃបទបញ្ញត្តិស្ដីពីប្រព័ន្ធអនុគ្រោះពន្ធទូទៅ របស់សហភាពអឺរ៉ុប) របស់អនុសញ្ញាអង្គការសហប្រជាជាតិ និងអង្គការពលកម្មអន្តរជាតិ (ILO)។

ចំណាំ៖ មានចម្លើយត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត

៦-អធិប្បាយពីគោលនយោបាយ«អព្យាក្រឹត» នៅក្នុងកំឡុងទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៦០ ជំនាន់សង្គមរាស្ត្រនិយមរបស់សម្ដេចនរោត្តម សីហនុ៖

- **អត្ថន័យនៃនយោបាយ«អព្យាក្រឹត»ក្នុងសម័យសង្គមរាស្ត្រនិយមមានន័យថាជានយោបាយដែលមិនចូលបក្សសម្ព័ន្ធណាមួយរវាងប្លុកកុម្មុយនីស្ត និងប្លុកសេរី។**
- **ទំនាក់ទំនងជាមួយប្លុកសេរី**
  - ទំនាក់ទំនងជាមួយប្លុកសេរី មានការធ្លាក់ចុះបន្ទាប់ពីមានការទន្ទ្រានចូលទឹកដីខេត្តស្ទឹងត្រែង(ទីតាំងបច្ចុប្បន្នគឺនៅខេត្តរតនៈគិរី) របស់កម្ពុជាដោយខុសច្បាប់ពីសំណាក់កងទ័ពវៀតណាមខាងត្បូង នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៥៨ ហើយពុំមានការអើពើពីសំណាក់សហរដ្ឋអាម៉េរិក
  - ការប៉ុនប៉ងទម្លាក់សម្ដេចនរោត្តម សីហនុ នៅឆ្នាំ១៩៥៩ មានជាប់ពាក់ព័ន្ធជាមួយ CIA របស់សហរដ្ឋអាម៉េរិក
  - នៅត្រឹមឆ្នាំ១៩៦២ ថៃ និងវៀតណាមខាងត្បូង កាន់តែគំរាមកំហែងខ្លាំងមកលើបូរណភាពទឹកដីកម្ពុជា។ នៅខែតុលា ឆ្នាំ១៩៦២ អ្នកតំណាងថៃនៅអង្គការសហប្រជាជាតិ បានទាមទារយកទឹកដី បាត់ដំបង សៀមរាប និងកំពង់ធំ។ ចំណែកយន្តហោះរបស់វៀតណាមខាងត្បូង បានទម្លាក់គ្រាប់បែកទៅលើភូមិខ្មែរជាច្រើននៅតាមជាយដែន។
  - នៅឆ្នាំ១៩៦៣ រាជរដ្ឋាភិបាល ដែលដឹកនាំដោយសម្ដេចនរោត្តម សីហនុ បានឈប់ទទួលជំនួយយោធាពីសហរដ្ឋអាម៉េរិក ដែលមានតម្លៃជាប្រាក់ចំនួន១៥ភាគរយនៃថវិកាជាតិ
  - ចាប់ពីកិច្ចប្រជុំកំពូលនៃទីក្រុងបានឌុង ឆ្នាំ១៩៥៥ មក កម្ពុជាបានបត់ឆ្វេងទៅជាមួយពួកកុម្មុយនីស្ត ហើយក៏ចេះតែ ឃ្លាតឆ្ងាយពីលោកសេរីបន្តិចម្ដងៗ រហូតឈានទៅដល់ការផ្ដាច់ទំនាក់ទំនងការទូតទាំងស្រុងជាមួយសហរដ្ឋអាម៉េរិកនៅឆ្នាំ ១៩៦៥។
  - នៅថ្ងៃទី២ ដល់ថ្ងៃទី៨ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៦៧ មានដំណើរទស្សនកិច្ចរបស់លោកជំទាវ Jacqueline Kennedy មកដល់ទីក្រុងភ្នំពេញ ដែលចាប់ពីពេលនោះបរិយាកាសរវាងសហរដ្ឋអាម៉េរិក និងកម្ពុជា កាន់តែប្រសើរឡើងវិញ។ លទ្ធផលនាំមកនូវការបើកស្ថានទូតជាថ្មីឡើងវិញនាថ្ងៃទី១៦ សីហា ១៩៦៩។
  - នៅចុងទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៦០ សម្ដេចព្រះនរោត្តម សីហនុ បានប្ដូរគោលនយោបាយពីមុន ទ្រង់បានផ្ដើម ផ្សារភ្ជាប់សម្ព័ន្ធភាពការទូតជាថ្មីជាមួយសហរដ្ឋអាម៉េរិក ដោយ

អនុញ្ញាតឱ្យអាម៉េរិកទម្លាក់គ្រាប់បែកលើផ្លូវលំហូជីមិញ ហើយបានតែងតាំងលោកសេនាប្រមុខលន់ នល់ ដែលតែងតែប្រឆាំងនឹងលទ្ធិកុម្មុយនីស្តជានាយករដ្ឋមន្ត្រីថ្មី។

ទំនាក់ជាមួយប្លុកកុម្មុយនីស្ត

- នៅក្នុងសន្និសីទទីក្រុងបានឌុង ឆ្នាំ១៩៥៥ សម្តេចនរោត្តម សីហនុ បានជួបនឹងមេដឹកនាំសំខាន់ៗ ដែលពេលនោះពួកគេបានអូសទាញឱ្យកម្ពុជានៅជាប្រទេសអព្យាក្រឹត។ ក្នុងពេលនោះផងដែរ សម្តេចក៏បានជួបនឹងមេដឹកនាំចិន ជូ អេនឡាយ វៀតណាមខាងជើង ផាម វ៉ាន់ដុង។
- នៅឆ្នាំ១៩៥៦ សម្តេចនរោត្តម សីហនុ បានយាងទៅធ្វើទស្សនកិច្ចនៅប្រទេសចិន ដោយបានចុះហត្ថលេខាលើកិច្ចព្រមព្រៀងមិត្តភាពកម្ពុជា-ចិន។ តាមរយៈកិច្ចព្រមព្រៀងបានផ្តល់ឱកាសឱ្យពួកវៀតកុង បង្កើតទីស្នាក់ការភូមិភាគ របស់គេនៅក្រុងភ្នំពេញ ក្នុងឆ្នាំ១៩៥៧។
- នៅខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៥៨ ប្រទេសកម្ពុជា បានភ្ជាប់ទំនាក់ទំនងទូតជាមួយប្រទេសចិនកុម្មុយនីស្ត
- ខណៈពេលផ្តាច់ជំនួយពីអាម៉េរិក ប្រទេសចិន និងវៀតណាមកុម្មុយនីស្ត បានសន្យាថានឹងផ្តល់ជំនួយដើម្បីជួយជ្រោមជ្រែងសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា ប៉ុន្តែអ្វីៗទាំងនោះគ្រាន់តែជាការសន្យាប៉ុណ្ណោះ ផ្ទុយទៅវិញពួកគេបានជាន់ឈ្លីសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជាឱ្យធ្លាក់ចុះយ៉ាងខ្លាំង ព្រមទាំងបង្ករបិបត្តិនយោបាយគាំទ្រខ្មែរក្រហមឱ្យប្រឆាំងនឹងរដ្ឋាភិបាលសង្គមរាស្ត្រនិយម
- កម្ពុជា បានអនុញ្ញាតឱ្យកងទ័ព វៀតណាមខាងជើង យៀកកុង ប្រើប្រាស់ទឹកដីខ្មែរនៅតំបន់ភូមិភាគខាងកើតប្រទេស និងផ្តល់ស្បៀង គ្រឿងសព្វាវុធយុទ្ធភណ្ឌដល់យៀកកុង យៀកណាមខាងជើងផង។ ចាប់ពីពេលនោះមកកម្ពុជាបានធ្លាក់ខ្លួនយ៉ាងជ្រៅផងដែរទៅក្នុងសង្គ្រាមឥណ្ឌូចិនលើកទី២។
- កងទ័ពកុម្មុយនីស្ត បានប្រើប្រាស់ទឹកដីកម្ពុជាភាគឦសាន និងខាងកើតដើម្បីចល័តទ័ពមកវាយវៀតណាមខាងត្បូង ហើយប្រើប្រាស់កំពង់ផែក្រុងព្រះសីហនុ និងផ្លូវជាតិលេខ៤ សម្រាប់ដឹកជញ្ជូនស្បៀង និងសម្ភារសឹកទៅផ្គត់ផ្គង់កងទ័ពវៀតណាមខាងជើង

លទ្ធផល នយោបាយអព្យាក្រឹតរបស់កម្ពុជាចុះខ្សោយ

- ប្រទេសជាមហាអំណាចនៃប្លុកទាំងពីរ មិនទុកកម្ពុជាឱ្យរស់នៅក្នុងមាគ៌ាសន្តិភាព ហើយគេបានធ្វើសកម្មភាពប្រឆាំងនឹងនយោបាយអព្យាក្រឹត
- សហរដ្ឋអាម៉េរិកផ្តល់ជំនួយដល់កម្ពុជាពិសេសជំនួយផ្នែកយោធាដែលជំនួយនេះមានទិសដៅ ចិញ្ចឹមពួកស្តាំនិយម គោលបំណងផ្តួលរំលំសម្តេចនរោត្តមសីហនុ
- ប្រទេសថៃបានគាំទ្រសកម្មភាពខ្មែរសេរី ដែលជាកងទ័ពប្រឆាំងរាជរដ្ឋាភិបាល ដោយផ្តល់ដីឱ្យ កសាងជុំរុំហាត់ទ័ព កសាងស្ថានីយវិទ្យុផ្សាយសំឡេង ដើម្បីប្រឆាំងនយោបាយសង្គមរាស្ត្រនិយម

- កងទ័ពវៀតណាមខាងត្បូងបានធ្វើសកម្មភាពឈ្លានពានលើទឹកដីខ្មែរតាមព្រំដែន
- កងទ័ពវៀតណាមខាងជើងបានបង្កើតមូលដ្ឋានទ័ពលើទឹកដីខ្មែរនៅតាមព្រំដែន។ ពួកនេះបានបណ្តុះបណ្តាលកងកម្លាំងខ្មែរក្រហមដើម្បីធ្វើបដិវត្តន៍។ សកម្មភាពរបស់ប្រទេសខាងលើមានទិសដៅប្រឆាំងនឹងនយោបាយ អព្យាក្រឹត។

- សរុបសេចក្តីមក នយោបាយអព្យាក្រឹតត្រូវបញ្ចប់ដោយសារកម្លាំងខាងក្នុង គឺការធ្វើរដ្ឋប្រហារថ្ងៃទី១៨ ខែ មីនា ឆ្នាំ១៩៧០ ដោយលោក លន់ នល់ ព្រះអង្គម្ចាស់ស៊ីសុវត្ថិ សិរីមតៈ ដើម្បីទម្លាក់សម្តេច នរោត្តម សីហនុ ពីប្រមុខរដ្ឋ។ ការអូសទាញទាំងនេះបានធ្វើឱ្យកម្ពុជាធ្លាក់ចូលទៅក្នុងសង្គ្រាមឥណ្ឌូចិនលើកទី២ ដោយជៀសពុំរួច ហើយទីបំផុតកម្ពុជាបានធ្លាក់ចូលក្នុងសង្គ្រាមស៊ីវិល និងរបបប្រល័យពូជសាសន៍។
- **មានចម្លើយត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត**

វិញ្ញាសាត្រៀមទី៧

ប្រធាន

1. ដូចម្តេចដែលហៅថាសង្គ្រាមត្រជាក់?
2. ក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ
   ក-ចូររៀបរាប់ពីការបែកវណ្ណៈសង្គម។
   ខ-តើវប្បធម៌ខ្មែរមានលក្ខណៈដូចម្តេច?
3. តើការប្រើប្រាស់ថាមពលដែលបញ្ចេញកាបូនឌីអុកស៊ីតបណ្តាលឱ្យកើតគ្រោះធម្មជាតិអ្វីខ្លះ? កន្លងមកតើប្រទេសកម្ពុជាបានទទួលរងគ្រោះធម្មជាតិអ្វី? ហើយបានរងវិនាសកម្មអ្វីខ្លះ?
4. ចូរពិពណ៌នាពីដំណើរដើមហេតុដែលនាំឱ្យផ្ទុះសង្គ្រាមវៀតណាមនៅចន្លោះពីឆ្នាំ១៩៥៥ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៥។
5. តើផលវិជ្ជមាននិងផលអវិជ្ជមាននៃកំណែទម្រង់របស់បារាំងមកលើប្រទេសកម្ពុជាមានអ្វីខ្លះ?
6. ចូរពន្យល់ពីមូលហេតុដែលនាំឱ្យសង្គ្រាមលោកលើកទី២ ផ្ទុះឡើងនៅទ្វីបអឺរ៉ុប និងផលវិបាកសម្រាប់ពិភពលោក។

អត្រាកំណែ

១-សង្គ្រាមត្រជាក់គឺជាការប្រឈមមុខដាក់គ្នារវាងប្លុកលោកខាងលិច ដែលប្រកាន់យកលទ្ធិសេរីនិយម (Liberalism) និងប្លុកលោកខាងកើត ដែលប្រកាន់យកលទ្ធិកុម្មុយនីស្ត (Communism)។ ការប្រឈមមុខរវាង ប្លុកទាំងពីរនេះ កើតមានក្នុងវិស័យមនោគមវិជ្ជា នយោបាយ សេដ្ឋកិច្ច ពាណិជ្ជកម្ម យោធា ការទូត និងទំនាក់ទំនងអន្តរជាតិ។

២- ក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ

ក-វណ្ណៈសង្គមមានពីរះ

- **ប្រជាជនមូលដ្ឋាន ឬប្រជាជនចាស់**

ប្រជាជនមូលដ្ឋានជាអ្នកដែលរស់នៅជនបទគ្រប់គ្រងដោយបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាមុនថ្ងៃ១៧ មេសា១៩៧៥។ ខ្មែរក្រហមបានបែងចែកអ្នកទាំងនេះជាប្រជាជនពេញសិទ្ធ ឬប្រជាជនត្រៀម។ ពួកនេះជាសមាជិកគ្រួសារក្រីក្រហើយត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យទៅបោះឆ្នោតឬឈរឈ្មោះឱ្យគេបោះឆ្នោត ទោះបីការបោះឆ្នោតមានតែម្តងក៏ដោយនៅថ្ងៃទី២០ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧៦។ ប្រជាជនចាស់អាចក្លាយជាប្រធានសហករណ៍ ឬប្រធានកងផ្សេងៗ។

- **ប្រជាជនថ្មី ឬប្រជាជន១៧មេសា**

ប្រជាជនថ្មីជាអ្នកដែលត្រូវបានគេជម្លៀសចេញពីទីក្រុង នាខែមេសាឆ្នាំ១៩៧៥។ ពួកនេះជាមនុស្សដែលគេមិនអាចជឿទុកចិត្តបាន ហើយទទួលបានការស្អប់ខ្ពើម និងការសង្ស័យពីសំណាក់អង្គការ។ ប្រជាជនថ្មីត្រូវបានអង្គការចាត់ទុកថាជាបញ្ញើក្អែក ហើយគ្មានសិទ្ធអ្វីទាំងអស់។

ខ-លក្ខណៈរបស់វប្បធម៌ខ្មែរ

- **អាពាហ៍ពិពាហ៍**
  - វប្បធម៌នៃមង្គលការរបស់ខ្មែរត្រូវបានលុបបំបាត់ចោល គឺប្រជាជនខ្មែរត្រូវបានគេបង្ខំឱ្យរៀបការក្នុងពិធីតែមួយដែលមានចំនួនពី៣គូទៅ១០គូក្នុងពិធីតូច ហើយពី៣០គូទៅ៥០គូ ឬរហូតដល់១០០គូ។
  - សម្លៀកបំពាក់ ប្រពៃណី ពិធីរាំវង់ ចម្រៀងប្រពៃណី និងពិធីតាមបែបសាសនាត្រូវបានហាមឃាត់។
  - កូនក្រមុំ និងកូនកំលោះតម្រូវឱ្យរៀបការទាំងរាងកាយស្គាំងស្គម ល្វិតល្វៃ ដោយការទទួលទានអាហារមិនគ្រប់គ្រាន់ និងការងារហួសកម្លាំង។
  - ឪពុកម្តាយបងប្អូនបង្កើត និងមិត្តភក្តិ ក៏មិនបានមកចូលរួមអបអរសាទរដែរ ដោយហេតុថា ខ្មែរក្រហមឱ្យប្រជាជនទាំងអស់ចាត់ទុកអង្គការគឺជាឪពុកម្តាយ ។
  - ខ្មែរក្រហមប្រឆាំងនឹងទំនៀមទម្លាប់នៃអរិយធម៌ជាទូទៅ ជាពិសេសអរិយធម៌នៃប្រជាជាតិខ្មែរតែម្តង។ អាស្រ័យហេតុនេះ ទើបបានជាខ្មែរក្រហមច្រើនតែបង្ខំឱ្យយុវនារីដែលមានរូបសម្ផស្សស្អាតៗ ចរិតឆ្មើងឆ្មៃ ដែលកម្រនឹងចៃចង់បាននោះរៀបការជាមួយយោធាពិការ កំបុតជើង ខ្វាក់ភ្នែកម្ខាង និងមានរូបរាងអាក្រក់ក្រៃលែង ។
- **សីលធម៌**
  - សីលធម៌ខ្មែរត្រូវបានបាត់បង់
  - កូនមិនដឹងគុណឪពុកម្តាយគឺកូនអាចសម្លាប់ឪពុកម្តាយរបស់ខ្លួនដោយចោទថាជាខ្មាំងប្រឆាំងអង្គការ។
- **វត្តអារាម និងសាលារៀន**
  - វត្តអារាមត្រូវបានគេបំផ្លាញ
  - ព្រះសង្ឃត្រូវបានគេផ្សឹកឬយកទៅសម្លាប់ចោលដោយពុំស្គាល់អ្វីបាបបុណ្យឡើយ
  - ចំណែកឯសាលារៀនត្រូវបានបិទទ្វារជាហេតុធ្វើឱ្យឃ្លាំងវប្បធម៌ជាតិសាបសូន្យ
- **សិល្បៈ**
  - ចម្រៀង សិល្បៈប្រែក្លាយទៅជាសិល្បៈបែបបដិវត្តន៍។
  - អ្នកសិល្បៈ អ្នកចម្រៀង តន្ត្រីករ អ្នកនិពន្ធ ប្រហែលជា៩០ភាគរយត្រូវបានបាត់បង់ជីវិត
  - ទាំងសិល្បៈ និងចម្រៀងទាំងអស់ជាសិល្បៈឃោសនាដើម្បីឱ្យមហាជនបម្រើបដិវត្តន៍ដើរតាមមនោគមវិជ្ជាកុម្មុយនីស្ត បណ្តុះគំនិតជាតិនិយម បណ្តុះស្អប់ខ្ពើមការជិះជាន់តែប្រមូលកម្លាំងកសិករ និងកម្មករ ឱ្យក្រោកឈរតស៊ូ ដើម្បីផ្តួលរំលំវណ្ណៈសក្តិភូមិ និងបណ្តុះសតិអារម្មណ៍យុវជន យុវនារី ឱ្យមានស្មារតីស្នេហាជាតិដោយ អង់អាចក្លាហានតាមរយៈមនោគមវិជ្ជារបស់អង្គការ និងបង្ហាញពីការកសាងវប្បធម៌ថ្មីផងដែរ។
  - ចំពោះសិល្បៈគេមានរៀបប្រគំឡើងនាពេលយប់ក្រោយការប្រជុំជីវភាព និងបញ្ចប់ការងារ។

ការអប់រំ

- ការអប់រំនៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យគឺជាការអនុវត្ត និងការរៀនសូត្រជាក់ស្តែងនៅលើការងារគឺជាការអប់រំដ៏សំខាន់ និងចាំបាច់ជាងទ្រឹស្តីនៅក្នុងសៀវភៅទៅទៀត។
- ប្រព័ន្ធអប់រំត្រូវបានបំផ្លាញចោល សាលារៀនត្រូវបានបិទទ្វារ គ្រូបង្រៀនត្រូវបានរំលាយក្របខណ្ឌដែលនេះបានបង្ហាញថា ជាការបដិសេធចោលនូវសមត្ថភាពរបស់អ្នកចេះដឹង ខ្មែរក្រហមជឿជាក់ថានឹងអាចកសាងកម្ពុជាឆ្ពោះទៅយុគសម័យមួយដែលអាចឱ្យកសិករ និងអ្នកមានចំណេះដឹងតិចតួចអាចរស់នៅដោយស្មើភាពគ្នា តែប្រជាជនមូលដ្ឋានត្រូវបានជ្រើសរើសឱ្យធ្វើជាគ្រូបង្រៀន។
- អង្គការអប់រំកុមារា កុមារីទាំងអស់ដែលត្រូវចាត់ទុកជាកូនអង្គការឱ្យ៖
    - ស្រឡាញ់ និងដឹងគុណអង្គការតែមួយគត់
    - មានឆន្ទៈដាច់ខាត និងជឿជាក់លើអង្គការតែមួយគត់
    - យកការណ៍ពីឪពុកម្តាយរបស់ខ្លួន ហើយពេលខ្លះកុមារហ៊ានសម្លាប់ឪពុកម្តាយរបស់ខ្លួនដោយចោទថាខ្មាំង
    - ហ៊ានធ្វើពលីកម្មគ្រប់យ៉ាងចំពោះអង្គការ។
- ប្រព័ន្ធអប់រំកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យមានគ្រោះថ្នាក់យ៉ាងខ្លាំងចំពោះកុមារ។ សម័យនោះកុមារត្រូវចែកតាមកង និងបង្ខំឱ្យធ្វើការដូចជា រើសអាចម៍គោ កាត់ទន្ទ្រានខេត្ត ប្រមូលជីលាមកមនុស្ស ជញ្ជូនសម្ភារៈសឹកទៅសមរភូមិ។
- ចម្លើយត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត

៣- ការប្រើប្រាស់ថាមពលដែលបញ្ចេញដោយការបូនឌីអុកស៊ីតបណ្តាលឱ្យឡើងកម្តៅនៅលើផែនដីដែលនាំឱ្យមាន៖

- កង្វក់អាកាស
- ភ្លៀងអាស៊ីត
- គ្រោះរាំងស្ងួត

ប្រទេសកម្ពុជាទទួលរងគ្រោះនូវគ្រោះធម្មជាតិជាច្រើនដូចជា៖

- គ្រោះទឹកជំនន់
- រាំងស្ងួត
- ភ្លើងឆេះព្រៃ
- កំណើនកម្តៅផែនដី
- រដូវមិនទៀងទាត់។

បញ្ហាទាំងអស់នេះនាំឱ្យ៖

- បាត់បង់ព្រៃឈើ
- បាត់បង់សត្វព្រៃ

- ខូចផលដំណាំប្រជាជន
- លិចលង់ផ្ទះសម្បែងប្រជាជន
- សឹកស្រទាប់ដី
- ធ្វើឱ្យមនុស្សស្លាប់ដោយសារកម្ដៅ។

៤-ពិពណ៌នាពីដើមហេតុដែលនាំឱ្យផ្ទុះសង្គ្រាមវៀតណាម នៅចន្លោះពីឆ្នាំ១៩៥៥ដល់ឆ្នាំ១៩៧៥

- សង្គ្រាមវៀតណាមគឺជាជម្លោះប្រដាប់អាវុធដ៏សំខាន់មួយនៅក្នុងប្រវត្តិនៃសង្គ្រាមត្រជាក់។ វាគឺជាសង្គ្រាម រវាងវៀតណាមខាងជើង (វៀតណាមកុម្មុយនីស្ត) គាំទ្រដោយប្លុកកុម្មុយនីស្ត និងវៀតណាមខាងត្បូង ដែលមានជំនួយពីកងទ័ពអាម៉េរិក។
- សង្គ្រាមនេះថា «សង្គ្រាមឥណ្ឌូចិនលើកទី២» បន្តពីសង្គ្រាមឥណ្ឌូចិនលើកទី១ គឺសង្គ្រាមរវាងមហាអំណាចអាណានិគមបារាំង និងវៀតណាម នៅចន្លោះពីឆ្នាំ១៩៤៥ដល់ឆ្នាំ១៩៥៤។
- ផលវិបាកដែលបន្សល់ទុកដោយសង្គ្រាមឥណ្ឌូចិនលើកទី១នេះហើយ ដែលជាឫសគល់នាំឱ្យមានសង្គ្រាមឥណ្ឌូចិនលើកទី២ ឬសង្គ្រាមវៀតណាម។
- ប្រទេសវៀតណាមត្រូវបានពុះចែកជាពីរ នៅក្នុងអំឡុងសង្គ្រាមឥណ្ឌូចិនលើកទី១គឺនៅឆ្នាំ១៩៤៩ហើយបារាំងដែលជាអ្នកផ្ដួចផ្ដើមគំនិតបង្កើតរដ្ឋាភិបាល វៀតណាមខាងត្បូង ដោយដាក់ឱ្យស្ថិតក្រោមការដឹកនាំរបស់ព្រះចៅបាវដាយ អតីតអធិរាជនៃនគរអាណ្ណាម ដោយនៅពេលនោះ បារាំងមានការគាំទ្រពីសហរដ្ឋអាម៉េរិក។
- ក្នុងអំឡុងសង្គ្រាមលោកលើកទី២ សហរដ្ឋអាម៉េរិកធ្លាប់គាំទ្រចលនាតស៊ូវៀតណាមដឹកនាំដោយហូជីមិញដើម្បីប្រឆាំងនឹងជប៉ុន ហើយមេដឹកនាំអាម៉េរិកក៏តែងតែប្រកាន់ជំហរប្រឆាំងនឹងអាណានិគមផងដែរ ទាំងអាណានិគមនៅឥណ្ឌូចិន ក៏ដូចជាអាណានិគមនៅបណ្ដាប្រទេសផ្សេងៗទៀតនៅទូទាំងពិភពលោក។
- សង្គ្រាមលោកលើកទី២ត្រូវបញ្ចប់ ហើយនៅពេលដែលពិភពលោកត្រូវធ្លាក់ចូលទៅក្នុងសង្គ្រាមត្រជាក់ អាម៉េរិកបែរជាទៅគាំទ្របារាំងក្នុងការបង្ក្រាបចលនាទាមទារឯករាជ្យនៅវៀតណាមទៅវិញ។
- បារាំងគឺជាសម្ព័ន្ធមិត្តដ៏សំខាន់របស់អាម៉េរិកចំណែកឯចលនាទាមទារឯករាជ្យវៀតណាម ដែលដឹកនាំដោយហូជីមិញ គឺជាចលនាកុម្មុយនីស្តគាំទ្រដោយសហភាពសូវៀត និងចិន។
- មេដឹកនាំអាម៉េរិកបានក្បត់នឹងគោលគំនិតប្រឆាំងអាណានិគមរបស់ខ្លួន ធ្វើយ៉ាងណាឱ្យតែអាចបញ្ចៀសកុំឱ្យតំបន់ឥណ្ឌូចិនត្រូវធ្លាក់ក្រោមការកាន់កាប់របស់ពួកកុម្មុយនីស្ត។
- នៅទីបំផុតបារាំងនៅតែត្រូវចាញ់ពួកកុម្មុយនីស្តវៀតណាមគឺបរាជ័យនៅឌៀនបៀនហ្វូនៅឆ្នាំ១៩៥៤ ហើយអាម៉េរិកក៏ចាប់ផ្ដើមផុងខ្លួនបន្តិចម្ដងៗកាន់ តែជ្រៅទៅក្នុងជម្លោះនៅឥណ្ឌូចិន។

- នៅថ្ងៃទី២១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៥៤ បារាំងបានចុះកិច្ចព្រមព្រៀងបញ្ចប់សង្គ្រាមឥណ្ឌូចិន នៅក្នុងសន្និសីទក្រុងហ្សឺណែវ ដោយបារាំងបានសុខចិត្តប្រគល់ឯករាជ្យដល់វៀតណាម ក៏ប៉ុន្តែនៅក្នុងសន្និសីទក្រុងហ្សឺណែវនេះ ប្រទេសវៀតណាមត្រូវបានគេបន្តទុកឱ្យនៅពុះចែកជាពីរដដែល ដោយបានត្រឹមតែកំណត់ថា វៀតណាមទាំងពីរនឹងត្រូវបង្រួបបង្រួមគ្នាមកវិញ នៅក្រោយការបោះឆ្នោតជាតិមួយ ដែលគេគ្រោងរៀបចំធ្វើឡើងនៅទូទាំងប្រទេសវៀតណាមនៅឆ្នាំ១៩៥៦។
- វៀតណាមខាងត្បូងបានបដិសេធមិនគោរពតាមកិច្ចព្រមព្រៀងក្រុងហ្សឺណែវ ដោយលើកហេតុផលថាវៀតណាមខាងត្បូង មិនមែនជាហត្ថលេខីនៃកិច្ចព្រមព្រៀងក្រុងហ្សឺណែវនេះទេ គឺមានតែគណៈប្រតិភូមកពីវៀតណាមខាងជើងតែប៉ុណ្ណោះ ដែលបានចុះហត្ថលេខាលើកិច្ចព្រមព្រៀងនេះ។
- សហរដ្ឋអាម៉េរិកវិញ បានរិះគន់ផែនការបោះឆ្នោតដែលចែងក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងក្រុងហ្សឺណែវ ដោយលើកហេតុផលថា ខ្លួនបានទាមទារឱ្យការបោះឆ្នោតជាតិវៀតណាមនេះត្រូវរៀបចំធ្វើដោយអ.ស.ប ដើម្បីធានានូវភាពសេរី និងយុត្តិធម៌ ក៏ប៉ុន្តែ សហភាពសូវៀត ដែលជាសម្ព័ន្ធមិត្តរបស់វៀតណាមខាងជើងបានជំទាស់។
- លោកង៉ូ ឌិនហៀម បានបណ្តេញព្រះចៅបាវដាយពីអំណាច រួចហើយបង្កើតជារបបសាធារណរដ្ឋមួយឡើងដោយប្រកាសតាំងខ្លួនឯងជាប្រធានាធិបតី។
- ចលនាឧទ្ទាមកុម្មុយនីស្តស្និទ្ធនឹងវៀតណាមខាងជើងក៏បានចាប់ផ្តើមរីកដុះដាលឡើងកាន់តែខ្លាំង នៅក្នុងទឹកដីវៀតណាមខាងត្បូង គឺចលនាឧទ្ទាមដែលត្រូវបានគេហៅជាទូទៅថា«វៀតកុង»។
- ការកើនឡើងនៃចលនាឧទ្ទាមកុម្មុយនីស្តវៀតកុង នៅវៀតណាមខាងត្បូង លោក Dwight Eisenhower ប្រធានាធិបតីអាម៉េរិកបានបង្កើនការគាំទ្រកាន់តែខ្លាំងដល់របបដឹកនាំរបស់លោកង៉ូ ឌិន ហៀម តាមរយៈការផ្តល់ជំនួយជាលុយ និងគ្រឿងសព្វាវុធ ព្រមទាំងបញ្ជូនទីប្រឹក្សាយោធាជាច្រើននាក់ឱ្យទៅជួយហ្វឹកហ្វឺនពង្រឹងកម្លាំងទ័ពវៀតណាមខាងត្បូង ដើម្បីប្រយុទ្ធតទល់នឹងវៀតណាមកុម្មុយនីស្ត។

៥-លទ្ធផលវិជ្ជមាននិងអវិជ្ជមាននៃកំណែទម្រង់របស់បារាំងមកលើប្រទេសកម្ពុជា៖

ចម្លើយទី១៖

ក. លទ្ធផលវិជ្ជមាន

- បារាំងបានបង្កើតសាលាចុងបូព៌ាប្រទេសដើម្បីស្រាវជ្រាវ ចងក្រង ផ្សព្វផ្សាយពីអរិយធម៌ សិល្បៈ ចម្លាក់ ប្រវត្តិសាស្ត្ររបស់ខ្មែរ និងជួសជុលប្រាសាទបុរាណខ្មែរជាច្រើន។ នេះធ្វើឱ្យមរតកអតីតកាលខ្មែរដែលកប់បាត់បានរស់ឡើងវិញ។ កិច្ចការនេះបានផ្តល់ប្រយោជន៍ជាច្រើនដល់ខ្មែរ ដូចជាការមានទំនុកចិត្ត និងមោទនភាពជាតិតាមរយៈភាពរុងរឿងនៃចក្រភពអង្គរ ព្រមទាំងពញាក់ស្មារតីខ្មែរឱ្យចេះសាមគ្គីតាមរយៈមេរៀនប្រវត្តិសាស្ត្រ
- ក្រោមការគាបសង្កត់របស់បារាំង សៀមបានប្រគល់ឱ្យខ្មែរវិញនូវខេត្តម្លូព្រៃ ទន្លេរពៅ

ស្ទឹងត្រែង កោះកុង ត្រាច(ត្រាត, ក្រាត) នៅឆ្នាំ១៩០៤ និងបាត់ដំបង សៀមរាប សិរីសោភ័ណនៅឆ្នាំ ១៩០៧ ...។

- នៅឆ្នាំ១៩០៨ បារាំងបានធ្វើផែនទីមួយឈ្មោះ ផែនទីដងរែក ដែលទទួលស្គាល់ដោយតំណាងបារាំង-សៀម និងតុលាការអន្តរជាតិរហូតដល់បច្ចុប្បន្ន។ ផែនទីនេះផ្តល់សារប្រយោជន៍ខ្លាំងណាស់ដល់កម្ពុជាក្នុងរឿងក្តីប្រាសាទព្រះវិហារ ។
- កំណែទម្រង់ដែលនាំមកនូវទំនើបកម្មនៅកម្ពុជា៖
    - វិស័យរដ្ឋបាល៖ បារាំងបានកែទម្រង់វិស័យរដ្ឋបាលខ្មែរឱ្យមានប្រសិទ្ធភាព និងមានរបៀបរៀបរយ។
    - វិស័យសង្គម ៖
        - ការកែទម្រង់លើប្រព័ន្ធពន្ធដារ រដ្ឋបាល ការពង្រឹងច្បាប់កម្មសិទ្ធិដីធ្លី និងការលុបបំបាត់ទាសភាពបានធ្វើឱ្យមានការប្រែប្រួលវិស័យចិត្តសាស្ត្រសង្គម
        - ការបង្កើតឡើងនូវការចុះបញ្ជីដីធ្លី និងការបង្កើតនូវកម្មសិទ្ធិលើដីធ្លីបានផ្លាស់ប្តូរប្រពៃណីទំនៀមទម្លាប់បុរាណ
        - ការបង្កើតប្រព័ន្ធច្បាប់ថ្មីធ្វើឱ្យសង្គមខ្មែរមានភាពម្ចាស់ការនិង ស្ថិរភាពពិសេសម្ចាស់ដីតូចតាច
    - វិស័យសិក្សាធិការ ៖
        - មានការបង្កើតសាលាតាមវត្ត សាលាតាមឃុំ និងសាលាបឋមសិក្សារីឯសាលាមធ្យមសិក្សាដែលបង្កើតដំបូងមានអនុវិទ្យាល័យព្រះស៊ីសុវត្ថិ
        - មានការដាក់ទោសដល់ឪពុកម្តាយណាដែលមិនបញ្ជូនកូនទៅរៀន
        - មានការបង្កើតគណៈកម្មាធិការរៀបចំវចនានុក្រមខ្មែរ ដើម្បីធ្វើឱ្យភាសាជាតិមានលក្ខណៈប្រាកដនិយមនៅឆ្នាំ១៩១៥
    - វិស័យសេដ្ឋកិច្ច៖ ពឹងផ្អែកលើកសិកម្ម និងកសិ-ឧស្សាហកម្មដូចជា ម្រេច ក្រចៅ ថ្នាំជក់ កៅស៊ូ...
    - វិស័យកសិកម្ម ៖ ការបង្កើតប្រព័ន្ធកសិកម្ម«កសិដ្ឋាន»។ កំណែទម្រង់នេះបានធ្វើឱ្យកម្ពុជាមានមុខមាត់លើទីផ្សារអន្តរជាតិ ព្រមទាំងបង្កើតបាននូវប្រព័ន្ធផ្គត់ផ្គង់ផលិតផលលើទីផ្សារ។
    - វិស័យសុខាភិបាល៖ មានការបង្កើតមន្ទីរពេទ្យ
    - វិស័យគមនាគមន៍៖ការកសាងស្ពានព្រះមុនីវង្សឆ្លងកាត់ទន្លេបាសាក់ ផ្លូវរថភ្លើងមួយខ្សែប្រវែង២៧៥គីឡូម៉ែត្រ ដែលតភ្ជាប់ពីភ្នំពេញទៅអារញ្ញដោយកាត់តាមប៉ោយប៉ែត ព្រមទាំងផ្លូវថ្នល់ ផ្លូវអាណានិគម ផ្លូវខេត្ត និងផ្លូវលំជនបទ។

ខ. លទ្ធផលអវិជ្ជមាន

- សង្គមខ្មែរបានលេចឡើងនូវសកម្មភាពពាណិជ្ជកម្មយ៉ាងសកម្មក្នុងការទិញដូរអចលនវត្ថុ ការដាក់បញ្ចាំ និងការធ្វើជំនួញស្រូវ អង្ករ នៅទីក្រុង ដែលជាទំនាក់ទំនងប្រព័ន្ធ «ទីផ្សារ»។ ស្របពេលជាមួយគ្នា យើងសង្កេតឃើញថា ពួកអ្នកមាន និងអ្នកជំនួញភាគច្រើនជាជនជាតិចិន និងយួន ចំណែកឯ កសិករខ្មែរភាគច្រើនក្លាយជាជនរងគ្រោះអស់ដីធ្លី ដោយការលក់-បញ្ចាំ។
- បារាំងបានធ្វើការជិះជាន់ គាបសង្កត់ និងប្រមូលពន្ធដារគ្រប់ប្រភេទយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរដែលធ្វើឱ្យសង្គមខ្មែរកាន់តែក្រីក្រ
- បារាំងបានកេណ្ឌប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរឱ្យបម្រើយោធាបារាំងក្នុងសង្គ្រាមលោកលើកទី១ និងទី២
- ទឹកដីកម្ពុជាមួយចំនួនដែលស្ថិតនៅប៉ែកខាងកើតទន្លេមេគង្គដូចជាអាតាពើ (Attopeu)ត្រូវបានបារាំងសម្រេចប្រគល់ទៅឱ្យកូសាំង ស៊ីននៅឆ្នាំ១៨៩៣។ ទឹកដីដ៏មានជីជាតិ និងសម្បូរទៅដោយធនធានធម្មជាតិនេះផ្ដល់សារៈសំខាន់យ៉ាងខ្លាំងក្នុងការអភិវឌ្ឍវិស័យសេដ្ឋកិច្ច និងនយោបាយរបស់សៃហ្គន ជាពិសេសកូសាំងស៊ីនដែលជាទឹកដីក្រោមការគ្រប់គ្រងផ្ទាល់របស់បារាំង។ បារាំងបានពន្យល់ពីហេតុ ផលនៃការកាត់ដីនេះទៅឱ្យកូសាំងស៊ីនថាព្រះមហាក្សត្រខ្មែរ ព្រះបាទ នរោត្តម បដិសេធមិនព្រមទទួលដោយសារកង្វះខាតថវិកាក្នុងការគ្រប់គ្រង។ ក្រោយមក ទឹកដីអាតាពើត្រូវបានបារាំងកាត់ទៅឱ្យឡាវវិញ។
- នៅថ្ងៃទី៣១ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៣៩ បារាំងបានដាក់បញ្ចូលកោះត្រល់ទៅក្នុងដែនរដ្ឋបាលកូសាំងស៊ីន។
- បារាំងប្រមូលយកវត្ថុកេតនភណ្ឌរបស់ខ្មែរទៅស្រុកបារាំង។
- **មានចម្លើយត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត**

ចម្លើយបែបទី២

ផលវិជ្ជមាន

- ការទាមទារយកមកវិញនូវទឹកដីខ្មែរពីសៀម
  - ខេត្តស្ទឹងត្រែងនៅឆ្នាំ១៨៩៣
  - ខេត្តកោះកុង ត្រាច(ត្រាត, ក្រាត) ម្លូរព្រៃ ទន្លេរពៅ នៅឆ្នាំ១៩០៤
  - ខេត្តសៀមរាប បាត់ដំបង សេរីសោភ័ណ្ឌ នៅឆ្នាំ១៩០៧
- វិស័យកសិកម្មដំណាំកសិឧស្សាហកម្មមានការរីកចម្រើន
- ក្នុងរាជ្យព្រះបាទមុនីវង្សមានការកសាងផ្លូវគមនាគមន៍ ផ្លូវដែក ស្ពាន...
- ក្នុងរាជ្យព្រះបាទស៊ីសុវត្ថិការសិក្សាបានចាប់ផ្ដើម
- ឆ្នាំ១៩១៥ រៀបចំវចនានុក្រមខ្មែរ
- លុបបំបាត់របបទាសភាព

- បង្កើតអភិក្រមទំនើបកម្ម ឬសង្គមស៊ីវិល័យ
- គូសផែនទីដងរែកនៅឆ្នាំ១៩០៨ ទុកជាប្រយោជន៍ដល់ខ្មែរ
- មានការចងក្រងប្រវត្តិខេត្ត
- សិក្សាស្រាវជ្រាវ ចងក្រងពីអរិយធម៌ប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរ និងធ្វើការផ្សព្វផ្សាយទៅលើឆាកអន្តរជាតិ និងជួយជួសជុល ការពារប្រាសាទខ្មែរ
- **មានចម្លើយត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត**

ផលអវិជ្ជមាន

- ជីវភាពប្រជាជនកាន់តែក្រីក្រ
- ជំរិតទារពន្ធដារយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ ធ្វើឱ្យប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរមានគម្លាតរវាងអ្នកមាន និងអ្នកក្រ ទីក្រុង និងជនបទ
- កេណ្ឌប្រជាជនខ្មែរឱ្យទៅបម្រើយោធាស្លាប់នៅសមរភូមិសង្គ្រាមលោកលើកទី១និង លោកលើកទី២
- តំបន់ដាឡាត់ កាត់ទៅឱ្យវៀតណាម
- ខេត្តត្រាចត្រូវធ្លាក់ក្នុងដៃប្រទេសសៀម
- បារាំងបានដឹកជញ្ជូនវត្ថុកេតនភ័ណ្ឌទៅស្រុកបារាំង
- ឆ្នាំ១៩០៧ កាត់ខេត្តត្រាចទៅឱ្យសៀម
- ថ្ងៃទី៣១ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៣៩ បារាំងដាក់បញ្ចូលកោះត្រល់ចូលក្នុងដែនរដ្ឋបាលកូសាំងស៊ីន
- ថ្ងៃទី៤ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៤៩ បារាំងបានកាត់ទឹកដីកម្ពុជាក្រោមឱ្យទៅវៀតណាម។
- **មានចម្លើយត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត**

៦.សង្គ្រាមលោកលើកទី២

មូលហេតុនៃសង្គ្រាមលោកលើកទី២

- **សន្ធិសញ្ញាក្រុងវែរសៃ ថ្ងៃទី២៨ ខែមិថុនា ១៩១៩**
  - បែងចែកផលប្រយោជន៍មិនស្មើគ្នាក្នុងចំណោមមហាអំណាចដែលឈ្នះសង្គ្រាម
  - អ៊ីតាលី និងជប៉ុនមិនសប្បាយចិត្តចំពោះសន្ធិសញ្ញានេះ
  - ដាក់លក្ខខណ្ឌធ្ងន់ធ្ងរចំពោះប្រទេសអាល្លឺម៉ង់ ដូចជាសំណងការខូចខាតក្នុងសង្គ្រាម ការកាត់ផ្តាច់ដែនដី និងការកម្រិតផ្នែកយោធា ដែលជាហេតុធ្វើឱ្យហ៊ីត្លែរ យកជាលេសក្នុងការបញ្ឆេះគំនិតជាតិនិយមអាល្លឺម៉ង់ឡើង
- **វិបត្តិនយោបាយ**
  - នយោបាយប្រឆាំងនឹងឥទ្ធិពលកុម្មុយនីស្តរបស់មហាអំណាចអឺរ៉ុប និងសហរដ្ឋអាម៉េរិក
  - នយោបាយឯកោនិយមរបស់សហរដ្ឋអាម៉េរិក
  - ការចូលកាន់អំណាចនៃពួកហ្វាស៊ីស អ៊ីតាលី និងពួកណាស៊ី អាល្លឺម៉ង់

- នយោបាយបញ្ចៀសសង្គ្រាមរបស់បារាំង និងអង់គ្លេស
- នយោបាយឈ្លានពានរបស់អាល្លឺម៉ង់ អ៊ីតាលី និងជប៉ុន

វិបត្តិសេដ្ឋកិច្ច

- ការធ្លាក់ចុះនៃសេដ្ឋកិច្ចទ្វីបអឺរ៉ុបនៅក្រោយសង្គ្រាម
- មហាវិបត្តិសេដ្ឋកិច្ចពិភពលោកដែលផ្ទុះឡើងនៅអាម៉េរិក បានជះឥទ្ធិពលជាខ្លាំងផងដែរដល់បណ្តាប្រទេសនានា ជាពិសេសនៅទ្វីបអឺរ៉ុប
- បន្ទាប់ពីវិបត្តិ សេដ្ឋកិច្ចអាល្លឺម៉ង់ទទួលបានការ លូតលាស់យ៉ាងឆាប់រហ័ស ក្លាយជាមហាអំណាចសេដ្ឋកិច្ចមួយដ៏ខ្លាំងនៅទ្វីបអឺរ៉ុប។
- អាល្លឺម៉ង់បានបង្កើតគោលនយោបាយស្វះស្វែងរកទីផ្សារនៅទូទាំងពិភពលោកដើម្បីផលិតផលឧស្សាហកម្មរបស់ខ្លួន មិនត្រឹមតែប៉ុណ្ណោះ អាល្លឺម៉ង់មានបំណងដណ្តើមយកទីផ្សារនានារបស់ពួក មហាអំណាចអាណានិគមនិយម អង់គ្លេស បារាំង សហរដ្ឋអាម៉េរិក ទាំងនៅទ្វីបអាស៊ី និងអាហ្វ្រិក។

វិបត្តិសង្គម

- កើតចេញពីវិបត្តិសង្គមនេះបានធ្វើឱ្យពួកហ្វាស៊ីសអ៊ីតាលី និងណាហ្ស៊ីអាល្លឺម៉ង់ ចូលកាន់អំណាច និងអនុវត្តនយោបាយផ្តាច់ការ

យោធានិយម

- ដើម្បីសម្រេចផែនការត្រួតត្រាពិភពលោកទាំងមូល អ៊ីត្លែរបានស្តាបនាឧស្សាហកម្មសឹកមួយឱ្យមានលក្ខណៈសម្បើម ជាងមុន
- កងទ័ពអាល្លឺម៉ង់ត្រូវហ៊ីត្លែរបំពាក់អាវុធយុទ្ធភណ្ឌសព្វសារពើយ៉ាងទំនើបៗ ព្រមទាំងទទួលបានការហ្វឹកហាត់ប្រកបទៅដោយវិន័យតឹងរឹង និងម៉ឺងម៉ាត់ជាងទ័ពនានានៅអឺរ៉ុប
- នៅឆ្នាំ១៩៣៧ សន្ធិសញ្ញា រ៉ូម-ប៊ែរឡាំង-តូក្យូ ត្រូវបានបង្កើតឡើង
- នៅថ្ងៃទី ២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៣៩ កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការមិនឈ្លានពានគ្នារវាងអាល្លឺម៉ង់ សូវៀតត្រូវបានចុះ ហត្ថលេខា
- នៅថ្ងៃទី១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៣៩ កងទ័ពអាល្លឺម៉ង់ បានចូលឈ្លានពានប្រទេសប៉ូឡូញ ដោយយកលេសថា កងទ័ពប៉ូឡូញ បានចូលឈ្លានពានអាល្លឺម៉ង់

ជាតិនិយម

- លើកតម្កើងជាតិសាសន៍ខ្លួនឯង
- ធ្វើឱ្យជាតិសាសន៍អាល្លឺម៉ង់មានឈាមបរិសុទ្ធ ហើយខ្លាំងពូកែ
- បណ្តុះមនោសញ្ចេតនាស្នេហាសង្គម និងប្រពៃណីរបស់ជនជាតិអាល្លឺម៉ង់
- ទ្រឹស្តីជាតិនិយមរបស់ជប៉ុន គឺអាស៊ីសម្រាប់អាស៊ី (អាស៊ីសម្រាប់ជប៉ុន)

ចំណុចត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត

ផលវិបាកនៃសង្គ្រាមលោកលើកទី២

នយោបាយ

- ចុងបញ្ចប់នៃសង្គ្រាមពិភពលោកធ្លាក់ចូលក្រោមឥទ្ធិពលនៃមហាអំណាចពីរ ដែលប្រជែងយកតួនាទីជាមហាអំណាចផុតលេខ គឺសហរដ្ឋអាម៉េរិក និងសហភាពសូវៀត
- លទ្ធិកុម្មុយនីស្ត បានរីករាលដាលចូលទៅក្នុងប្រទេសជាច្រើន ជាពិសេសប្រទេសនៅអឺរ៉ុបខាងកើត ដែលត្រូវបានរំដោះដោយកងទ័ពក្រហមសូវៀត
- ក្រោយសង្គ្រាមបញ្ចប់ពិភពលោកធ្លាក់ចូលក្នុងសង្គ្រាមថ្មីមួយទៀតគឺសង្គ្រាមត្រជាក់
- សង្គ្រាមលោកលើកទី២ បានធ្វើឱ្យពិភពលោកឈានចូលទៅក្នុងយុគសម័យ នៃអាវុធបរមាណូ(The Nuclear Age)
- សង្គ្រាមលោកបានធ្វើឱ្យផុសឡើងនូវលទ្ធិជាតិនិយម (The Nationalism) និងចលនាទាមទារឯករាជ្យ (The Independence movement) ក្នុងទ្វីបអាស៊ី អាហ្វ្រិក និងអាម៉េរិកឡាទីន
- ការចាប់បដិសន្ធិនៃអង្គការអន្តរជាតិ និងរបៀបរបបពិភពលោកថ្មីមួយ
- ផែនទីពិភពលោកមានការប្រែប្រួល ភូមិសាស្ត្រនយោបាយមានការផ្លាស់ប្តូរ។

សេដ្ឋកិច្ច

- ភាពហិនហោច ៖ ផ្លូវថ្នល់ ផ្លូវដែក ស្ពាន កំពង់ផែ រោងចក្រ លំនៅស្ថាន ត្រូវបានបំផ្លាញ ដោយការ ទម្លាក់គ្រាប់បែក ឬការប្រយុទ្ធ ពិសេស នៅប្រទេសអាល្លឺម៉ង់ និងនៅអឺរ៉ុបខាងកើត។
- ការផ្អាក សកម្មភាព ខាងផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម អន្តរជាតិ
- សេដ្ឋកិច្ចទ្វីបអឺរ៉ុបមានការធ្លាក់ចុះខ្លាំង ស្ទើរក្ស័យធន់ បាត់បង់តួនាទីជាមហាអំណាចសេដ្ឋកិច្ច
- អតិផរណា
- ការជំពាក់បំណុលបរទេស
- ការពុះចែកទ្វីបអឺរ៉ុបជាជម្រៀកៗ
- សហរដ្ឋអាម៉េរិកក្លាយជាមហាអំណាចសេដ្ឋកិច្ចធំបំផុតនៅលើពិភពលោក
- កូនបំណុលសហរដ្ឋអាម៉េរិក១៩៤០ មាន៩ពាន់លានដុល្លារ កើនដល់៥៨ពាន់លានដុល្លារ ឆ្នាំ១៩៤៥
- ប្រាក់ដុល្លារក្លាយជារូបិយបណ្ណអន្តរជាតិ សម្រាប់សម្រាប់វិស័យពាណិជ្ជកម្ម

សង្គម

- កងទ័ព និងប្រជាជនស៊ីវិល ចន្លោះពី ៤០លាន ទៅ ៦០លាននាក់ ត្រូវបាត់បង់ជីវិត
- ប្រមាណ៦២លាននាក់ត្រូវរងរបួស និងពិការ
- បន្សល់ទុកនូវស្ត្រីមេម៉ាយ កុមារកំព្រា ព្រាត់ប្រាស់គ្នា...

ចំណុចត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត

វិញ្ញាសាត្រៀមទី៨

ប្រធាន

1. តើ «ដូយម៉ឺយ» មានគោលការណ៍យ៉ាងណាខ្លះ ដើម្បីអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចវៀតណាម?
2. នៅមុនព្រឹត្តិការណ៍ថ្ងៃទី១៨ មីនា១៩៧០ តើសេដ្ឋកិច្ចប្រទេសកម្ពុជាមានស្ថានភាពដូចម្ដេច?
3. តើសង្គ្រាមពីឆ្នាំ១៩៧០ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៥ មានផលវិបាកអ្វីខ្លះសម្រាប់កម្ពុជា?
4. របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ
   - ក-តើនាយករដ្ឋមន្ត្រីក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យឈ្មោះអ្វី?
   - ខ-តើហេតុអ្វីបានជាគេជម្លៀសប្រជាជនចេញពីទីក្រុងភ្នំពេញ?
   - គ-ចូររៀបរាប់ពីសត្រូវក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ។
5. ចូរវិភាគពីមូលហេតុដែលនាំឱ្យមានរដ្ឋប្រហារថ្ងៃទី១៨ មីនា ១៩៧០។
6. ចូរវិភាគពីនយោបាយក្រៅប្រទេស នៃអព្យាក្រឹតរបស់កម្ពុជាក្នុងទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៦០។

អត្រាកំណែ

១-គោលការណ៍មូលដ្ឋានរបស់«**ដូយម៉ឺយ**» ដើម្បីអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចវៀតណាមគឺថែរក្សាស្ថិរភាពនយោបាយនៅក្នុងសង្គមកសាងទំនាក់ទំនងល្អលើនយោបាយការបរទេសក្នុងឆាកអន្តរជាតិ និងតំបន់ ដើម្បីជំរុញប្រទេសចេញឱ្យផុត ពីស្ថានភាពហ៊ុមព័ទ្ធ ការដាក់ទណ្ឌកម្មសេដ្ឋកិច្ច និងជំរុញប្រទេសឱ្យចូលរួមទៅក្នុងសមាហរណកម្មនយោបាយ និងសេដ្ឋកិច្ចលើសកលលោក។

២- សេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជាមុនថ្ងៃទី១៨ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧០គឺ

- សកម្មភាពសេដ្ឋកិច្ចមានដំណើរការរាំងស្ទះដោយសារតែ
  - មានការបាត់បង់ប្រាក់ចំណូលដែលជាលទ្ធផលនៃការរត់ពន្ធ
  - ការគ្រប់គ្រងឧស្សាហកម្មមិនបានល្អ
  - ការចំណាយខ្វះតុល្យភាព
- ក្នុងវិស័យនីហរ័ណ-អាហរ័ណផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច ត្រូវបានធ្វើជាតូបនីយកម្ម និងបានបិទទ្វារធនាគារ ឯកជនខ្មែរ។
- ពាណិជ្ជកម្មក្រៅប្រទេសជួបនិងបញ្ហាអោក់ អេួល ដោយសារការបាត់បង់ជំនាញគ្រប់គ្រងរបស់ សហគ្រាស និងកង្វះខាតបច្ចេកទេសជំនាញ។
- រដ្ឋាភិបាលបាត់បង់ចំណូលទៅលើការនាំចេញ ដោយសារតែការនាំចេញគេចពន្ធនិងពាណិជ្ជកម្ម លួចលាក់...។
- **មានចម្លើយត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត**

៣-សង្គ្រាមពីឆ្នាំ១៩៧០ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៥ មានផលវិបាកដូចជា៖

ក.ផលវិបាកក្នុងសង្គម

- សង្គ្រាមបានសម្លាប់ជីវិតមនុស្សជាងមួយលាននាក់
- បន្សល់ទុកនូវស្ត្រីមេម៉ាយ ក្មេងកំព្រា ចាស់ជរា ជនពិការ
- ប្រជាជនភៀសខ្លួនពីជនបទចូលមកទីក្រុងរស់ដោយទុក្ខវេទនា
- អំពើពុករលួយ ភាពអយុត្តិធម៌ អនាធិបតេយ្យទូទាំងប្រទេស
- បំផ្លាញធនធានមនុស្ស គ្រឹះស្ថានសិក្សា វត្តអារាម
- មានចម្លើយត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត

ខ.ផលវិបាកសេដ្ឋកិច្ច

- ដីស្រែចម្ការត្រូវបោះបង់ចោល ក្លាយជាចម្ការមីន រណ្តៅគ្រាប់បែក
- រោងចក្រសហគ្រាស៧៥% ត្រូវបំផ្លិចបំផ្លាញ
- ចម្ការកៅស៊ូត្រូវបោះបង់ចោល
- ផ្លូវថ្នល់ ស្ពាន ៧០% ទៅ៨០% ត្រូវអន្តរាយ
- សេដ្ឋកិច្ចជាតិធ្លាក់ចុះ
- មានចម្លើយត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត

គ.វិស័យនយោបាយ

- ប្រទេសជាតិត្រូវបាត់បង់កិត្តិយស កេរ្តិ៍ឈ្មោះ កិត្យានុភាពលើឆាកអន្តរជាតិ
- អស្ថិរភាពនយោបាយដោយសង្គ្រាមស៊ីវិលបានបង្កវិនាសកម្មលើគ្រប់វិស័យ
- ផ្តល់ឱកាសដល់ពួកខ្មែរក្រហមឡើងកាន់អំណាចបាន។
- មានចម្លើយត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត

៤- របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ

ក-នាយករដ្ឋមន្ត្រីក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យគឺ ប៉ុល ពត ឬ សាឡុត ស ។

ខ-បានជាខ្មែរក្រហមជម្លៀសប្រជាជនទាំងអស់ចេញពីទីក្រុងព្រោះដើម្បីកម្ទេចចោល អ្នករស់នៅទីក្រុង និងកសាងកម្ពុជាថ្មីមួយដោយផ្អែក លើការពង្រីកផលិតកម្មស្រូវ ថែមទាំងមានលេសថាអាម៉េរិកទម្លាក់គ្រាប់បែកហើយខ្វះមធ្យោបាយក្នុងការដឹកជញ្ជូនស្បៀងមកផ្គត់ផ្គង់។

គ- សត្រូវក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ៖

១.សត្រូវខាងក្នុង

- អ្នករដ្ឋការរបស់របបសាធារណរដ្ឋខ្មែរ
- បញ្ញវន្ត
- ក្រុមជនជាតិភាគតិច
- ជនជាតិភាគតិចតំបន់ភ្នំ
- ជនជាតិខ្មែរអ៊ីស្លាម
- ជនជាតិភាគតិចវៀតណាម
- ជនជាតិភាគតិចចិន
- ក្រុមកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមដែលស្ថិតក្នុងការសង្ស័យថាក្បត់បដិវត្តន៍។

២-សត្រូវខាងក្រៅ: មានសហរដ្ឋអាម៉េរិកថៃ វៀតណាម និងអតីតសហភាពសូវៀត។

៥-វិភាគពីមូលហេតុដែលនាំឱ្យមានរដ្ឋប្រហារថ្ងៃទី១៨ មីនា ១៩៧០។ រដ្ឋប្រហារនេះកើតឡើងដោយសារតែនៅចុងសម័យសង្គមរាស្ត្រនិយមជួបនូវបញ្ហាដូចជា៖

ក.សេដ្ឋកិច្ចមានសភាពដំណើររាំងស្ទះ

- បាត់ប្រាក់ចំណូលបណ្តាលមកពីការគេចពន្ធ និងការលក់ស្រូវឱ្យពួកយៀកកុង
- ការគ្រប់គ្រងឧស្សាហកម្មរដ្ឋមិនបានល្អ
- ការចំណាយខ្វះតុល្យភាព
- បញ្ហាកសិកម្មជួបនឹងវិបត្តិ ប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រគ្មានប្រសិទ្ធភាព ទិន្នផលកសិកម្មទាប។
- ដើម្បីគេចពីសង្គ្រាមវៀតណាមឆ្នាំ១៩៦៣ សម្តេចព្រះនរោត្តម សីហនុ បានបដិសេដជំនួយអាម៉េរិកឯជំនួយរបស់ចិនពុំអាចស្តារស្ថានភាពចុះខ្សោយនៃកងទ័ពបានទេ

ខ.នយោបាយ

- ព្រះអង្គប្រកាន់នូវនយោបាយអព្យាក្រឹតលំអៀងទៅរកកុម្មុយនីស្ត
- នៅចុងឆ្នាំ១៩៦៩ មន្ត្រីអភិរក្សនិយមជាន់ខ្ពស់មួយចំនួន ជាពិសេសទ្រង់ស៊ីសុវត្ថិសិរិមតៈបានចាប់ផ្តើមធ្វើផែនការក្បត់សម្តេចព្រះនរោត្តម សីហនុ
- នៅថ្ងៃទី២៣ខែតុលាឆ្នាំ១៩៦៩ព្រះអង្គម្ចាស់សិរិមតៈបានកាន់តំណែងជំនួសលោកលន់ នល់

គ.សង្គមកម្ពុជា និងវត្តមានវៀតណាមខាងជើង

- នៅដើមឆ្នាំ១៩៧០ កងកម្លាំងខ្មែរក្រហម បានបង្កអសន្តិសុខ និងកាន់កាប់ទឹកដីស្មើ១/៥ លើទឹកដី កម្ពុជាទាំងមូល
- ការបែកបាក់សាមគ្គីជាតិនៅឆ្នាំ១៩៦៧
- សង្គមកម្ពុជាចែកមនុស្សជា៣ក្រុមផ្សេងៗគ្នាគឺ ក្រុមឆ្វេងនិយម ស្តាំនិយម និងក្រុមនិយមកណ្តាល។
- អំពើពុករលួយ បក្សពួកនិយម

- ក្រុមអ្នកមានជិះជាន់អ្នកក្រីក្រ
- ថ្ងៃទី៨-៩ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧០ មានបាតុកម្មប្រឆាំងវៀតណាមខាងជើង និងវៀតកុងដែលបំផុសដោយកងទ័ពនៅខេត្តស្វាយរៀង
- ថ្ងៃទី១១-១៦ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧០ មានកុបកម្មវាយកម្ទេច បំផ្លាញអគារស្ថានទូតវៀតណាមខាងជើងនិងការិយាល័យរណសិរ្សសេរីកាជាតិវៀតណាមខាងត្បូងនៅក្រុងភ្នំពេញ
- **មានចម្លើយត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត**

៦.គោលនយោបាយក្រៅប្រទេសនៃគោលនយោបាយអព្យាក្រឹតរបស់កម្ពុជា នាទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៦០

នៅដើមទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៦០ នយោបាយអព្យាក្រឹតរបស់កម្ពុជាស្ថិតនៅលើផ្លូវរបត់មួយយ៉ាងធំពោលគឺនៅពេលនោះ កម្ពុជាបានងាកទៅរកពួកកុម្មុយនីស្ត ជាជាងធ្វើទំនាក់ទំនងជាមួយពួកលោកសេរីជាពិសេសជាមួយសហរដ្ឋអាម៉េរិក

- **ទំនាក់ទំនងជាមួយប្លុកសេរី**
  - នៅថ្ងៃទី២៥ មិថុនា ១៩៥៨ព្រះមហាក្សត្រខ្មែរព្រះបាទនរោត្តម សុរាម្រឹត បានបញ្ជូនព្រះសារលិខិតមួយច្បាប់អំពាវនាវឱ្យសហរដ្ឋអាម៉េរិកចាត់វិធានការគ្រប់បែបយ៉ាងក្នុងការទន្ទ្រានចូលទឹកដីខេត្តស្ទឹងត្រែងរបស់កម្ពុជា ដោយខុសច្បាប់ពីសំណាក់កងទ័ពវៀតណាមខាងត្បូង។
  - នៅពេលនោះរដ្ឋាភិបាលអាម៉េរិកបានឆ្លើយតបមកវិញ ថាខ្លួនមិនអាចធ្វើអន្តរាគមន៍ក្នុងរឿងនេះបានទេ ប៉ុន្តែក៏មិនបណ្តោយឱ្យកម្ពុជាយកគ្រឿងសព្វាវុធរបស់អាម៉េរិកទៅប្រើប្រាស់ប្រឆាំងនឹងកងទ័ពវៀតណាមខាងត្បូង ដែលជាសម្ព័ន្ធមិត្តរបស់សហរដ្ឋអាម៉េរិកនោះឡើយ។
  - ការប៉ុនប៉ងទម្លាក់សម្តេចនរោត្តម សីហនុ នៅឆ្នាំ១៩៥៩ មានជាប់ពាក់ព័ន្ធជាមួយ CIA របស់សហរដ្ឋអាម៉េរិក
  - ការមិនទុកចិត្តរបស់សហរដ្ឋអាម៉េរិកចំពោះសង្គមរាស្ត្រនិយម និងភាពមិនអើពើរបស់សហរដ្ឋអាម៉េរិក ចំពោះកម្ពុជា និងការឈ្លានពានរបស់វៀតណាមខាងត្បូងចូលមកទឹកដីកម្ពុជា យ៉ាងនេះហើយដែលនាំឱ្យសម្តេចព្រះនរោត្តម សីហនុ គ្មានជម្រើសអ្វីក្រៅពីចងសម្ព័ន្ធមិត្តជាមួយប្រទេសជាសមាជិកវ៉ាសូវី ប្រទេសមិនចូលបក្សសម្ព័ន្ធនិងប្រទេសកុម្មុយនីស្តឡើយ។
  - នៅត្រឹមឆ្នាំ១៩៦២ ថៃ និងវៀតណាមខាងត្បូងកាន់តែគំរាមកំហែងខ្លាំងមកលើបូរណភាពទឹកដីកម្ពុជា។ នៅខែតុលា ឆ្នាំ១៩៦២ អ្នកតំណាងថៃនៅអង្គការសហប្រជាជាតិ បានទាមទារយកទឹកដី បាត់ដំបង សៀមរាប និងកំពង់ធំ ពីខ្មែរចំណែកយន្តហោះរបស់វៀតណាមខាងត្បូង បានទម្លាក់គ្រាប់បែកទៅលើភូមិខ្មែរជាច្រើននៅតាមជាយដែន។

- នៅឆ្នាំ១៩៦៣ រាជរដ្ឋាភិបាល ដែលដឹកនាំដោយសម្តេចនរោត្តម សីហនុ បានផ្តាច់ជំនួយយោធាពីសហរដ្ឋអាមេរិក ដែលមានតម្លៃជាប្រាក់ចំនួន១៥ ភាគរយនៃថវិកាជាតិ
- ចាប់ពីកិច្ចប្រជុំកំពូលនៃទីក្រុងបានឌុង ឆ្នាំ១៩៥៥ មក កម្ពុជាបានបត់ឆ្វេងទៅជាមួយពួកកុម្មុយនីស្ត ហើយក៏ចេះតែ ឃ្លាតឆ្ងាយពីលោកសេរីបន្តិចម្តងៗ រហូតឈានទៅដល់ការផ្តាច់ទំនាក់ទំនងការទូតទាំងស្រុងជាមួយសហរដ្ឋអាមេរិកនៅឆ្នាំ ១៩៦៥។
- នៅថ្ងៃទី២ ដល់ថ្ងៃទី៨ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៦៧ មានដំណើរទស្សនៈកិច្ចរបស់លោកជំទាវ Jacqueline Kennedy មកដល់ទីក្រុងភ្នំពេញ ដែលចាប់ពីពេលនោះបរិយាកាសរវាងសហរដ្ឋអាមេរិក និងកម្ពុជាកាន់តែប្រសើរឡើងវិញ។ លទ្ធផលនាំមកនូវការបើកស្ថានទូតជាថ្មីឡើងវិញនាថ្ងៃទី១៦ សីហា ១៩៦៩។
- នៅចុងទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៦០ សម្តេចព្រះនរោត្តម សីហនុបានប្តូរគោលនយោបាយពីមុន ទ្រង់បានផ្តើមផ្សាភ្ជាប់សម្ព័ន្ធភាពការទូតជាថ្មីជាមួយសហរដ្ឋអាមេរិក ដោយអនុញ្ញាតឱ្យអាមេរិកទម្លាក់គ្រាប់បែកលើផ្លូវលំហូជីមិញ ហើយបានតែងតាំងលោកសេនាប្រមុខលន់ នល់ ដែលតែងតែប្រឆាំងនឹងលទ្ធិកុម្មុយនីស្តជានាយករដ្ឋមន្ត្រីថ្មី។

ទំនាក់ទំនងជាមួយប្លុកកុម្មុយនីស្ត

- នៅក្នុងសន្និសីទទីក្រុងបានឌុង ឆ្នាំ១៩៥៥ សម្តេចនរោត្តម សីហនុ បានជួបនឹងមេដឹកនាំសំខាន់ៗ ដែលពេលនោះពួកគេបានអូសទាញឱ្យកម្ពុជានៅជាប្រទេសអព្យាក្រឹត។ ក្នុងពេលនោះផងដែរសម្តេចក៏បានជួបនឹងមេដឹកនាំចិន ជូ អេនឡាយ។
- នៅឆ្នាំ១៩៥៦ សម្តេចនរោត្តម សីហនុ បានយាងទៅធ្វើទស្សនៈកិច្ចនៅប្រទេសចិន ដោយបានចុះហត្ថលេខាលើកិច្ចព្រមព្រៀងមិត្តភាពកម្ពុជា-ចិន។ តាមរយៈកិច្ចព្រមព្រៀងបានផ្តល់ឱកាសឱ្យពួកវៀតកុង បង្កើតទីស្នាក់ការភូមិភាគ របស់គេនៅក្រុងភ្នំពេញ ក្នុងឆ្នាំ១៩៥៧។
- នៅខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៥៨ ប្រទេសកម្ពុជា បានភ្ជាប់ទំនាក់ទំនងទូតជាមួយប្រទេសចិនកុម្មុយនីស្ត
- ខណៈពេលផ្តាច់ជំនួយពីអាមេរិក ប្រទេសចិន និងវៀតណាមកុម្មុយនីស្ត បានសន្យាថានឹងផ្តល់ជំនួយដើម្បីជួយជ្រោមជ្រែងសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា ប៉ុន្តែអ្វីៗទាំងនោះគ្រាន់តែជាការសន្យាប៉ុណ្ណោះ ផ្ទុយទៅវិញពួកគេបានជាន់ឈ្លីសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជាឱ្យធ្លាក់ចុះយ៉ាងខ្លាំង ព្រមទាំងបង្កវិបត្តិនយោបាយគាំទ្រខ្មែរក្រហម ឱ្យប្រឆាំងនឹងរដ្ឋាភិបាលសង្គមរាស្ត្រនិយម
- កម្ពុជា បានអនុញ្ញាតឱ្យកងទ័ព វៀតណាមខាងជើង យៀកកុង ប្រើប្រាស់ទឹកដីខ្មែរនៅតំបន់ភូមិភាគខាងកើតប្រទេស និងផ្តល់ស្បៀង គ្រឿងសព្វាវុធយុទ្ធភណ្ឌដល់យៀកកុង យៀកណាមខាងជើងផង។ ចាប់ពីពេលនោះមកកម្ពុជាបានធ្លាក់ខ្លួនយ៉ាងជ្រៅផងដែរទៅក្នុងសង្គ្រាមឥណ្ឌូចិនលើកទី២។

- កងទ័ពកុម្មុយនីស្ត បានប្រើប្រាស់ទឹកដីកម្ពុជាភាគឦសាន និងខាងកើតដើម្បីចល័តទ័ពមកវាយវៀតណាមខាងត្បូង ហើយប្រើប្រាស់កំពង់ផែក្រុងព្រះសីហនុ និងផ្លូវជាតិលេខ៤ សម្រាប់ដឹកជញ្ជូនស្បៀង និងសម្ភារៈសឹកទៅផ្គត់ផ្គង់កងទ័ពវៀតណាមខាងជើង

លទ្ធផល

- នយោបាយអព្យាក្រឹតរបស់កម្ពុជាចុះខ្សោយ ដោយសារតែប្រទេសជាមហាអំណាចនៃប្លុកទាំងពីរមិនទុកកម្ពុជាឱ្យរស់នៅក្នុងមាគ៌ាសន្តិភាព ហើយគេបានធ្វើសកម្មភាពប្រឆាំងនឹងនយោបាយអព្យាក្រឹតដូចជា៖
  - សហរដ្ឋអាម៉េរិកផ្តល់ជំនួយដល់កម្ពុជាពិសេសជំនួយផ្នែកយោធាដែលជំនួយនេះមានទិសដៅ ចិញ្ចឹមពួកស្តាំនិយម គោលបំណងផ្តួលរំលំសម្តេចនរោត្តមសីហនុ
  - ប្រទេសថៃបានគាំទ្រសកម្មភាពខ្មែរសេរី ដែលជាកងទ័ពប្រឆាំងរាជរដ្ឋាភិបាលដោយផ្តល់ដីឱ្យកសាងជុំរុំហាត់ទ័ព កសាងស្ថានីយវិទ្យុផ្សាយសំឡេង ដើម្បីប្រឆាំងនយោបាយសង្គមរាស្ត្រនិយម
  - កងទ័ពវៀតណាមខាងត្បូងបានធ្វើសកម្មភាពឈ្លានពានលើទឹកដីខ្មែរតាមព្រំដែន
  - ការអូសទាញកម្ពុជា ពីសំណាក់ប្រទេសកុម្មុយនីស្តនានា ជាពិសេសប្រទេសចិន
  - កងទ័ពវៀតណាមខាងជើងបានបង្កើតមូលដ្ឋានទ័ពលើទឹកដីខ្មែរនៅតាមព្រំដែន។ ពួកនេះបានបណ្តុះ បណ្តាល កងកម្លាំងខ្មែរក្រហមដើម្បីធ្វើបដិវត្តន៍។ សកម្មភាពរបស់ប្រទេសខាងលើមានទិសដៅប្រឆាំងនឹងនយោបាយអព្យាក្រឹត។

សរុបសេចក្តីមក នយោបាយអព្យាក្រឹតរបស់កម្ពុជានាទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៦០ ពុំអាចរក្សាបាននូវជំហអព្យាក្រឹតរបស់ខ្លួនបានទេ ពីព្រោះនៅពេលនោះប្រទេសមហាអំណាចមនោគមវិជ្ជាទាំងពីរ បានរិះរកគ្រប់មធ្យោបាយដើម្បីអូសទាញឱ្យកម្ពុជាចូលរួមនៅក្នុងប្លុករបស់ពួកគេរៀងៗខ្លួន។ នយោបាយអព្យាក្រឹតត្រូវបញ្ចប់ដោយសារកម្លាំងខាងក្នុង គឺការធ្វើរដ្ឋប្រហារថ្ងៃទី១៨ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧០ ដោយលោក លន់ នល់ ព្រះអង្គម្ចាស់ស៊ីសុវត្ថិ សិរីមតៈដើម្បីទម្លាក់សម្តេច នរោត្តម សីហនុ ពីប្រមុខរដ្ឋ។ ការអូសទាញទាំងនេះបានធ្វើឱ្យកម្ពុជា ធ្លាក់ចូលទៅក្នុងសង្គ្រាមឥណ្ឌូចិនលើកទី២ ដោយជៀសពុំរួច ហើយទីបំផុតកម្ពុជាបានធ្លាក់ចូលក្នុងសង្គ្រាមស៊ីវិល និងរបបប្រល័យពូជសាសន៍។

ចំណុចត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត

វិញ្ញាសាត្រៀមទី៩

ប្រធាន

1. តើកម្ពុជាទទួលបានឯករាជ្យពេញបរិបូរណ៍ពីបារាំងនៅថ្ងៃខែឆ្នាំណា?
2. ចូរពណ៌នាពីចលនាតស៊ូដើម្បីរំដោះកម្ពុជាពីរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ។
3. តើសន្និសីទក្រុងហ្សឺណែវ មានអត្ថន័យយ៉ាងដូចម្ដេចចំពោះឯករាជ្យភាពកម្ពុជា?
4. តើមានបុព្វហេតុអ្វីខ្លះដែលនាំឱ្យមានការផ្លាស់ប្ដូរមេដឹកនាំនាថ្ងៃទី១៨ ខែមីនាឆ្នាំ១៩៧០?
5. តើសកម្មភាពដែលខ្មែរក្រហមបានប្រព្រឹត្តិក្នុងពេលកាន់អំណាច បានផ្ដល់ផលប៉ះពាល់ដូចម្ដេចខ្លះ ចំពោះប្រទេសជាតិ ប្រជាជន និងចំពោះខ្លួនឯង?
6. តើសន្តិភាពបានដើរតួនាទីយ៉ាងដូចម្ដេចខ្លះ ក្នុងការអភិវឌ្ឍប្រទេសកម្ពុជាលើគ្រប់វិស័យ?

អត្រាកំណែ

១-កម្ពុជាទទួលបានឯករាជ្យពេញបរិបូរណ៍ពីបារាំងនៅថ្ងៃទី៩ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៥៣។

២-ពណ៌នាពីចលនាតស៊ូដើម្បីរំដោះប្រទេសកម្ពុជាចេញពីរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ៖

- ខែមករា ១៩៧៦ លោក ហ៊ូ នឹម បានចេញមុខប្រឆាំងនឹងប៉ុល ពត
- ដើមខែមីនា ១៩៧៦ ប្រជាជននៅចម្ការហ្លួង សៀមរាប ទាមទារដំឡើងកម្រិតជីវភាព
- ដើមខែមករា ១៩៧៧ ប្រជាជនភូមិភាគឧត្តរ និងបាត់ដំបងប្រឆាំងនឹងប៉ុល ពត
- ខែមីនា-មេសា ១៩៧៧ ប្រជាជនកំពង់ធំ កំពង់ឆ្នាំង មណ្ឌលគិរី និងចម្ការហ្លួងងើបប្រឆាំង
- ថ្ងៃទី២ ធ្នូ ១៩៧៨ មហាសន្និបាតបានសម្រេចបង្កើតជារណសិរ្សសាមគ្គីសង្គ្រោះជាតិកម្ពុជា ដែល ដឹកនាំដោយលោក ហេង សំរិន
- មានជំនួយពីកងទ័ពវៀតណាម និងប្រជាជនកម្ពុជា
- ក្នុងរយៈពេលតែបីសប្ដាហ៍ កងទ័ពរណសិរ្សសាមគ្គីសង្គ្រោះជាតិកម្ពុជា និងកងទ័ពរំដោះប្រជាជន បានរំដោះបានស្ទើរតែទាំងស្រុង
- ថ្ងៃទី៧ មករា ១៩៧៩ប្រជាជនខ្មែរបានរួចផុតពីរបបប្រល័យពូជសាសន៍ខ្មែរក្រហម។

៣-សន្និសីទក្រុងហ្សឺណែវដែលមានអត្ថន័យទាក់ទងនឹងឯករាជ្យភាពរបស់កម្ពុជា៖

- ការបញ្ឈប់សកម្មភាពយោធាទាំងស្រុងនៅកម្ពុជាចាប់ពីថ្ងៃទី៧ សីហា ១៩៥៤
- ដកកងទ័ពចេញពីកម្ពុជាទាំងអស់ក្នុងកំឡុងពេល៩០ថ្ងៃ
- រំលាយកម្លាំងខ្មែរឥស្សរៈក្នុងរយៈពេល៣០ថ្ងៃ
- ការធ្វើសេចក្ដីប្រកាសធានាដល់អ្នកធ្លាប់ចូលរួមចលនាតស៊ូធានាសិទ្ធិអាយុជីវិត អនុវត្តសេរីភាព ប្រជាធិបតេយ្យ
- ការធ្វើសេចក្ដីប្រកាសពីការសម្រេចនៃការចូលនយោបាយអព្យាក្រឹត ប្រជាពលរដ្ឋរស់នៅក្នុងសហគមន៍ជាតិតែមួយ
- ការរៀបចំឱ្យមានការបោះឆ្នោតនៅថ្ងៃទី១១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៥៥

៤-បុព្វហេតុដែលនាំឱ្យមានការផ្លាស់ប្តូរមេដឹកនាំនាថ្ងៃទី១៨ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧០៖

- **នយោបាយ**
  - នៅចុងឆ្នាំ១៩៦៩ មន្ត្រីអភិរក្សនិយមជាន់ខ្ពស់មួយចំនួន ជាពិសេសទ្រង់ស៊ីសុវត្ថិ សិរិមតៈ បានចាប់ផ្តើមធ្វើផែនការក្បត់សម្តេចនរោត្តម សីហនុ
  - នៅឆ្នាំ១៩៦៩កងខេមរភូមិន្ទរងការវាយប្រហារពីចលនាបះបោររបស់ក្រុមកុម្មុយនីស្ត ហើយប្រជាជនបានប្តឹងពីវត្តមានវៀតណាម
  - លោកលន់ នល់ មានសុទិដ្ឋិនិយមក្នុងការជួយសង្គ្រោះប្រទេសកម្ពុជាឱ្យផុតពីការឈ្លានពានរបស់ប្រទេសជិតខាង។
  - សាឡុត ស បានតាំងបញ្ជាការដ្ឋាននៅតំបន់ដាច់ស្រយាលនៃប្រទេសកម្ពុជា ហើយដាក់ឈ្មោះចលនារបស់ខ្លួនថា បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា(ប.ក.ក.)ដែលមានមូលដ្ឋាននៅភូមិភាគឥសាន និងពាយ័ព្យ។

- **សេដ្ឋកិច្ចមានសភាពដំណើររាំងស្ទះមុន១៨ មីនា ១៩៧០**
  - បាត់ប្រាក់ចំណូលបណ្តាលមកពីការគេចពន្ធ និងការលក់ស្រូវឱ្យពួកយៀកកុង
  - ការគ្រប់គ្រងឧស្សាហកម្មរដ្ឋមិនបានល្អ
  - ការចំណាយខ្វះតុល្យភាព
  - បញ្ហាកសិកម្មជួបនឹងវិបត្តិ ប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រគ្មានប្រសិទ្ធភាព ទិន្នផលកសិកម្មទាប។
  - បញ្ហាជំនួយពីបរទេស៖ ដើម្បីគេចចេញពីសង្គ្រាមនៅវៀតណាមនៅឆ្នាំ១៩៦៣ សម្តេចនរោត្តម សីហនុ បានបដិសេធជំនួយយោធាពីអាម៉េរិកដែលមានតម្លៃចំនួន ១៥ភាគរយនៃថវិកាជាតិ ឯជំនួយពីប្រទេសចិនពុំអាចស្តារស្ថានភាពចុះខ្សោយនៃកងទ័ពបានទេ។

- **សង្គម**
  - កើតអំពើពុករលួយ និងបក្សពួកនិយមស្ទើរគ្រប់ស្ថាប័ន
  - នៅដើមឆ្នាំ១៩៧០ កងកម្លាំងបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា)ទ័ពរបស់ខ្មែរក្រហម (បានបង្កអសន្តិសុខ និងបានកាន់កាប់ទឹកដីស្មើ១/៥ លើទឹកដីកម្ពុជាទាំងមូល។
  - ប្រជាជនក្រីក្រទទួលរងនូវការជិះជាន់ពីសំណាក់អ្នកមានអំណាច
  - ក្នុងសង្គមកម្ពុជាចែកមនុស្សជា៣ក្រុមដោយមិនដឹងខ្លួន(ក្រុមនិយមកណ្តាល ក្រុមស្តាំនិយម ក្រុមឆ្វេងនិយម)
  - វត្តមានកងទ័ពវៀតកុង និងវៀតណាមខាងជើងនៅកម្ពុជាកើនឡើងពី៤០០០០នាក់ កើនដល់៨០០០០នាក់។

- **មានចម្លើយត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត**

៥-របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ មានផលប៉ះពាល់មកលើ៖

- **ប្រទេសជាតិ**
  - បាត់បង់កិត្តិយសលើឆាកអន្តរជាតិ
  - ត្រូវបានពិភពលោកស្គាល់ថាជាប្រទេសធ្លាប់ជាវាលពិឃាដ
  - បាត់បង់នូវកិត្យានុភាពជាតិ
  - សេដ្ឋកិច្ចជាតិមានការអន់ថយ
  - កាត់ផ្តាច់នូវនិរន្តរភាពជាតិ
  - កម្ពុជាពេលនោះក្លាយទៅជាវាលពិឃាដ

- **ប្រជាជន**
  - បន្សល់ទុកស្ត្រីមេម៉ាយ ក្មេងកំព្រា
  - ប្រជាជនរាប់សែននាក់ រត់ចាកចេញពីប្រទេស
  - គ្រាប់មីនរាប់លានត្រូវបានកប់ក្នុងដី បណ្តាលឱ្យមនុស្សស្លាប់ និងពិការ
  - ប្រជាជនកម្ពុជា បានទទួលរងនូវជំងឺវិបត្តិផ្លូវចិត្ត
  - បញ្ញវន្ត មន្ត្រី មេសាសនា ប្រជាជនស្លូតត្រង់ ត្រូវបានស្លាប់ កាត់បន្ថយសមត្ថភាពក្នុងការស្តារ កសាង អភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច និងសង្គម
  - អ្នកប្រឆាំងត្រូវបានសម្លាប់
  - សាសនា រូបិយប័ណ្ណ វប្បធម៌ ប្រពៃណីត្រូវបានបំផ្លាញ
  - សិទ្ធិសេរីភាព កម្មសិទ្ធិឯកជន តម្រូវការជាមូលដ្ឋានត្រូវបានដកហូត...។

- **ចំពោះប៉ុល ពត និងមេដឹកនាំកំពូលផ្សេងទៀត**
  - ខូចកេរ្តិ៍ឈ្មោះ
  - ជាប់ឈ្មោះក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រថាជាមេដឹកនាំផ្តាច់ការ សម្លាប់ជាតិសាសន៍ឯង និងមនុស្សជាតិ
  - ប្រជាជនស្អប់ខ្ពើម
  - មានវិប្បដិសារីចំពោះខ្លួនឯង
  - បងប្អូន និងសាច់ញាតិរបស់ខ្លួនអាចរងនូវការរិះគន់

- **មានចំណុចត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត**

៦- សន្តិភាពបានដើរតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ ក្នុងការអភិវឌ្ឍប្រទេសកម្ពុជាលើគ្រប់វិស័យដូចតទៅ៖

- **វិស័យនយោបាយ**
  - មានការរួបរួមគ្នាដើម្បីអភិវឌ្ឍប្រទេស
  - មានទំនាក់ទំនងល្អជាមួយបរទេសផ្នែកការទូត សេដ្ឋកិច្ច...
  - ធ្វើឱ្យកម្ពុជាបានសុខសន្តិភាព(សន្តិភាវូបនីយកម្ម) និងមានស្ថិរភាពនយោបាយ

- ធ្វើឱ្យកម្ពុជារៀបចំការបោះឆ្នោតដោយខ្លួនឯង ក្នុងការជ្រើសរើសមេដឹកនាំតាមបែបប្រជាធិបតេយ្យ
- សន្តិភាពបាននាំមកនូវ ឯករាជ្យ អធិបតេយ្យភាព និងបូរណភាពទឹកដី ពិតប្រាកដ
- កម្ពុជាអាចជាសមាជិកអង្គការ ស្ថាប័នអន្តរជាតិ(អាស៊ាន,WTO...) និងបានក្លាយជាប្រធានអាស៊ានវិលជុំដោយពុំមានអាក់ខាននៅឆ្នាំ២០០២,២០១២,២០២២។

វិស័យសេដ្ឋកិច្ច

- ជួយជំរុញវិស័យកសិកម្ម ឧស្សាហកម្ម ពាណិជ្ជកម្ម ទេសចរណ៍ឱ្យមានការអភិវឌ្ឍ
- ងាយស្រួលក្នុងការកសាងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធគ្រប់បែបយ៉ាង
- មានកំណើនការវិនិយោគពីឯកជន បង្កើនទុនពីបរទេស
- បង្កើនការងារដល់ប្រជាពលរដ្ឋ ចៀសវាងការធ្វើចំណាកស្រុក និងកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ
- មានទំនាក់ទំនងពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិជាមួយអាស៊ាន និងមហាអំណាចធំៗលើពិភពលោក
- បានមានកំណើនភ្ញៀវទេសចរជាតិ និងអន្តរជាតិ ដែលបង្កើនការងារ និងប្រាក់ចំណូលជូនប្រជាជន
- ការកសាងហេដ្ឋារចនាមាន ផ្លូវជាតិ ផ្លូវដែក ស្ពាន អាកាសយានដ្ឋាន កំពង់ផែ ដោយបំពាក់ប្រព័ន្ធទឹក ភ្លើង ពីទីក្រុង ដល់ជនបទ

វិស័យសង្គម

- មានការទប់ស្កាត់សង្គ្រាម និងការខ្វែងគំនិតគ្នាក្នុងសង្គម
- លើកស្ទួយការគោរពសិទ្ធិមនុស្ស សេរីភាពគ្រប់បែបយ៉ាងក្នុងសង្គមប្រជាធិបតេយ្យ
- ទប់ស្កាត់អំពើពុករលួយ
- ធ្វើឱ្យរដ្ឋមានលទ្ធភាពសម្រេចផែនការនានាតាមការកំណត់
- ជួយឱ្យមានសន្តិភាព និងសន្តិសុខក្នុងសង្គម
- ជាមាគ៌ានាំសង្គមមានការអភិវឌ្ឍជាចីរភាព
- ចម្លើយត្រឹមត្រូវផ្សេងៗទៀត។

វិញ្ញាសាត្រៀមទី១០

ប្រធាន

1. តើរដ្ឋប្រហារទម្លាក់សម្តេចព្រះនរោត្តមសីហនុបានប្រព្រឹត្តិទៅនៅថ្ងៃខែឆ្នាំណា?
2. ចូររៀបរាប់ពីគោលការណ៍ទាំង៨ ចំណុចសម្រាប់ការអនុវត្តនៅទូទាំងប្រទេសរបស់ពួកខ្មែរក្រហម។
3. ចូរពន្យល់ពីឥទ្ធិពលនៃសង្គ្រាមវៀតណាមទៅលើការបង្កើតអាស៊ាននៅក្នុងឆ្នាំ១៩៦៧។
4. តើសម្តេចព្រះនរោត្តម សីហនុ មានជំហរយ៉ាងដូចម្តេចខ្លះ បានជាបារាំងព្រមប្រគល់ឯករាជ្យឱ្យខ្មែរ។
5. ចូរពណ៌នាពីគោលនយោបាយនៃការបង្រួបបង្រួមជាតិកម្ពុជា?
6. តើការចូលជាសមាជិកអាស៊ានធ្វើឱ្យកម្ពុជាទទួលបានផលប្រយោជន៍អ្វីខ្លះ? ក្នុងការបង្កើតសហគមន៍ សេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន តើអ្វីខ្លះជាបញ្ហាប្រឈមរបស់កម្ពុជា?

អត្រាកំណែ

១-រដ្ឋប្រហារទម្លាក់សម្តេចព្រះនរោត្តម សីហនុបានប្រព្រឹត្តិទៅនៅថ្ងៃទី១៨ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧០។

២-គោលនយោបាយរបស់របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ មាន៨ប្រការៈ

- ជម្លៀសប្រជាជនចេញពីក្រុងភ្នំពេញទាំងអស់
- លុបបំបាត់ទីផ្សារ
- លុបបំបាត់ការប្រើប្រាស់ និងចរាចរណ៍រូបិយប័ណ្ណ
- ផ្សឹកព្រះសង្ឃឱ្យទៅធ្វើកសិកម្មតាមទិសដៅដែលគេទៅដល់តាមមូលដ្ឋានជនបទ
- ប្រហារជីវិតមេដឹកនាំរបប លន់ នល់
- បង្កើតសហករណ៍កម្រិតខ្ពស់នៅទូទាំងប្រទេស។
- បណ្តេញជនជាតិភាគតិចវៀតណាម ឱ្យចេញទាំងអស់
- បញ្ជូនទ័ពឱ្យទៅតាមព្រំប្រទល់ ជាពិសេសព្រំប្រទល់វៀតណាម។

៣-ឥទ្ធិពលនៃសង្គ្រាមវៀតណាមទៅលើការបង្កើតអាស៊ានឆ្នាំ១៩៦៧

- ក្រោយសន្ធិសញ្ញាក្រុងហ្សឺណែវឆ្នាំ១៩៥៤ អាម៉េរិកបានបង្កើត សេអាតូ(SEATO) ដែលជាហេតុធ្វើឱ្យប្រទេសក្នុងតំបន់អាស៊ីអាគ្នេយ៍អស្ថិរភាពផ្នែកនយោបាយ
- សមាជិកស្ថាបនិកបានសម្រេចចិត្តសហការគ្នាបង្កើតសមាគមនេះឡើង ដោយមានគោលដៅរួម ជំរុញឱ្យមានសន្តិភាព ស្ថិរភាព កំណើនសេដ្ឋកិច្ច រួមទាំងការអភិវឌ្ឍសង្គម និងវប្បធម៌ ក្នុងតំបន់អាស៊ីអាគ្នេយ៍ទាំងមូល។
- ធ្វើឱ្យតំបន់អាស៊ីអាគ្នេយ៍មានអស្ថិរភាព សេដ្ឋកិច្ច សង្គម
- ធ្វើឱ្យតំបន់អាស៊ីអាគ្នេយ៍ជួបនឹងបញ្ហានយោបាយធ្ងន់ធ្ងរដូចជាៈ
    - មានការប្រឈមមុខដាក់គ្នារវាងប្លុកសេរី និងប្លុកកុម្មុយនីស្ត
    - មនោគមវិជ្ជាកុម្មុយនីស្តរាលដាលខ្លាំង

- បញ្ហាសេដ្ឋកិច្ចនៅអាស៊ីអាគ្នេយ៍ពិបាកក្នុងការប្រកួតប្រជែងជាមួយពិភពលោក ដោយសារតែសង្គ្រាមឥណ្ឌូចិនលើកទី២នេះ វាបានជំរុញឱ្យប្រទេសស្ថាបនិកអាស៊ានមើលឃើញពីបុព្វហេតុសេដ្ឋកិច្ច
- ឆ្នាំ១៩៦៧ ប្រទេសដែលជាស្ថាបនិកទាំងប្រាំបានរកវិធីសាស្ត្រដើម្បីទប់ស្កាត់ និងសង្គ្រាមនៅវៀតណាម ជាពិសេសប្រទេសថៃបានសហការជាមួយនឹងសហរដ្ឋអាម៉េរិកដើម្បីទប់ស្កាត់ឥទ្ធិពលកុម្មុយនីស្ត។

៥-ជំហាររបស់សម្តេចព្រះនរោត្តម សីហនុក្នុងការទាមទារឯករាជ្យពីបារាំង៖

ក.ការទាមទារនៅក្រៅប្រទេស

- ចាប់ពីដើមខែកុម្ភៈ ដល់ដើមខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៥៣ សម្តេចនរោត្តម សីហនុ បានធ្វើសកម្មភាពទាមទារឯករាជ្យ នៅក្រៅប្រទេសដូចជាយាងទៅបារាំង(៩កុម្ភៈ) យាងចេញពីបារាំងទៅកាណាដា និងសហរដ្ឋអាម៉េរិក(១១មេសា) យាងត្រឡប់ពីជប៉ុន(១៤ឧសភា) យាងទៅប្រទេសថៃ នៅថ្ងៃទី១៣ មិថុនា ១៩៥៣។

ខ.នៅក្នុងប្រទេស

- ចាប់ពីថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៥៣ ក្រោយពេលត្រឡប់មកពីក្រុងបាងកកវិញ ព្រះមហាក្សត្របានគង់នៅតំបន់ស្វយ័តគឺខេត្តសៀមរាប បាត់ដំបង កំពង់ធំ និងកំណត់ថាមិនយាងមកភ្នំពេញទេ បើមិនបានឯករាជ្យបូរិបូរណ៍ជូនជាតិ។
- ព្រះអង្គបានរៀបចំផែនការសីហនុ ជាមួយឯកឧត្តមប៉ែន នុត និងឯកឧត្តមប្រាក់ប្រាព្រឿងនៅថ្ងៃទី២២ មិថុនា១៩៥៣។
- ព្រះរាជសារថ្លែងនៅបាត់ដំបង ថ្ងៃទី២៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៥៣ គឺឱ្យប្រជាពលរដ្ឋប្រុស ស្រី ក្រោកឈរតស៊ូ ដើម្បីទាមទារឯករាជ្យ។
- ព្រះមហាក្សត្រមានបំណងជាបឋម ចង់បម្រើប្រជារាស្ត្រ ដោយស្វែងរកសម្រេចជាប្រយោជន៍ នូវឧត្តមគតិឯករាជ្យនៃមាតុភូមិខ្មែរ។
- **មានចម្លើយត្រឹមត្រូវផ្សេងៗ**

៥-គោលនយោបាយបង្រួបបង្រួមជាតិ ដើម្បីស្វែងរកសន្តិភាពនៅកម្ពុជា ៖

- **គោលនយោបាយ ចរចារកសន្តិភាព នៅកម្ពុជា**
  - សន្តិភាពកើតចេញពីឥស្សរជនបង្រួបបង្រួមជាតិខ្មែរពីររូបគឺសម្តេចព្រះនរោត្តម សីហនុ និងឯកឧត្តមហ៊ុន សែន
  - ឆ្នាំ១៩៨៤ សម្តេច សីហនុ ទ្រង់មានព្រះរាជបំណងចង់ឱ្យមានការបង្រួបបង្រួមជាតិ
  - ឆ្នាំ១៩៨៥ សភាពការណ៍នយោបាយនៅអាស៊ី អនុគ្រោះដល់ការចរចាសន្តិភាពនៅកម្ពុជា
  - នៅថ្ងៃទី១៤ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៨៥ ឯកឧត្តមហ៊ុន សែនត្រូវបានជ្រើសរើសជាប្រធានក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋមន្ត្រី(នាយករដ្ឋមន្ត្រី)
  - នៅឆ្នាំ១៩៨៧ ជំនួបកំពូលរវាងសហរដ្ឋអាម៉េរិក និងសហភាពសូវៀត បានធ្វើឱ្យស្ថានការណ៍នយោបាយនៅកម្ពុជាប្រសើរជាងមុន

- នៅថ្ងៃទី២ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៨៧ មានការជួបគ្នាលើកទី១នៅហ្វែអង់តាជឺន័រ ប្រទេសបារាំងរវាងសម្តេចព្រះនរោត្តម សីហនុ និងឯកឧត្តមហ៊ុន សែន
- នៅថ្ងៃទី២០ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៨៨ ជំនួបលើកទី២ រវាងសម្តេចព្រះនរោត្តមសីហនុ និងឯកឧត្តមហ៊ុន សែនបានឯកភាពគ្នាទៅលើរូបភាពចាត់តាំងពីអនាគតកម្ពុជា...
- នៅថ្ងៃទី២៤ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៨៩ ជាជំនួបដែលបង្ហាញពីការចាប់យកបញ្ហារបស់ខ្មែរមកទុកក្នុងដៃខ្មែរដើម្បីដោះស្រាយ
- នៅឆ្នាំ១៩៨៩ ការចុះខ្សោយនៃសហភាពសូវៀត
- ចាប់ថ្ងៃទី២១ ដល់២៦ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៨៩ ការដកទ័ពវៀតណាមចេញពីកម្ពុជាជាលើកចុងក្រោយ
- ក្រុមប្រឹក្សាជាតិជាន់ខ្ពស់(SNC: Supreme National Council) បានបង្កើតឡើងនៅថ្ងៃទី១០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៩០
- សន្និសីទក្រុងតូក្យូ ឆ្នាំ១៩៩០ ជាស្ពានតភ្ជាប់ពីការគាំងដំណើរនាឆ្នាំ១៩៨៩ ទៅកិច្ចព្រមព្រៀងក្រុងប៉ារីសឆ្នាំ១៩៩១
- ថ្ងៃទី២៣ ខែតុលា ឆ្នាំ១៩៩១ កិច្ចព្រមព្រៀងក្រុងប៉ារីស
- ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៩១ ការយាងត្រឡប់មកកម្ពុជាវិញរបស់សម្តេចព្រះនរោត្តម សីហនុ
- ថ្ងៃទី២៣ ដល់២៨ ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៩៣ ការបោះឆ្នោតជាសកលនៅកម្ពុជា
- ២៤ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៩៣ ប្រកាសឱ្យប្រើរដ្ឋធម្មនុញ្ញថ្មីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

យុទ្ធសាស្ត្រឌីហ្វីដ(DIFID) និងឈ្នះ-ឈ្នះ

យុទ្ធសាស្ត្រឌីហ្វីដ(DIFID=D:Divide,I:Isolate, F: Finish, I: Integrete, D: Develop) ដែលមានយុទ្ធសាស្ត្រ៥៖

- បំបែក៖ ធ្វើការបំបែកកម្លាំងរបស់ភាគីខ្មែរក្រហម
- ឯកា៖ ធ្វើឱ្យកម្លាំងរបស់ខ្មែរក្រហម នៅឯកា
- បញ្ចប់៖ បញ្ចប់សកម្មភាព និងអង្គការចាត់តាំងរបស់ខ្មែរក្រហម
- សមាហរណកម្ម៖ ធ្វើសមាហរណកម្មកម្លាំងដែលព្រមចូលរួមជាមួយរដ្ឋាភិបាល
- អភិវឌ្ឍ៖ អភិវឌ្ឍទីតាំងដែលធ្វើសមារណកម្មហើយ។

គោលនយោបាយឈ្នះ-ឈ្នះ គឺជាយុទ្ធសាស្ត្រគោលការណ៍ដែលបានកើតឡើងនៃថ្ងៃទី២៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៩៨ ដើម្បីបញ្ចប់សង្គ្រាមនៅកម្ពុជារបស់សម្តេចហ៊ុន សែន ដែលគោលនយោបាយនេះនាំមកដល់កម្ពុជានូវ៖

- សុខសន្តិភាពពេញលេញ
- ជានាសុវត្ថិភាពសម្រាប់មនុស្សគ្រប់រូប
- ជានាអាជីពនិងមុខរបរ
- ការទទួលស្គាល់លើកម្មសិទ្ធិនៃចលនទ្រព្យ និងអចលនទ្រព្យ
- ប្រទេសជាតិមានការអភិវឌ្ឍ

- **ចម្លើយត្រឹមត្រូវផ្សេងៗទៀត។**

៦-ការចូលជាសមាជិកអាស៊ានបានធ្វើឱ្យកម្ពុជាទទួលបាននូវ៖

ផលប្រយោជន៍

- **ផ្នែកនយោបាយ**
  - សម្រេចបាននូវផ្នែកមួយនៃមុំពីរនៃយុទ្ធសាស្ត្រត្រីកោណគឺសមាហរណកម្មប្រទេសកម្ពុជាចូលក្នុងតំបន់
  - កម្ពុជាលែងជាប្រទេសឯកាតទៅទៀត
  - កម្ពុជាអាចឈរស្មើមុខស្មើមាត់ជាមួយប្រទេសដែលជាសមាជិក និងចូលរួមនូវរាល់ការសម្រេចចិត្តនៅក្នុងតំបន់
  - កម្ពុជាបានរក្សានូវសន្តិសុខ សេរីភាព និងអធិបតេយ្យភាព
  - កម្ពុជាអាចចូលរួមដោះស្រាយបញ្ហាផ្សេងៗជាមួយប្រទេសសមាជិកអាស៊ាន
  - កម្ពុជាអាចដោះស្រាយបញ្ហាព្រំដែនដោយសន្តិវិធី។

- **ផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច**
  - កម្ពុជាអាចក្លាយជាកន្លែងវិនិយោគទុនដ៏ទាក់ទាញ
  - ការធ្វើពាណិជ្ជកម្មមានភាពងាយស្រួលជាងមុន
  - ប្រជាជនអាចរកការងារធ្វើបានយ៉ាងទូលំទូលាយទាំងក្រុង និងក្រៅប្រទេស
  - ទេសចរមានការកើនឡើង
  - ការចូលជាសមាជិកអាស៊ានជាផ្នែកមួយដែលជំរុញឱ្យសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជាមានកំណើនជារៀងរាល់ឆ្នាំ។
  - កម្ពុជាអាចទទួលបានប្រាក់កម្ចីដ៏ច្រើនពីធនាគារអភិវឌ្ឍអាស៊ី(IDB) និងប្រទេសជាមិត្តទាំង៥ក្នុងអត្រា ការប្រាក់ទាប ហើយមានរយៈពេលយូរ
  - កម្ពុជាទទួលបានផលប្រយោជន៍ពីការអភិវឌ្ឍខាងវិស័យដូចជាៈកសិកម្ម ឧស្សាហកម្ម ពាណិជ្ជកម្មជាដើម។

- **ផ្នែកទំនាក់ទំនង**
  - ជួយជំរុញឱ្យមានការកសាងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ និងផ្លូវថ្នល់
  - ការលើកលែងទិដ្ឋាការក្នុងប្រទេសសមាជិកអាស៊ាន
  - ការផ្លាស់ប្តូរចំណេះដឹង សង្គមកិច្ច វប្បធម៌ និងប្រពៃណីទំនៀមទម្លាប់ ព្រមទាំងផ្នែកអប់រំវិទ្យាសាស្ត្របច្ចេកទេសពីបណ្តាប្រទេសសមាជិកអាស៊ាន។

- **ផ្នែកសង្គម**
  - កម្ពុជាទទួលបាននូវកិច្ចសហការជាមួយប្រទេសក្នុងតំបន់ក្នុងការថែរក្សាសន្តិភាព និងសន្តិសុខសង្គមទប់ស្កាត់ ការជួញដូរមនុស្ស ថ្នាំញៀន និងអំពើភេរវកម្ម

- **មានចម្លើយត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត**

បញ្ហាប្រឈមចំពោះកម្ពុជាក្នុងការចូលជាសមាជិកសហគមន៍សេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន(៣១ ធ្នូ ២០១៥)៖

- កម្ពុជានាំចូលទំនិញច្រើនជាងនាំចេញ ហើយការនាំចេញនេះទៀតសោត ដែលភាគច្រើនបំផុតជាការនាំចេញផលិតផលក្នុងវិស័យកាត់ដេរ មានទីផ្សារចម្បង នៅអឺរ៉ុប និងសហរដ្ឋអាមេរិកឯណោះ មិនមែននៅក្នុងតំបន់អាស៊ាននោះទេ។
- អភិបាលកិច្ច និងនីតិរដ្ឋ
  - កង្វះតម្លាភាព បញ្ហាពុករលួយ ការអនុវត្តច្បាប់មិនគ្រប់ជ្រុងជ្រោយ
  - កង្វះឯករាជ្យនៃប្រព័ន្ធតុលាការ អាចធ្វើឲ្យអ្នកវិនិយោគមានការរារែកមិនហ៊ានមករកស៊ី នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ហើយអាចបង្វែរទៅកាន់ប្រទេសអាស៊ានផ្សេងទៀត ដែលគេមើលឃើញថាមានហានិភ័យទាបជាង។
- កង្វះធនធានមនុស្ស
  - ការខ្វះខាតធនធានមនុស្សនេះ ក៏អាចធ្វើឱ្យរោងចក្រសហគ្រាសបរទេសមានការរារែកមិនចង់មកបោះទីតាំងផលិត នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាផងដែរ ឬក៏គេមិនមកបោះទីតាំងផលិតដែរ
  - ចំណែកឯខាងការងារជំនាញវិញ កម្ពុជាអាចនឹងត្រូវប្រឈមមុខនឹងលំហូរនៃពលករជំនាញមកពីប្រទេសផ្សេងទៀតក្នុងតំបន់អាស៊ាន ដែលពលករខ្មែរពិបាកនឹងប្រកួតប្រជែងជាមួយ។

វិញ្ញាសាត្រៀមទី១១

ប្រធាន

1. ចូររៀបរាប់ឈ្មោះថ្នាក់ដឹកនាំកំពូលក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យឱ្យបានចំនួនប្រាំរូប។
2. តើនយោបាយអព្យាក្រឹតនៅក្នុងសម័យសង្គមរាស្ត្រនិយមមានន័យដូចម្ដេច?
3. តើជីវិតប្រជាជនខ្មែរក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យជួបប្រទះនឹងបញ្ហាអ្វីខ្លះ?
4. តើវិស័យសុខាភិបាលនាសម័យខ្មែរក្រហមមានលក្ខណៈបែបណា? ចូរពន្យល់។
5. ហេតុអ្វីបានជាខ្មែរក្រហមធ្វើបដិវត្ត?
6. ចូរពណ៌នាពីសមិទ្ធផលសម័យសង្គមរាស្ត្រនិយម(១៩៥៥-១៩៧០)។

អត្រាកំណែ

១-ឈ្មោះថ្នាក់ដឹកនាំកំពូលក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ

- ប៉ុល ពត
- នួន ជា
- ខៀវ សំផន
- សុន សេន
- អៀង សារី

២-នយោបាយអព្យាក្រឹតនៅក្នុងសម័យសង្គមរាស្ត្រនិយម

- ជានយោបាយរបស់ប្រជាជាតិទាំងមូលដែលនយោបាយនេះតម្រូវឱ្យប្រកាន់នូវអាកប្បកិរិយាមួយ និងជាដាច់ខាតរវាងបក្សខាងលិច និងបក្សកុម្មុយនីស្ត គឺជាអាកប្បកិរិយាមិត្តភាពមួយជាមួយបក្សទាំងពីរនេះ ដែលតែងតែទទួលជំនួយទាំងអស់ណាដែលមិនធ្វើឱ្យសាបរលាបដល់អធិបតេយ្យភាព និងអព្យាក្រឹតរបស់កម្ពុជា។
- អព្យាក្រឹតរបស់កម្ពុជាដែលបានកសាងមកនេះបានដៅទុកជាច្បាស់ថា ត្រូវរាប់អានគួរសមនឹងប្រទេសជាតិទាំងឡាយឱ្យស្មើគ្នា កុំឱ្យមានធ្ងន់ស្រាលទោះបីប្រទេសនោះកាន់លទ្ធិយ៉ាងណាក៏ដោយអព្យាក្រឹតរបស់កម្ពុជា ធ្វើបដិសណ្ឋារកិច្ចមានសេចក្តីរាប់អានចំពោះមហាប្រទេសស្មើគ្នា មិនថាប្រទេសនោះជាពួកក្រុមខាងកើត ខាងលិច ឬអព្យាក្រឹតទេ។
- អព្យាក្រឹតនេះតម្រូវឱ្យកម្ពុជារក្សាទុកភ្ជាប់នៅតុល្យភាពពេញលក្ខណៈ រវាងប្រជាជាតិទាំងឡាយ ហើយឱ្យកម្ពុជាទប់ទល់តស៊ូមិនព្រមចាញ់ មិនព្រមស្រយុត មិនព្រមរំលែកឱ្យដាច់ខាតចំពោះការគាបសង្កត់ ឬគំរាមរបស់ជាតិណាក៏ដោយ ។
- ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ជាប្រទេសអព្យាក្រឹត។ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាពុំត្រូវការចងស្ពានមេត្រីខាងផ្លូវសឹកឬខាងផ្លូវគំនិតជាមួយនឹងបរទេសទេ។ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ពុំបង្កសង្គ្រាមប្រឆាំងនឹងបរទេសណាមួយទេ។

៣-ជីវិតប្រជាជនខ្មែរក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យជួបប្រទះនឹងបញ្ហាបានជួបប្រទះនូវបញ្ហាជាច្រើន ដូចជា៖

- ធ្វើការងារហួសកម្លាំង
- គ្មានសិទ្ធិសេរីភាព
- ហូបមិនគ្រប់គ្រាន់
- គ្មានជម្រកត្រឹមត្រូវ
- គ្មានសម្លៀកបំពាក់សមរម្យ
- កាប់សម្លាប់គ្មានជំនុំជម្រះ
- រស់ដោយភាពភិតភ័យ
- បាត់បង់ប្រពៃណី ទំនៀមទម្លាប់
- ប្រឈមនឹងជំងឺដោយសារតែការខ្វះថ្នាំសង្កូវ
- យុវជននិងយុវនារីត្រូវបានគេបង្ខំឱ្យរៀបការជាមួយមនុស្សដែលខ្លួនមិនស្រលាញ់
- ប្រជាជនខ្មែរទូទាំងប្រទេសបានត្រូវកេណ្ឌយកទៅធ្វើស្រែ ដូចទាសករ
- ប្រជាជនដែលជា អ្នកខំបង្កបង្កើតផល រកតែអាហារបរិភោគសឹងមិនបាន
- ការរស់នៅហាក់ដូចជារស់នៅក្នុងគុកឥតជញ្ជាំង
- បែកបាក់ ព្រាត់ប្រាសគ្រួសារតាមរយៈការស្លាប់ដោយអត់អាហារ ការសម្លាប់...។
- មានចំណុចត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត

៤-ពណ៌នាពីវិស័យសុខាភិបាលក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ

រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងសុខាភិបាលក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យគឺលោកជួន ជឿន។ មន្ទីរពេទ្យបានបិទទ្វារ ហើយនៅទីក្រុងភ្នំពេញគេឃើញមានមន្ទីរពេទ្យចំនួន៣ តែប៉ុណ្ណោះដែលបានបើកទ្វារគឺ៖

១. មន្ទីរពេទ្យ១៧ មេសា(អតីតមន្ទីរពេទ្យមិត្តភាពកម្ពុជា-សូវៀត)

២. មន្ទីរពេទ្យព្យាបាលកុមារ(អតីតមន្ទីរពេទ្យកាល់ម៉ែត)

៣. មន្ទីរពេទ្យ៩៨ (អតីតមន្ទីរពេទ្យកេតុមាលា)។

ក.ស្ថានភាពមន្ទីរពេទ្យ

- នៅតាមជនបទមានមន្ទីរពេទ្យច្រើនបង្គួរដែរ ដែលមន្ទីរពេទ្យទាំងនោះធ្វើជារោងប្រក់ស្បូវ និងមាន លក្ខណៈតូចចង្អៀត។
- មន្ទីរពេទ្យទាំងនោះហាក់ដូចជាចែកគ្នាដាច់គឺមានមន្ទីរពេទ្យសម្រាប់យោធានិងសម្រាប់ពលករ។
- នៅក្នុងតំបន់គ្រប់គ្រង ដោយខ្មែរក្រហម មន្ទីរពេទ្យ បណ្តោះអាសន្នខ្លះ ដែលបង្កើតឡើង ជាលក្ខណៈចល័ត ពីកន្លែងមួយទៅកន្លែងមួយ និងទំនងជាទទួលបានជំនួយពីពួកកុម្មុយនីស្តវៀតណាមផងនោះ បានដំណើរការទៅល្អបង្គួរ ។

- មន្ទីរពេទ្យបង្អែកទាំងអស់នោះបានព្យាបាល យុទ្ធជនរបួស និងអ្នកជំងឺ ចាប់តាំងពីក្នុងអំឡុងសង្គ្រាមស៊ីវិល និងរហូតមកដល់សម័យកាលនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ។

ខ.គ្រូពេទ្យ និងការប្រើប្រាស់ថ្នាំ

ចំនួនគ្រូពេទ្យមិនមានគ្រប់គ្រាន់នោះទេ ហើយគេក៏ឃើញមានពេទ្យជនជាតិចិនផងដែរ។ គ្រូពេទ្យទាំងនោះគឺជា៖

- គ្រូពេទ្យបដិវត្តន៍ ដែលមានជំនាញតិចតួច ដែលអាចត្រឹមតែអានអក្សរបារាំង អក្សររុស្ស៊ីបានបន្តិចបន្តួច
- គ្រូពេទ្យដែលមានជំនាញ បានលាក់ប្រវត្តិរូបដើម្បីគេចពីការសម្លាប់
- ការព្យាបាលដោយប្រើថ្នាំបុរាណ ដែលផលិតពីដើមឈើ ឫសឈើ
- មន្ទីរពេទ្យសម្រាលកូន មានក្រុមយុទ្ធជន និងយុទ្ធនារី ជាអ្នកបម្រើការនៅទីនោះ
- ជំងឺអ្វីក៏ប្រើថ្នាំអាចម៍ទន្សាយ
- ថ្នាំគេចាក់ឱ្យ បេខ្លូ ទឹកក្រហមៗ ដបទឹកក្រូច
- របបអាហារនៅមន្ទីរពេទ្យគឺគ្រាន់បើជាងសហករណ៍បន្តិច

គ.អ្នកជំងឺ

- ប្រជាជនកម្ពុជានៅតាមទីជនបទមិនសូវមានសុខុមាលភាព ល្អប្រសើរ ប៉ុន្មានទេ
- ជំងឺរ៉ាំរ៉ៃដូចជា ជំងឺក្រពះ និង ជំងឺគ្រុនចាញ់ បានកើតមានជាញឹកញាប់ ហើយបានយាយីសុខភាពរបស់ពួកគេ
- ដោយសារតែក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យហូបបាយរួមនៅតាមសហករណ៍ជាលក្ខណៈសមូហភាព នោះធ្វើឱ្យប្រជាជនហូបចុកមិនគ្រប់គ្រាន់ និង ខ្វះជីវជាតិ ដែលធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់ សុខភាពប្រជាជន កាន់តែធ្ងន់ធ្ងរ នាំឱ្យមានចំនួនអ្នកស្លាប់កើនឡើងរហូត។

៥-បានជាខ្មែរក្រហមធ្វើបដិវត្តន៍ព្រោះ៖

- ការបង្កើតបក្សប្រជាជនបដិវត្តន៍កម្ពុជា និងការតស៊ូ
- មនោគមវិជ្ជាខ្មែរក្រហម
- បដិវត្តន៍វប្បធម៌ចិន
- ប្រវត្តិដ៏វែងអន្លាយនៃជីវិតក្នុងប្រទេសកម្ពុជានៅក្នុងសង្គ្រាមឥណ្ឌូចិនលើកទី១
- ប៉ុល ពតគិតថាខ្លួនគាត់ជាមនុស្សជាតិនិយមម្នាក់
- ឥទ្ធិពលនៃបដិវត្តន៍វប្បធម៌បារាំង ចំពោះនិស្សិតខ្មែរនៅស្រុកបារាំង
- មេដឹកនាំខ្មែរក្រហមបានមើលឃើញសង្គមពុករលួយ និងការជិះជាន់ពីពួកអ្នកមានអំណាច
- ការភ័យខ្លាចធ្ងន់ធ្ងរទៅលើការឈ្លានពានរបស់ប្រទេសវៀតណាមមកលើប្រទេសកម្ពុជា

- គោលនយោបាយនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ
  - គោលការណ៍កាត់ក្បាលតម្រូវម្ជុក
  - គោលនយោបាយមហាលោតផ្លោះ មហាអស្ចារ្យ
  - នយោបាយសេដ្ឋកិច្ចឯករាជ្យម្ចាស់ការ
- បដិវត្តន៍សង្គមនិយម
  - ចំពោះបដិវត្តន៍កសិករពួកខ្មែរក្រហមបានជ្រើសរើសបដិវត្តន៍កសិករដោយកសិករគឺជាវណ្ណៈឈានមុខ
  - ការគ្រប់គ្រងបែបស្វយ័ត ដែលកម្ពុជាចែកជា៦ភូមិភាគ និង៣២តំបន់។
  - នយោបាយសេដ្ឋកិច្ចឯករាជ្យម្ចាស់ការ
  - ការគ្រប់គ្រងតាមបែបផ្ដាច់ការវណ្ណៈអធន
  - ការបង្កើតមនុស្សថ្មី ការទិតៀន និងស្វ័យទិតៀន ដោយការអប់រំកុមារដោយផ្ដាច់ពួកគេចេញពីឥទ្ធិពលមាតាបិតា និងក្រុមគ្រួសារ។
- មានចម្លើយត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត

៦- សមិទ្ធផលសម័យសង្គមរាស្ត្រនិយម

វិស័យសេដ្ឋកិច្ច

- រាជរដ្ឋាភិបាលបានយកចិត្តទុកដាក់លើវិស័យកសិកម្ម ដោយពង្រីកផ្ទៃដីកសិកម្ម ធ្វើការជ្រើសរើសពូជ ធ្វើនយោបាយទឹក ប្រើប្រាស់ជី ចាក់ថ្នាំបង្ការដល់សត្វពាហនៈដែលជាកម្លាំងអូសទាញ បង្កើតរុក្ខទិវាគ្រប់ខេត្ត-ក្រុង។
- វិស័យនេសាទមានការរីកចម្រើនដែលអាចបម្រើជីវភាពប្រជាជនប្រចាំថ្ងៃ និងនាំចេញទៅលក់នៅបរទេសថែមទៀត។

វិស័យគមនាគមន៍

- ពង្រីកកំពង់ផែភ្នំពេញ និងកសាងកំពង់ផែនៅក្រុងព្រះសីហនុ
- កសាងផ្លូវជាតិលេខ៤ប្រវែង២២៦គីឡូម៉ែត្រ
- ពង្រីកអាកាសយានដ្ឋានអន្តរជាតិពោធិ៍ចិនតុង(បច្ចុប្បន្នអាកាសយានដ្ឋានអន្តរជាតិភ្នំពេញ) និង កសាងអាកាសយានដ្ឋានអន្តរជាតិសៀមរាប...
- កសាងផ្លូវរថភ្លើងខ្សែទី២ ពីភ្នំពេញ ទៅក្រុងព្រះសីហនុ ប្រវែង២៧០គីឡូម៉ែត្រ និងកសាងស្ពានជ្រោយចង្វារ(ស្ពានមិត្តភាពកម្ពុជា-ជប៉ុន)
- ភ្ជាប់ខ្សែទូរស័ព្ទជាមួយក្រុងតូក្យូ សាន់ហ្វ្រាន់ស៊ីស្កូ ក្រុងអូសាកា...។

វិស័យពាណិជ្ជកម្ម និងឧស្សាហកម្ម

- ក្រុមហ៊ុនធំៗរបស់បារាំង និងសាខាក្រុមហ៊ុនសហរដ្ឋអាម៉េរិកជាច្រើនបានដាក់ទុនវិនិយោគនៅកម្ពុជា

- នៅខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៦៣ រាជរដ្ឋាភិបាលបានសម្រេច និងអនុវត្តការកែប្រែប្រព័ន្ធធនាគារ និងពាណិជ្ជកម្មក្រៅប្រទេស ដោយធ្វើការហាមឃាត់ក្រុមហ៊ុនពាណិជ្ជកម្មក្រៅប្រទេស និងធនាគារឯកជនខាងពាណិជ្ជកម្មនៅក្នុងស្រុក។
- រាជរដ្ឋាភិបាលបានអនុញ្ញាតឱ្យក្រុមហ៊ុនបរទេសខ្លះបន្តសកម្មភាពរបស់ខ្លួនដូចជាក្រុមហ៊ុន សែល ក្រុមហ៊ុនអេសូ និងកាល់តិច។
- រដ្ឋបានបង្កើតក្រុមហ៊ុនឈ្មោះក្រុមហ៊ុនអាហារ័ណនីហារ័ណជាតិ ហៅកាត់ថា «សូណិចស៊ីម» ដែលមាន៦០ភាគរយជាទុនរបស់រដ្ឋ និង៤០ភាគរយជាទុនពាណិជ្ជករកម្ពុជា
- នៅឆ្នាំ១៩៦៤ ក្រុមហ៊ុនពាណិជ្ជកម្មរដ្ឋពីរទៀតត្រូវបានបង្កើតឡើងគឺ ៖ ក្រុមហ៊ុនខ្មែរនៃការទិញផលិតផលកសិកម្ម ហៅកាត់ថា សូ៉ាប៉ា និងក្រុមហ៊ុនជាតិនៃការចែករំលែកទំនិញនាំចូល ហៅកាត់ថា សូណាព្រីម។
- ប្រាក់រៀលដែលជារូបិយវត្ថុក្នុងស្រុកត្រូវបានចរាចរណ៍ទូទាំងប្រទេស។ ចំពោះវិស័យធនាគារ គេឃើញមានក្រុមហ៊ុនបរទេសពីរគឺ៖ អង់គ្លេសមានធនាគារ ឆាទែរិច និងហុងកុង សៀងហៃ ជប៉ុន មានធនាគារអេហ្វូតូក្យូ។
- ធនាគារទាំងនេះបានបញ្ចប់បេសកម្មរបស់ខ្លួនក្រោយពីរាជរដ្ឋាភិបាលអនុវត្តការកែប្រែប្រព័ន្ធធនាគារ។ ការផ្តល់ឥណទានត្រូវបានធ្វើដោយធនាគារពាណិជ្ជកម្មរដ្ឋឈ្មោះឥណទានជាតិ។
- រាជរដ្ឋាភិបាលបានកសាងរោងចក្រជាច្រើនដូចជា រោងចក្រវាយនភណ្ឌ រោងចក្រក្តារបន្ទះ រោងចក្រកែវ រោងចក្រក្រដាស រោងចក្រស៊ីម៉ងត៍ រោងចក្របាវក្រចៅ រោងចក្រស្ករស រោងចក្រដំឡើងត្រាក់ទ័រ រោងចក្រចម្រាញ់ប្រេងកាត និងរោងចក្រស្រាបៀ។
- មានការកសាងទំនប់វារីអគ្គិសនីនៅស្ទឹងប្រាល គិរីរម្យ និងនៅព្រែកត្នោតក្នុងខេត្តកំពង់ស្ពឺ

វិស័យវប្បធម៌

- រាជរដ្ឋាភិបាលបានយកចិត្តទុកដាក់វិស័យសិក្សាធិការដោយបណ្តុះបណ្តាលគ្រូបង្រៀន និងកសាងសាលារៀនពីបឋម ដល់សាកលវិទ្យាល័យព្រមទាំងធ្វើយុទ្ធនាការបំបាត់អនក្ខរភាព។
- បានបញ្ជូននិស្សិតទៅសិក្សានៅបរទេសពិសេសប្រទេសបារាំង ព្រមទាំងកសាងអន្តេវាសិកដ្ឋាននៅទីនោះផងដែរ។
- លើកស្ទួយវិស័យកីឡាឱ្យមានសន្ទុះខ្លាំងក្លា ដោយបណ្តុះបណ្តាលកីឡាគ្រប់ខេត្តក្រុង និងជួលគ្រូមកពីបរទេសមកបង្ហាត់បង្រៀន និងកសាងពហុកីឡាដ្ឋានអូឡាំពិក។
- មានការយកចិត្តទុកដាក់យ៉ាងខ្លាំងចំពោះព្រះពុទ្ធសាសនា ដោយបង្កើតពុទ្ធិកបឋមសិក្សា រហូតដល់ពុទ្ធិកមហាវិទ្យាល័យ។
- រាជរដ្ឋាភិបាលបានចាត់វិធានការថែរក្សាសម្បត្តិវប្បធម៌ បេតិកភណ្ឌជាតិ ព្រមទាំងបង្កើតសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទវិចិត្រសិល្បៈ និងសាលមហោស្រពតាមខេត្ត-ក្រុង។

វិស័យសង្គមកិច្ច

- កសាងមន្ទីរពេទ្យជាច្រើនដូចជា៖ មន្ទីរពេទ្យកុមារគន្ធបុប្ផា ឱសថាល័យព្រះសុរាម្រឹត មហាវិទ្យាល័យភូមិន្ទវិជ្ជាពេទ្យ មន្ទីរសម្ភពផះង៉ាង៉ាម(មន្ទីរពេទ្យព្រះកេតុមាលា) មន្ទីរពេទ្យព្រះកុសុមៈ(ពេទ្យលោកសង្ឃ)
- ចាត់វិធានការការពារ ដោយចាក់ថ្នាំការពាររោគរាតត្បាត ព្រមទាំងរក្សាអនាម័យតាមលំនៅដ្ឋាន ជីកអណ្តូងទឹក សង់ផ្ទះ ជីកស្រះ។
- ទប់ស្កាត់អំពើពេស្យាចារ និងបង្កើតមជ្ឈមណ្ឌលអប់រំស្ត្រីពេស្យានៅទួលគោក
- ផ្តល់សិទ្ធិឱ្យស្ត្រីមានសិទ្ធិបោះឆ្នោត និងឈរឈ្មោះបោះឆ្នោត(៦ មករា ១៩៥៨)។

វិស័យនយោបាយ

- កម្ពុជាបានទទួលសុខសន្តិភាពក្នុងរយៈពេល១៥ឆ្នាំ
- កម្ពុជាបានក្លាយជាសមាជិកអង្គការសហប្រជាជាតិនាថ្ងៃទី១៤ ធ្នូ ១៩៥៥

អំពីរឿងអក្ខរកម្ម

- កិច្ចឃោសនាដើម្បីអក្ខរកម្មដែលចាប់ផ្តើមតាំងពីឆ្នាំ១៩៦៤

បុរីកសិកម្ម

- បុរីកសិកម្មចាប់ផ្តើមបង្កើតឡើង ជាពិសេសនៅក្នុងស្រុកលាច ខេត្តពោធិ៍សាត់

អំពីក្រសួងយុត្តិធម៌

មានការចេញសេចក្តីព្រាងច្បាប់ពីរស្តីពីសន្តិសុខតាមថ្នល់ និងជំនួញទិញចូលលក់ចេញ ហើយត្រូវបន្ថែមសេចក្តីព្រាងច្បាប់៦ ទៀតស្តីពី៖

- កិច្ចសន្យាអស់រយៈកាលដ៏យូរ
- វិធានការនិរទេសចេញពីទឹកដី
- ចុះកំណើតជាខ្មែរទាមទារជាតិដែលកើតនៅបរទេស
- កាតព្វកិច្ចខាងទាហានដែលមានសញ្ជាតិ២
- បុព្វសិទ្ធិ(ច្បាប់រដ្ឋប្បវេណី)
- សិទ្ធិស្ត្រីមេម៉ាយត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ ជាប្រពន្ធទី១ គ្មានកូនស្តីពីសង្គមគ្រួសារ តម្រូវទៅតាមបញ្ហាដែលមានចោទឡើងក្នុងសមាជជាតិលើកទី២១។

អំពីឃោសនាការជាតិ

- មានព្រឹត្តិប័ត្រប្រចាំថ្ងៃចេញផ្សាយជាភាសាបារាំងនិងជាភាសាខ្មែរមានឈ្មោះថា «បររដ្ឋាភិបាលនៃសង្គមរាស្ត្រនិយម»
- មានទស្សនាវដ្តីប្រចាំខែដូចជា កម្ពុជា, សង្គម ជាដើម។
- មានវិទ្យុផ្សាយសម្លេង

វិញ្ញាសាត្រៀមទី១២

ប្រធាន

1. តើអ្នកនយោបាយរូបណាដែលបានបញ្ចប់សង្គ្រាមក្នុងស្រុកនាឆ្នាំ១៩៩៨?
2. ប្រវត្តិសាស្ត្រគឺជាគ្រូម្នាក់ដ៏ល្អ។តើធ្វើដូចម្តេចដើម្បីកុំឱ្យរបបប្រល័យពូជសាសន៍ឆ្នាំ១៩៧៥-១៩៧៩ កើតឡើងវិញ?
3. ចូររៀបរាប់ពីតួនាទីរបស់រដ្ឋនៅក្នុងដំណើរវិវត្តសកលភាវូបនីយកម្ម។
4. ហេតុអ្វីបានជាខ្មែរក្រហមសម្លាប់មនុស្ស?
5. មានមតិមួយពោលថា៖ ការបង្កើតសាលាបាលី ការបង្កើតសាលាបារាំងចុងបូព៌ា(EFEO) ការបង្កើតបណ្ណាល័យជាតិ និងការបង្កើតវិទ្យាស្ថានពុទ្ធសាសនបណ្ឌិតនាដើមសតវត្សរ៍ទី២០ បានជួយឱ្យខ្មែររកឃើញ វិញនូវអត្តសញ្ញាណជាតិ។ ចូរពន្យល់មតិនេះ។
6. តើអាស៊ានគេបង្កើតឡើងដើម្បីអ្វី? ចូរធ្វើអត្ថាធិប្បាយពីមូលហេតុដែលជំរុញឱ្យកម្ពុជាចូលជាសមាជិកអាស៊ាន?

អត្រាកំណែ

១-អ្នកនយោបាយដែលបានបញ្ចប់សង្គ្រាមក្នុងស្រុកក្នុងឆ្នាំ១៩៩៨គឺ **សម្តេចអគ្គមហាសេនាបតីតេជោ ហ៊ុន សែន។**

២-ដើម្បីទប់ស្កាត់កុំឱ្យមានរបបប្រល័យពូជសាសន៍កើតឡើងសារជាថ្មី៖

- ទប់ស្កាត់កុំឱ្យមានអំពើហិង្សា និងការប្រើប្រាស់អាវុធ
- ទប់ស្កាត់សង្គ្រាមនៅលើទឹកដីកម្ពុជា
- ទប់ស្កាត់ការបែកបាក់សាមគ្គី ឬ ជម្លោះផ្ទៃក្នុង និងជាមួយបរទេស
- ទប់ស្កាត់មនោគមវិជ្ជាព្រៃផ្សៃ និងមិនជាប្រយោជន៍ជាតិ
- ទប់ស្កាត់ការទម្លាក់រដ្ឋាភិបាលស្របច្បាប់ដោយប្រដាប់អាវុធ ឬសកម្មភាពខុសច្បាប់
- ទប់ស្កាត់ភាពអយុត្តិធម៌សង្គម
- ទប់ស្កាត់អំពើពុករលួយ
- ទប់ស្កាត់សកម្មភាពជ្រុលនិយម
- ទប់ស្កាត់និទណ្ឌភាព(ការមិនត្រូវបានផ្តន្ទាទោស)
- ទប់ស្កាត់ការបង្កើតតំបន់អប្បគមន៍
- ការពារវប្បធម៌សន្តិភាព
- ការពារសន្តិភាព និងស្ថិរភាពសង្គម
- ការពារលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ និងគោរពច្បាប់រដ្ឋ
- ដោះស្រាយបញ្ហាដោយសន្តិវិធី
- គោរពសិទ្ធិមនុស្ស ជំនឿ ពិពិធភាពក្នុងសង្គម
- រក្សាភាពយុត្តិធម៌ និងតម្លាភាព
- លើកស្ទួយវិស័យអប់រំ និងអ្នកចេះដឹង

- អប់រំភាពជាពលរដ្ឋដែលមានការយោគយល់គ្នាទៅវិញទៅមក
- បញ្ចូលការអប់រំស្តីពីផលវិបាកនៃសង្គ្រាម និងរបបប្រល័យពូជសាសន៍ក្នុងកម្មវិធីសិក្សា
- សិក្សាប្រវត្តិសាស្ត្រ និងតាមដានស្ថានភាពក្នុងប្រទេស និងជុំវិញពិភពលោក
- បំពេញភារកិច្ចប្រកបដោយការទទួលខុសត្រូវខ្ពស់
- អភិវឌ្ឍវិស័យសេដ្ឋកិច្ច វិស័យវប្បធម៌ វិស័យអប់រំ វិស័យទំនាក់ទំនង...។
- **មានចំណុចត្រឹមត្រូវផ្សេងៗទៀត**

៣- តួនាទីរបស់រដ្ឋនៅក្នុងដំណើរវិវត្តសកលភាវូបនីយកម្ម

តួនាទីរដ្ឋក្នុងនយោបាយអន្តរជាតិគឺ ៖

- ជាឧបករណ៍ផ្តាច់មុខក្នុងការពារបូរណភាពដែនដីខ្លួន
- រដ្ឋជាផ្នែកមួយនៃសហគមន៍អន្តរជាតិ ប៉ុន្តែរដ្ឋនីមួយៗមានព្រំដែនសកម្មភាពរបស់ខ្លួនច្បាស់លាស់ក្នុងការធ្វើកិច្ចសហប្រតិបត្តិការ និងក្នុងការប្រកួតប្រជែងដើម្បីផលប្រយោជន៍ជាតិរៀងៗខ្លួន
- រដ្ឋមានតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ក្នុងការផ្លាស់ប្តូរ បញ្ជូនកម្លាំងពលករទៅបំពេញការងារនៅក្រៅប្រទេស និងការពារពួកគេគ្រប់ពេលវេលាស្របទៅតាមច្បាប់
- រកមធ្យោបាយគ្រប់បែបយ៉ាងដើម្បីរក្សាតុល្យភាពរវាងកំណើនសេដ្ឋកិច្ចសេរីអន្តរជាតិជាមួយសេដ្ឋកិច្ចជាតិ
- កិច្ចសហប្រតិបត្តិការអន្តរជាតិរវាងធនាគារឯកជនក្តី ឬធនាគារជាតិក្តីត្រូវគេទទួលស្គាល់ថាជាកិច្ចព្រមព្រៀងពហុជាតិ ប៉ុន្តែត្រូវតែទទួលស្គាល់នូវតួនាទីរដ្ឋដែលជាអ្នកគ្រប់គ្រងផងដែរ ដែលក្នុងនោះមានការទទួលខុសត្រូវក្នុងការសម្របសម្រួល និងពិនិត្យពីស្ថាប័នហិរញ្ញវត្ថុជាតិដែលបំពេញការងារសម្រាប់រដ្ឋាភិបាលជាដើម។

រដ្ឋមានតួនាទីចំពោះខ្លួនឯងក្នុងសហគមន៍អន្តរជាតិដូចជា ៖

- អធិបតេយ្យភាពលើទឹកដីខ្លួនគ្រួតត្រា
- ពិតមែនជារដ្ឋមួយនៃសហគមន៍អន្តរជាតិ ប៉ុន្តែរដ្ឋត្រូវធ្វើការប្រណាំងប្រជែងដើម្បីផលប្រយោជន៍ជាតិ។ ដើម្បីផលប្រយោជន៍សេដ្ឋកិច្ចរដ្ឋ ត្រូវទប់ទល់នឹងអនុភាពសេដ្ឋកិច្ចរបស់ប្រទេសដែលមានសេដ្ឋកិច្ចខ្លាំងជាង ។

តួនាទីរបស់រដ្ឋក្នុងការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច

- ការពារយន្តការសេដ្ឋកិច្ច៖ ការបង្កើតឡើងនូវមូលដ្ឋានច្បាប់ ។ តួនាទីនេះផ្សារភ្ជាប់ទៅនឹងការការពារ និងសម្របសម្រួលការងាររបស់ស្ថាប័ន និងភ្នាក់ងារសេដ្ឋកិច្ចនានាដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានច្បាប់ ការធានាស្ថិរភាព សន្តិសុខ និងសណ្តាប់ធ្នាប់សង្គមជាដើម។
- ស្ថិរភាវូបនីយកម្មម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ច៖ ជំរុញកំណើនសេដ្ឋកិច្ច ការគ្រប់គ្រងអត្រាអតិផរណា ។

៤-មូលហេតុដែលខ្មែរក្រហមសម្លាប់មនុស្ស៖

- មកពីប្រកាន់យកបដិវត្តន៍កុម្មុយនីស្តធ្វើជាមាគ៌ាតស៊ូនោះ តម្រូវឱ្យមានការ «កម្ទេច» ដើម្បី «កសាងជាថ្មី»
- គោលការណ៍ «មហាលោតផ្លោះមហាអស្ចារ្យ» ដើម្បីសម្រេចគោលដៅឱ្យឆាប់រហ័ស
- គំនិតស្នេហាជាតិនិយមជ្រុលងងឹតងងុលដោយតម្រូវឱ្យជឿជាក់តែលើអង្គការមួយ បើពុំនោះទេត្រូវសម្លាប់ចោល
- ការអប់រំបំពាក់កំហឹងវណ្ណៈដល់កម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម តាំងពីមុនឆ្នាំ១៩៧៥ ឱ្យប្រឆាំង និងសងសឹកចំពោះវណ្ណៈក្រៅពីកម្មករ កសិករក្រីក្រ ដោយមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់របស់អង្គការ
- នយោបាយវិមជ្ឈការសិទ្ធិអំណាចកាប់សម្លាប់មនុស្សដល់កម្មាភិបាលថ្នាក់ទាបដែលភាគច្រើនជាមនុស្សមានការសិក្សាតិចតួច ឬល្ងង់ខ្លៅ និងបានក្លាយជាអ្នកដឹកនាំតាមមូលដ្ឋាន
- ប៉ុល ពត មានជំងឺសង្ស័យថាមានសត្រូវលាក់មុខនៅជុំវិញខ្លួនកំពុងរៀបផែនការក្បត់សម្លាប់គាត់ ទើបគាត់ចាត់ការសម្លាប់សមមិត្តរបស់ខ្លួនយ៉ាងរង្គាលតាមខ្សែនីមួយៗ
- គោលនយោបាយបោសសម្អាត សម្រិតសម្រាំង ខ្មាំង (purge) ចាប់តាំងពីមន្ត្រីរដ្ឋការ និងយោធាក្នុងរបបចាស់, ប្រជាជន១៧មេសា រហូតដល់កម្មាភិបាលក្នុងជួរបក្សរបស់ខ្លួន ដែលអង្គការចោទថា ជាភ្នាក់ងារខ្មាំងស៊ីរូងផ្ទៃក្នុង មាន CIA, KGB និងភ្នាក់ងារយួន គឺសំដៅលើ៖ អ្នកធ្លាប់រៀនសូត្រនៅស្រុកយួន យួនវៀតកុងលើកឱ្យធ្វើជាប្រធាន ឬមេបញ្ជាការយោធា យួនបណ្តុះបណ្តាលក្នុងតំបន់រំដោះអំឡុងឆ្នាំ១៩៧០-១៩៧៣។ អ្នកទាំងនោះត្រូវមេខ្មែរក្រហមចោទ លាបពណ៌ថា៖ «ក្បាលយួនខ្លួនខ្មែរ»
- ការអនុវត្តនយោបាយប្រល័យពូជសាសន៍ និង៦ក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាម(ការកាប់សម្លាប់សងសឹកនឹងរបប លន់ នល់ ការស្អប់ខ្ពើមប្រជាជនទីក្រុង)
- ការសម្លាប់ដោយការអត់ឃ្លាន និងជំងឺដម្កាត់ផ្សេងៗ
- នយោបាយវាតទីដណ្តើមទឹកដី
- **មានចម្លើយត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត**

៥-ការបង្កើតសាលាបាលី ការបង្កើតសាលាបារាំងចុងបូព៌ា(EFEO) ការបង្កើតបណ្ណាល័យជាតិ និងការបង្កើតវិទ្យាស្ថានពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យនាដើមសតវត្សទី២០ បាន ជួយឱ្យខ្មែររកឃើញវិញនូវអត្តសញ្ញាណជាតិដូចតទៅ៖

- **និយមន័យ«អត្តសញ្ញាណជាតិ»** គឺជាគ្រឿងសម្គាល់ជាតិមានដូចជា អក្សរសាស្ត្រ អក្សរសិល្ប៍ ប្រពៃណី ទំនៀមទម្លាប់ បេតិកភណ្ឌ ទង់ជាតិ ស្នាដៃបុព្វបុរស។
- **សាលាបាលី**

  - សាលបាលីត្រូវបានបង្កើតឡើងនៅឆ្នាំ១៩១៤ និងក្លាយជាសាលាបាលីជាន់ខ្ពស់នៅឆ្នាំ១៩២២ និងត្រូវបានប្តូរឈ្មោះទៅជាគ្រឹះស្ថានមធ្យមសិក្សានៃពុទ្ធសាសនា ឬពុទ្ធិកវិទ្យាល័យព្រះសុរាម្រិតនៅឆ្នាំ១៩៥៥
  - ភាសាបាលីជាភាសាក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនាដែលជនជាតិខ្មែរគោរពបូជា និងជាមូលដ្ឋាននៃខេមរភាសា ការលើកតម្កើនព្រះពុទ្ធសាសនា ជាពិសេសការអប់រំជាភាសាបាលីជាមធ្យោបាយដ៏ស័ក្តិសិទ្ធក្នុងការថែរក្សាវប្បធម៌ និងអត្តសញ្ញាណជាតិ
  - ក្នុងភាសាខ្មែរមានពាក្យកម្ចីជាច្រើនពីភាសាបាលី
  - ការបង្កើតសាលាបាលីបានកាត់បន្ថយឥទ្ធិពលសៀមមកលើប្រទេសកម្ពុជាដោយសារព្រះសង្ឃមិនចាំបាច់ចាកចេញទៅរៀននៅស្រុកសៀមដែលជាដើមហេតុធ្វើឱ្យទទួលយកវប្បធម៌ និងឥទ្ធិពលសៀមទាំងវិស័យអប់រំក៏ដូចជាសាសនានៅស្រុកខ្មែរ
  - ការការពារ និងផ្សព្វផ្សាយព្រះពុទ្ធសាសនាមានភាពទូលំទូលាយ
  - សាលាបាលីជាគ្រឹះស្ថានបណ្តុះបណ្តាលធនធានមនុស្សដ៏សំខាន់ក្នុងសតវត្សរ៍ទី២០
  - បញ្ញវន្តដែលរៀនចប់ពីសាលាបាលីជាច្រើនរូបបានតែង និពន្ធ វចនានុក្រមខ្មែរ អត្ថបទអក្សរសិល្ប៍ ស្រាវជ្រាវរុករក និងថែរក្សាវប្បធម៌ អរិយធម៌ខ្មែរ...។
  - **មានចម្លើយត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត**

- **សាលាបារាំងចុងបូព៌ាប្រទេស(EFEO)៖**

  - ប្រមូលផ្តុំអ្នកប្រាជ្ញបារាំងដែលមានជំនាញខុសៗគ្នាជាពិសេសជំនាញបុរាណវិទ្យា និងសិលាចារឹកក្នុងការសិក្សាស្រាវជ្រាវ និងចងក្រងពីប្រវត្តិសាស្ត្រ អរិយធម៌ វប្បធម៌ និង អក្សរសាស្ត្រខ្មែរជាដើម
  - សាលាបារាំងចុងបូព៌ាប្រទេសបានចាប់ផ្តើមជួសជុល អភិរក្ស និងស្រាវជ្រាវពីប្រាសាទខ្មែរ
  - សាលាបារាំងចុងបូព៌ាប្រទេសបានធ្វើឱ្យអតីតកាលរបស់ខ្មែរ និងព្រលឹងជាតិខ្មែរដែលកប់បាត់ បានរស់ឡើងវិញ និងបង្កើតឡើងនូវស្មារតីស្នេហាជាតិ ជាតិនិយម អត្តសញ្ញាណខ្មែរក្នុងចំណោមប្រជាជន និងបញ្ញវន្តខ្មែរ។
  - មេរៀនប្រវត្តិសាស្ត្រ និងភាពរុងរឿងរបស់ខ្មែរក្នុងសម័យអង្គរធ្វើឱ្យខ្មែរចេះរួបរួមសាមគ្គីគ្នា។
  - **មានចម្លើយត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត**

បណ្ណាល័យជាតិ

- បង្កើតព្រះរាជបណ្ណាល័យកម្ពុជា(១៩២៥) គឺជាព្រឹត្តិការណ៍ប្រវត្តិសាស្ត្រដ៏សំខាន់ក្នុងការលើកកម្ពស់ការរៀន និងការអាននៅកម្ពុជា
- លើកកម្ពស់ការបោះពុម្ពផ្សាយអត្ថបទព្រះពុទ្ធសាសនា
- ប្រមូល រៀបចំ និងអភិរក្សអក្សរសិល្ប៍ ជាភាសាខ្មែរ និងបាលី
- រក្សាទុកនូវគម្ពីរ និងឯកសារទាំងឡាយដែលទាក់ទងនឹងខ្មែរ
- សិស្ស និងគ្រូអាចអាន និងធ្វើការសិក្សាស្រាវជ្រាវ
- **មានចម្លើយត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត**

វិទ្យាស្ថានពុទ្ធសាសនាបណ្ឌិត្យ(សម្ពោធនៅថ្ងៃទី១២ ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៣០)

- ត្រួតពិនិត្យ និងរៀបចំការកែសម្រួល ការបកប្រែ និងសរសេរគម្ពីរព្រះត្រៃបិដកជាភាសាបាលី-ខ្មែរ
- បោះពុម្ពផ្សាយព្រះត្រៃបិដក
- បោះពុម្ពផ្សាយអត្ថបទស្រាវជ្រាវអំពីវប្បធម៌ និងអរិយធម៌ខ្មែរ។
- **មានចម្លើយត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត**

៦-មូលហេតុនៃការបង្កើតអាស៊ាន ៖

- ជំរុញការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច ការអភិវឌ្ឍសង្គម និងការអភិវឌ្ឍវប្បធម៌ក្នុងតំបន់ ដោយឈរលើស្មារតីស្មើភាព និងសមភាគី
- ជំរុញឱ្យមានស្ថិរភាព និងសន្តិសុខក្នុងតំបន់តាមរយៈការគោរពដ៏ខ្ជាប់ខ្ជួននូវយុត្តិធម៌ និងគោលការណ៍ច្បាប់ទាំងឡាយក្នុងទំនាក់ទំនងរវាងប្រទេសក្នុងតំបន់ និងប្រកាន់ខ្ជាប់នូវធម្មនុញ្ញសហប្រជាជាតិ
- ជំរុញកិច្ចសហការ និងជួយគ្នាទៅវិញទៅមកលើការងារជាផលប្រយោជន៍រួមក្នុងវិស័យសេដ្ឋកិច្ច វប្បធម៌ បច្ចេកទេស វិទ្យាសាស្ត្រ និងរដ្ឋបាល
- ជួយគ្នាទៅវិញទៅមកតាមរូបភាពផ្តល់សម្ភារបរិក្ខាសម្រាប់បណ្តុះបណ្តាល និងស្រាវជ្រាវក្នុងវិស័យអប់រំ វិជ្ជាជីវៈ បច្ចេកទេស និងរដ្ឋបាល
- សហការគ្នាឱ្យកាន់តែមានប្រសិទ្ធភាព ដើម្បីប្រើប្រាស់លើវិស័យកសិកម្ម និងឧស្សាហកម្មឱ្យបានច្រើនដើម្បីពង្រីកពាណិជ្ជកម្ម រួមមានការសិក្សាអំពីពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិលើមុខទំនិញប្រើប្រាស់ ការកែលម្អមធ្យោបាយដឹកជញ្ជូន និងគមនាគមន៍ និងការលើកកម្ពស់កម្រិតជីវភាពរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ
- ជំរុញឱ្យមានការសិក្សាពីតំបន់អាស៊ីអាគ្នេយ៍
- រក្សាកិច្ចសហប្រតិបត្តិការជិតស្និទ្ធ និងមានផលប្រយោជន៍ជាមួយអង្គការអន្តរជាតិនានា និងអង្គការក្នុងតំបន់ដែលមានស្រាប់។
- **មានចម្លើយត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត**

មូលហេតុដែលកម្ពុជាចូលជាសមាជិកអាស៊ាន

- កម្ពុជាលែងមានការព្រួយបារម្ភចំពោះរឿងគំរាមកំហែងផ្នែកសន្តិសុខ និងលែងនៅឯកោទៀតហើយ
- កម្ពុជានឹងមានសន្តិភាព និងស្ថិរភាពក្នុងតំបន់ ព្រមទាំងអាចដោះស្រាយបញ្ហារួមជាមួយអាស៊ាន ជាអាទិភាពបញ្ហាព្រំដែន និងបញ្ហានយោបាយប្រចាំតំបន់ដោយសន្តិវិធី
- មានការផ្លាស់ប្ដូរចំណេះដឹងលើផ្នែកសង្គមកិច្ច វប្បធម៌ ព្រមទាំងទំនៀមទម្លាប់ប្រពៃណី រវាងសមាជិកអាស៊ានទាំងអស់
- ការផ្លាស់ប្ដូរគ្នាផ្នែកធនធានមនុស្ស វិទ្យាសាស្ត្រ និងបច្ចេកទេសថ្មីថែមទៀត
- ការផ្លាស់ប្ដូរគ្នាទៅវិញទៅមករវាងប្រព័ន្ធសិក្សាធិការ
- កម្ពុជានឹងទទួលបាននូវប្រាក់កម្ចីបន្ថែមទៀតពីធនាគារអភិវឌ្ឍន៍អាស៊ី និងបណ្ដាប្រទេសជាមិត្តទាំង៩ ក្នុងអត្រាការប្រាក់ទាប និងរយៈពេលយូរ
- កម្ពុជានឹងលេចមុខមាត់លើឆាកអន្តរជាតិ មានមុខមាត់ស្មើនឹងប្រទេសក្នុងសមាគមអាស៊ាន និងមានសិទ្ធិធ្វើសហប្រតិបត្តិការរួមគ្នាដោយសមភាព។
- កម្ពុជានឹងទទួលបានផលចំណេញយ៉ាងច្រើនខាងផ្នែកកិច្ចការនយោបាយការបរទេស និងកិច្ចការសេដ្ឋកិច្ច
- កម្ពុជានឹងទទួលបានផលប្រយោជន៍ពីការអភិវឌ្ឍខាងវិស័យផ្សេងៗទៀតដូចជាកសិកម្ម និងទេសចរណ៍...
- ក្រោយពីចូលអាស៊ាន កម្ពុជានឹងយល់ដឹង ព្រមទាំងទទួលបាននូវបទពិសោធន៍ពីខ្លឹមសារសំខាន់នៃតំបន់និយម និងសាកលនិយម ព្រមទាំងយល់នូវទំនាក់ទំនងការទូត
- អាស៊ានបានជួយឱ្យកម្ពុជាដើរតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ខាងនយោបាយក្នុងតំបន់ និងលើឆាកអន្តរជាតិ
- កម្ពុជាមានឱកាសជាច្រើនទៀតដើម្បីស្រូបយកមកនូវ អត្ថប្រយោជន៍ខាងសេដ្ឋកិច្ចពីអាស៊ាន ក៏ដូចជាពីសមាគមអន្តរជាតិ
- កម្ពុជាអាចបញ្ចូលចរន្ត និងលំនាំនៃការរីកលូតលាស់ខាងសេដ្ឋកិច្ចនៅក្នុងប្រទេសរបស់ខ្លួនទៅនឹងលំនាំ អភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចក្នុងតំបន់ ពិសេសកម្ពុជាអាចទទួលបាននូវបច្ចេកវិទ្យា និងបទពិសោធន៍ថ្មីៗពីសមាជិកចាស់ទាំងឡាយ តាមរយៈបំលាស់ប្ដូរគ្នាលើបទពិសោធន៍ និងចំណេះដឹង
- កម្ពុជាអាចវាស់បាននូវកម្រិតល្បឿនលូតលាស់របស់សេដ្ឋកិច្ច និងការធ្វើកំណែទម្រង់ផ្សេងៗ ដើម្បីឈានទៅរកទីផ្សារក្នុងតំបន់ និងឆាកអន្តរជាតិនាសតវត្សទី២១នេះ
- សមាហរណកម្មកម្ពុជាទៅក្នុងសមាគមអាស៊ាន បាននាំមកនូវការចូលរួមយ៉ាងសកម្មក្នុងទំនាក់ទំនងរវាងប្រទេសជាសមាជិក ដូចជាការចរាចរទំនិញ សេវាកម្ម ដើមទុន និងពលកម្មដែលកើតចេញពីទំនាក់ទំនងជិតស្និទ្ធ នៃនយោបាយហិរញ្ញវត្ថុ និងសេដ្ឋកិច្ចក្នុងចំណោមសមាជិករបស់ខ្លួន

- អាស៊ាន១០ ជាទីផ្សារដ៏ធំមួយនៅក្នុងតំបន់ ដែលមានប្រជាជនជាង ៥០០លាននាក់ សម្បូរដោយវត្ថុធាតុដើម ធនធានធម្មជាតិ និងផ្ទៃដីដ៏ទូលំទូលាយ ព្រមទាំងជាតំបន់មួយ កំពុងទាក់ទាញខាងទេសចរណ៍ និងបានផ្តល់ឱកាស យ៉ាងច្រើនសន្ធឹកសន្ធាប់សម្រាប់សេដ្ឋកិច្ចជាតិ
- កម្ពុជាទទួលបាននូវអត្ថប្រយោជន៍ពីវិស័យអភិវឌ្ឍន៍ធនធានមនុស្ស ការអប់រំ និងការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ពិសេសមន្ត្រីរាជការ ពីក្រសួងជំនាញនានា និងនិស្សិតជាច្រើនបានទទួលអាហារូបករណ៍ទៅបណ្តុះបណ្តាលនៅ ប្រទេសអាស៊ាន និងដៃគូចរចានានា លើផ្នែកភាសា បច្ចេកទេសជំនាញ និងទ្រឹស្តីជាដើម។
- **មានចម្លើយត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត**

វិញ្ញាសាត្រៀមទី១៣

ប្រធាន

1. តើប្រាសាទបាយ័នកសាងឡើងក្នុងរជ្ជកាលស្ដេចអង្គណា?
2. តើជម្លោះនៅមជ្ឈិមបូព៌ាចាប់ផ្ដើមឡើងពីបញ្ហាអ្វីខ្លះ? ហើយរដ្ឋអ៊ីស្រាអែលត្រូវបានបង្កើតឡើងនៅពេលណា?
3. តើមូលហេតុអ្វីបានជាចាំបាច់មានកិច្ចព្រមព្រៀងព្រំដែន? តើការបោះបង្គោលព្រំដែនរវាងកម្ពុជាជាមួយប្រទេសថៃ ឡាវ វៀតណាម នាំឱ្យកម្ពុជាទទួលបានផលប្រយោជន៍អ្វីខ្លះ?
4. ចូរពន្យល់ពីមូលហេតុនៃការដួលរលំនៃប្រទេសអឺរ៉ុបខាងកើត នាចុងទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៨០ និង ដើមទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៩០ និងការបង្កើតពិភពលោកឯកប៉ូល។
5. ចូរពណ៌នាពីនយោបាយឈ្នះ-ឈ្នះរបស់ សម្ដេចហ៊ុន សែន។
6. ចូរពន្យល់ពីមូលហេតុដែលនាំឱ្យមានរដ្ឋប្រហារ នាថ្ងៃទី១៨ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧០។

អត្រាកំណែ

១-ប្រាសាទបាយ័នកសាងឡើងក្នុងរជ្ជកាលព្រះបាទជយវម៌្មទី៧(ជ័យវរ័ន្មទី៧)។

២-ជម្លោះនៅមជ្ឈិមបូព៌ាសំដៅលើភាពតានតឹងផ្នែកនយោបាយ យោជា រវាងប្រទេសអារ៉ាប់ និងអ៊ីស្រាអែល។ ហើយជម្លោះមជ្ឈិមបូព៌ាផ្ដើមឡើងពីៈ

- ការទាមទារដែនដីកំណើតរបស់ពួកជ្វីហ្វ ឬការបង្កើតរដ្ឋអ៊ីស្រាអែល
    - ពួកជ្វីហ្វចង់បានទឹកដីកំណើតរបស់ខ្លួននៅលើទឹកដីប៉ាលេស្ទីនមកវិញ
    - ពួកអារ៉ាប់នៅលើដែនដីប៉ាលេស្ទីនព្រួយបារម្ភខ្លាចបាត់បង់ទឹកដីទៅក្នុងកណ្ដាប់ដៃពួកជ្វីហ្វវិញ។
- ជម្លោះជាតិសាសន៍អារ៉ាប់ និងជ្វីហ្វ
- ជម្លោះសាសនា(Zionism-Moslem)
- បញ្ហាចម្រុះជាតិសាសន៍
- ការជ្រៀតជ្រែកពីមហាអំណាច ឬនយោបាយរបស់មហាអំណាចក្នុងការគ្រប់គ្រងតំបន់មជ្ឈិមបូព៌ា។

រដ្ឋអ៊ីស្រាអែលត្រូវបានបង្កើតតាមរយៈដំណោះស្រាយរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ ហើយមេដឹកនាំពួកជ្វីហ្វនៅប៉ាឡេស្ទីន គឺលោក David Ben-Gourion ក៏បានប្រកាសបង្កើតរដ្ឋអ៊ីស្រាអែលជាផ្លូវការ នៅថ្ងៃទី១៤ ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៤៨។

៣-មូលហេតុក្នុងការមានកិច្ចព្រមព្រៀងព្រំដែន

- ការពារអធិបតេយ្យភាព និងបូរណភាពទឹកដី
- ការពារការឈ្លានពានពីបរទេស
- ជៀសវាងវិវាទជាមួយប្រទេសជិតខាង
- ព្រំដែនដែលមានសន្តិភាព និងការអភិវឌ្ឍ
- ពង្រឹងការគ្រប់គ្រងរដ្ឋបាល
- បង្ហាញពីព្រំដែនជាក់លាក់
- ចង់បានព្រំដែនដែលមានស្ថិរភាព និងស្ថាពរ។

ផលប្រយោជន៍នៃការបោះបង្គោលព្រំដែនរវាងកម្ពុជាជាមួយប្រទេសថៃ ឡាវ វៀតណាមៈ

- សហប្រតិបត្តិការសេដ្ឋកិច្ច សង្គម នយោបាយ និងវប្បធម៌រវាងកម្ពុជា និងប្រទេសជិតខាងមានការរីកចម្រើន
- កម្ពុជាមានព្រំដែនជាក់លាក់ និងជាផ្លូវការដែលមានការទទួលស្គាល់ពីប្រទេសជិតខាង និងសហគមន៍អន្តរជាតិ
- លែងមានការឈ្លានពានទឹកដីកម្ពុជាពីសំណាក់ប្រទេសជិតខាង
- នាំមកនូវសន្តិភាព និងស្ថិរភាពផ្នែកនយោបាយរវាងរដ្ឋ និងរដ្ឋទាំងដែនដីគោក និងលំសមុទ្ទ
- នាំមកនូវការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច និងសង្គម។
- **មានចម្លើយត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត**

៤-មូលហេតុនៃការដួលរលំនៃប្រទេសអឺរ៉ុបខាងកើតនាចុងទសវត្សឆ្នាំ១៩៨០ និងដើមទសវត្សឆ្នាំ១៩៩០ និងការបង្កើតពិភពលោកឯកប៉ូលៈ

- កំណែទម្រង់ប៉េរេស្ត្រូយការរបស់សហភាពសូវៀតនាឆ្នាំ១៩៨៩ ដែលជាការបើកចំហពីវិស័យសេដ្ឋកិច្ច និងនយោបាយពីការគ្រប់គ្រងរបស់បក្សកុម្មុយនីស្ត
- លោកហ្គោបាឆូវ បានសម្រេចចិត្តកាត់បន្ថយអន្តរាគមន៍យោធារបស់សូវៀតនៅបរទេស និងងាកមកស្តារសេដ្ឋកិច្ចក្នុងប្រទេសខ្លួនឯងផ្ទាល់
- ការដកកងទ័ពរបស់សហភាពសូវៀតចេញពីអាហ្វហ្កានីស្ថាននាឆ្នាំ១៩៨៩
- ការបន្ធូរបន្ថយអំណាចកុម្មុយនីស្តនៅអឺរ៉ុបខាងកើត
- លោកហ្គោបាឆូវបានបញ្ជាក់ថាគ្រប់ប្រជាជាតិគួរតែជ្រើសរើសផ្លូវដើរដោយខ្លួនឯង
- លោកហ្គោបាឆូវ បានប្រកាសកាត់បន្ថយទ័ពរបស់សូវៀតដែលកំពុងឈរជើងនៅប្រទេសកុម្មុយនីស្ត និងតំបន់អឺរ៉ុបខាងកើត
- ការងើបបះបោររបស់ប្រជាជននៅអឺរ៉ុបខាងកើត
- ការដួលរលំជញ្ជាំងប៊ែរឡាំង
- ការដួលរលំបានចាប់ផ្តើមជាបន្តបន្ទាប់ ដែលចាប់ផ្តើមដំបូងនៅ ប៉ូឡូញ ហុងគ្រី អាឡឺម៉ង់ខាងកើត យូហ្គោស្លាវីគី ប៊ុលការី និងរ៉ូម៉ានី។
- **មានចម្លើយត្រឹមត្រូវផ្សេងៗទៀត**

៥-ពណ៌នាពីនយោបាយឈ្នះ-ឈ្នះ របស់សម្តេចហ៊ុន សែន៖

- **វិស័យនយោបាយ**
  - សមាហរណកម្មកងទ័ពខ្មែរក្រហមជាមួយកងទ័ពរដ្ឋាភិបាលដើម្បីស្តារប្រទេសឡើងវិញ
  - នៅតាមព្រំដែនមានសុខសុវត្ថិភាព និងការអភិវឌ្ឍ
  - មាតុភូមិនិវត្តន៍របស់ជនភៀសខ្លួនតាមព្រំដែន
  - មានការបែងចែកកម្មសិទ្ធិឯកជន
  - មានការផ្តល់តួនាទី បុណ្យស័ក្តិ ដល់បងប្អូនខ្មែរក្រហម ដែលធ្លាប់មានពីមុន
- **វិស័យសេដ្ឋកិច្ច**
  - សេដ្ឋកិច្ចជាតិមានការរីកចម្រើនគួរឱ្យកត់សម្គាល់
  - មានទំនាក់ទំនងពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិជាមួយប្រទេសក្នុងតំបន់ និងអន្តរជាតិ
- **វិស័យសង្គម**
  - កម្ពុជាមានសុវត្ថិភាព សន្តិភាពពេញលេញ
  - មានឯកភាពជាតិ និងបង្រួបបង្រួមជាតិ
  - មានការកសាងសមិទ្ធិផលច្រើន
  - មានកំណែទម្រង់វិស័យអប់រំ
- **មានចំណុចត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀតៗ**

នយោបាយនេះនាំមកដល់កម្ពុជានូវ៖

- សុខសន្តិភាពពេញលេញ
- ធានាសុវត្ថិភាពសម្រាប់មនុស្សគ្រប់រូប
- ធានាអាជីពនិងមុខរបរ
- ការទទួលស្គាល់លើកម្មសិទ្ធិនៃចលនទ្រព្យនិងអចលនទ្រព្យ។

- **មានចំណុចត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀតៗ**

៦-មូលហេតុនៃរដ្ឋប្រហារទម្លាក់សម្តេច នរោត្តម សីហនុពីតំណែងមាន ៖

- **វិបត្តិនយោបាយ**
  - ឥទ្ធិពលនៃសង្គ្រាមត្រជាក់បាននាំកម្ពុជាឱ្យអនុវត្តនយោបាយអព្យាក្រឹតមិនចំទិសដៅ និងលូកដៃចូលក្នុងសង្គ្រាមនៅវៀតណាម
  - អ្នកនយោបាយខ្មែរបែកបាក់សាមគ្គីជាតិ និងមានការផ្លាស់ប្តូររដ្ឋាភិបាលជាញឹកញាប់

- នៅដើមឆ្នាំ១៩៧០ កងកម្លាំងកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា(ទ័ពខ្មែរក្រហម)បានបង្កអសន្តិសុខ និងកាន់កាប់ទឹកដី១/៥ នៃទឹកដីកម្ពុជាទាំងមូល
- រដ្ឋាភិបាលពុំអាចទប់ស្កាត់ការបះបោររបស់ប្រជាជនប្រឆាំងនឹងវត្តមានប្រជាជន និងកងទ័ពវៀតណាម កាន់តែច្រើនឡើងនៅលើទឹកដីកម្ពុជា
- នៅចុងឆ្នាំ១៩៦៩ មន្ត្រីអភិរក្សជាន់ខ្ពស់មួយចំនួនជាពិសេសទ្រង់ សិរីមតៈ បានចាប់ផ្តើមធ្វើផែនការក្បត់

✚ វិបត្តិសេដ្ឋកិច្ច

- ការធ្វើជាតូបនីយកម្មបានធ្វើឱ្យធនាគារឯកជន ក្រុមហ៊ុនឯកជនត្រូវបិទទ្វារ ប្រជាជនឥតការងារធ្វើ
- រដ្ឋបាត់បង់ប្រាក់ចំណូល ដោយសារទំនិញគេចពន្ធ អំពើពុករលួយ ការបដិសេធជំនួយពីសហរដ្ឋអាម៉េរិក
- ទំនិញឡើងថ្លៃ អតិផរណាក្រដាសប្រាក់
- ការដឹកជញ្ជូន និងពាណិជ្ជកម្មត្រូវរាំងស្ទះ
- ពាណិជ្ជកម្មក្រៅប្រទេសជួបនិងបញ្ហារអាក់រអួលដោយសារការបាត់បង់ជំនាញគ្រប់គ្រងរបស់ សហគ្រាស និងកង្វះខាតបច្ចេកទេសជំនាញ
- បញ្ហាកសិកម្មជួបនឹងវិបត្តិ ប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រគ្មានប្រសិទ្ធភាព ទិន្នផលកសិកម្មទាប
- ដើម្បីគេចពីសង្គ្រាមវៀតណាមឆ្នាំ១៩៦៣ សម្តេច នរោត្តមសីហនុ បានបដិសេធជំនួយអាម៉េរិកឯជំនួយរបស់ចិនពុំអាចស្តារស្ថានភាពចុះខ្សោយនៃកងទ័ពបានទេ

✚ វិបត្តិសង្គម

- ការបែកបាក់សាមគ្គីជាតិ
- សង្គមជួបនូវអំពើពុករលួយ បក្ខពួកនិយម អនាធិបតេយ្យ អយុត្តិធម៌ ចោរកម្ម
- ប្រជាជនរស់នៅតាមព្រំដែនកម្ពុជា-វៀតណាមរងនូវការទម្លាក់គ្រាប់បែក
- ភាពចលាចល បាតុកម្ម កុប្បកម្មប្រឆាំងនឹងវត្តមានប្រជាជន និងកងទ័ពវៀតណាមកាន់តែច្រើនឡើងលើទឹកដីកម្ពុជា
- នៅដើមឆ្នាំ១៩៧០ កងកម្លាំងខ្មែរក្រហម បានបង្កអសន្តិសុខ និងកាន់កាប់ទឹកដីស្មើ ១/៥ លើទឹកដី កម្ពុជាទាំងមូល
- សង្គមកម្ពុជាចាប់ផ្តើមមានការខ្វែងគំនិតគ្នាចាប់តាំងពីឆ្នាំ១៩៦៧
- សង្គមកម្ពុជាចែកមនុស្សជា៣ក្រុមផ្សេងៗគ្នាគឺ ក្រុមឆ្វេងនិយម ស្តាំនិយម និងក្រុមនិយមកណ្តាល
- កើតឡើងនូវអំពើពុករលួយ បក្សពួកនិយម និងក្រុមអ្នកមានជិះជាន់អ្នកក្រីក្រ

✚ ចម្លើយត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត។

វិញ្ញាសាត្រៀមទី១៤

ប្រធាន

1. ចូរពណ៌នាអំពីទិដ្ឋភាពវិជ្ជមាន និងអវិជ្ជមាននៃសកលភាវូបនីយកម្ម។
2. ចូរពណ៌នាពីមូលហេតុដែលនាំឱ្យកម្ពុជាទទួលយកអាណាព្យាបាលបារាំង។
3. ចូរពណ៌នាពីតួនាទីរបស់សហគមន៍អាស៊ាននៅអាស៊ីអាគ្នេយ៍។
4. ចូរអធិប្បាយពីរបបសាធារណរដ្ឋខ្មែរ(១៩៧០-១៩៧៥)។
5. ចូរអធិប្បាយដោយសង្ខេបពីប្រទេសកម្ពុជាសម័យហ្វូណន។

អត្រាកំណែ

១-ពណ៌នាអំពីទិដ្ឋភាពវិជ្ជមាន និងអវិជ្ជមាននៃសកលភាវូបនីយកម្ម

- **ទិដ្ឋភាពវិជ្ជមាន**
  - ធ្វើឱ្យមានការរីកចម្រើនផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច
  - ការប្រើប្រាស់បច្ចេកវិទ្យាមានការរីកចម្រើន និងប្រើប្រាស់បច្ចេកវិទ្យាទំនើបគ្រប់វិស័យ
  - ធ្វើឱ្យមានការរីកចម្រើនផ្នែកទូរគមនាគមន៍អន្តរជាតិ
  - មានលក្ខណៈល្អប្រសើរផ្នែកសេដ្ឋកិច្ចទីផ្សារសេរី
  - ការទំនាក់ទំនងមានភាពរហ័ស និងកាន់តែជិត
  - បង្កើតកិច្ចសហប្រតិបត្តិការល្អដើម្បីដោះស្រាយរាល់បញ្ហារួមរបស់ពិភពលោក
  - កាន់តែងាយស្រួលក្នុងការបំលាស់ទីរបស់ពលរដ្ឋ
  - ងាយស្រួយក្នុងវិស័យសិក្សាស្រាវជ្រាវ

- **ទិដ្ឋភាពអវិជ្ជមាន**
  - ប្រទេសតូចតាចត្រូវបាត់បង់អធិបតេយ្យភាពរបស់ខ្លួនចំពោះមុខមហាអំណាច
  - មានការជ្រៀតជ្រែកកិច្ចការផ្ទៃក្នុងពីសំណាក់ប្រទេសមហាអំណាចមកលើប្រទេសទន់ខ្សោយដែលនាំឱ្យមានការផ្លាស់ប្តូរនៅក្នុងវិស័យនយោបាយ សេដ្ឋកិច្ច និងសង្គម
  - បង្កឱ្យមានសង្គ្រាមរវាងរដ្ឋ និងរដ្ឋ
  - ធ្វើឱ្យមានការរីកសាយភាយយ៉ាងខ្លាំង នូវបច្ចេកវិជ្ជាទំនើបដែលបង្កឱ្យមានការគំរាមកំហែងដល់ពិភពលោក
  - កំណើនប្រជាជននាំឱ្យមានបញ្ហាចោទដល់ប្រជានជន និងសង្គម
  - ប្រព័ន្ធផ្សាយរណោបក៏អាចជាប្រភពបញ្ហាដែលធ្វើឱ្យរដ្ឋាភិបាលរឹតតែបាត់បង់ប្រសិទ្ធភាពក្នុងការគ្រប់គ្រងប្រព័ន្ធព័ត៌មាន។

- **មានចម្លើយត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត**

២-ពណ៌នាពីមូលហេតុដែលនាំឱ្យកម្ពុជាទទួលយកអាណាព្យាបាលបារាំង

វិស័យនយោបាយ

- បានជួយសរសេរប្រវត្តិខេត្តឡើងវិញ
- សៀម អណ្ណាម គាបសង្កត់ និងចង់យកកម្ពុជាចែកគ្នា
- ធ្វើឱ្យមានឯកភាពអំណាចរាជបល្ល័ង្ក

វិស័យសង្គម

- ធ្វើឱ្យសង្គមកម្ពុជាមានស្ថិរភាព
- មានការរៀបចំរដ្ឋបាលថ្នាក់មូលដ្ឋានតាមលំដាប់ថ្នាក់
- រៀបចំប្រព័ន្ធតុលាការ
- បារាំងបាននាំសង្គមកម្ពុជាឱ្យក្លាយជាទំនើបកម្ម

វិស័យសេដ្ឋកិច្ច

- សេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជាមានការធ្លាក់ចុះ និងស្ថិតក្រោមការគាបសង្កត់ពីសំណាក់សៀម-អាណ្ណាម
- បារាំងបានអនុវត្តសេដ្ឋកិច្ចទីផ្សារសេរី
- បារាំងបានយកចិត្តទុកដាក់លើវិស័យអប់រំដោយនាំឱ្យមានការអភិវឌ្ឍធនធានមនុស្ស

វិស័យវប្បធម៌

- មានការជួសជុលប្រាសាទដែលបាក់បែកឡើងវិញ
- មានការជួយអភិរក្សវប្បធម៌ខ្មែរ
- មានការនាំចូលនូវសិល្បៈទំនើប
- ជួយរក្សាអត្តសញ្ញាណខ្មែរ

៣-តួនាទីរបស់សហគមន៍អាស៊ាន នៅអាស៊ីអាគ្នេយ៍

វិស័យនយោបាយ

- រក្សាសន្តិសុខ សន្តិភាព ក្នុងតំបន់និងអន្តរជាតិ
- ចូលរួមដោះស្រាយវិវាទ ឬជម្លោះក្នុងតំបន់ និងអន្តរជាតិ
- ធ្វើឱ្យមានឯកភាពក្នុងការដឹកនាំស្របតាមលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ

វិស័យសេដ្ឋកិច្ច

- ជំរុញការអភិវឌ្ឍវិស័យសេដ្ឋកិច្ចក្នុងតំបន់ និងពិភពលោក
- ជំរុញកិច្ចសហប្រតិបត្តិការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម និងអភិវឌ្ឍទីផ្សារដើម្បីប្រកួតប្រជែងនៅប្រទេសជឿនលឿន

- បង្កើនកិច្ចសហប្រតិបត្តិការលើវិស័យទេសចរណ៍ដើម្បីបង្កើនការងារ និងប្រាក់ចំណូលដល់ប្រជាជន

វិស័យសង្គម

- ជំរុញកិច្ចសហប្រតិបត្តិការផ្នែកវប្បធម៌ ជំនឿសាសនា និងប្រពៃណី ទំនៀមទម្លាប់
- ផ្លាស់ប្តូរបទពិសោធន៍ផ្នែកអប់រំសិក្សាធិការ ការបណ្តុះបណ្តាលធនធានមនុស្ស បច្ចេកវិជ្ជា និងវិទ្យាសាស្រ្ត
- លើកកម្ពស់សិទ្ធិមនុស្ស និងសមភាពយេនឌ័រក្នុងតំបន់ និងពិភពលោក។

មានចំណុចត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត

៤-អធិប្បាយពីរបបសាធារណរដ្ឋខ្មែរ

ការលេចឡើងនៃរបបសាធារណរដ្ឋខ្មែរ

ស្ថានភាពប្រទេសកម្ពុជាមុនព្រឹត្តិការណ៍១៨ មីនា ១៩៧០មានបញ្ហាជាច្រើនដូចជា៖

- **បញ្ហាកសិកម្ម** ៖ ជួបវិបត្តិដោយប្រព័ន្ធធារាសាស្រ្តគ្មានប្រសិទ្ធភាព ជាហេតុធ្វើឱ្យទិន្នផលកសិកម្មទាប
- **បញ្ហាឧស្សាហកម្ម**៖ រដ្ឋគ្រប់គ្រងឧស្សាហកម្មមិនបានល្អ ហើយការចំណាយខ្វះតុល្យភាព
- **បញ្ហាពាណិជ្ជកម្ម**៖ សម្តេចនរោត្តម សីហនុ បានធ្វើជាតូបនីយកម្មក្នុងវិស័យនីហរណ៍អាហរណ៍ផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច និងបិទទ្វារធនាគារឯកជនខ្មែរទាំងឡាយ។ ការធ្វើជាតូបនីយកម្មពាណិជ្ជកម្មក្រៅប្រទេសបានជំរុញឱ្យមានពាណិជ្ជកម្មលួចលាក់ជាមួយពួកបះបោរកុម្មុយនីស្តនៅវៀតណាម។ ឆ្នាំ១៩៦៧ ផលស្រូវកម្ពុជាមួយភាគបួនត្រូវបានលក់ដោយគេចពន្ធទៅឱ្យកម្លាំងកុម្មុយនីស្ត វៀតណាម ព្រោះពួកគេបានឱ្យតម្លៃខ្ពស់ជាងរដ្ឋ
- **បញ្ហាជំនួយពីបរទេស** ៖ ដើម្បីគេចចេញពីសង្គ្រាមនៅវៀតណាមនៅឆ្នាំ១៩៦៣ សម្តេចនរោត្តម សីហនុ បានបដិសេធជំនួយយោធាពីអាម៉េរិកដែលមានតម្លៃចំនួន១៥ភាគរយនៃថវិកាជាតិ ឯជំនួយពីប្រទេសចិនពុំអាចស្តារស្ថានភាពចុះខ្សោយនៃកងទ័ពបានទេ។
- ក្នុងឆ្នាំ១៩៦៥ សាឡុត ស(ប៉ុល ពត) ទៅវៀតណាមខាងជើងដើម្បីចូលរួមការពិគ្រោះយោបល់
- ក្នុងដំណើរទស្សនកិច្ចនៅប្រទេសចិនឆ្នាំ១៩៦៦ សាឡុត ស បានឃើញបដិវត្តន៍វប្បធម៌ចិន ដែលធ្វើឱ្យគាត់យកគំរូតាម
- ក្រោយពីត្រឡប់មកពីប្រទេសចិនវិញ សាឡុត ស បានតាំងបញ្ជាការដ្ឋាននៅតំបន់ដាច់ស្រយាលនៃប្រទេសកម្ពុជា ហើយដាក់ឈ្មោះចលនារបស់ខ្លួនថាបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាដែលមានមូលដ្ឋាននៅភូមិភាគឦសាន និងពាយ័ព្យ។

- នៅដើមឆ្នាំ១៩៧០ កងកម្លាំងបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាបានបង្កអសន្តិសុខ និងបានកាន់កាប់ទឹកដីស្មើ១/៥ លើទឹកដីកម្ពុជាទាំងមូល។ ក្នុងពេលនោះ ពួកនិស្សិត និងគ្រូបង្រៀនជាច្រើននៅទីក្រុងភ្នំពេញពេញចិត្តនឹងមនោគមវិជ្ជាថ្មី ដែលជាលទ្ធផលនៃបដិវត្តន៍វប្បធម៌ចិន។
- នៅចុងឆ្នាំ១៩៦៩ មន្ត្រីអភិរក្សនិយមជាន់ខ្ពស់មួយចំនួនជាពិសេសទ្រង់ស៊ីសុវត្ថិ សិរិមតៈ បានចាប់ផ្ដើមធ្វើផែនការក្បត់សម្ដេចនរោត្តម សីហនុ
- ចំណែកលោកលន់ នល់ ដែលជានាយករដ្ឋមន្ត្រីពុំបានជំទាស់នឹងសម្ដេចនរោត្តម សីហនុ ចំពោះការបដិសេធជំនួយពីសហរដ្ឋអាម៉េរិកនិងចងសម្ព័ន្ធភាពជាមួយកុម្មុយនីស្តក្នុងការដឹកជញ្ជូនអាវុធឆ្លងទឹកដីកម្ពុជាទេ។
- មន្ត្រីរបស់លោក លន់ នល់ ក្លាយជាអ្នកមានស្ដុកស្ដម្ភ ដោយសារការរកស៊ីលក់អាវុធ ថ្នាំពេទ្យ និងផ្គត់ផ្គង់គ្រឿងផ្សេងៗដល់កុម្មុយនីស្តវៀតណាម។
- នៅឆ្នាំ១៩៦៩ កងខេមរភូមិន្ទរងការវាយប្រហារពីចលនាបះបោររបស់ក្រុមកុម្មុយនីស្ត ហើយប្រជាជនបានប្ដឹងពីវត្តមានវៀតណាម។
- លោកលន់ នល់ មានសុទិដ្ឋិនិយមក្នុងការជួយសង្គ្រោះប្រទេសកម្ពុជាឱ្យផុតពីការឈ្លានពានរបស់ប្រទេសជិតខាង។

រដ្ឋប្រហារ១៨ មីនា ១៩៧០

- ថ្ងៃទី១៤ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៦៩ សម្ដេចនរោត្តម សីហនុ បានផ្ដល់អំណាចឱ្យលោក លន់ នល់ និងទ្រង់ស៊ីសុវត្ថិ សិរិមតៈ ក្នុងការដឹកនាំរាជរដ្ឋាភិបាលដែលមានឈ្មោះថា «រាជរដ្ឋាភិបាលស្រោចស្រង់ជាតិ»
- នៅថ្ងៃទី២៣ ខែតុលា ឆ្នាំ១៩៦៩ ទ្រង់ស៊ីសុវត្ថិ សិរិមតៈ បានកាន់តំណែងជំនួសលោកលន់ នល់។ ក្នុងកំឡុងជាងពីរខែបន្ទាប់មកទៀតអ្នកអង្គម្ចាស់ស៊ីសុវត្ថិ សិរិមតៈ និងសហសេវិកបានខិតខំរៀបចំសណ្ដាប់ធ្នាប់សាធារណៈក្នុងប្រទេសដូចជា៖បិទទ្វារកាស៊ីណូ បង្កើតសេវាសាធារណៈ និងឯកជន ធ្វើឯកជនូបនីយកម្មធនាគារ...។
- ថ្ងៃទី៨-៩ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧០ មានបាតុកម្មប្រឆាំងវៀតណាមខាងជើង និងវៀតកុងដែលបំផុសដោយកងទ័ពនៅខេត្តស្វាយរៀង
- ថ្ងៃទី១១-១៦ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧០ មានកុបកម្មវាយកម្ទេច បំផ្លិចបំផ្លាញអគារស្ថានទូតវៀតណាមខាងជើងនិងការិយាល័យរណសិរ្សសេរីកាជាតិវៀតណាមខាងត្បូងនៅក្រុងភ្នំពេញ។
- ថ្ងៃទី១៨ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧០ ព្រឹត្តិការណ៍រដ្ឋប្រហារផ្ទុះឡើងយ៉ាងស្ងៀមស្ងាត់ដឹកនាំដោយលោក លន់ នល់ និងទ្រង់ សិរីមតៈ
- គេក្សោទុកសភាជាឧបករណ៍ពង្រឹងអំណាច ដោយថ្ងៃទី១៨ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧០ ដដែល គេបានកោះប្រជុំសភាទាំងពីរដើម្បីបោះឆ្នោតអនុម័ត។

សង្គមសម័យសាធារណរដ្ឋខ្មែរ

- ការវាយប្រហាររបស់សហរដ្ឋអាម៉េរិក
- ចាប់ពីឆ្នាំ១៩៦៩ ទឹកដីកម្ពុជាតែងរងការទម្លាក់គ្រាប់បែកពីសំណាក់សហរដ្ឋអាម៉េរិក និងកាន់តែធ្ងន់ធ្ងរនៅឆ្នាំ១៩៧៣។
- ការវាយប្រហាររបស់ខ្មែរក្រហម
- ចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧០ ពួកខ្មែរក្រហមបានបង្កអសន្តិសុខ និងកាន់កាប់តំបន់ជនបទ និងទីប្រជុំជនតូចៗនៅពាសពេញផ្ទៃប្រទេស។
- ចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧២ ពួកខ្មែរក្រហមបានចាប់ផ្តើមផ្តោតទៅលើទីប្រជុំជនធំៗ ដោយបាញ់ផ្លោងចូលភ្នំពេញ និងកម្ទេចស្ពានជ្រោយចង្វារ...។
- ការទម្លាក់គ្រាប់បែក ការបាញ់ផ្លោង ការបាញ់រះ ការបាញ់ផ្តក់រវាងភាគីជម្លោះកម្ពុជាបានធ្វើឱ្យប្រជាជននាំគ្នាភៀសខ្លួនមករស់នៅទីរួមខេត្ត និងទីក្រុងភ្នំពេញ។
- ក្នុងអំឡុងសង្គ្រាម៥ឆ្នាំ ក្រុងភ្នំពេញដូចជាបន្ទាយមួយដែលត្រូវខ្មាំងឡោមព័ទ្ធ និងបានជួបបន្ទូវ ៖
  - កំណើនប្រជាជនហួសប្រមាណ ព្រោះប្រជាជន១/៣ ភៀសខ្លួនមកកាន់ទីក្រុង
  - ប្រជាជនរងទុក្ខលំបាកវេទនា និងកំសត់ទុរគត ព្រោះខ្វះស្បៀង ម្ហូបអាហារឡើងថ្លៃហួសប្រមាណ...
  - អ្នកស្រែចម្ការដែលឃ្លាតពីភូមិស្រុកបាត់បង់មុខរបរ គ្មានការងារធ្វើព្រាត់ប្រាសគ្រួសារ...
  - សង្គ្រាមបានបន្សល់នូវស្ត្រីមេម៉ាយ ក្មេងកំព្រា អ្នកមានជំងឺ អ្នករបួស ជនពិការជាច្រើនសែននាក់
  - ក្រុងភ្នំពេញដែលធ្លាប់តែធើតឆាយ និងជាគជ់នៅអាស៊ីអាគ្នេយ៍បានក្លាយជាទីប្រជុំជនដែលមានប្រជាជនជាងពីរលាននាក់រស់នៅយ៉ាងលំបាកតោកយ៉ាកបំផុត។

ស្ថានភាពសេដ្ឋកិច្ចសម័យសាធារណរដ្ឋខ្មែរ

- ជនភៀសខ្លួនគ្មានការងារធ្វើ និងជួបប្រទះនូវកង្វះស្បៀងអាហារប្រចាំថ្ងៃ
- អតិផរណាប្រាក់រៀលចេះតែបន្ត
- តម្លៃទំនិញចេះតែឡើងថ្លៃហួសកម្រិត។
- ដើម្បីផ្គត់ផ្គង់ទីក្រុងភ្នំពេញ រដ្ឋាភិបាលសាធារណរដ្ឋខ្មែរពឹងផ្អែកលើស្បៀងមួយចំនួនដែលរដ្ឋាភិបាលអាម៉េរិកផ្តល់ឱ្យដោយដឹកតាមកងនាវាតាមដងទន្លេមេគង្គ។
- នៅខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៥ ខ្មែរក្រហមបានកាត់ផ្តាច់ស្បៀងដែលឡើងតាមដងទន្លេដូច្នេះគឺនៅសល់តែផ្លូវអាកាសប៉ុណ្ណោះ។

សង្គ្រាមឆ្នាំ១៩៧០-១៩៧៥

ប្រទេសជួបសង្គ្រាម និងពោរពេញដោយអំពើហិង្សានិងទុក្ខក្រៀមក្រំ ព្រមទាំងជួបស្ថានភាពជាច្រើនទៀតដូចជា ៖

- សេដ្ឋកិច្ចជាតិត្រូវរាំងស្ទះដោយសង្គ្រាម
- ទីក្រុង និងទីប្រជុំជនមួយចំនួនធំត្រូវកាត់ផ្ដាច់ពីគ្នាដោយកម្លាំងខ្មែរក្រហម
- រដ្ឋាភិបាលលន់ នល់គ្រប់គ្រងបានតែទីក្រុង និងទីប្រជុំជនមួយចំនួន
- ដោយស្ថានភាពជំងឺ(ស្លាប់មួយចំហៀងខ្លួននៅឆ្នាំ១៩៧១) លោក លន់ នល់ មិនអាចគ្រប់គ្រងនយោបាយដូចមុនឡើយ។
- ឥស្សរជននយោបាយច្រើនរូបនៅភ្នំពេញបង្កើតបក្សពួក និងប្រមូលទ្រព្យសម្បត្តិ ភ្លេចប្រយោជន៍ជាតិ ក្នុងនោះក៏មានលោកលន់ ណុន (ប្អូនប្រុស លន់ នល់) ដែរ
- នាយទាហានខ្លះលក់យុទ្ធោបករណ៍ឱ្យពួកខ្មែរក្រហម។
- នៅដើមឆ្នាំ១៩៧៣ ពួកខ្មែរក្រហមបានពិសោធធ្វើកម្មវិធីសហករណ៍នីយកម្ម និងអនុវត្តដោយបង្ខំក្នុងតំបន់មួយចំនួនដែលពួកគេគ្រប់គ្រង ស្របពេលដែលសហរដ្ឋអាម៉េរិកទម្លាក់គ្រាប់បែក។

ការដួលរលំរបបសាធារណរដ្ឋខ្មែរ

- ប្រជាជនតំបន់រំដោះនិងក្រុងភ្នំពេញនឿយណាយនឹងរបបសាធារណរដ្ឋខ្មែរ ប្រកបដោយអំពើពុករលួយ និងពោរពេញដោយភាពអាប់អួរ
- ប្រជាជនភៀសសឹកមកកាន់ទីក្រុងភ្នំពេញដែលកើនប្រមាណពីរលាននាក់រស់នៅដោយបាត់បង់ការងារ ខ្វះស្បៀងអាហារ...
- ទំនិញឡើងថ្លៃ
- ការដឹកជញ្ជូនស្បៀង និងគ្រាប់រំសេវរបស់សហរដ្ឋអាម៉េរិកមកឧបត្ថម្ភប្រជាជនក្រុងភ្នំពេញ និងរបបសាធារណរដ្ឋខ្មែរ ត្រូវខ្មែរក្រហមកាត់ផ្ដាច់ទាំងស្រុង
- នៅដើមខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧៥ លោកលន់ នល់ បានភៀសខ្លួនតាមយន្តហោះចេញពីកម្ពុជា និងទៅរស់នៅសហរដ្ឋអាម៉េរិក
- ពួកខ្មែរក្រហមបានធ្វើការរឹតបន្តឹងការឡោមព័ទ្ធទីក្រុងភ្នំពេញ ពិសេសការនាំស្បៀងចូល
- ការចរចារវាងរដ្ឋាភិបាលសាធារណរដ្ឋខ្មែរ និងរណសិរ្សរួបរួមជាតិខ្មែរដឹកនាំដោយសម្ដេចនរោត្ដម សីហនុពុំទទួលបានលទ្ធផលអ្វីសោះ។
- ក្នុងដំណាក់កាលចុងក្រោយ សាឡុត ស បានសម្រេចចិត្តដណ្ដើមយកក្រុងភ្នំពេញដោយមិនចាំបាច់រង់ចាំការយល់ព្រមពីសម្ព័ន្ធមិត្តវៀតណាម ប្រកបដោយជោគជ័យថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥។

ការខូចខាតដោយសារសង្គ្រាម និងផលវិបាក

សង្គ្រាមឆាបឆេះអស់រយៈពេល៥ឆ្នាំ(១៩៧០-១៩៧៥) ដែលបង្កនូវការខូចខាត និងផលវិបាកដូចតទៅ ៖

- សង្គ្រាមបានសម្លាប់ប្រជាជនកម្ពុជាជាងមួយលាននាក់
- ប្រជាជនភៀសខ្លួនពីជនបទចូលទីក្រុង រស់ដោយខ្វះស្បៀង ជួបភាពអនាធិបតេយ្យ អំពើហិង្សា ចោរកម្ម...
- អំពើសូកប៉ាន់រីកដុះដាលដល់វិស័យសិក្សាធិការ
- បំផ្លាញធនធានមនុស្ស គ្រឹះស្ថានសិក្សា វត្តអារាម...
- ដីស្រែចម្ការត្រូវបោះបង់ចោល ព្រមទាំងក្លាយទៅជាចម្ការមីន និងរណ្ដៅគ្រាប់ B៥២
- រោងចក្រឧស្សាហកម្ម៧៥ភាគរយ ត្រូវបំផ្លិចបំផ្លាញ
- ចម្ការកៅស៊ូត្រូវបាត់បង់
- ផ្លូវថ្នល់ និងស្ពានពី៧០ភាគរយ ទៅ៨០ភាគរយត្រូវអន្តរាយ។
- អស្ថិរភាពនយោបាយដោយសង្គ្រាមស៊ីវិល បានបង្កវិនាសកម្មលើគ្រប់វិស័យដែលជាឱកាសឱ្យខ្មែរក្រហមឡើងកាន់អំណាចនៅឆ្នាំ១៩៧៥។

ដូចនេះសង្គ្រាមបានបង្កមហន្តរាយ និងបំផ្លាញហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ គ្រឹះសេដ្ឋកិច្ច សង្គម និងនាំកម្ពុជាទៅរករបបប្រល័យពូជសាសន៍។

មានចម្លើយត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត

៥-អធិប្បាយសង្ខេបពីប្រទេសកម្ពុជាសម័យហ្វូណាន

អាណាចក្រហ្វូណានជារដ្ឋខ្មែរដំបូងដែលត្រូវបានប្រវត្តិវិទូកំណត់ថា កើតឡើងពីសតវត្សរ៍ទី១ ដល់ពាក់កណ្ដាលសតវត្សរ៍ទី៦នៃគ្រិស្តករាជ។ ពាក្យហ្វូណាន ត្រូវបានគេប្រើប្រាស់នៅក្នុងកំណត់ហេតុរបស់បេសកទូតចិនដែលមកដល់ស្រុកខ្មែរកាលពីសតវត្សរ៍ទី៣នៃគ្រិស្តសករាជ។

អាណាចក្រហ្វូណានមានវិសាលភាពយ៉ាងធំទូលាយនិងជាមហាអំណាចដ៏ខ្លាំងពូកែនៅតំបន់អាស៊ីអាគ្នេយ៍។

អត្ថន័យនៃពាក្យ«ហ្វូណាន»

- ហ្វូណាន ជាឈ្មោះដែលចិនហៅនាពេលនោះ ដែលមានន័យថា«អ្នកមាននៅភាគខាងត្បូង»។
- **មានចម្លើយត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត**

វិសាលភាពទឹកដី និងរាជធានី

- រាជទូតចិនបានកត់ត្រាស្ដីពីទីតាំងរបស់ហ្វូណានថា«ហ្វូណានមានចម្ងាយ៣០០០លី (១លី ស្មើនឹង០,៥៧៦គ.ម) ខាងលិចលីនយី(ចម្ប៉ា) ហើយព្រំប្រទល់ភាគខាងត្បូងលីនយីជាប់នឹងហ្វូណាន។ ហ្វូណានលាតសន្ធឹងតាមឈូងសមុទ្រដ៏ធំមួយដែលមានទទឹង៣០០០លី ពីកើតទៅលិច។ ហ្វូណានមានទន្លេធំមួយហូរពីបស្ចិម ឬ

ភាគពាយព្យចាក់ទៅសមុទ្ទ។ នៅខាងលិចហ្វូណានមានតំបន់ធំមួយទៀតហៅថា ទុនស៊ុន(មន)»។

- រាជធានីរបស់ហ្វូណាន មានឈ្មោះថា វ្យាធបុរៈ (បច្ចុប្បន្នគឺនៅស្រុកអង្គរបុរី ខេត្តតាកែវ)

នយោបាយ

- ហ្វូណាន មានមេដឹកនាំដំបូងជាស្ត្រី គឺព្រះនាងលីវយី ក្រោយមកគ្រប់គ្រងដោយបុរសក្នុងរបបបិតាធិបតេយ្យ វិញ ដែលមានព្រះបាទហ៊ុន ទៀន ជាក្សត្រដំបូងបន្ទាប់ពីព្រះនាងលីវយី។ រាជាចុងក្រោយនៃសម័យហ្វូណាន គឺព្រះបាទរុទ្រវម៌្ម
- ព្រះរាជាល្បីល្បាញនាសម័យហ្វូណាន មានដូចជាព្រះបាទហ៊ុនទៀន ព្រះបាទហ្វាន់ចេម៉ាន់(ស្រីមារៈ) ព្រះបាទកៅណ្ឌិន្យជ័យវម៌្ម...
- ហ្វូណាន ទទួលយកឥទ្ធិពលការគ្រប់គ្រងរដ្ឋតាមបែបឥណ្ឌា
- ព្រះរាជាមានសិទ្ធិអំណាចគ្រប់បែបយ៉ាង ដូចជា មេសាសនា មេទ័ព អ្នកគ្រប់គ្រង និងជាតុលាការ
- ព្រះរាជាសម័យហ្វូណានអនុវត្តនយោបាយពង្រីកអាណាចក្រ ដោយធ្វើសញ្ជ័យលើរដ្ឋតូចៗ យករដ្ឋតូចៗធ្វើជាចំណុះ
- សាមន្តរដ្ឋទាំងអស់ត្រូវស្បថថា ស្មោះត្រង់នឹងមហារាជ ហើយនាំសួយសារអាករថ្វាយព្រះអង្គរាល់ឆ្នាំ
- អាណាចក្រហ្វូណាន ចងសម្ព័ន្ធមិត្តជាមួយរដ្ឋធំៗ ដូចជាចិន និងឥណ្ឌាជាដើម ដោយនៅក្នុងសតវត្សរ៍ទី៣ មានគណៈបេសកទូតចិន និងរាជទូតឥណ្ឌាបានមកដល់ហ្វូណាន
- រាជធានីហ្វូណាន ជាមណ្ឌលអំណាចដែលមានរាជាធិរាជគង់នៅ និងមានការរីកចម្រើនជាងរដ្ឋចំណុះនានាទាំងផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច នយោបាយ វប្បធម៌ និងសាសនា។

សេដ្ឋកិច្ច

- អាណាចក្រហ្វូណានមានសេដ្ឋកិច្ចរីកចម្រើនខ្លាំង ជាមហាអំណាចនៅក្នុងតំបន់អាស៊ីអាគ្នេយ៍
- អាណាចក្រនេះ សម្បូរទៅដោយរ៉ែគ្រប់ប្រភេទ សម្បូរដោយ សត្វបក្សី សត្វទឹក ព្រមទាំងមានទីតាំងភូមិសាស្ត្រអំណោយផលគ្រប់យ៉ាង
- ហ្វូណានមានការរីកចម្រើនដោយសារ ពាណិជ្ជកម្មតាមផ្លូវសមុទ្រដោយមានកំពង់ផែអន្តរជាតិអូរកែវ(បច្ចុប្បន្នស្ថិតនៅកម្ពុជាក្រោម) ហើយអូរកែវ អាចជាកន្លែងសំចតនិងផ្ទុកទំនិញរវាងឥណ្ឌា និងចិន។ នៅស្ថានីយ៍អូរកែវ គេបានរកឃើញវត្ថុសិល្បៈជាច្រើន ដែលនាំចូលពីចិន ឥណ្ឌា សិរីលង្កា ព្រមទាំងមានកាក់របស់រ៉ូម៉ាំង ដែលវត្ថុទាំងនោះគឺផលិតឡើង នាសតវត្សរ៍ទី២ និងទី៣។

- កសិកម្ម មានប្រព័ន្ធធារាសាស្រ្ត និងការអភិវឌ្ឍកសិកម្មនៅតំបន់អង្គរបុរី ៖ ប្រជាជនរស់នៅប្រមូលផ្តុំជាពិសេសតាមដងទន្លេមេគង្គ មាត់បឹង ដែលផ្អែកលើការនេសាទ និងផលិតកម្មស្រូវ។ ប្រឡាយទឹកខ្វាត់ខ្វែងជុំវិញរាជធានី និងមានជីកស្រះ និងអាងទឹកសម្រាប់កសិកម្ម អ្នកស្រុកចូលចិត្តធ្វើកសិកម្ម គេសាបព្រោះ១ឆ្នាំដើម្បីប្រមូលផល៣ឆ្នាំ
- ក្នុងវិស័យសិប្បកម្ម ខ្មែរសម័យនោះមានជំនាញជាងទង យ៉ាងស្ទាត់ជំនាញ ខ្មែរប៉ិនប្រសប់ធ្វើចិញ្ចៀន កងដៃ ក្រវិល អំពីមាស ប្រាក់ សំណ ខ្មែរប្រសប់សូនរូប ត្បាញសូត្រចរបាប់ និងស្លកែវ។

សង្គម

- ប្រជាជនហ្វូណាន រស់នៅប្រមូលផ្តុំគ្នាជាភូមិ មានផ្ទះពី៥០ ទៅ៦០ខ្នង សង់ផុតពីដី នៅមុខភូមិមានស្រះទឹកមួយប្រើរួមគ្នា
- អ្នកស្រុកហ្វូណាន មានសម្បុរខ្មៅស្រអែម កម្ពស់មធ្យម១.៦២ ម៉ែត្រ សក់រួញអង្គាដី ពាក់ក្រវិលទាំងប្រុសទាំងស្រី
- អ្នកក្រស្លៀកចងក្បិន លែងខ្លួនទទេ(ប្រុស) បើស្រីស្លៀកចោមពុង ពួកគេដើរជើងទទេ ក្នុងផ្ទះគ្មានសម្ភារតុបតែងឡើយ
- ប្រជាជនចេះជីកព្រែក និងរៀបចំប្រព័ន្ធធារាសាស្រ្តដើម្បីធ្វើកសិកម្ម
- ប្រជារាស្រ្តមានកាតព្វកិច្ចត្រូវបង់ពន្ធដាក់រាជឃ្លាំង។

វប្បធម៌ សាសនា

- ហ្វូណានសំបូរទៅដោយអ្នកប្រាជ្ញ និងអ្នកចេះដឹងផ្សេងៗ។ ប្រជាជនចេះប្រមូលសៀវភៅ និងឯកសារសិក្សាដែលមានកម្រិតខ្ពស់។
- ខ្មែរអាចផលិតសម្ភារៈដីដុតដែលមានទ្រង់ទ្រាយល្អស្អាត រលោង លម្អដោយក្បាច់សាមញ្ញៗ និងលាបពណ៌ក្រហមផ្ទិនតិចតួច។
- ជាងចំណានៗចេះធ្វើគ្រឿងអលង្ការពីមាស និងវត្ថុមានតម្លៃសម្រាប់ស្តេចនិងមន្រ្តីធំៗ
- ជាងចម្លាក់អាចឆ្លាក់បដិមាថ្ម បានយ៉ាងល្អប្រណីត
- ចំពោះអាពាហ៍ពិពាហ៍ អ្នកស្រុកហ្វូណាន បើកសិទ្ធិឱ្យកូនប្រុស ស្រីរើសគូស្រករដោយខ្លួនឯង
- ពិធីរំលាយសព មានបួនបែបគឺ កប់ ដុត ចោលក្នុងព្រៃ និងក្នុងទឹក
- ហ្វូណានទទួលយកសាសនាធំៗ២ ពីប្រទេសឥណ្ឌា គឺព្រហ្មញ្ញសាសនា និងព្រះពុទ្ធសាសនា ហើយអ្នកស្រុក ក៏នៅរក្សាផងដែរនូវជំនឿដើមរបស់ខ្លួនគឺការគោរពដូនតាបុព្វបុរស និងអារុក្ខអារក្សអ្នកតា(ជីវចលនិយម)។
- អាណាចក្រហ្វូណាន មានសុខដុមនីយកម្ម ខាងសាសនា និងជំនឿ ដែលនាំឱ្យមានសន្តិភាព

- ស្ថាបត្យកម្ម សាសនា នៅប្រទេសកម្ពុជាដំបូងគេគឺប្រាសាទអាស្រមមហាឬស្សី កសាងនៅចង្កេះភ្នំដា (អង្គរបុរី) មានកាលបរិច្ឆេទចន្លោះសតវត្សរ៍ទី៥ និងទី៦ ដែលប្រាសាទនេះគឺយកលំនាំ តាមស្ថាបត្យកម្មនៅតំបន់ភាគខាងត្បូងប្រទេសឥណ្ឌា។ ប្រាសាទមួយទៀតគឺស្ថាបនានៅលើ កំពូលភ្នំដាប៉ុន្តែត្រូវបានគេកសាងប្រាសាទនាសតវត្សរ៍ទី១១ ពីលើជំនួស ដែលមានឈ្មោះថា«ប្រាសាទភ្នំដា»។ ក្រៅពីនេះគេឃើញមានសំណង់រូងភ្នំនៅទីនោះ(ភ្នំដា) ដែលជាសំណង់សម្រាប់ឧទ្ទិសដល់អាទិទេព ព្រហ្មញ្ញសាសនា និងព្រះពុទ្ធសាសនា(មហាយាន)។
- រដ្ឋហ្វូណានទទួលឥទ្ធិពលព្រហ្មញ្ញសាសនា ចាប់ផ្តើមរៀបចំរាជធានីដែលមានរាងត្រីកោណ និងទីក្រុងរាងចតុកោណហ៊ុមព័ទ្ធដោយគូទឹក។

មានចម្លើយត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត

វិញ្ញាសាត្រៀមទី១៥

ប្រធាន

1. តើខ្មែរក្រហមបានចូលកាន់កាប់ទីក្រុងភ្នំពេញនាថ្ងៃខែឆ្នាំណា?
2. ចូរធ្វើអត្ថាធិប្បាយពីអត្ថន័យព្រមព្រៀងទីក្រុងប៉ារីសក្នុងដំណោះស្រាយជម្លោះនយោបាយកម្ពុជា។
3. ចូរប្រៀបធៀបខ្លឹមសារជាប្រវត្តិសាស្ត្រនៃសន្និសីទក្រុងហ្សឺណែវ១៩៥៤ និងសន្និសីទក្រុងប៉ារីស១៩៩១។
4. តើសម្តេចព្រះបាទនរោត្តមសីហនុ និងសម្តេចហ៊ុន សែនមានតួនាទីអ្វីខ្លះក្នុងការបញ្ចប់សង្គ្រាម នៅកម្ពុជា។
5. ចូរពណ៌នាពីដំណើរនៃការកសាងជាតិឡើងវិញចាប់ពីឆ្នាំ១៩៩៨ មកដល់បច្ចុប្បន្ន។

អត្រាកំណែ

១-ខ្មែរក្រហមបានចូលកាន់កាប់ទីក្រុងភ្នំពេញនាថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥។

២-អត្ថន័យនៃកិច្ចព្រមព្រៀងទីក្រុងប៉ារីសក្នុងដំណោះស្រាយជម្លោះនយោបាយកម្ពុជា៖

- **កិច្ចព្រមព្រៀងទីក្រុងប៉ារីសប្រព្រឹត្តិទៅនៅថ្ងៃទី២៣ ខែតុលា ឆ្នាំ១៩៩១ និងមានការចូលរួមពីប្រទេសហត្ថលេខីចំនួន១៨។**
- **គោរពឯករាជ្យ អធិបតេយ្យ បូរណភាព អព្យាក្រឹត និងឯកភាពជាតិរបស់កម្ពុជា**
  - បទឈប់បាញ់រវាងភាគីជម្លោះក្នុងសង្គ្រាមស៊ីវិលខ្មែរ និងការកាត់រំសាយទ័ព
  - គូភាគីជម្លោះផ្ទៃក្នុងកម្ពុជា និងដែលជាហត្ថលេខីនៃកិច្ចព្រមព្រៀងក្រុងប៉ារីស ត្រូវបានរំលាយ ហើយបង្កើតទៅជាគណបក្សនយោបាយ(គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា គណបក្សហ៊ុនស៊ិនប៉ិច...)
  - ប្រទេសជាហត្ថលេខីផ្សេងទៀត មានកាតព្វកិច្ចគោរពឯករាជ្យ អធិបតេយ្យ បូរណភាព និងអព្យាក្រឹតគ្នាទៅវិញទៅមក
  - ការដកកងទ័ពវៀតណាមចេញពីកម្ពុជា
  - ការនាំមកនូវសន្តិភាពពេញលេញដល់កម្ពុជា
- **សេចក្តីថ្លែងការណ៍ស្តីអំពីការកសាងប្រទេសកម្ពុជាឡើងវិញ**
  - ការកំណត់អាណត្តិរបស់អ៊ុនតាក់ ដើម្បីមកពិនិត្យមើលបទឈប់បាញ់រក្សាសន្តិភាព និងរៀបចំការបោះឆ្នោត ទៅតាមអ្វីដែលមានចែងក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀង
  - ការរៀបចំតាមបែបប្រជាធិបតេយ្យ
  - ការធ្វើមាតុភូមិនិវត្តន៍របស់ជនជាតិភៀសខ្លួនខ្មែរ ជាពិសេសពីជុំរុំជនភៀសខ្លួននៅជាយដែនខ្មែរ-ថៃ ឱ្យវិលត្រឡប់មកក្នុងប្រទេសកម្ពុជាវិញ

- កំណត់គោលការណ៍នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញថ្មីរបស់កម្ពុជា(រួមមានដូចជា គោលការណ៍ប្រជាធិបតេយ្យសេរីពហុបក្ស ការគោរពសិទ្ធិសេរីភាពជាមូលដ្ឋានរបស់ប្រជាជន និងគោលការណ៍នីតិរដ្ឋ ជាដើម)
- ប្រទេសហត្ថលេខីសន្យាផ្តល់ជំនួយដើម្បីស្តារនិងអភិវឌ្ឍប្រទេសកម្ពុជាឡើងវិញ។

មានចម្លើយត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត

៣-ប្រៀបធៀបខ្លឹមសារជាប្រវត្តិសាស្ត្រនៃសន្និសីទក្រុងហ្សឺណែវ១៩៥៤ និងសន្និសីទក្រុងប៉ារីស ១៩៩១៖

ចំណុចដូចគ្នា

- សិទ្ធិពលរដ្ឋ និងការបោះឆ្នោត
- ព្រមព្រៀងបញ្ឈប់ការបាញ់គ្នានៅកម្ពុជា
- ការដកកម្លាំងទ័ពបរទេសចេញពីកម្ពុជា
- គោរពអធិបតេយ្យភាព និងបូរណភាពដែនដីរបស់កម្ពុជា

ចំណុចខុសគ្នា

- សន្និសីទក្រុងហ្សឺណែវ១៩៥៤ សេចក្តីប្រកាសរបស់រដ្ឋាភិបាលបារាំងស្តីពីការដកទ័ពបារាំងចេញពីទឹកដីឥណ្ឌូចិន និង គោរពឯករាជ្យ អធិបតេយ្យនៃប្រទេសកម្ពុជា ក្នុងឥណ្ឌូចិន។ សេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់តំណាងសហរដ្ឋអាមេរិកស្តីពីឥរិយាបទរបស់ខ្លួនទាក់ទងនឹងកិច្ចព្រមព្រៀងហ្សឺណែវ
- សន្និសីទក្រុងប៉ារីស ១៩៩១
    - មានការបង្កើតក្រុមប្រឹក្សាជាតិជាន់ខ្ពស់កម្ពុជា
    - មានការបង្កើតអាជ្ញាធរបណ្តោះអាសន្ននៃអង្គការសហប្រជាជាតិនៅកម្ពុជា
    - ការប្រគល់សិទ្ធិឱ្យ UNTAC/APRONUCគ្រប់គ្រងប្រទេសកម្ពុជា
    - ការធ្វើមាតុភូមិនិវត្តជនភៀសខ្លួនខ្មែរដែលរស់នៅជាយដែនថៃ
    - ការកសាងកម្ពុជាឡើងវិញដែលថ្ងៃក្រោយក្លាយទៅជា ICORC
    - ការផ្ទេរអំណាច និងគ្រប់គ្រងកងទ័ព៖ ក្រសួង៥ដែលត្រូវគ្រប់គ្រងដោយអ៊ុនតាក់
    - កងទ័ពគ្រប់ភាគីទាំងអស់ត្រូវគ្រប់គ្រងនៅក្នុងបន្ទាយទាំងអស់
    - ដោះលែង ឈ្លើយសឹក និងជនស៊ីវិល ដែលជាប់ឃុំ
    - គោលការណ៍សម្រាប់រដ្ឋធម្មនុញ្ញថ្មីរបស់កម្ពុជា
    - ការស្តារ និងការកសាងប្រទេសឡើងវិញ។

៤-តួនាទីរបស់សម្តេចព្រះនរោត្តម សីហនុ និងសម្តេច ហ៊ុន សែន ក្នុងការបញ្ចប់សង្គ្រាមនៅកម្ពុជា៖

- **សម្តេចព្រះនរោត្តម សីហនុ**

  - ជាតំណាងចលនាត្រីភាគី
  - ជាប្រធានក្រុមប្រឹក្សាជាតិជាន់ខ្ពស់(SNC)
  - ជាអ្នកផ្តួចផ្តើមគំនិតឱ្យមានកិច្ចចរចាបញ្ចប់សង្គ្រាមនៅកម្ពុជាដែលនាំមានកិច្ចព្រមព្រៀង២៣ តុលា ១៩៩១ ដើម្បីបញ្ចប់សង្គ្រាម
  - ជាបិតាផ្សះផ្សាជាតិ បង្រួបបង្រួមជាតិ ជាក់ស្តែងក្រោយការបោះឆ្នោតឆ្នាំ១៩៩៣ ប្រទេសកម្ពុជាមានវិបត្តិនយោបាយគឺការបែងចែកអំណាចនៃគណបក្សនយោបាយពីរគឺគណបក្សហ្វុនស៊ិនប៉ិច និងគណបក្សប្រជាជន

- **សម្តេចហ៊ុន សែន**

  - តំណាងរដ្ឋាភិបាល នៃរបបសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា និងរដ្ឋកម្ពុជា
  - ជាអ្នកផ្តួចផ្តើមឱ្យមានកិច្ចចរចាបញ្ចប់សង្គ្រាមនៅកម្ពុជា និងជាដៃគូចរចាជាមួយសម្តេចព្រះបាទនរោត្តម សីហនុ
  - ចូលរួមកិច្ចចរចាសន្តិភាព២៣ ខែតុលា ឆ្នាំ១៩៩១ ដែលនាំឱ្យប្រទេសកម្ពុជាឈានទៅដល់ការបោះឆ្នោតឆ្នាំ១៩៩៣
  - ផ្តល់កិច្ចការពារសន្តិសុខសណ្តាប់ធ្នាប់ ដើម្បីឱ្យមានការបោះឆ្នោតមួយនៅកម្ពុជា
  - ក្រោយឆ្នាំ១៩៩៣ សម្តេចបានព្រមព្រៀងធ្វើសមាហរណកម្មដើម្បីបញ្ចប់វិបត្តិនយោបាយនៅកម្ពុជា ដោយកម្ទេចអង្គការចាត់តាំងនយោបាយ និងយោធារបស់ខ្មែរក្រហមក្នុងឆ្នាំ១៩៩៨។

៥-ដំណើរការកសាងជាតិពីឆ្នាំ១៩៩៨ រហូតដល់បច្ចុប្បន្ន៖

- **វិស័យនយោបាយ**

  - ឆ្នាំ១៩៩៨ មានការធ្វើសមាហរណកម្មកងទ័ពខ្មែរក្រហម និងកងទ័ពរដ្ឋាភិបាល ដែលនាំឱ្យមានកម្លាំងឯកភាពគ្នាដើម្បីស្តារប្រទេស និងកសាងប្រទេសកម្ពុជាឡើងវិញ
  - ក្រោយពីកងកម្លាំងខ្មែរក្រហមដួលរលំ នៅតាមតំបន់ព្រំដែនមានសុវត្ថិភាព និងការអភិវឌ្ឍ
  - ការកម្ទេចរចនាសម្ព័ន្ធអង្គការចាត់តាំងខ្មែរក្រហម
  - ការបែងចែកដីធ្លីកាន់កាប់ជាកម្មសិទ្ធិដល់បងប្អូនអតីតខ្មែរក្រហម
  - បងប្អូនខ្មែរក្រហមទទួលបានតួនាទី និងបុណ្យស័ក្តិដែលធ្លាប់មានពីមុន
  - កម្ពុជាក្លាយជាសមាជិកអង្គការ ស្ថាប័នអន្តរជាតិនានា
  - មានកិច្ចសហប្រតិបត្តិការអន្តរជាតិជាមួយប្រទេសក្នុងតំបន់ និងពិភពលោក
  - មានភាពយោគយល់ និងសហប្រតិបត្តការផ្នែកនយោបាយ
  - កម្ពុជាបានក្លាយជាម្ចាស់ផ្ទះក្នុងកម្មវិធីសង្គម និងវប្បធម៌
  - កម្ពុជាបានក្លាយជាប្រធានអាស៊ាន៣លើក(២០០២,២០១២,២០២២)

វិស័យសង្គម

- កម្ពុជាមានសន្តិភាព សុខសុវត្ថិភាព
- មានការកសាងសាលារៀន មន្ទីរពេទ្យ ...។
- មានកសាងស្ពានជាច្រើនដូចជា ស្ពានគ្យឺបាសា (ស្ពានអ្នកលឿង) ស្ពានឆ្លងកាត់ទន្លេមេគង្គតភ្ជាប់ខេត្តស្ទឹងត្រែង និង ខេត្តព្រះវិហារ៣ ស្ពានតាខ្មៅ ស្ពានព្រះមុនីវង្សចាស់ និង ថ្មី ស្ពានអាកាសទី ១ ក្បាលថ្នល់ ស្ពានអាកាស ៧ មករា៧ ស្ពានអាកាសស្ទឹងមានជ័យ ស្ពានជ្រោយចង្វាចាស់ ស្ពានជ្រោយចង្វាថ្មី មិត្តភាពកម្ពុជា-ចិន សេកុង ស្ពានព្រែកក្ដាម ស្ពានព្រែកញ្ញៅ ស្ពានមិត្តភាពកម្ពុជា-ចិន ព្រែកតាមាក់ ស្ពានគីហ្សូណា ស្ពានតេជោមរកត(ស្ពានកោះពស់) ស្ពានកោះកុង ស្ពានជ្រៃធំ-ឡុងប៊ិញ ស្ពានកោះធំ ឆ្លងទន្លេបាសាក់ គម្រោងសាងសង់ស្ពានធំៗចំនួន ។
- មានការកំណែទម្រង់គ្រប់វិស័យដែលនាំឱ្យសង្គមមានការរីកចម្រើន
- លប់បំបាត់អំពើពុករលួយក្នុងសង្គម
- រដ្ឋាភិបានបានអនុវត្តនូវចំណុចគោលក្នុងសង្គមដូចជា អភិបាលកិច្ចល្អ ការលើកស្ទួយវិស័យកសិកម្ម ការអភិវឌ្ឍន៍វិស័យហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធរូបវន្ត ការអភិវឌ្ឍវិស័យឯកជន និងការងារ ការកសាងសមត្ថភាព និងការអភិវឌ្ឍធនធានមនុស្សជាដើម។
- ក្រោមឆ័ត្រសន្តិភាពរដ្ឋាភិបាលបានបន្តអភិវឌ្ឍប្រទេសលើគ្រប់វិស័យ
- ក្នុងបរិបទកូវីដ១៩ រដ្ឋាភិបាលបានយកចិត្តទុកដាក់ទៅលើសុខមាលភាពប្រជាជន ដោយចាត់វិធានការការពារ ចាក់វ៉ាក់សាំងដល់ពលរដ្ឋ។

វិស័យសេដ្ឋកិច្ច

- ថ្ងៃទី៣០ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៩៩ កម្ពុជាក្លាយជាសមាជិកអាស៊ាន ដែលនាំឱ្យមានទំនាក់ទំនងពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិកាន់តែមានការកើនឡើង
- កម្ពុជាអនុវត្តិសេដ្ឋកិច្ចទីផ្សារសេរី
- កម្ពុជាក្លាយជាសមាជិកសហគមន៍សេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាននាឆ្នាំ២០១៥ ដែលនាំឱ្យមានលំហូអ្នកវិនិយោគកាន់តែច្រើននៅកម្ពុជា
- កម្ពុជាក្លាយជាសមាជិកWTO
- មានការរីកចម្រើនផ្នែកឧស្សាហកម្ម ជាពិសេសឧស្សាហកម្មកាត់ដេរ
- វិស័យទេសចរណ៍មានការរៀបចំ កែប្រែនាំដែលអាចទាក់ទាញទេសចរ

វិស័យវប្បធម៌

- មានការយកចិត្តទុកដាក់ផ្នែកវិស័យកីឡា
- មានការយកចិត្តទុកដាក់ក្នុងការកំណែទម្រង់វិស័យអប់រំដូចជាកម្មវិធីសិក្សា ការគ្រប់គ្រងសាលារៀន ផ្ដល់អាហារូបករណ៍ដល់សិស្សក្រីក្រ និងតម្លើងប្រាក់បៀវត្សរ៍មន្ត្រីរាជការជាដើម។

- អភិរក្សសម្បត្តិវប្បធម៌ រូបី អរូបី ព្រមទាំងដាក់បញ្ចូលសម្បត្តិវប្បធម៌ជាបេតិកភ័ណ្ឌពិភពលោកដូចជាប្រាសាទអង្គរវត្ត ប្រាសាទព្រះវិហារ ចាប៉ីដងវែង ...។

ការអនុវត្តច្បាប់

- មានសេរីភាពផ្នែកសារព័ត៌មាន និងអនុញ្ញាតឱ្យមានសិទ្ធិសេរីភាពក្នុងការបង្កើតអង្គការសង្គមស៊ីវិល
- មានការទប់ស្កាត់ការជួញដូរមនុស្ស ការជួយដូរគ្រឿងញៀននិងអំពើភេរវកម្ម។
- មានការដាក់ឱ្យអនុវត្តច្បាប់ចរាចរណ៍ផ្លូវគោក

មានចំណុចត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត

វិញ្ញាសាត្រៀមទី១៦

ប្រធាន

1. តើប្រធានាធិបតីខ្មែរក្នុងសម័យសាធារណរដ្ឋខ្មែរឈ្មោះអ្វី?
2. តើប្រជាជាតិអាស៊ីអាគ្នេយ៍ ឬហៅកាត់ថាអាស៊ាន(ASEAN) បង្កើតឡើងក្នុងគោលបំណងអ្វី?
3. តើថ្នាក់ដឹកនាំក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យណាខ្លះដែលត្រូវបានយកមកជំនុំជម្រះ?
4. តើកត្តាអ្វីដែលនាំឱ្យកម្ពុជាអាចបញ្ចប់សង្គ្រាម ហើយងាកមករកការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច និងសង្គម?
5. ចូរពណ៌នាពីសម័យសង្គមរាស្ត្រនិយម(១៩៥៥-១៩៧០)។
6. ចូរពណ៌នាពីមូលហេតុដែលនាំឱ្យរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ(១៩៧៥-១៩៧៩) ដួលរលំ។

អត្រាកំណែ

១-ប្រធានាធិបតីខ្មែរក្នុងសម័យសាធារណរដ្ឋខ្មែរឈ្មោះ **លន់ នល់** ។

២-គោលបំណងនៃការបង្កើតអាស៊ាននេះឡើងដូចដែលបានកំណត់នៅក្នុងសន្ធិសញ្ញាអាស៊ានគោលបំណងរបស់អាស៊ានមានដូចជា៖

- បង្កើនល្បឿនកំណើតសេដ្ឋកិច្ច វឌ្ឍនភាពសង្គម និងការអភិវឌ្ឍវប្បធម៌នៅក្នុងតំបន់
- លើកកម្ពស់សន្តិភាពនិងស្ថិរភាពនៅក្នុងតំបន់
- ជំរុញកិច្ចសហប្រតិបត្តិការ និងការឧបត្ថម្ភជួយគ្នាទៅវិញទៅមកដោយមិនរំពឹងផលប្រយោជន៍តបស្នង
- ផ្តល់ជំនួយដល់គ្នាទៅវិញទៅមកក្នុងទម្រង់ជាការបណ្តុះបណ្តាលនិងការស្រាវជ្រាវឧបករណ៍
- កិច្ចសហប្រតិបត្តិការដើម្បីធ្វើឱ្យមានភាពល្អប្រសើរខាងវិស័យកសិកម្ម និងឧស្សាហកម្ម ដើម្បីលើកកម្ពស់ជីវភាពប្រជាជន
- លើកកម្ពស់ការសិក្សានៅអាស៊ីអាគ្នេយ៍
- រក្សាមិត្តភាពដើម្បីប្រយោជន៍កិច្ចសហប្រតិបត្តិការជាមួយអង្គការអន្តរជាតិដែលមានគោលបំណងដូចគ្នា ឬស្រដៀងគ្នា។

៣-មេដឹកនាំខ្មែរក្រហមដែលត្រូវបានយកមកជំនុំជម្រះនៅតុលាការខ្មែរក្រហមយោង តាមច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតតុលាការខ្មែរក្រហម បុគ្គលដែលនឹងត្រូវយកមកជំនុំជម្រះនៅតុលាការខ្មែរក្រហមមានពីរប្រភេទ គឺ មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់នៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងអ្នកដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតចំពោះបទឧក្រិដ្ឋដែលប្រព្រឹត្តិ នៅចន្លោះពីថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ថ្ងៃទី៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩។ មកទល់ពេលនេះ មានអតីតមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមចំនួន ៥នាក់ ហើយដែលត្រូវបានតុលាការធ្វើការចោទប្រកាន់ ក្នុងនោះរួមមាន៖

- នួន ជា អនុលេខាបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា និងជាប្រធានសភាកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យដែលត្រូវបានគេស្គាល់ថា ជាបងទីពីរ បន្ទាប់ពីប៉ុល ពត។

- ខៀវ សំផន ប្រមុខរដ្ឋនៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ។
- អៀង សារី ឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រី និងជារដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងការបរទេស នៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ។
- អៀង ធីរិទ្ធិ (ប្រពន្ធអៀង សារី) រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងសង្គមកិច្ច នៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ។
- កាំង ហ្គេចអ៊ាវ ហៅ ឌុច ប្រធានមន្ទីរ ស-២១ ឬគុកទួលស្លែង។

៤-កត្តាដែលនាំឱ្យកម្ពុជាអាចបញ្ចប់សង្គ្រាមហើយងាកមករកការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច និងសង្គមៈ

ឆន្ទៈនៃការបង្រួបបង្រួមជាតិរបស់ខ្មែរ

- ថ្ងៃទី២ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៨៧ មានការជួបគ្នារវាងសម្តេចព្រះនរោត្តមសីហនុនិងសម្តេច ហ៊ុន សែន នៅទីក្រុងហ្វែអង់តាដឺន័រ ប្រទេសបារាំង
- ការចរចានៅខែមករាឆ្នាំ១៩៨៨
- រដ្ឋាភិបាលក្រុងភ្នំពេញធ្វើវិសោធនកម្មរដ្ឋធម្មនុញ្ញនៅឆ្នាំ១៩៨៩
- ចាប់ពីឆ្នាំ១៩៨៩មក វេទិកាបស់សម្តេចព្រះនរោត្តម សីហនុ និងសម្តេចហ៊ុន សែន ដើម្បីស្វែងរកដំណោះស្រាយវិបត្តិនយោបាយនៅកម្ពុជាបានប្រព្រឹត្តិទៅជាបន្តបន្ទាប់
- ថ្ងៃទី១០ កញ្ញា ១៩៩០ បង្កើតក្រុមប្រឹក្សាជាន់ខ្ពស់ SNC ដែលមានសម្តេចព្រះនរោត្តម សីហនុ ជាព្រះប្រធាន
- ថ្ងៃទី២៣-២៤ មិថុនា ១៩៩១ នៅទីក្រុងយ៉ាកាតា គូបដិបក្ខខ្មែរទាំងបួន បានជួបជុំគ្នា និងបានចុះសម្រុងគ្នាអំពីគម្រោងការដោះស្រាយបញ្ហាជាតិ
- ថ្ងៃទី២៣ តុលា ១៩៩១ កិច្ចព្រមព្រៀងសន្តិភាពទីក្រុងប៉ារីស
- នៅឆ្នាំ១៩៩៣រៀបចំការបោះឆ្នោតជាសកលដោយសេរី អព្យាក្រឹត និងយុត្តិធម៌នៅកម្ពុជា

កត្តាខាងក្រៅប្រទេស

- កំណែទម្រង់ប៉េរេស្ត្រូយការបស់សូវៀត
- ការដកទ័ពរបស់សូវៀតចេញពីអាហ្វហ្កានីស្ថាន
- ការដួលរលំនៃរបបកុម្មុយនីស្តនៅអឺរ៉ុបខាងកើត នាចុងទស្សវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៨០
- ជំនួបរវាងសហរដ្ឋអាម៉េរិកនិងសហភាពសូវៀតឆ្នាំ១៩៨៧
- ការផ្តាច់ជំនួយរបស់សហភាពសូវៀតចំពោះប្រទេសវៀតណាម
- ការដកកងទ័ពវៀតណាមចេញពីប្រទេសកម្ពុជាជាលើកចុងក្រោយនាឆ្នាំ១៩៨៩
- ការដួលរលំនៃអតីតសហភាពសូវៀតនៅឆ្នាំ១៩៩១
- ការបញ្ចប់សង្គ្រាមត្រជាក់នៅឆ្នាំ១៩៩១
- ការជួយអន្តរាគមរបស់អាស៊ាន អង្គការសហប្រជាជាតិ បានធ្វើឱ្យភាគីខ្មែរព្រមចូលតុចរចា

- ការចូលរួមធ្វើការចរចារវាងតំណាងកុម្មុយនីស្តគឺប្រទេសវៀតណាម និងប្រទេសឥណ្ឌូនេស៊ី តំណាងឱ្យអាស៊ាន ដើម្បីដោះស្រាយពីបញ្ហាកម្ពុជា
- អង្គការសហប្រជាជាតិចូលរួមរៀបចំការបោះឆ្នោតនៅកម្ពុជានាឆ្នាំ១៩៩៣

ការផ្សះផ្សាជាតិក្រោយឆ្នាំ ១៩៩៣ និងនយោបាយឈ្នះ-ឈ្នះ

- ការបង្កើតរដ្ឋាភិបាលចម្រុះក្រោយការបោះឆ្នោត
- ធ្វើការទប់ស្កាត់មិនឱ្យពួកខ្មែរក្រហមវិលត្រឡប់មកកាន់អំណាចវិញ
- ការដាក់ចេញនូវគោលនយោបាយ ឈ្នះ-ឈ្នះ របស់សម្តេចហ៊ុន សែន

មានចម្លើយត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត

៥-ពណ៌នាពីសម័យសង្គមរាស្ត្រនិយម(១៩៥៥-១៩៧០)

ការលេចឡើងនៃរបបសង្គមរាស្ត្រនិយម

- រដ្ឋធម្មនុញ្ញឆ្នាំ១៩៤៧ បានបញ្ញត្តពីអំណាចព្រះមហាក្សត្រដោយទ្រង់សោយរាជ្យពេញមួយជីវិតប៉ុន្តែមិនកាន់អំណាច ហើយរាល់ទស្សនៈនយោបាយរបស់ព្រះមហាក្សត្រត្រូវដាក់ឱ្យសភាអនុម័តទើបយកទៅអនុវត្ត
- សភាតែងតែជំទាស់រាល់គំនិតទស្សនៈនយោបាយរបស់ព្រះមហាក្សត្រ
- ព្រះរាជាពុំចង់ឃើញការខ្វែងគំនិតគ្នា និងបែកបាក់គ្នាក្នុងរង្វង់អ្នកដឹកនាំ
- ព្រះរាជាចង់ឱ្យប្រជាជន អ្នកនយោបាយគ្រប់និន្នាការ នយោបាយស្ថិតក្រោមម្លប់រាជបល្ល័ង្កតែមួយដូចនេះហើយបានជាព្រះអង្គដាក់រាជ្យនៅថ្ងៃទី៣ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៥៥ ហើយបង្កើតអង្គការសង្គមរាស្ត្រនិយម ថ្ងៃទី២៣ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៥៥ ដោយចូលរួមការបោះឆ្នោតនៅថ្ងៃទី១១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៥៥
- ប្រជាជនមានការជឿជាក់លើអង្គការសង្គមរាស្ត្រនិយមដោយសារតែ
  - ប្រជាប្រិយភាពរបស់សម្តេចព្រះនរោត្តម សីហនុ
  - ភាពរឹងមាំនៃរចនាសម្ព័ន្ធដឹកនាំអង្គការ«សង្គម» ថ្នាក់មូលដ្ឋាន
  - ក្បាលម៉ាស៊ីនដឹកនាំមានការចុះចូលមកពីគណបក្សផ្សេង
  - វិស័យហិរញ្ញវត្ថុរឹងនាំ។

សមាជជាតិ

- មានជាតិមានចំនួន២៨លើក
- សមាជជាតិជាតិត្រូវប្រារព្ធឡើងមួយឆ្នាំ២ដង
- សមាជជាតិវេទិកាប្រជាធិបតេយ្យ
- សមាជជាតិជាវេទិកាអាចឱ្យពលរដ្ឋបញ្ចេញគំនិតយោបល់និងបង្ហាញពីតម្រូវការ រួមទាំងបញ្ហាដែលគាត់បានជួបប្រទះ
- សមាជជាតិ ជាស្ថាប័នការពារអំណាចសង្គមរាស្ត្រនិយម សម្តេចព្រះនរោត្តម សីហនុ បានទាមទារឱ្យគេអនុម័តបញ្ចូលសមាជទៅជាស្ថាប័នរដ្ឋតាមច្បាប់

- សមាជជាតិសម្រេចបានសមិទ្ធផលជាច្រើនដូចជា ការប្រឆាំងនឹងអំពើពុករលួយ ការកំណត់ភាសាខ្មែរជាផ្លូវការ...

នយោបាយអព្យាក្រឹត

- នយោបាយអព្យាក្រឹតបានដាក់ឱ្យចេញនៅឆ្នាំ១៩៥៧
- គោរពតាមស្មារតីសន្និសីទក្រុងហ្សឺណែវឆ្នាំ១៩៥៥
- ដើម្បីរក្សាសន្តិភាពនៅកម្ពុជា
- ដើម្បីរួមរស់ដោយសន្តិសហវិជ្ជមាន
- ទប់ទល់នឹងឥទ្ធិពលសង្គ្រាមត្រជាក់
- មានសន្តិសន្តិភាពអស់រយៈពេល១៥ឆ្នាំ
- សង្គ្រាមត្រជាក់បានធ្វើឱ្យនយោបាយអព្យាក្រឹតបានផុតរលត់ដោយរដ្ឋប្រហារថ្ងៃទី១៨ ខែមីនាឆ្នាំ១៩៧០។

សមិទ្ធផល

- វិស័យសេដ្ឋកិច្ច
    - រដ្ឋាភិបាលមានយកចិត្តទុកដាក់លើវិស័យកសិកម្ម ដោយពង្រីកផ្ទៃដីកសិកម្ម ការជ្រើសរើសពូជ នយោបាយទឹក និងការប្រើប្រាស់ជី
    - វិស័យនេសាទមានការរីកចម្រើនគួរឱ្យកត់សម្គាល់
    - ព្រៃឈើជាធនធានដ៏សំខាន់សម្រាប់ពលរដ្ឋខ្មែរ
- វិស័យគមនាគមន៍
    - មានការពង្រីកកំពង់ផែ
    - មានការកសាងផ្លូវជាតិ ផ្លូវក្រាលគ្រួសក្រហម ផ្លូវលំ ជាច្រើនខ្សែ
    - មានការភ្ជាប់ខ្សែទូរស័ព្ទជាមួយក្រុងតូក្យូ សាន់ហ្វាន់ស៊ីស្កូ អូសាកា...
- វិស័យពាណិជ្ជកម្ម និងឧស្សាហកម្ម
    - មានក្រុមហ៊ុនពាណិជ្ជកម្មធំៗរបស់បរទេស
    - មានការប្រកួតប្រជែងផ្នែកពាណិជ្ជកម្មជាមួយបរទេស
    - មានការរីកចម្រើនផ្នែកអហារ័ណ នីហរ័ណជាតិ
- វិស័យធនាគារ
    - ប្រាក់រៀលចរាចរនៅទូទាំងប្រទេស
    - មានធនាគារបរទេសជាច្រើននៅកម្ពុជា
- វិស័យវប្បធម៌
    - ការអប់រំមានការរីកចម្រើន អាចប្រណាំងប្រជែងបាននៅក្នុងតំបន់
    - មានការកសាងសាលារៀនជាច្រើន
    - មានការលើកកម្ពស់ដល់មន្ត្រីអប់រំ

- យកចិត្តទុកដាក់ផ្នែកវប្បធម៌ សិល្បៈ...
- ផ្នែកកីឡាមានការរីកចម្រើន មានការកសាងកន្លែងស្នាក់នៅសម្រាប់កីឡាករ មានការកសាងពហុកីឡដ្ឋាន...

- វិស័យសង្គម
  - មានការយកចិត្តទុកដាក់លើវិស័យសុខាភិបាល
  - ការអនុវត្តច្បាប់មានភាពតឹងរឹង ដែលនាំឱ្យពលរដ្ឋក្លាយជាអ្នកមានវិន័យ។

ដំណាក់កាលចុងក្រោយនៃរបបសង្គមរាស្ត្រនិយម

- វិស័យសេដ្ឋកិច្ច
  - **បញ្ហាកសិកម្ម** ៖ ជួបវិបត្តិដោយប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រគ្មានប្រសិទ្ធភាព ជាហេតុធ្វើឱ្យទិន្នផលកសិកម្មទាប
  - **បញ្ហាឧស្សាហកម្ម** ៖ រដ្ឋគ្រប់គ្រងឧស្សាហកម្មមិនបានល្អ ហើយការចំណាយខ្វះតុល្យភាព
  - **បញ្ហាពាណិជ្ជកម្ម** ៖ សម្ដេចនរោត្តម សីហនុ បានធ្វើជាតូបនីយកម្មក្នុងវិស័យនីហរ័ណ អាហរ័ណផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច និងបិទទ្វារធនាគារឯកជនខ្មែរទាំងឡាយ។ ការធ្វើជាតូបនីយកម្មពាណិជ្ជកម្មក្រៅប្រទេសបានជំរុញឱ្យមានពាណិជ្ជកម្មលួចលាក់ ជាមួយពួកបះបោរកុម្មុយនីស្តនៅវៀតណាម។ ឆ្នាំ១៩៦៧ ផលស្រូវកម្ពុជាមួយភាគបួនត្រូវបានលក់ដោយគេចពន្ធទៅឱ្យកម្លាំងកុម្មុយនីស្ត វៀតណាម ព្រោះពួកគេបានឱ្យតម្លៃខ្ពស់ជាងរដ្ឋបញ្ហាខាងលើនេះបានធ្វើឱ្យរាជរដ្ឋាភិបាលបាត់បង់ប្រាក់ចំណូល។
  - **បញ្ហាជំនួយពីបរទេសៈ** ដើម្បីគេចចេញពីសង្គ្រាមនៅវៀតណាមនៅឆ្នាំ១៩៦៣ សម្ដេចនរោត្តម សីហនុ បានបដិសេធជំនួយយោធាពីអាម៉េរិក ដែលមានតម្លៃចំនួន១៥ភាគរយនៃថវិកាជាតិ ឯជំនួយពីប្រទេសចិនពុំអាចស្តារស្ថានភាពចុះខ្សោយនៃកងទ័ពបានទេ។
  - **នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៦៧-១៩៦៨** សេដ្ឋកិច្ចរបស់កម្ពុជាមានដំណើររាំងស្ទះ ចំណែកឯប្រជាប្រិយភាពរបស់សម្ដេចព្រះនរោត្តម សីហនុ ក៏មានការថយចុះ។

- ការពង្រឹងកម្លាំងរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា
  - ក្នុងឆ្នាំ១៩៦៥ សាឡុត ស(ប៉ុល ពត) ទៅវៀតណាមខាងជើងដើម្បីចូលរួមការពិគ្រោះយោបល់
  - ក្នុងដំណើរទស្សនកិច្ចនៅប្រទេសចិនឆ្នាំ១៩៦៦ សាឡុត ស បានឃើញបដិវត្តន៍វប្បធម៌ចិន ដែលធ្វើឱ្យគាត់យកគំរូតាម
  - ក្រោយពីត្រឡប់មកពីប្រទេសចិនវិញ សាឡុត ស បានតាំងបញ្ជាការដ្ឋាននៅតំបន់ដាច់ស្រយាលនៃប្រទេសកម្ពុជា ហើយដាក់ឈ្មោះចលនារបស់ខ្លួន

ថា បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា(ប.ក.ក.)ដែលមានមូលដ្ឋាននៅភូមិភាគឦសាន និងពាយព្យ។

  - នៅដើមឆ្នាំ១៩៧០ កងកម្លាំងបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា(ទ័ពរបស់ខ្មែរក្រហម) បានបង្កអសន្តិសុខ និងបានកាន់កាប់ទឹកដីស្មើ១/៥ លើទឹកដីកម្ពុជាទាំងមូល។ ក្នុងពេលនោះ ពួកនិស្សិត និងគ្រូបង្រៀនជាច្រើននៅទីក្រុងភ្នំពេញពេញចិត្តនឹងមនោគមវិជ្ជាថ្មី ដែលជាលទ្ធផលនៃបដិវត្តន៍វប្បធម៌ចិន។

- វិបត្តិផ្ទៃក្នុងរាជរដ្ឋាភិបាល
  - នៅចុងឆ្នាំ១៩៦៩ មន្ត្រីអភិរក្សនិយមជាន់ខ្ពស់មួយចំនួន ជាពិសេស ទ្រង់ស៊ីសុវត្ថិ សិរីមតៈ បានចាប់ផ្តើមធ្វើផែនការក្បត់សម្តេចព្រះនរោត្តម សីហនុ
  - ចំណែកលោកលន់ នល់ ដែលជានាយករដ្ឋមន្ត្រីពុំបានជំទាស់នឹងសម្តេចនរោត្តមសីហនុ ចំពោះការបដិសេធជំនួយពីសហរដ្ឋអាមេរិក និងចងសម្ព័ន្ធភាពជាមួយកុម្មុយនីស្តក្នុងការដឹកជញ្ជូនអាវុធឆ្លងទឹកដីកម្ពុជាទេ។

សរុបមករបបសង្គមរាស្ត្រនិយមបានដួលរលំដោយសារវិបត្តិសេដ្ឋកិច្ច វិបត្តិនយោបាយផ្ទៃក្នុង វត្តមានកងទ័ពវៀតណាមខាងជើងលើទឹកដីខ្មែរ និងការប្រឈមគ្នារវាងពួកមហាអំណាចសេរីនិងកុម្មុយនីស្តក្នុងបរិបទនៃសង្គ្រាមត្រជាក់។

- **មានចម្លើយត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត**

៦-មូលហេតុដែលបណ្តាលឱ្យរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យដួលរលំមាន៖

- **បញ្ហានយោបាយ**

ការអនុវត្តនយោបាយសម្រិតសម្រាំង

- មេដឹកនាំក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យសម្រិតសម្រាំងយកមនុស្សបដិវត្តន៍ល្អបរិសុទ្ធ នាំឱ្យពួកប៉ុល ពត លែងទុកចិត្តគ្នាឯង តាំងពីថ្នាក់មជ្ឈិមរហូតដល់ថ្នាក់មូលដ្ឋាន។ ជាក់ស្តែង ប៉ុល ពត បានសម្លាប់ វន វ៉េត ,កុយ ធួន,ញឹម រស់,សោភឹម...។

ការធ្វើសង្គ្រាមប្រឆាំងវៀតណាម

- ១៩៧៥: ប៉ុលពតបានបង្កសង្គ្រាមជាមួយវៀតណាមនៅតាមព្រំដែន
- ១៩៧៧: សង្គ្រាមឆាបឆេះខ្លាំងជាមួយវៀតណាម
- ១៩៧៨: វៀតណាមវាយបកមកវិញយ៉ាងខ្លាំង
- ១៩៧៩:ទ័ពវៀតណាម និងរណសិរ្សសាមគ្គីសង្គ្រោះជាតិកម្ពុជាបានផ្តួលរំលំរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ

ការបង្កើតរណសិរ្សសាមគ្គីសង្គ្រោះជាតិកម្ពុជា៖

- នៅថ្ងៃទី២០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៧ សមមិត្តហ៊ុន សែន និងយុទ្ធមិត្ត៤រូប(នុច ថន, វ៉ា ប៉ោអៀន, ញឹក ហួន, សាន សាញ់) បានសម្រេចចិត្តចេញពីកម្ពុជាដើម្បីស្វែងរកការគាំទ្រ ក្នុងការរំដោះប្រទេសជាតិ
- នៅថ្ងៃទី២ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧៨ រណសិរ្សសាមគ្គីសង្គ្រោះជាតិកម្ពុជាបានបង្កើតឡើងក្នុងបំណងរំដោះប្រទេសពី របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យដែលជារបបប្រល័យពូជសាសន៍
- រណសិរ្សសាមគ្គីសង្គ្រោះជាតិកម្ពុជា និងកងទ័ពវៀតណាមបានបើកការវាយប្រហារលើទ័ពកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ហើយបានកាន់កាប់ទីក្រុងភ្នំពេញនៅថ្ងៃទី៧ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ ។
- **ចម្លើយត្រឹមត្រូវផ្សេងៗទៀត។**

បញ្ហាសេដ្ឋកិច្ច

- ការអនុវត្តគោលនយោបាយសេដ្ឋកិច្ចឯករាជ្យម្ចាស់ការ ខ្លួនទីពឹងខ្លួន មហាលោតផ្លោះ មហាអស្ចារ្យ ការសម្លាប់អ្នកចេះដឹង ការប្រើកម្លាំងមនុស្សជំនួសបច្ចេកវិជ្ជា ដែលនាំឱ្យសេដ្ឋកិច្ចធ្លាក់ចុះ
- ការអនុវត្តរបស់ខ្មែរក្រហមបានធ្វើឱ្យសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជាដើរថយក្រោយ
- ចម្លើយត្រឹមត្រូវផ្សេងៗទៀត។

បញ្ហាសង្គម

- ខ្មែរក្រហមបំភិតបំភ័យ ធ្វើទារុណកម្ម កាប់សម្លាប់ ប្រជាជនរស់ក្នុងភាពភ័យខ្លាចតក់ស្លុត
- ខ្មែរក្រហមបង្ខំឱ្យប្រជាជនធ្វើការលើស១២ម៉ោងក្នុង១ថ្ងៃ និង៧ថ្ងៃក្នុង១សប្តាហ៍ គ្មានពេលឈប់សម្រាក
- ប្រជាជនរស់នៅដោយកង្វះអាហារ កង្វះជម្រក ខ្វះថ្នាំសម្រាប់ព្យាបាល គឺរស់រង់ចាំតែថ្ងៃស្លាប់
- បំបិទសិទ្ធិសេរីភាពខាងសាសនា ជំនឿ ប្រពៃណី ទំនៀមទម្លាប់
- ឪពុកម្តាយគ្មានសិទ្ធិលើកូន
- កុមារទទួលបាននូវការអប់រំមនោគមវិជ្ជាបដិវត្តន៍ ដោយឱ្យកុមារស្រឡាញ់ ជឿជាក់ ស្មោះត្រង់អង្គការ ហ៊ានពលីដើម្បីអង្គការ យកការណ៍ពីឪពុកម្តាយ ពីជួរប្រជាជនជូនអង្គការ
- ប្រជាជនរស់ក្រោមពាក្យស្លោក « ទុកក៏មិនចំណេញ ដកចេញក៏មិនខាត »
- **ចម្លើយត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត។**

វិញ្ញាសាត្រៀមទី១៧

ប្រធាន

1. ចូររៀបឈ្មោះមេដឹកនាំសំខាន់ៗនៃសម័យសាធារណរដ្ឋខ្មែរឱ្យបានប្រាំរូប។
2. តើមូលហេតុអ្វីបានជាសៀមប្តូរឈ្មោះទៅជាថៃ? ហើយមានការផ្លាស់ប្តូររបបនយោបាយបែបណា?
3. តើរាជធានីឥសានបុរៈស្ថិតក្នុងសម័យណា? ហើយវប្បធម៌ខ្មែរសម័យនោះបានបន្សល់ទុកអ្វីខ្លះ សម្រាប់កូនខ្មែរជំនាន់ក្រោយ។
4. ក្រោយសង្គ្រាមលោកលើកទី២ ទ្វីបអឺរ៉ុបត្រូវបានបែងចែកជាអឺរ៉ុបខាងកើត និងអឺរ៉ុបខាងលិច។ តើការបែងចែកនេះដោយសារមូលហេតុអ្វីខ្លះ? ហើយមានបច្ច័យអ្វីខ្លះសម្រាប់ទំនាក់ទំនងអន្តរជាតិ?
5. ចូរពន្យល់ពីមូលហេតុដែលនាំឱ្យកម្ពុជាធ្លាក់ចូលក្នុងភ្លើងសង្គ្រាមឆ្នាំ១៩៧០។ តើបញ្ហាអ្វីខ្លះដែលពលរដ្ឋកម្ពុជាត្រូវចងចាំមេរៀនប្រវត្តិសាស្ត្រ សង្គ្រាមស៊ីវិល និងមនោគមវិជ្ជានយោបាយដែលបានកើតឡើងនេះ?

អត្រាកំណែ

១-មេដឹកនាំសំខាន់ៗនៃសម័យសាធារណរដ្ឋខ្មែរឱ្យបានប្រាំរូបៈ

- លន់ នល់
- ទ្រង់ សិរីមតៈ
- សឺង ង៉ុកថាញ់
- ចេង ហេង
- ហង្ស ធនហាក់

ចំណាំ៖ មានផ្សេងទៀតដូចជា ឡុង បូរ៉េត, អ៊ិន តាំ...។

២-មូលហេតុដែលសៀមប្តូរឈ្មោះទៅថៃ

- រដ្ឋប្រហារយោធាឆ្នាំ១៩៣២
- គំនិតជាតិនិយម
- ឥស្សរភាពជាតិនិយម
- ឥទ្ធិពលនៃការអប់រំនៅបស្ចឹមប្រទេស
- បញ្ហាសេដ្ឋកិច្ចគ្រប់គ្រងដោយជនជាតិចិន

មានការផ្លាស់ប្តូររបបនយោបាយដូចជា៖

- ពីរាជានិយមផ្តាច់ការ ទៅជារាជានិយមអាស្រ័យរដ្ឋធម្មនុញ្ញ(កំណត់អំណាចស្តេច)
- ប្តូរពីរាជានិយមផ្តាច់ការទៅជាស៊ីវិលវិញ
- អនុវត្តតាមលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ
- រដ្ឋាភិបាលគ្រប់គ្រងដោយពួកយោធា។
- **មានចម្លើយត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត**

៣-រាជធានីឥសានបុរៈស្ថិតក្នុងសម័យចេនឡាហើយវប្បធម៌ខ្មែរសម័យចេនឡាបានបន្សល់ទុកសម្រាប់កូនខ្មែរជំនាន់ក្រោយមានដូចជា៖

- **ចំណេះដឹង**
  - ជំនឿលើអារុក្ខ អារក្ស អ្នកតា...
  - សាសនា៖ បានបង្ហាញភាពសុខដុមផ្នែកសាសនាព្រះពុទ្ធ និងហិណ្ឌូ ហើយក្រៅពីនេះមានការបង្រួបបង្រួមសាសនាព្រាហ្មណ៍ដោយកសាងរូបហរិហរៈ
  - ស្ថាបត្យកម្ម ដែលមានប្រាសាទសំបូរព្រៃគុក សំណង់ដីឥដ្ឋ...
  - មរតកវប្បធម៌ដ៏សំខាន់គឺប្រាសាទសំបូរព្រៃគុក
- **ការផ្សព្វផ្សាយចំណេះដឹង**
  - អក្សរ
  - ភាសា
  - សិល្បៈ(រចនាបទប្រាសាទខ្មែរ)
  - របាំអប្សរា
- **ប្រពៃណីទំនៀមទម្លាប់**
  - ការជ្រើសរើសគូស្រករ
  - ពិធីបុណ្យសព
  - ការចែកមរតកពីម្ដាយទៅកូនក្រោយពេលរៀបការ
  - ឱ្យខ្មែរចេះរួបរួមគ្នាតាមរយៈជំនឿ
- **សីលធម៌-យុត្តិធម៌៖ ឱ្យពលរដ្ឋចេះស្រលាញ់យុត្តិធម៌ សច្ចធម៌**
- **ការឱ្យតម្លៃលើវិស័យអប់រំ**
- **មានចម្លើយត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត**

៤-ក្រោយសង្គ្រាមលោកលើកទី២ ទ្វីបអឺរ៉ុបត្រូវបានបែងចែកជាអឺរ៉ុបខាងកើត និងអឺរ៉ុបខាងលិច។ ការបែងចែកនេះដោយសារមូលហេតុជាច្រើនដូចជា៖

- **ឥទ្ធិពលនៃសង្គ្រាមលោកលើកទី២ (១៩៣៩-១៩៤៥)៖**
  - នៅក្នុងសង្គ្រាមប្រទេសនៅទ្វីបអឺរ៉ុបភាគច្រើនគ្រប់គ្រងដោយអាល្លឺម៉ង់
  - នៅចុងបញ្ចប់នៃសង្គ្រាមប្រទេសនៅទ្វីបអឺរ៉ុបមួយចំនួន ត្រូវរំដោះដោយសូវៀត និងអាម៉េរិក
  - សេដ្ឋកិច្ចទ្វីបអឺរ៉ុបចុះទន់ខ្សោយងាយទទួលរងឥទ្ធិពល អឺរ៉ុបត្រូវពឹងផ្អែកលើជំនួយសហរដ្ឋអាម៉េរិក និងសហភាពសូវៀត

- **សន្និសីទក្រុងយ៉ាល់តា និងសន្និសីទ ពតស្ដាំ(Potsdam) ឆ្នាំ១៩៤៥ ស្ដីពីការបែងចែកទ្វីបអឺរ៉ុបក្រោយសង្គ្រាមលោកលើកទី២**
  - ការបែងចែកទឹកដីអាល្លឺម៉ង់ដោយមហាអំណាចទាំងបួន ជាបួនតំបន់កាន់កាប់
  - ការបែងចែកទីក្រុងប៊ែរឡាំងជាបួនផ្នែក
  - ភាពទំលចេកផ្នែកនយោបាយ និងភាពប្រេះឆាគ្នា នៃមហាអំណាចសម្ព័ន្ធមិត្ត ដែលធ្វើឱ្យជំណោះស្រាយពីបញ្ហាអាល្លឺម៉ង់ ត្រូវបរាជ័យ
- **ការប្រជែងគ្នារបស់មហាអំណាចពីរគឺ សហរដ្ឋអាម៉េរិកនិងសហភាពសូវៀត**
  - នៅក្នុងសង្គ្រាម មហាអំណាច សហរដ្ឋអាម៉េរិក អង់គ្លេស និងសហភាពសូវៀត បានរួបរួមគ្នាប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងណាស៊ីអាល្លឺម៉ង់ តែមហាអំណាចទាំងនេះមានលក្ខណៈប្លែកគ្នាទាំងស្រុង ទាំងផ្នែកមនោគមវិជ្ជានយោបាយ និងសេដ្ឋកិច្ច
  - ការមិនទុកចិត្តគ្នារវាងសហរដ្ឋអាម៉េរិក និងសហភាពសូវៀតនៅចុងបញ្ចប់នៃសង្គ្រាម
  - ការប្រជែងមនោគមវិជ្ជានយោបាយ បែបប្រជាធិបតេយ្យសេរី និងកុម្មុយនីស្ត
  - ការប្រជែងផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច តាមបែបមូលធននិយម និងសង្គមនិយម
  - ការប្រជែងផ្នែកសព្វាវុធ អាវុធនុយក្លេអ៊ែរ ព្រមទាំងការប្រជែងបច្ចេកវិជ្ជា និងការទូត
  - អឺរ៉ុបប៉ែកខាងកើតត្រូវរំដោះដោយសូវៀតក្នុងអំឡុងឆ្នាំ១៩៤៤-១៩៤៥ បានធ្លាក់ក្រោមឥទ្ធិពលកុម្មុយនីស្តសូវៀត និងក្រោយមកប្រកាន់យករបបកុម្មុយនីស្តតាមបែបសូវៀត
  - អឺរ៉ុបខាងលិចត្រូវបានរំដោះដោយអង់គ្លេស និងសហរដ្ឋអាម៉េរិកក្នុងអំឡុងឆ្នាំ១៩៤៤-១៩៤៥ បានប្រកាន់យករបបប្រជាធិបតេយ្យសេរី
- **ទ្រឹស្ដីទ្រូម៉ាន់ និងផែនការម៉ាសាល ឆ្នាំ១៩៤៧៖ អាម៉េរិកអនុវត្តនយោបាយទប់ទល់ និងរុញច្រានរបបកុម្មុយនីស្ត**

បច្ច័យសម្រាប់ទំនាក់ទំនងអន្តរជាតិ

- ពិភពលោកត្រូវបានបែងចែកជាពីរប្លុកគឺប្លុកលោកខាងកើត(ប្លុកកុម្មុយនីស្ត)និងប្លុកលោកខាងលិច(ប្លុកសេរី)
- ការបង្កើតបក្សសម្ព័ន្ធយោធានៅតាមតំបន់ ដូចជាអង្គការអូតង់(នៅអឺរ៉ុបខាងលិច) បក្សសម្ព័ន្ធវ៉ាសូវី(អឺរ៉ុបខាងកើត) សេអាតូ(អាស៊ីអាគ្នេយ៍) បាដាត(មជ្ឈិមបូព៌ា)...
- បណ្ដាប្រទេសក្រោមអាណានិគមទទួលបានឯករាជ្យជាបន្តបន្ទាប់ (ទ្វីបអាស៊ី អាហ្វ្រិក និងអាម៉េរិកឡាទីន)
- ផ្ទុះសង្គ្រាមស៊ីវិលនៅតាមប្រទេសមួយចំនួនដែលទើបទទួលបានឯករាជ្យ និងទទួលមនោគមវិជ្ជាទាំងពីរ(សង្គ្រាមឧបទ្វីបកូរ៉េ សង្គ្រាមវៀតណាម កម្ពុជា...)

- **មានចំណុចត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត**

៥-មូលហេតុដែលនាំឱ្យកម្ពុជាធ្លាក់ចូលក្នុងភ្លើងសង្គ្រាមឆ្នាំ១៩៧០

- ឥទ្ធិពលនៃសង្គ្រាមត្រជាក់(១៩៤៥-១៩៩១) គឺជាការប្រជែងឥទ្ធិពលគ្នារវាងអាម៉េរិក និងសហភាពសូវៀត
- ការអនុវត្តនយោបាយអព្យាក្រឹតរបស់សម្តេចនរោត្តម សីហនុ(១៩៥៥-១៩៧០) មិនបានសម្រេចគោលដៅ
- រដ្ឋប្រហារទម្លាក់សម្តេចព្រះនរោត្តម សីហនុ នៅថ្ងៃទី១៨ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧០
- អំពើពុករលួយ បក្សពួកនិយម កុប្បកម្មពេញផ្ទៃប្រទេស
- ការជ្រៀតជ្រែករបស់ប្រទេសវៀតណាម ចិន និងសហរដ្ឋអាម៉េរិកក្នុងនយោបាយខ្មែរ
- ការបង្កើតរណសិរ្សរួបរួមជាតិកម្ពុជារបស់សម្តេចព្រះនរោត្តម សីហនុ
- ការគាំទ្ររបស់អាម៉េរិកចំពោះរដ្ឋាភិបាលសាធារណរដ្ឋខ្មែរ របស់លោកសេនាប្រមុខលន់ នល់
- ការគាំទ្ររបស់ចិនចំពោះ រណសិរ្សរបស់សម្តេចនរោត្តម សីហនុ និងក្រុមខ្មែរក្រហម
- មានចម្លើយត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត

ពលរដ្ឋកម្ពុជាត្រូវចងចាំមេរៀនប្រវត្តិសាស្រ្ត សង្គ្រាមស៊ីវិល និងមនោគមវិជ្ជានយោបាយៈ

ផ្នែកនយោបាយ

- ការបែកបាក់ផ្ទៃក្នុង និងការជ្រៀតជ្រែកពីបរទេសនាំឱ្យប្រទេសជាតិរងគ្រោះមហន្តរាយ និងភាពរីករវនយោបាយផ្ទៃក្នុង
- អស្ថិរភាពនយោបាយ អសន្តិសុខសង្គម
- ប្រទេសបាត់បង់កិត្តិយស បាត់បង់កិត្យានុភាព

ផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច

- ការធ្លាក់ចុះនៃសេដ្ឋកិច្ច អតិផរណា វិបត្តិហិរញ្ញវត្ថុ
- ដីស្រែចម្ការត្រូវទំនេរចោល ខូចខាតផលដំណាំ
- ឧស្សាហកម្មពុំមានដំណើរការ
- ពាណិជ្ជកម្មត្រូវរាំងស្ទះ

បាត់បង់ឱកាស

- ក្នុងការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច កសាងសង្គម
- ការរួបរួមជាតិ និងការពារជាតិ
- ចូលរួមក្នុងឆាកអន្តរជាតិដោយសមភាព
- ទទួលយកវិនិយោគទុនពីបរទេស

- **ផ្នែកសង្គម**
  - ខូចខាតហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ ផ្លូវថ្នល់ សាលារៀន មន្ទីរពេទ្យ ផ្ទះសម្បែង
  - ការសម្លាប់របស់ប្រជាជនខ្មែរ
  - ការបែកបាក់គ្រួសារ ប្រពន្ធ ប្តី
  - បន្សល់ទុកនូវក្មេងកំព្រា ស្ត្រីមេម៉ាយ
  - ការរស់នៅដោយការភិតភ័យ និងគ្មានសិទ្ធិសេរី
  - បាត់បង់ឱកាសការងារ ការអប់រំ សុខភាព
- **មានចម្លើយត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត**

វិញ្ញាសាត្រៀមទី១៨

ប្រធាន

1. តើហ្វូណាន បានទទួលឥទ្ធិពលខ្លាំងពីប្រទេសណា?
2. ចូរប្រៀបធៀបតួនាទីរបស់សភានៃសាធារណរដ្ឋទី៤ និងទី៥នៃប្រទេសបារាំង។
3. ចូរពន្យល់ពីមូលហេតុនៃការដួលរលំនៃប្រទេសអឺរ៉ុបខាងកើតនាចុងទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៨០ និងដើមទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៩០ និងការបង្កើតពិភពលោកឯកប៉ូល។
4. តើបញ្ហាប្រឈម និងកាលានុវត្តភាពអ្វីខ្លះរបស់កម្ពុជានីតិកាលទី៤ នៃរដ្ឋសភា?
5. នៅក្នុងការអភិវឌ្ឍប្រទេស រាជរដ្ឋាភិបាលមានទិសដៅ និងផែនការច្បាស់លាស់។ ចូរពន្យល់ពីយុទ្ធសាស្ត្រត្រីកោណ និងយុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ។

អត្រាកំណែ

១-ហ្វូណាន បានទទួលឥទ្ធិពលខ្លាំងពីប្រទេស**ឥណ្ឌា**។

២-ប្រៀបធៀបសភាសាធារណរដ្ឋបារាំង

- **ភាពដូចគ្នា**
    - សភាត្រួតពិនិត្យការងាររដ្ឋបាល
    - សភាមានសិទ្ធរំលាយរដ្ឋាភិបាល
    - សភាមានអណត្តិ៥ឆ្នាំ

- **ភាពខុសគ្នា**

សាធារណរដ្ឋទី៤

- សភាជ្រើសរើសនាយករដ្ឋមន្ត្រី
- សភាជ្រើសតាំងប្រធានាធិបតី
- គ្មានស្ថាប័នព្រឹត្តិសភា

សាធារណរដ្ឋទី៥

- ប្រធានាធិបតីជ្រើសរើសនាយករដ្ឋមន្ត្រី
- ប្រធានាធិបតីជ្រើសរើសដោយការបោះឆ្នោត
- មានព្រឹទ្ធសភា។

៣-មូលហេតុនៃការដួលរលំនៃប្រទេសអឺរ៉ុបខាងកើត នាចុងទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៨០ និងដើមទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៩០ និងការបង្កើតពិភពលោកឯកប៉ូល

- កំណែទម្រង់ប៉េរេស្ត្រូយការរបស់សហភាពសូវៀតនាឆ្នាំ១៩៨៩ ដែលជាការបើកចំហពីវិស័យសេដ្ឋកិច្ច និងនយោបាយពីការគ្រប់គ្រងរបស់បក្សកុម្មុយនីស្ត
- លោកហ្គោបាឆូវ បានសម្រេចចិត្តកាត់បន្ថយអន្តរាគមន៍យោធារបស់សូវៀតនៅបរទេស និងងាកមកស្តារសេដ្ឋកិច្ចក្នុងប្រទេសខ្លួនឯងផ្ទាល់
- ការដកកងទ័ពរបស់សហភាពសូវៀតចេញពីអាហ្គានីស្ថានឆ្នាំ១៩៨៩

- ការបន្ធូរបន្ថយអំណាចកុម្មុយនីស្តនៅអឺរ៉ុបខាងកើត
- លោកហ្គោបាឆូវបានបញ្ជាក់ថាគ្រប់ប្រជាជាតិគួរតែជ្រើសរើសផ្លូវដើរដោយខ្លួនឯង
- លោកហ្គោបាឆូវបានប្រកាសកាត់បន្ថយទ័ពរបស់សូវៀតដែលកំពុងឈរជើងនៅប្រទេសកុម្មុយនីស្ត និងតំបន់អឺរ៉ុបខាងកើត
- ការងើបបះបោររបស់ប្រជាជនអឺរ៉ុបខាងកើត
- ការដួលរលំជញ្ជាំងប៊ែកឡាំង
- ការដួលរលំបានចាប់ផ្តើមជាបន្តបន្ទាប់ដែលចាប់ផ្តើមដំបូងនៅប្រទេសប៉ូឡូញ ហុងគ្រី អាឡឺម៉ង់ខាងកើត យូហ្គោស្លាវីគី ប៊ុលការី និងរ៉ូម៉ានី។
- មានចំណុចត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត

៤-បញ្ហាប្រឈម និងកាលានុវត្តភាពរបស់កម្ពុជានីតិកាលទី៤ នៃរដ្ឋសភា

កម្ពុជាជួបបញ្ហាប្រឈមសំខាន់ៗមាន

- ភាពមិនប្រាកដប្រជានៃសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុពិភពលោកគំរាមដល់សេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា
- អត្រាភាពក្រីក្រនៅតំបន់ជនបទនៅមានកម្រិតខ្ពស់
- វិសមភាពរវាងអ្នកមាន អ្នកក្រ រវាងអ្នកទីក្រុង និងជនបទដែលសម្រេចបាន នៅមានភាពផុយស្រួយ
- ការអនុវត្តគោលនយោបាយ រូបិយវត្ថុ នៅមានកម្រិតដោយសារដុល្លារូបនីយកម្មខ្ពស់នៃ សេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា
- ការផ្តល់សេវាសាធារណៈ និងសេវាយុត្តិធម៌នៅមិនទាន់ទទួលបានជំនឿទុកចិត្តពេញលេញពីសំណាក់មហាជន
- ប្រព័ន្ធផ្លូវគមនាគមន៍ គ្រប់ប្រភេទបើប្រៀបធៀបទៅនឹងប្រទេសជិតខាង យើងនៅមាន កម្រិតដូចជាសេវាដឹកជញ្ជូន បញ្ហាសុវត្ថិភាព ការថែទាំនិងជួសជុល
- ថ្លៃថាមពលអគ្គិសនីនៅមានកម្រិតខ្ពស់បើធៀបនឹងប្រទេសជិតខាង
- អនុវត្តប្រព័ន្ធជារាសាស្ត្រនៅមិនទាន់ឆ្លើយតបពេញលេញទៅនឹងតម្រូវការជាំដុះរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ
- ធនធានមនុស្សដើម្បីប្រកួតប្រជែងក្នុងបណ្តាប្រទេសក្នុងតំបន់មិនទាន់ឆ្លើយតប
- ការគ្រប់គ្រងបរិស្ថាន និងធនធានធម្មជាតិនៅមានកម្រិត
- **មានចំណុចត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត**

កាលានុវត្តភាព(ឱកាស)របស់កម្ពុជានីតិកាលទី៤ នៃរដ្ឋសភា

- ស្ថានភាពភូមិសាស្ត្រនយោបាយ និងភូមិសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច ជាឱកាសមានសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍនិងទំនើបកម្មវិស័យឧស្សាហកម្ម ផលិតកម្ម និងសេវាក្នុងតំបន់
- ភាពជាដៃគូរសេដ្ឋកិច្ចគ្រប់ជ្រុងជ្រោយក្នុងតំបន់ និងភាពជាដៃគូអន្តរប៉ាស៊ីហ្វិក និងបង្កើតឡើងនូវចលនាសេរីភាវូបនីយកម្មពាណិជ្ជកម្ម ទំនិញ សេវា និងការវិនិយោគដ៏ធំក្នុងតំបន់

- ផលលាភប្រជាសាស្ត្រ និងអត្រាទាបនៃអ្នករស់នៅក្នុងបន្ទុកគួបផ្សំនឹងការកើនឡើងនៃចំនួនប្រជាជន ដែលមានចំណូលមធ្យម និងបង្កើតកាលានុវត្តភាព សម្រាប់កម្ពុជាសម្រេច សេដ្ឋកិច្ចខ្ពស់។
- **មានចំណុចត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត**

៥-នៅក្នុងការអភិវឌ្ឍប្រទេស រាជរដ្ឋាភិបាលមានទិសដៅ និងផែនការច្បាស់លាស់។

យុទ្ធសាស្ត្រពីរដែលរាជរដ្ឋាភិបាលបាន និងកំពុងធ្វើគឺយុទ្ធសាស្ត្រត្រីកោណ និងយុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ។

ក.យុទ្ធសាស្ត្រត្រីកោណ

- **មុំទីមួយ៖** សន្តិភាវូបនីយកម្មគឺការនាំសុខសន្តិភាព ស្ថិរភាពមកវិញ រក្សាបាននូវសន្តិសុខសម្រាប់ប្រទេស និងប្រជាជនខ្លួន។ ចំណុចទាំងនេះរាជរដ្ឋាភិបាលធ្វើបានសម្រេចហើយ។
- **មុំទីពីរ៖** សមាហរណកម្មប្រទេសកម្ពុជាចូលក្នុងតំបន់ និងសហគមន៍អន្តរជាតិសម្រេចបានជោគជ័យដូចជា៖

1. ប្រទេសកម្ពុជាបានទទួលអាសនៈរបស់ខ្លួននៅអង្គការសហប្រជាជាតិមកវិញដែលអាសនៈនេះបានបាត់បង់កាលពីក្រោយការប្រឈមគ្នាខាងប្រដាប់អាវុធនៅខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៩៧
2. នៅថ្ងៃទី៣០ មេសា ឆ្នាំ១៩៩៩ កម្ពុជាបានក្លាយជាសមាជិកទី១០ នៃសមាគមប្រជាជាតិអាស៊ីអាគ្នេយ៍(អាស៊ាន)។ ការដែលកម្ពុជាបានចូលជាសមាជិកអាស៊ានបានធ្វើឱ្យកម្ពុជាលែងជាប្រទេសឯកោតទៅទៀត។

- ខាងផ្នែកនយោបាយ កម្ពុជាអាចឈរស្មើមុខស្មើមាត់ជាមួយប្រទេសដែលជាសមាជិក និងចូលរួមនូវរាល់ការសម្រេចចិត្តនៅក្នុងតំបន់។
- ខាងផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច កម្ពុជាបានក្លាយជាកន្លែងវិនិយោគទុនដ៏ទាក់ទាញ។ ការធ្វើពាណិជ្ជកម្មក៏មានភាពងាយស្រួលជាងមុន។ ប្រជាជនអាចរកការងារធ្វើបានយ៉ាងទូលំទូលាយទាំងក្នុងប្រទេស និងក្នុងតំបន់។ ទេសចរក៏មានការកើនឡើង។ ដូច្នេះការចូលជាសមាជិកអាស៊ានក៏ជាផ្នែកមួយដែលជំរុញឱ្យសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជាមានកំណើនជារៀងរាល់ឆ្នាំផងដែរ។
- ខាងផ្នែកទំនាក់ទំនង គឺជំរុញឱ្យមានការកសាងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធនិងផ្លូវថ្នល់ព្រមទាំងការលើកលែងទិដ្ឋាការ។
- ខាងផ្នែកសង្គម កម្ពុជាទទួលបាននូវកិច្ចសហការជាមួយប្រទេសក្នុងតំបន់ក្នុងការថែរក្សាសន្តិភាពនិងសន្តិសុខសង្គម ទប់ស្កាត់ការជួញដូរមនុស្ស ថ្នាំញៀន និងអំពើភេរវកម្ម។ ការជួយគ្នាទៅវិញទៅមក រវាងប្រទេសសមាជិកតាមរយៈការផ្ទេរបទពិសោធន៍ ចំណេះដឹង អាហារូបករណ៍សម្រាប់និស្សិតបានធ្វើឱ្យមន្ត្រីរាជការ ប្រជាជន និងយុវជនកម្ពុជាបានរៀនសូត្រ និងទទួលបាននូវឱកាសល្អៗជាច្រើន...។

- **មុំទី៣៖** ការអភិវឌ្ឍសង្គមសេដ្ឋកិច្ចត្រូវធ្វើឡើងតាមរយៈកម្មវិធីកំណែទម្រង់ទូលំទូលាយដែលពាក់ព័ន្ធនឹងកំណែទម្រង់សាធារណៈ រិមជ្ឈការ ការរំសាយកងទ័ពកំណែទម្រង់ច្បាប់និងប្រព័ន្ធតុលាការ សមភាពយេនឌ័រ ហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈ ការលុបបំបាត់អំពើពុករលួយ និងការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិប្រកបដោយចីរភាព។

ខ. យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ

ចំណុចស្នូលនៃយុទ្ធសាស្ត្រនេះគឺអភិបាលកិច្ចល្អ។ មកទល់ពេលបច្ចុប្បន្ន រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានអនុម័តលើយុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណចំនួនបី ដំណាក់កាល ៖

- ដំណាក់កាលទី១ (២០០៤-២០០៨)
- ដំណាក់កាលទី២ (២០០៨-២០១៣)
- ដំណាក់កាលទី៣ (២០១៣-២០១៨)។

ជោគជ័យនៃការអនុវត្តយុទ្ធសាស្ត្រនេះគឺអាស្រ័យលើការបង្កើតនូវបរិយាកាសអំណោយផលមួយក្នុងផ្នែកសំខាន់ៗទាំងបួន៖

1. សន្តិភាព ស្ថិរភាពនយោបាយ និងសណ្តាប់ធ្នាប់សង្គម
2. ភាពជាដៃគូសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍ ជាពិសេសភាពជាដៃគូជាមួយវិស័យឯកជនសហគមន៍ ម្ចាស់ជំនួយ និងសង្គមស៊ីវិល
3. ស្ថិរភាពសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ
4. សមាហរណកម្មកម្ពុជាចូលក្នុងតំបន់ និងពិភពលោក។

មុំទាំងបួននៃចតុកោណដែលផ្តោតលើកំណែទម្រង់មាន

- ការលុបបំបាត់អំពើពុករលួយ
- កំណែទម្រង់ច្បាប់ និងប្រព័ន្ធតុលាការ
- កំណែទម្រង់រដ្ឋបាលសាធារណៈរួមទាំងវិមជ្ឈការ និងវិសហមជ្ឈការ
- កំណែទម្រង់កងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធ ជាពិសេសការកាត់រំសាយទ័ព។

មុំទាំងបួននៃចតុកោណសម្រាប់ការបង្កើតកំណើនគឺ

- ការជំរុញវិស័យកសិកម្ម
- ការអភិវឌ្ឍវិស័យឯកជន និងការបង្កើតការងារ
- ការស្តារនីតិសម្បទា និងការស្ថាបនាឡើងវិញនូវហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ
- ការកសាងសមត្ថភាព និងការអភិវឌ្ឍធនធានមនុស្ស។

វិញ្ញាសាត្រៀមទី១៩

ប្រធាន

1. តើរណសិរ្សសាមគ្គីសង្គ្រោះជាតិកម្ពុជាបង្កើតឡើងនៅថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំណា?
2. តើការស្តារឡើងវិញនូវវិស័យនយោបាយរបស់ប្រទេសប៉ូឡូញក្រោយសង្គ្រាមលោកលើកទី២ បានប្រព្រឹត្តទៅយ៉ាងណាខ្លះ?
3. តើនៅពេលបច្ចុប្បន្ននេះដំណើរសមាហរណកម្មនៃសមាគមអាស៊ាន់កំពុងប្រឈមនឹងបញ្ហាសំខាន់ៗអ្វីខ្លះ?
4. តើកត្តាដែលជាប្រភពជំរុញឱ្យមានការកសាងប្រព័ន្ធដឹកនាំរដ្ឋតែមួយ(សកលភាវូបនីយកម្ម) មានអ្វីខ្លះ?
5. តើប្រាសាទព្រះវិហារបានដាក់ចូលក្នុងបញ្ជីបេតិកភណ្ឌពិភពលោកនាថ្ងៃខែឆ្នាំណា? ហើយបានផ្តល់អត្ថន័យយ៉ាងណាសម្រាប់កម្ពុជា?

អត្រាកំណែ

១-រណសិរ្សសាមគ្គីសង្គ្រោះជាតិកម្ពុជាបង្កើតឡើងនៅថ្ងៃទី២ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧៨។

២- ការស្តារឡើងវិញនូវវិស័យនយោបាយរបស់ប៉ូឡូញ

- បង្កើតរដ្ឋាភិបាលបណ្តោះអាសន្នឯកភាពជាតិ
- មានការបោះឆ្នោតដោយសេរីដែលពេលនោះពួកកុម្មុយនីស្ត និងអ្នកកាន់អំណាច
- មានការគៀបសង្កត់ទៅលើសាសនា
- មានការជ្រើសរើសពីបរទេសនាំឱ្យមានការរើបំរះពីប្រជាជនប៉ូឡូញដែលមានគំនិតជាតិនិយម។
- បរាជ័យកំណែទម្រង់លោកកូមុលការ ដើម្បីដោះស្រាយ សង្គម និងសេដ្ឋកិច្ចនៅឆ្នាំ១៩៥៦។
- ធ្វើការបង្ក្រាបលើ ចលនារបស់សហជីពរបស់ ឡិចវ៉ាលេសាដោយលោកស៊ីវិច។
- សហភាពសូវៀតធ្វើអន្តរាគមន៍ផ្តួលរំលំសហជីពកម្មករនាសមាជឆ្នាំ១៩៨១ មកពីចលនានេះ រីកសាយពេញផ្ទៃប្រទេស។
- នៅឆ្នាំ១៩៨១មានការបង្កើតច្បាប់អាជ្ញាសឹកដើម្បីចាប់ពួកប្រឆាំង
- ឆ្នាំ១៩៩០-១៩៩៧ ក្លាយទៅជាសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យនិងក្លាយជាសមាជិក OTANនិងផ្សារួមអឺរ៉ុប។

៣-នៅពេលបច្ចុប្បន្ននេះ ដំណើរសមាហរណកម្ម នៃសមាគមអាស៊ានកំពុងប្រឈមនឹងបញ្ហាសំខាន់ៗ ដូចជា៖

- **បញ្ហាសេដ្ឋកិច្ច**
  - វិសមភាពរវាងប្រទេសអ្នកមាន និងអ្នកក្រ
  - ប្រាក់បៀវត្សរ៍កម្មករមានគម្លាតគ្នាឆ្ងាយពីប្រទេសមួយទៅប្រទេសមួយទៀត
  - ការនាំចេញ និងនាំចូល
  - ការរីកចម្រើនផ្នែកទំនាក់ទំនងក្នុងវិស័យសេដ្ឋកិច្ច
- **បញ្ហានយោបាយ**
  - មនោគមវិជ្ជា(ប្រទេសខ្លះប្រកាន់របបនយោបាយប្រជាធិបតេយ្យសេរី ប្រទេសខ្លះជាប្រទេសសង្គមនិយម)
  - ការគោរពសិទ្ធិមនុស្ស
  - លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ
  - បញ្ហាអស្ថិរភាពនយោបាយ
- **បញ្ហាវប្បធម៌**
  - វប្បធម៌១០ អាស៊ាន១
  - សាសនា ដោយឡែកពីគ្នា
  - ការអប់រំនៅមានគម្លាតគ្នាឆ្ងាយ
  - ការប្រកាន់ជាតិសាសន៍ នៅតែមាននៅក្នុងតំបន់
- **បញ្ហាជម្លោះព្រំដែន និងដែនកោះ**
  - បញ្ហាព្រំដែននៃប្រទេសជាសមាជិកមួយចំនួនពុំទាន់បានដោះស្រាយចប់សព្វគ្រប់
  - ជម្លោះដែនកោះនៅក្នុងសមុទ្រចិនខាងត្បូង
  - អធិបតេយ្យភាពរបស់រដ្ឋ
- **បញ្ហាអន្តោប្រវេសន៍៖** ការគាបសង្កត់ពីរដ្ឋអំណាច គ្រឿងញៀន ពេស្យាកម្ម ការរត់ពន្ធ
- **បញ្ហាបរិស្ថាន៖** ការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ ទឹកជំនន់ ខ្យល់ព្យុះ រញ្ជួយដី បន្ទុះភ្នំភ្លើង
- **មានចម្លើយត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត**

៤-កត្តាដែលជាប្រភពជំរុញឱ្យមានការកសាងប្រព័ន្ធដឹកនាំរដ្ឋតែមួយ(សកលភាវូបនីយកម្ម)មាន៖

- កម្លាំងចលករនៃប្រព័ន្ធសេដ្ឋកិច្ចសកលលោកដែលជំរុញឱ្យកាន់តែលេចឡើងនូវ អស្ថិរភាព និង ផលវិបាកចំពោះបញ្ហាផ្ទៃក្នុងប្រទេសនិងទំនាក់ទំនងរវាងប្រទេសលើសកលលោក
- បញ្ហារួមជាច្រើនបានកើនឡើងដែលទាមទារមានការសម្រេចចិត្តដោះស្រាយបញ្ហាទាំងនេះតាមរយៈថ្នាក់ដឹកនាំរដ្ឋាភិបាលអង្គការអន្តរជាតិនិងសហគមន៍អន្តរជាតិ និងសមាគមអន្តរជាតិ
- មានកំណើនខ្លាំងក្នុងការបំលាស់ទីលំនៅរបស់ប្រជាជនលើពិភពលោក

- មានការរីកចម្រើននូវប្រព័ន្ធទំនាក់ទំនងទូរគមនាគមន៍អន្តរជាតិ
- ការរីកសាយភាយនូវបច្ចេកវិជ្ជាឃោជាទំនើប។

៥-ប្រាសាទព្រះវិហារបានដាក់ចូលក្នុងបញ្ជីបេតិកភណ្ឌពិភពលោកនាថ្ងៃ៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៨។ ប្រាសាទព្រះវិហារជាមរតកវប្បធម៌របស់ខ្មែរ និងមនុស្សទាំងអស់ក្នុងពិភពលោក បានផ្តល់អត្ថន័យសម្រាប់កម្ពុជា៖

- បង្ហាញពីអត្តសញ្ញាណជាតិខ្មែរ
- រក្សាបូរណភាព និងអធិបតេយ្យភាពទឹកដីកម្ពុជា
- បណ្តុះស្មារតីកូនខ្មែរជំនាន់ក្រោយត្រូវចេះស្រឡាញ់ ថែរក្សាវប្បធម៌ និងរក្សាការពារសម្បត្តិវប្បធម៌ដែលជាមរតកបន្សល់ទុករបស់ដូនតា
- បង្ហាញដល់ពិភពលោកពីតម្លៃរបស់កម្ពុជា
- ពិភពលោកទទួលស្គាល់ និងទទួលថែរក្សាការពារសម្រាប់មនុស្សជាតិ
- បង្ហាញពីតម្លៃឯករបស់ផ្នែកស្ថាបត្យកម្ម និងសិល្បៈរបស់ដូនតាខ្មែរ
- បង្ហាញពីឥទ្ធិពលអំណាច និងវិសាលភាពរបស់កម្ពុជានាសម័យមហានគរ
- ផ្តល់កំណើនសេដ្ឋកិច្ចដល់កម្ពុជាតាមរយៈវិស័យទេសចរណ៍
- ផ្តល់ការងារជូនពលរដ្ឋដែលរស់នៅតំបន់នោះ
- បង្ហាញពីទេព្យកោសល្យរបស់ព្រះរាជាខ្មែរនិងពលរដ្ឋខ្មែរគ្រប់ជាន់ថ្នាក់នាសម័យនោះ
- មានអត្ថន័យជាប្រវត្តិសាស្ត្រសម្រាប់ពលរដ្ឋខ្មែរ ដែលមានមោទនភាពជាមួយពិភពលោកដែលធ្វើឱ្យជាតិខ្មែរល្បីរន្ទឺ។
- **មានចម្លើយត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត**

វិញ្ញាសាត្រៀមទី២០

ប្រធាន

1. តើនរណាជាប្រធានមន្ទីរសន្តិសុខ **ស.២១**?
2. ប្រាសាទបាយ័ន ឬអង្គរធំ គឺជាប្រាសាទបែបពុទ្ធសាសនា។ ចូរពន្យល់ពីមូលហេតុនៃការគោរពពុទ្ធសាសនាពេលនោះ។
3. តើមានមូលហេតុអ្វីខ្លះ ដែលនាំឱ្យព្រះបាទពញាយ៉ាត ផ្លាស់រាជធានីមកចតុមុខ?
4. តើវិមានឈ្នះ-ឈ្នះបានសម្ពោធថ្ងៃខែឆ្នាំណា? ហើយបានផ្តល់អត្ថន័យយ៉ាងណាខ្លះសម្រាប់កម្ពុជា?
5. តើមូលហេតុអ្វីខ្លះបានជានៅក្រោយសង្គ្រាមលោកលើកទី២ប្រទេសនៅទ្វីបអឺរ៉ុបត្រូវបានបែងចែកជាពីរផ្នែកគឺអឺរ៉ុបខាងកើត និងអឺរ៉ុបខាងលិច។

អត្រាកំណែ

១-ប្រធានមន្ទីរសន្តិសុខ ស.២១ គឺលោកកាំង ហ្កេចអ៊ាវ ហៅឌុច។

២-ប្រាសាទបាយ័ន ឬអង្គរធំ គឺជាប្រាសាទបែបពុទ្ធសាសនា។ មូលហេតុនៃការគោរពពុទ្ធសាសនានាពេលនោះ ៖

- នៅមុនរជ្ជកាលរបស់ព្រះបាទជយវរ្ម័ទី៧កើតមាននូវកុបកម្ម ការបះបោរ និងទំនាស់រាជ្យសម្បត្តិ ជាហេតុធ្វើឱ្យមានភាពចលាចល និងអស្ថិរភាពសង្គម
- ការលុកលុយក្រុងអង្គរដោយកងទ័ពចាម្បនៅឆ្នាំ១១៧៧ ជាអន្លងមួយយ៉ាងធ្ងន់វាយទៅលើលទ្ធិទេវរាជ
- ប្រជាជនលែងជឿទៅលើប្រសិទ្ធភាពនៃលទ្ធិទេវរាជ ក្នុងព្រហ្មញ្ញសាសនា
- ប្រជាជនជាច្រើនបានក្លាយជាពុទ្ធសានិករួចស្រេចទៅហើយក្នុងខណៈដែលមន្ត្រីរាជវាំងជឿលើព្រាហ្មណ៍សាសនា
- ដើម្បីស្រោចស្រង់ជាតិឱ្យមានពន្លឺឡើងវិញបន្ទាប់ពីការឈ្លានពានរបស់ចាម្ប នាឆ្នាំ១១៧៧
- ព្រះបាទជយវរ្ម័ទី៧(១១៨១-១២២១) ទ្រង់បានខិតខំរកមធ្យោបាយការពារក្រុងតាមបែបពុទ្ធសាសនាមហាយាន ដែលទ្រង់យល់ថាមានប្រសិទ្ធភាពជាងសាសនារបស់រាជាមុនៗ
- ព្រះបាទជយវរ្ម័ទី៧ទ្រង់ពឹងផ្អែកទៅលើព្រះពោធិសត្វ «អវលោកេស្វរៈ» ដែលពោរពេញដោយធម៌ មេត្តា ករុណា ហើយប្រមើលមើលសុខទុក្ខរបស់សត្វលោក
- លទ្ធិពុទ្ធសាសនាជាលទ្ធិបែបមនុស្សនិយម មានទំនោរទៅរកជីវភាពរស់នៅប្រចាំថ្ងៃរបស់ប្រជារាស្ត្រទូទៅ
- ព្រះបាទជយវរ្ម័ទី៧ ជាអ្នករំដោះក្រុងអង្គរពីចាម្ប៉ា ទ្រង់មានមហេសីព្រះនាងជ័យរាជទេវី និងព្រះនាងឥន្ទ្រទេវី ដែលសុទ្ធតែជាអ្នកជ្រះថ្លាក្នុងពុទ្ធសាសនា

- ចំពោះប្រជារាស្ត្រវិញ លទ្ធិពុទ្ធសាសនាមហាយាន មានសមត្ថភាពស្រោចស្រង់ ការពារ និងបម្រើរាស្ត្រ
- មានចម្លើយត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត

៣-ការផ្លាស់រាជធានីនេះដោយសារៈ

- ព្រះបាទពញាយ៉ាតមានកំណើតនៅខាងត្បូងជាប់ទន្លេមេគង្គទើបព្រះអង្គគ្មានទម្លាប់រស់នៅតំបន់អង្គរ
- ជាភូមិដ្ឋានចាស់៖ ដោយមានប្រជាពលរដ្ឋខ្មែររស់នៅយូរមកហើយ
- ទឹកជំនន់នៅអង្គរ ដែលជាមហន្តរាយធម្មជាតិនៅសតវត្សរ៍ទី១៤ និងដើម១៥ (១៤០០-១៤២០)
- បារាយណ៍យសោធរតេជាកត្រូវរីងស្ងួតដោយការប្រែប្រួលនូវផ្លូវទឹក(តាមការស្រាវជ្រាវិភាគតាមរូបថតពីលើអាកាស)
- គិតពីពាណិជ្ជកម្ម៖អាចទាក់ទងនិងការរីកចម្រើនយ៉ាងឆាប់រហ័សនៃពាណិជ្ជកម្មតាមសមុទ្ររបស់ចិនជាមួយ និងអាស៊ីអាគ្នេយ៍ជាពិសេសជាមួយប្រទេសដីគោកសម័យម៉ុងហ្គោលគ្រប់គ្រងចិន
- ជាតំបន់ដែលអំណោយផលដល់សេដ្ឋកិច្ចនិងជាយុទ្ធសាស្ត្រការពារសត្រូវ
- គិតពីភូមិសាស្ត្រជាទន្លេមុខបួន៖ ចំពោះមុខបួននេះបើគិតតាមទ្រឹស្តីសាសនារបស់ឥណ្ឌាវិញ កន្លែងដែលមានប្រសព្វគ្នាគេចាត់ទុកជាអ្នកតាផ្លូវទឹកដ៏សំខាន់។ បើតាមសាសនាវាជាកន្លែងជ័យភូមិ ដ៏ប្រសើរជាងគេ។ តែតាមលក្ខណៈទេសចរណ៍វាពិតជាអស្ចារ្យដោយជាកន្លែងទឹកហូរទៅហើយត្រឡប់វិញ។
- ដើម្បីបង្កើតស្នាដៃថ្មីសម្រាប់អ្នកជំនាន់ក្រោយ និងជាប្រយោជន៍មួយយូរអង្វែង។
- នៅឆ្ងាយពីអយុធ្យា
- **មានចំណុចត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត**

៤-វិមានឈ្នះ-ឈ្នះបានសម្ពោធថ្ងៃ២៩ខែធ្នូឆ្នាំ២០១៨ ហើយបានផ្តល់អត្ថន័យ សម្រាប់កម្ពុជាដូចជា៖

- **វិស័យនយោបាយ**
  - បង្ហាញពីការបញ្ចប់សង្គ្រាមដ៏រ៉ាំរ៉ៃនៅកម្ពុជា
  - កម្ពុជាមានសុខសន្តិភាព
  - បង្ហាញពីការធានាបាននូវ រូបកាយ អាយុជីវិត ធានាអាជីព និងមុខរបប ការធានាកម្មសិទ្ធិ និងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ពលរដ្ឋ
  - បង្ហាញពីការលះបង់ និងភាពថ្លៃប្រឌិតរបស់អ្នកដឹកនាំដែលនាំមកនូវការបញ្ចប់សង្គ្រាមស៊ីវិល
- **វិស័យសង្គម**
  - បង្ហាញពីការធ្វើសមាហរណកម្ម និងការអភិវឌ្ឍ
  - ពលរដ្ឋកម្ពុជាមានឯកភាពជាតិ
  - មានសុខដុមភាពសាសនា

- បង្ហាញពីការកសាងសមិទ្ធផលនានា
- ជាឧទ្យានកម្សាន្តរបស់ពលរដ្ឋ

វិស័យវប្បធម៌

- ជាមជ្ឈមណ្ឌលដែលផ្តល់នូវការសិក្សារៀនសូត្ររបស់ពលរដ្ឋកម្ពុជា
- បង្ហាញពីតម្លៃវប្បធម៌ អរិយធម៌ និងស្ថាបត្យកម្មខ្មែរ

តម្លៃប្រវត្តិសាស្ត្រ

- ទុកជាការចងចាំ និងជាមេរៀនសម្រាប់មនុស្សជំនាន់ក្រោយ
- បង្ហាញពីសុខដុមភាពក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រ
- ចារឹកពីសុខដុមភាពផ្នែកនយោបាយ

មានចំណុចត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត

៥-ក្រោយសង្គ្រាមលោកលើកទី២ ប្រទេសនៅទ្វីបអឺរ៉ុបត្រូវបានបែងចែកជាពីរផ្នែក គឺអឺរ៉ុបខាងកើត និងអឺរ៉ុបខាងលិច។ ការបែងចែកនេះដោយសារមូលហេតុជាច្រើនដូចជាៈ

ឥទ្ធិពលនៃសង្គ្រាមលោកលើកទី២(១៩៣៩-១៩៤៥)

- នៅក្នុងសង្គ្រាមប្រទេសនៅទ្វីបអឺរ៉ុបភាគច្រើនគ្រប់គ្រងដោយអាល្លឺម៉ង់
- នៅចុងបញ្ចប់នៃសង្គ្រាមប្រទេសនៅទ្វីបអឺរ៉ុបមួយចំនួន ត្រូវរំដោះដោយសហភាពសូវៀត និងសហរដ្ឋអាម៉េរិក
- សេដ្ឋកិច្ចទ្វីបអឺរ៉ុបចុះទន់ខ្សោយ ងាយទទួលរងឥទ្ធិពល អឺរ៉ុបត្រូវពឹងផ្អែកលើជំនួយអាម៉េរិក និងសូវៀត

សន្និសីទក្រុងយ៉ាល់តា និងសន្និសីទ ពតស្តាំ(Potsdam) ឆ្នាំ១៩៤៥ ស្តីពីការបែងចែកទ្វីបអឺរ៉ុបក្រោយសង្គ្រាមលោកលើកទី២

- ការបែងចែកទឹកដីអាល្លឺម៉ង់ដោយមហាអំណាចទាំងបួន ជាបួនតំបន់កាន់កាប់
- ការបែងចែកទីក្រុងប៊ែរឡាំងជាបួនផ្នែក
- ភាពទ័លច្រកផ្នែកនយោបាយ និងភាពប្រេះឆាគ្នា នៃមហាអំណាចសម្ព័ន្ធមិត្ត ដែលធ្វើឱ្យដំណោះស្រាយពីបញ្ហាអាល្លឺម៉ង់ ត្រូវបរាជ័យ

ការប្រជែងគ្នារបស់មហាអំណាចពីរគឺ សហរដ្ឋអាម៉េរិក និងសហភាពសូវៀត

- នៅក្នុងសង្គ្រាម មហាអំណាចសហរដ្ឋអាម៉េរិក អង់គ្លេស និងសហភាពសូវៀត បានរួបរួមគ្នាប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងណាស៊ីអាល្លឺម៉ង់ តែមហាអំណាចទាំងនេះមានលក្ខណៈប្លែកគ្នាទាំងស្រុង ទាំងផ្នែកមនោគមវិជ្ជានយោបាយ និងសេដ្ឋកិច្ច
- ការមិនទុកចិត្តគ្នារវាងសហរដ្ឋអាម៉េរិក និងសហភាពសូវៀតនៅចុងបញ្ចប់នៃសង្គ្រាម
- ការប្រជែងមនោគមវិជ្ជា នយោបាយ បែបប្រជាធិបតេយ្យសេរី និងកុម្មុយនីស្ត
- ការប្រជែងផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច តាមបែបមូលធននិយម និងសង្គមនិយម
- ការប្រជែងផ្នែកសព្វាវុធ អាវុធនុយក្លេអ៊ែរ ព្រមទាំងការប្រជែងបច្ចេកវិជ្ជា និងការទូត

- នៅចុងសង្គ្រាមឥទ្ធិពលកុម្មុយនីស្តបានរីករាលដាលយ៉ាងរហ័សនៅអឺរ៉ុប ធ្វើឱ្យមានការប្រជែងពីអាម៉េរិក
- អឺរ៉ុបប៉ែកខាងកើតត្រូវរំដោះដោយសូវៀតក្នុងអំឡុងឆ្នាំ១៩៤៤-១៩៤៥ បានធ្លាក់ក្រោមឥទ្ធិពលកុម្មុយនីស្តសូវៀត និងក្រោយមកប្រកាន់យករបបកុម្មុយនីស្តតាមបែបសូវៀត
- អឺរ៉ុបខាងលិចត្រូវបានរំដោះដោយអង់គ្លេស និងសហរដ្ឋអាម៉េរិកក្នុងអំឡុងឆ្នាំ១៩៤៤-១៩៤៥ បានប្រកាន់យករបបប្រជាធិបតេយ្យសេរី

ទ្រឹស្តីទ្រូម៉ាន់ និងផែនការម៉ាសាល ឆ្នាំ១៩៤៧ ៖ អាម៉េរិក អនុវត្តនយោបាយទប់ទល់ និងរុញច្រានរបបកុម្មុយនីស្ត។

វិញ្ញាសាត្រៀមទី២១(ដកស្រង់)

ប្រធានទី១

កិច្ចព្រមព្រៀងសន្តិភាពក្រុងប៉ារីស ត្រូវបានភាគីខ្មែរទាំងបួន និងប្រទេសមួយចំនួនចុះហត្ថលេខានាថ្ងៃទី២៣ តុលា ឆ្នាំ១៩៩១។ ចូររៀបរាប់ អធិប្បាយ និងវិភាគៈ

- អំពីការវិវត្តនយោបាយក្នុងនិងក្រៅប្រទេសដែលនាំអោយឈានឆ្ពោះទៅរកកិច្ចព្រមព្រៀងនេះ
- ទិដ្ឋភាព និងខ្លឹមសារនៃកិច្ចព្រមព្រៀង
- ការអនុវត្តកិច្ចព្រមព្រៀង និងលទ្ធផលផ្តល់ចំពោះកម្ពុជា។

I-ការអនុវត្តនយោបាយក្នុង និងក្រៅប្រទេសដែលនាំឱ្យឈានឆ្ពោះទៅរកកិច្ចព្រមព្រៀង

១.សេចក្តីផ្តើម

- វត្តមានកងទ័ពវៀតណាមនៅកម្ពុជា
- ចលនាតស៊ូ នៅតាមព្រំដែនប្រទាំងយៀកណាម

២.កម្លាំងដែលប្រឈមមុខ

- ចលនាតស៊ូ: FUNCINPEC,FNLPK,KD(GCKD)
- រដ្ឋកម្ពុជា និងយៀកណាម
- គោលជំហររបស់ក្រុមនីមួយៗ

៣.ការដួលរលំរបបកុម្មុយនីស្ត

- ការដួលរលំជញ្ជាំងប៊ែរឡាំង(១៩៨៩)
- ការកែប្រែនយោបាយរបស់យៀកណាម(Doi Moi)

II-ទិដ្ឋភាព និងខ្លឹមសារនៃកិច្ចព្រមព្រៀង

១.ការកែប្រែឥរិយាបទរបស់រដ្ឋកម្ពុជា និងយៀកណាម

២.កិច្ចប្រជុំនៅទីក្រុងប៉ារីសជាលើកដំបូង(CIPC)

- JIM (Jakarta Informal Meeting)

៣.កិច្ចព្រមព្រៀងនៅទីក្រុងប៉ារីសថ្ងៃទី២៣ ខែតុលា ឆ្នាំ១៩៩១ ក្រោមអធិបតីភាពប្រទេសបារាំង និងឥណ្ឌូនេស៊ីៈ

- ការប្រគល់សិទ្ធឱ្យ UNTAC ឬ APRONUC គ្រប់គ្រងប្រទេសកម្ពុជា
- ការបញ្ចប់សង្គ្រាម រៀបចំការបោះឆ្នោត បង្កើតស្ថាប័នប្រជាធិបតេយ្យសម្រាប់កម្ពុជា ការពារសិទ្ធិមនុស្ស និងសេរីភាព។
- ការធ្វើមាតុភូមិនិវត្តន៍ជនភៀសខ្លួនខ្មែរ ដែលរស់នៅតាមជំរុំក្នុងប្រទេសថៃ
- ការរៀបចំស្ថាបនាកម្ពុជា ដែលថ្ងៃក្រោយក្លាយទៅជាICORC

៤.ការផ្ទេរអំណាច និងគ្រប់គ្រងកងទ័ព

ក.ក្រសួង៥ដែលត្រូវគ្រប់គ្រងដោយអ៊ុនតាក់

ខ.កងទ័ពទាំងគ្រប់ភាគី(៧០%)ត្រូវប្រមូលផ្ដុំតាមបន្ទាយ

III-ការអនុវត្តកិច្ចព្រមព្រៀង

១.ក្រសួងទាំងប្រាំមិនបានប្រគល់ឱ្យអ៊ុនតាក់

២.កងទ័ពទាំង៤ភាគីមិនបានប្រមូលផ្ដុំតាមគម្រោង

៣.កងទ័ពខ្មែរក្រហមបានគំរាមកំហែងនឹងបន្តសង្គ្រាម

៤.ការបោះឆ្នោត(ឧសភា ១៩៩៣)

- គណៈបក្សនយោបាយចំនួន២០បានចូលរួម
- កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យមិនបានចូលរួម
- គ្មានផលវិបាកក្នុងដំណើរការបោះឆ្នោត

៥.លទ្ធផលនៃការបោះឆ្នោត(ថ្ងៃទី១០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៩៣): ១២០កៅអី

- FUNCINPECបានសម្លេងលើសគេ
- PPCជាបន្ទាប់
- ប្រជាធិបតេយ្យសេរីនិយមព្រះពុទ្ធសាសនា
- ម៉ូលីណាកា

IV-លទ្ធផល

១.សភាធម្មនុញ្ញ(ថ្ងៃទី១០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៩៣)

២.ប្រកាសរបស់រដ្ឋសភាថ្ងៃទី១៨ខែមិថុនាឆ្នាំ១៩៩៣ ទទួលស្គាល់សម្ដេចនរោត្តម សីហនុ ជាព្រះប្រមុខរដ្ឋកម្ពុជាជារៀងរហូតពីមុនឆ្នាំ១៩៧០មកដល់បច្ចុប្បន្ននិងប្រគល់គ្រប់អំណាច និងបុព្វសិទ្ធដល់ព្រះអង្គ។

៣.រដ្ឋាភិបាលបណ្ដោះអាសន្ន

- មានការចូលរួមពីគ្រប់និន្នាការ
- មិនបានដំណើរការ

៤.រដ្ឋធម្មនុញ្ញ(២៤ កញ្ញា ១៩៩៣)

៥.រាជានិយមបានវិលត្រឡប់មកវិញៈ សម្ដេចសីហនុបានតែងតាំងជាព្រះមហាក្សត្រកម្ពុជា។

យោបល់រួម

- ស្តីពីដំណើរការរបស់រដ្ឋាភិបាលចម្រុះ ៖ វិជ្ជមាន ឬអវិជ្ជមាន
- ផ្នែកសិទ្ធមនុស្ស។

ប្រធានទី២

សង្គ្រាមឥណ្ឌូចិនទាំងបីលើក៖ ដំណើរប្រព្រឹត្តទៅនៃសង្គ្រាមនីមួយៗ គូប្រយុទ្ធសំខាន់ៗនៅក្នុងសង្គ្រាមនីមួយៗនិងផលប៉ះពាល់នៃសង្គ្រាមនីមួយៗនោះមកលើកម្ពុជា។

សេចក្តីផ្តើម

ចាប់ពីឆ្នាំ១៩៤៥ ពួកមហាអំណាចអង់គ្លេស អាល្លឺម៉ង់ និងបារាំងមានបំណងពង្រីកឥទ្ធិពលមកលើរដ្ឋនានានៅអាស៊ីអាគ្នេយ៍ ដែលស្ថិតនៅក្រោមឥទ្ធិពលរបស់ខ្លួនពីមុនសង្គ្រាមលោកលើកទី២។ នៅខែកក្កដា ចក្រភពជប៉ុន សហរដ្ឋអាម៉េរិក អង់គ្លេស និងចិនបានបែងចែកតំបន់ត្រួតត្រាខាងផ្នែកយោធា។ និន្នាការនេះជំរុញ វៀតណាម ដែលប្រឈមនឹងការកាន់កាប់របស់ប្រទេសចិន ឱ្យរៀបចំបង្កើតរណសិរ្សជាតិ ដឹកនាំដោយគណៈបក្សកុម្មុយនីស្តឥណ្ឌូចិន ក្នុងការកាន់កាប់រដ្ឋអំណាចទូទៅនៅប្រទេសវៀតណាម។

I-ដំណើរប្រព្រឹត្តទៅនៃសង្គ្រាមឥណ្ឌូចិន ចែកជាបីដំណាក់

១-សង្គ្រាមឥណ្ឌូចិនលើកទី១៖១៩៤៦-១៩៥៤

- ថ្ងៃទី២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៤៥: ការប្រកាសសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យវៀតណាម នៅទីក្រុងហាណូយ។ នៅពេលនោះកងទ័ពចិនស្ថិតក្រោមបញ្ជាការឧត្តមសេនីយ Siao Wai មានចំនួន ១៨០.០០០នាក់បានតាំងទីនៅទីក្រុងហាណូយ(៩កញ្ញា)។ ចំណែកកងទ័ពអង់គ្លេសស្ថិតក្រោមបញ្ជាការ Douglas Gracey ចូលកាន់ទីក្រុងព្រៃនគរ(១៣កញ្ញា)។ ចំណែកបារាំងបានប្រគល់ភារកិច្ចឧត្តមនាវី George Thierry d'Argenlieu ទទួលបន្ទុក ឥណ្ឌូចិន ហើយបន្ទាប់មកឧត្តមសេនីយ៍ Phillippe Leclerc ដែលបញ្ជាទ័ពនៅចុងបូព៌ា បានមកដល់ទីក្រុងព្រៃនគរនៅថ្ងៃទី៥តុលា។ ឥរិយាបទនៃរដ្ឋាភិបាលបារាំង របស់ឧត្តមសេនីយ៍De Gaulles ដែលមិនព្រមទទួលស្គាល់ការប្រកាសឯករាជ្យ និងការបង្រួបបង្រួមប្រទេសវៀតណាម និងការប្រើកម្លាំងបង្ក្រាបចលនាទាមទារទាំងនេះធ្វើឱ្យកើតមានសង្គ្រាមឥណ្ឌូចិន។ ការប្រកាសធ្វើកុបកម្ម របស់គណៈកម្មការភាគខាងត្បូងវៀតណាមជំរុញឱ្យអាជ្ញាធរ បារាំង ប្រកាសបំរាមគោចរនៅទីក្រុងព្រៃនគរ-ចឺឡឺន និងច្បាប់ប្រទេសស្ថិតនៅក្នុងសង្គ្រាមទូទាំងឥណ្ឌូចិននៅភាគខាងត្បូងខ្សែស្របទី១៦នៅថ្ងៃទី២១ ខែកញ្ញា។ ថ្ងៃទី២៣ ខែកញ្ញា កងទ័ពចម្រុះបារាំង អង់គ្លេស បានចូលលុកសណ្ឋាគារព្រៃនគរ ដែលជា ទីស្នាក់ការរបស់គណៈកម្មការភាគខាងត្បូង។ សមាជិកនៃគណៈកម្មការខាងត្បូង ដែលបានភៀសខ្លួនរួចបានបន្តការតស៊ូនៅជនបទ ជាហេតុនាំឱ្យសង្គ្រាមទ័ពព្រៃផ្ទុះឡើង។

ចំណែកនៅវៀតណាមភាគខាងជើងខ្សែស្របទី១៦ ក៏មានសកម្មភាពប្រឆាំងនឹងកងទ័ពបារាំងជាបន្តបន្ទាប់៖

- ថ្ងៃទី២៣ ខែវិច្ឆិកា បារាំងបានទម្លាក់គ្រាប់បែកលើទីក្រុង ហៃហ្វុង ធ្វើឱ្យអ្នកតស៊ូ និងប្រជាជនស៊ីវិលស្លាប់អស់ជាច្រើនជាហេតុបង្កភ្លើងសង្គ្រាមឥណ្ឌូចិនឱ្យឆេះកាន់តែខ្លាំង។ ឧត្តមសេនីយ៍ Grap បានរៀបចំ រាំងស្ទាក់ផ្លូវហៃហ្វុង-ហាណូយ។

- ថ្ងៃទី១៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៤៦៖ សកម្មភាពប្រឆាំងកងទ័ពបារាំងពីសំណាក់វៀតមិញនៅទីក្រុងហាណូយ។
- ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៤៧៖ បារាំងកាន់កាប់ទីក្រុងហាណូយ
    - ហូជីមិញប្រកាសធ្វើសង្គ្រាមតស៊ូប្រឆាំងនឹងបារាំង
    - គាំទ្រការតស៊ូរបស់សឹងង៉ុកថាញ់នៅកម្ពុជា
    - គាំទ្រការតស៊ូរបស់អ្នកអង្គម្ចាស់សុផាណាវង្សនៅឡាវ
- ឆ្នាំ១៩៤៩៖ ជ័យជំនះរបស់ពួកកុម្មុយនីស្តនៅប្រទេសចិន
- ឆ្នាំ១៩៥០៖ ជម្លោះនៅកូរ៉េ
    - នាំឱ្យប្រទេសនានានៅឥណ្ឌូចិនចូលរួមក្នុងសង្គ្រាមត្រជាក់
    - ចាប់ពីនេះចិនគាំទ្រផ្នែកយោធាដល់ពួកវៀតមិញ
    - សហរដ្ឋអាម៉េរិកគាំទ្រផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុដល់ប្រទេសបារាំង
- ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៥៤ ទ័ពវៀតមិញ វាយឡៀនបៀនភូ
- ថ្ងៃទី៧ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៥៤៖ ទ័ពវៀតមិញបាន វាយបានឡៀនបៀនហ្វូ។
- ខែកក្កដាឆ្នាំ១៩៥៤៖ សន្និសីទហ្សឺណែវបានបញ្ចប់ដោយចែកប្រទេសវៀតណាមជាពីរដែលមានព្រំដែនស្ថិតនៅតាមខ្សែស្របទី១៧។

២-សង្គ្រាមឥណ្ឌូចិនលើកទី២៖១៩៦២-១៩៧៥

- ឥទ្ធិពលសង្គ្រាមឥណ្ឌូចិនលើកទី២គឺតាំងពីឆ្នាំ១៩៥៥ក្រោយពេលការបង្កើតSEATO
- ថ្ងៃទី១១ ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៦១ លោកកេណ្ណឺឌី ប្រធានាធិតីសហរដ្ឋអាម៉េរិក អនុញ្ញាតឱ្យបញ្ជូន កងកុំម៉ង់ដូប្រឆាំងទ័ពព្រៃមកកាន់វៀតណាម។
- ឆ្នាំ១៩៦២៖ អាម៉េរិកត្រៀមធ្វើសង្គ្រាមនៅវៀតណាម ដោយតាំងទីបញ្ជាការសឹកនៅក្រុងព្រៃនគរ។
- ឆ្នាំ១៩៦៣៖ អាម៉េរិកបញ្ជូនកងទ័ពគាំទ្ររដ្ឋាភិបាល ង៉ូ ឌិញយៀម។
- ពីខែមករាឆ្នាំ១៩៦៤៖ អាម៉េរិកចាប់ផ្ដើមធ្វើសង្គ្រាមទ្រង់ទ្រាយធំ
- ឆ្នាំ១៩៦៧៖ ចំនួនកងទ័ពអាម៉េរិកដែលមកធ្វើសង្គ្រាមនៅវៀតណាមបានកើនឡើងជាងកន្លះលាននាក់។
- ថ្ងៃទី៣១ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៦៨៖ មានការវាយលុកចូលទីក្រុងព្រៃនគរនៅពេលបុណ្យចូលឆ្នាំតែត្រូវបរាជ័យ។
- ចាប់ពីឆ្នាំ១៩៦៨៖ មានការស្នើចរចាដើម្បីបញ្ចប់សង្គ្រាមវៀតណាម
- ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៣៖ មានកិច្ចព្រមព្រៀងសន្តិភាពក្រុងប៉ារីស តែសង្គ្រាមនៅតែបន្តនៅឥណ្ឌូចិនរហូតដល់ខែមេសាឆ្នាំ១៩៧៥។

៣-សង្គ្រាមឥណ្ឌូចិនលើកទី២(១៩៧៨-១៩៩១)

- ថ្ងៃទី១៧ មេសា ឆ្នាំ១៩៧៥៖ ពួកខ្មែរក្រហមឡើងកាន់អំណាចនៅកម្ពុជាដោយអនុវត្តនយោបាយប្រល័យពូជសាសន៍។
- ថ្ងៃទី០២ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧៨ការបង្កើតរណសិរ្សសង្គ្រោះជាតិ
- ថ្ងៃទី០៧ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩៖ ជោគជ័យនៃរណសិរ្សសង្គ្រោះជាតិកម្ពុជាលើរដ្ឋអំណាចខ្មែរក្រហម។
- ថ្ងៃទី១៧ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៧៩៖ កងទ័ពចិនវាយប្រហារលើវៀតណាម សង្គ្រាមឥណ្ឌូចិនបានផ្ទុះឡើងវិញ។

II-គូរប្រយុទ្ធសំខាន់ៗនៃសង្គ្រាមឥណ្ឌូចិន

១-សង្គ្រាមឥណ្ឌូចិនលើកទី១

- នៅប្រទេសវៀតណាម៖ ប្រទេសបារាំងទល់នឹងវៀតណាមការចុះចាញ់របស់ប្រទេសជប៉ុនក្នុងសង្គ្រាមលោកលើកទី២ និងដោយមានការព្រមព្រៀងពីប្រទេសចិន ដែលបានដកទ័ពថយពីប្រទេសវៀតណាម(តាមកិច្ចព្រមព្រៀងថ្ងៃទី២៨ កុម្ភៈឆ្នាំ១៩៤៦)។ ប្រទេសបារាំងបានមកជំនួសកងទ័ពកូមិញតាង នៅពាក់កណ្តាលខែមីនាដោយអនុញ្ញាតឱ្យប្រទេសចិនស្ថិតនៅក្នុងតំបន់សេរីហៃហ្វុងនិងទទួលស្គាល់កម្មសិទ្ធិចិនតាមបណ្តោយផ្លូវដែក យុនណាន។ ការមិនឯកភាពគ្នាតាមកិច្ចចរចាចាប់តាំងពីខែធ្នូឆ្នាំ១៩៤៥លើបញ្ហាឯកភាពនៃប្រទេសវៀតណាម(តុងកឹង-អាណ្ណាម និងកូសាំងស៊ីន)បញ្ហាឯករាជភាពនៃប្រទេសវៀតណាម(ស្នើដោយវៀតណាម) និងបញ្ហាពង្រឹងអំណាចត្រួតត្រាបារាំងលើសហភាពឥណ្ឌូចិនធ្វើឱ្យមានដំណោះស្រាយតាមផ្នែកយោធា រវាងភាគីបារាំង និងវៀតណាម។
- នៅប្រទេសកម្ពុជា៖ប្រទេសបារាំងទល់នឹងខ្មែរឥស្សរៈ បន្ទាប់មកបារាំងគាំទ្រព្រះបាទនរោត្តម សីហនុ រំលាយរដ្ឋាភិបាលប្រជាធិបតេយ្យកម្ពុជា។ ចលនាខ្មែរឥស្សរៈក៏បានងើបប្រឆាំងរដ្ឋាភិបាលខ្មែរ និងបារាំង។
- **នៅប្រទេសឡាវ៖** ប្រទេសបារាំងទល់ និងឡាវឥស្សរៈ ចំណែកនៅឡាវក៏មានឡាវឥស្សរៈប្រឆាំងនឹងបារាំងដែរ។

២-សង្គ្រាមឥណ្ឌូចិនលើកទី២

- **នៅប្រទេសវៀតណាម៖** អាម៉េរិកជាមួយវៀតកុង
- **នៅប្រទេសកម្ពុជា៖** សាធារណរដ្ឋខ្មែរជាមួយខ្មែរក្រហម
- **នៅប្រទេសឡាវ៖** ឡាវសេរីជាមួយប៉ាថេតឡាវ

៣-សង្គ្រាមឥណ្ឌូចិនលើកទី៣

- **នៅប្រទេសវៀតណាម៖** ចិនទល់នឹងវៀតណាម
- **នៅប្រទេសកម្ពុជា៖** សាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជានិងកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យបន្ទាប់មករដ្ឋាភិបាលចម្រុះត្រីភាគី។

III-ផលប៉ះពាល់មកលើប្រទេសកម្ពុជា

១-សង្គ្រាមឥណ្ឌូចិនលើកទី១

- ថ្ងៃទី១២ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៤៥៖ ប្រទេសកម្ពុជាប្រកាសឯករាជ្យ
- ឥទ្ធិពលជប៉ុន(សឺង ង៉ុកថាញ់)
- យុទ្ធសាមគ្គីនៃប្រទេសទាំងបីនៅឥណ្ឌូចិន(កម្ពុជា វៀតណាម ឡាវ)នាំឱ្យមានកម្លាំងប្រយុទ្ធ។
- អំណោយផលដល់ព្រះរាជបូជនីយកិច្ច
- ការប្រកាសឯករាជ្យថ្ងៃទី៩ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៥៣
- ក្រោយសន្និសីទហ្សឺណែវ កម្ពុជាមានឯកភាពទឹកដី

២-សង្គ្រាមឥណ្ឌូចិនលើកទី២

- ឆ្នាំ១៩៦៣ មេខ្មែរក្រហមរត់ចូលព្រៃ
- ឆ្នាំ១៩៦៧ ឧទ្ទាមកម្មនៅសំឡូត
- ឆ្នាំ១៩៧០ ការផ្ទុះនៅសង្គ្រាមនៅកម្ពុជា ក្រោយព្រឹត្តិការណ៍១៨មីនា
- ពីឆ្នាំ១៩៧០-១៩៧៥ សង្គ្រាមរវាងកងទ័ពសាធារណរដ្ឋនិងកងទ័ពរំដោះ
- មកទល់ថ្ងៃទី១៥ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៣ ការទម្លាក់គ្រាប់បែករបស់អាម៉េរិកមកលើប្រទេសកម្ពុជា។
- ថ្ងៃ១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ខ្មែរក្រហមឡើងកាន់អំណាចនៅកម្ពុជា ដោយអនុវត្តនយោបាយប្រល័យពូជសាសន៍។
- សាធារណមតិអន្តរជាតិបានចាត់ទុកថាជាសង្គ្រាមវៀតណាម ប៉ុន្តែវិនាសកម្មនៅកម្ពុជាមានទំហំធំធេង។

៣-សង្គ្រាមឥណ្ឌូចិនលើកទី៣

នៅប្រទេសកម្ពុជា

- ៧ មករា ១៩៧៩ កងទ័ពរណសិរ្សសាមគ្គីសង្គ្រោះជាតិកម្ពុជារំដោះទីក្រុងភ្នំពេញ។
- ការតស៊ូរវាងសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតទល់នឹងកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ (ខ្មែរក្រហម-រាជរដ្ឋាភិបាលចម្រុះត្រីភាគី)។
- ឆ្នាំ១៩៨៧ ការចាប់ផ្តើមចរចាបញ្ចប់សង្គ្រាមនៅកម្ពុជា
- ២៣ តុលា ១៩៩១ កិច្ចព្រមព្រៀងក្រុងប៉ារីស
- ឆ្នាំ១៩៩៣ ការបោះឆ្នោតក្រោមការឧបត្ថម្ភនៃអង្គការសហប្រជាជាតិ(UNTAC) ដើម្បីជ្រើសរើសរដ្ឋសភានិតិកាលទី១និងការចាប់ផ្តើមនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាលើកទី២។

សេចក្តីសន្និដ្ឋានរួម

សង្គ្រាមឥណ្ឌូចិនបានផ្តល់ផលវិបាកយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរដល់ប្រជាជនកម្ពុជា នៅរយៈពេល៦ខែក្រោយថ្ងៃទី៩ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៧៣ ការទម្លាក់គ្រាប់បែកលើប្រទេសកម្ពុជាមានទំហំច្រើនជាងការទម្លាក់គ្រាប់បែកនៅជប៉ុននៅក្នុងសង្គ្រាមលោកលើកទី២។ សង្គ្រាមនេះមិនគ្រាន់តែបំផ្លាញជីវិត ទ្រព្យសម្បត្តិ និងធនធានរបស់ប្រជាជនស្លូតត្រង់កម្ពុជាប៉ុណ្ណោះទេ តែជាកត្តាជំរុញអោយខ្មែរក្រហមបានទទួលជោគជ័យលើរបបសាធារណរដ្ឋខ្មែរ ហើយឡើងកាន់អំណាចដោយអនុវត្តនយោបាយប្រល័យពូជសាសន៍ និងបំផ្លាញជីវិតប្រជាជនស្លូតត្រង់កម្ពុជាអស់រាប់លាននាក់ថែមទៀត។

ប្រធានបទទី៣

ចូរអធិប្បាយពីសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា និងរដ្ឋកម្ពុជា(១៩៧៩-១៩៩៣)។

អធិប្បាយ

I-ការរំដោះប្រទេសកម្ពុជាពីរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ

១. កំណើតរណសិរ្សសាមគ្គីសង្គ្រោះជាតិកម្ពុជា

- នៅថ្ងៃទី២ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧៨ក្នុងមូលដ្ឋានតស៊ូក្នុងស្រុកស្នួល ខេត្តក្រចេះមហាសន្និបាត បានប្រារព្ធឡើងដោយមានតំណាងកម្លាំងរំដោះគ្រប់តំបន់ទូទាំងប្រទេសចូលរួម។
- មហាសន្និបាតបានសម្រេចជាឯកច្ឆន្ទបង្កើតរណសិរ្សសាមគ្គីសង្គ្រោះជាតិកម្ពុជា និងធ្វើការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសគណៈកម្មការមជ្ឈិមរណសិរ្សដែលមានសមាជិក ១៤រូប ក្នុងនោះ លោកហេង សំរិន ជាប្រធាន។
- មហាសន្និបាតបានអនុម័តកម្មវិធីនយោបាយដូចតទៅៈ
  - គោរពឆន្ទៈ និងគោលបំណងរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ
  - ផ្តួលរំលំរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ
  - កសាងប្រទេសកម្ពុជាប្រកបដោយឯករាជ្យ សន្តិភាព សេរីភាព និងសុភមង្គល។

២. ជ័យជម្នះថ្ងៃទី៧ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩

- ដោយមានជំនួយពីកងទ័ពវៀតណាមនិងការគាំទ្រពីប្រជាជនកម្ពុជា នៅថ្ងៃទី២៥ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧៨
- នៅថ្ងៃទី៧ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ ភ្នំពេញត្រូវបានរំដោះ
- កងទ័ពរណសិរ្ស និងកងទ័ពវៀតណាមប្រើរយៈពេលបីសប្តាហ៍ក្នុងការរំដោះប្រទេសកម្ពុជាស្ទើរតែទាំងស្រុង។

II-សាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា(១៩៧៩-១៩៨៩)

- នៅថ្ងៃទី៧ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ របបថ្មីមួយដែលបានចាប់បដិសន្ធិឡើងក្រោមជំនួយឧបត្ថម្ភពីកម្លាំងកងទ័ពវៀតណាម គឺរបបសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា។
- កិច្ចការចាំបាច់ចំនួនពីរដែលរដ្ឋាភិបាលថ្មីមួយនេះត្រូវធ្វើ គឺការកសាងសន្តិភាព និងការស្តាបនាជាតិឡើងវិញ។

១. អង្គការគ្រប់គ្រងសំខាន់ៗនៃរដ្ឋាភិបាលសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា

របបថ្មីនេះគ្រប់គ្រងដោយបក្សតែមួយគឺគណបក្សប្រជាជនបដិវត្តន៍កម្ពុជានិងមានអង្គការគ្រប់គ្រងសំខាន់ៗចំនួន៤គឺ ៖

- គណបក្សប្រជាជនបដិវត្តន៍កម្ពុជាដឹកនាំដោយលោក ប៉ែន សុវណ្ណ នៅខែធ្នូ ឆ្នាំ ១៩៨១ លោក ហេង សំរិន បានកាន់តំណែងនេះជំនួសវិញ

- ក្រុមប្រឹក្សាប្រជាជនបដិវត្តន៍ ឬក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋមន្ត្រីមានតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ក្នុងការធ្វើឱ្យសម្រេច ទិសដៅសំខាន់ៗរបស់បក្ស។ ក្រុមប្រឹក្សានេះមានលោក ប៉ែន សុវណ្ណ ជាប្រធាន។ ចុងឆ្នាំ១៩៨១លោក ចាន់ ស៊ីបានឡើងជំនួសលោកប៉ែន សុវណ្ណ។

ក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋមន្ត្រីត្រូវកំណត់ការប្រជុំយ៉ាងទៀងទាត់ដើម្បីៈ

- ចាត់វិធានការរដ្ឋបាលយ៉ាងច្បាស់លាស់សម្រាប់រដ្ឋមន្ត្រីយកទៅផ្សព្វផ្សាយតាមក្រសួង មន្ទីរនានាចៀសវាងការអនុវត្តខុសទិសដៅ
- ឱ្យតំណាងក្រសួងនីមួយៗឡើងរាយការណ៍បង្ហាញពីសមិទ្ធផល និងបញ្ហាផ្សេងៗដែលកើតមាន។

- ក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋ ដែលមានលោក ហេង សំរិន ជាប្រធាន
- រដ្ឋសភាជាតិ មាន១១៧អាសនៈ។ ថ្ងៃទី២៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៨១ សភាជាតិបានអនុម័តរដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា ព្រមទាំងតែងតាំងលោក ហេង សំរិន ជាប្រធានក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋ លោក ប៉ែនសុវណ្ណ ជាប្រធានក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋមន្ត្រី។

២. សមាសភាពអ្នកគ្រប់គ្រង

រដ្ឋអំណាចខ្មែរ

ក្នុងដំណាក់កាលដំបូង ក្រសួងសំខាន់ៗកាន់កាប់ដោយមនុស្សពីរក្រុមគឺៈ

- ក្រុមអ្នកតស៊ូចាស់ៗនៅភូមិភាគបូព៌ា ពិសេសមកពីខេត្តកំពង់ចាម ស្វាយរៀង
- ក្រុមអ្នកបានទៅហាត់រៀននៅប្រទេសវៀតណាមក្រោយសន្និសីទហ្សឺណែវ ឆ្នាំ១៩៥៤។

ជំនាញការ និងកងទ័ពវៀតណាម

- នៅក្នុងដំណាក់កាលនេះ មានវត្តមានកងទ័ពវៀតណាមនៅពាសពេញផ្ទៃប្រទេសដើម្បីជួយទប់ស្កាត់ការវិលត្រឡប់មកវិញនូវរបបប្រល័យពូជសាសន៍ប៉ុលពត
- អ្នកជំនាញការវៀតណាមជាច្រើនរូបដែលធ្វើការអមរដ្ឋអំណាចខ្មែរតាំងពីថ្នាក់ក្រសួង រហូតដល់ថ្នាក់មូលដ្ឋានដើម្បីជួយពង្រឹងរដ្ឋបាលសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា។

III-ការកសាងសន្តិភាព និងការកសាងជាតិឡើងវិញ

១. ខ្មែរទាំង៤ភាគី

ភាគីទី១ គឺរដ្ឋាភិបាលសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា ដែលដឹកនាំដោយហេង សំរិន

ភាគីទី២ គឺកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ឬខ្មែរក្រហម ដែលដឹកនាំដោយប៉ុល ពត

ភាគីទី៣ គឺរណសិរ្សជាតិរំដោះប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរប្រជាធិបតេយ្យ ដែលដឹកនាំដោយ សឺន សាន

ភាគីទី៤ គឺក្រុមរាជានិយមរបស់សម្តេច នរោត្តម សីហនុ(FUNCINPEC-ហ្វ៊ុនស៊ិនប៉ិច)

នៅឆ្នាំ១៩៨២ ក្រុមខ្មែរក្រហម(ភាគីទី២) ក្រុមសឺន សាន(ភាគីទី៣) និងក្រុមរាជានិយម (ភាគីទី៤)**បានរួបរួមគ្នាបង្កើតជារដ្ឋាភិបាលសម្ព័ន្ធត្រីភាគី** ហើយដឹកនាំដោយសម្តេចនរោត្តម សីហនុ។ គោលជំហររបស់រដ្ឋាភិបាលត្រីភាគីនេះ គឺប្រឆាំងនឹងវត្តមានវៀតណាមនៅកម្ពុជា និងរដ្ឋាភិបាលសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា(ភាគីទី១) តាមរយៈការទូត និងសង្គ្រាមឈ្លប។

២. សង្គ្រាមក្នុងស្រុក

- ក្រុមខ្មែរក្រហមដែលនៅសេសសល់លាក់ខ្លួននៅតាមតំបន់ព្រៃក្រាស់ដែលពិបាកចូលទៅដល់។
- ពួកគេតែងធ្វើសកម្មភាពជាក្រុមតូចៗក្នុងទ្រង់ទ្រាយជាសង្គ្រាមឈ្លប ដើម្បីឆក់ប្លន់ស្បៀង អុកឡុកបង្កអសន្តិសុខដល់រដ្ឋាភិបាលសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា និងផ្តួលរំលំរដ្ឋអំណាចភូមិ ឃុំ ក្នុងគោលបំណងវិលមកកាន់អំណាចឡើងវិញ។
- តាមបណ្តោយព្រំដែនខ្មែរ-ថៃ និងជុំវិញបឹងទន្លេសាបបានក្លាយទៅជាតំបន់អសន្តិសុខ រីឯតំបន់ផ្សេងទៀតក្រៅពីនោះ ក៏រងការគំរាមកំហែងជាញឹកញាប់ផងដែរ។

៣. ការទប់ស្កាត់ការវិលត្រឡប់របស់ពួកខ្មែរក្រហម

ការរំដោះតំបន់នៅតាមព្រំដែន

- មូលហេតុដែលរដ្ឋាភិបាលត្រូវដកទ័ពត្រលប់មកវិញនៅរដូវវស្សាគឺ ៖
  - ប្រព័ន្ធផ្លូវថ្នល់មានការលំបាកខ្លាំង ពិបាកក្នុងការដឹកជញ្ជូនផ្គត់ផ្គង់ស្បៀង និងសព្វាវុធ
  - កម្លាំងនៅសមរភូមិក្រោយនៅមិនទាន់រឹងមាំដែលទាមទារការដកកម្លាំងពីព្រំដែនឬសមរភូមិមុខមកពង្រឹង។
- នៅឆ្នាំ១៩៨៤ កងកម្លាំងនៅសមរភូមិក្រោយរបស់រដ្ឋាភិបាលសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជាមានការរីកចម្រើនច្រើនដែលអាចបន្តវាយលុកនៅរដូវវស្សា និងការពារទីតាំងដែលដណ្តើមបានកាលពីរដូវប្រាំង។

ផែនការ ក៥

- នៅថ្ងៃទី១២ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៨៤ ការិយាល័យនយោបាយមជ្ឈិមបក្សបានចេញសេចក្តីសម្រេចចិត្តមួយស្តីពីការបង្កើនការការពារនៅតាមព្រំដែនកម្ពុជា-ថៃដោយឱ្យឈ្មោះថា «ផែនការ ក៥»
- ផែនការនេះតម្រូវឱ្យមានការចូលរួមពីប្រជាជនខ្មែរដើម្បីៈ
  - សាងសង់ផ្លូវនៅតាមព្រំដែនដើម្បីសម្រួលក្នុងការដឹកជញ្ជូនកងទ័ព អាវុធស្បៀង ជាដើម។
  - កាប់ឆ្ការព្រៃនៅក្បែរភូមិ ជុំវិញផ្លូវថ្នល់ ផ្លូវដែក និងផ្លូវទឹក តាមជនបទ និងតាមតំបន់ព្រំដែនដើម្បីបំផ្លាញជម្រកលាក់ខ្លួនរបស់ពួកកងទ័ពនៃរដ្ឋាភិបាលត្រីភាគី

- ○ រៀបចំកសាងប្រព័ន្ធការពារនៅតាមបណ្តោយព្រំដែនខ្មែរ-ថៃដោយក្នុងនោះមានការដាក់ចម្រូងឫស្សី ដាក់មីន លើកទំនប់ និងជីកលេណដ្ឋានជាដើម។
- នៅរដូវប្រាំងចុងឆ្នាំ១៩៨៤ ដើមឆ្នាំ១៩៨៥ កងទ័ពរដ្ឋាភិបាលសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជាបានទទួលជោគជ័យច្រើនជាងមុននៅតាមព្រំដែនក៏ប៉ុន្តែពួកកងទ័ពត្រីភាគីបានឆ្លៀតឱកាសនោះប្រើប្រាស់ក្រុមតូចៗក្នុងការបំផ្លាញ និងបង្កអស្ថិរភាពនៅសមរភូមិក្រោយ។

៤. ការកសាងជាតិឡើងវិញ

- រដ្ឋាភិបាលសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា ដែលបង្កើតឡើងតាមរយៈការជួយជ្រោមជ្រែងរបស់វៀតណាម មិនត្រូវបានអង្គការសហប្រជាជាតិ សហគមន៍អន្តរជាតិ ព្រមទាំងប្រទេសសមាជិកអាស៊ានទទួលស្គាល់នោះទេ។
- ជំនួយមនុស្សធម៌ទាំងប៉ុន្មានត្រូវបង្វែរទៅផ្គត់ផ្គង់ប្រជាជនខ្មែរដែលរស់នៅតាមជំរុំជនភៀសខ្លួននៅតាមព្រំដែនខ្មែរ-ថៃ ដែលជំរុំនីមួយៗស្ថិតនៅក្រោមអំណាចរបស់ក្រុមដឹកនាំពាផ្សេងទៀតគឺក្រុមខ្មែរក្រហម, ក្រុមរាជានិយមដឹកនាំដោយសម្តេចនរោត្តម សីហនុ ឬក្រុមរបស់លោកសឺន សាន។ រដ្ឋាភិបាលសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជាត្រូវកសាងប្រទេសឡើងវិញពីចំណុចសូន្យ ដោយពឹងផ្អែកទាំងស្រុងលើជំនួយពីវៀតណាម សហភាពសូវៀត និងប្រទេសសង្គមនិយម។
- ក្រោយសម័យខ្មែរក្រហម កម្ពុជាទទួលរងនូវការដាក់ទណ្ឌកម្មសេដ្ឋកិច្ច និងប្រឈមទៅនឹងគ្រោះទុរ្ភិក្ស។ បញ្ហាចម្បងដែលរដ្ឋាភិបាលសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជាត្រូវធ្វើគឺដោះស្រាយបញ្ហាស្បៀងរបស់ប្រជាជនទូទាំងប្រទេស។
- សហភាពសូវៀត វៀតណាម និងប្រទេសសង្គមនិយមបានផ្គត់ផ្គង់ស្បៀងអាហារសម្ភារប្រើប្រាស់ បច្ចេកទេស ពូជស្រូវ ដំណាំ វត្ថុធាតុដើម និងបច្ចេកទេស ដើម្បីចាប់ផ្តើមឱ្យមានផលិតកម្ម សិប្បកម្ម និងឧស្សាហកម្មនៅកម្ពុជា។
- ជំហានដំបូងក្នុងការស្តារបនាសេដ្ឋកិច្ចរដ្ឋាភិបាលបានបង្កើតក្រុមសាមគ្គីបង្កបង្កើនផល ឬក្រុមប្រវាស់ដៃក្នុងគោលបំណងឱ្យប្រជាជនចេះជួយគ្នាក្នុងកាលៈទេសៈដែលខ្វះខាតឧបករណ៍និងមធ្យោបាយបង្កបង្កើនផល កម្លាំងពលកម្ម គោក្របីគ្រាប់ពូជ និងធនធាន។
- តម្រូវការ និងកិច្ចការដែលត្រូវធ្វើដើម្បីស្តារបនាសង្គមលើគ្រប់វិស័យមានទំហំធំធេងប៉ុន្តែកម្ពុជាជួបប្រទះនូវបញ្ហាកង្វះខាតធនធានមនុស្ស កង្វះខាតថវិកា កង្វះខាតធនធានគ្រប់សព្វបែបយ៉ាង និងរងគំនាបរបស់មហាអំណាចសេរីនិងប្រទេសដែលជាសម្ព័ន្ធមិត្ត។
- ក្រោយថ្ងៃទី៧ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ វិស័យអប់រំ និងវប្បធម៌ដែលពួកខ្មែរក្រហមព្យាយាមកម្ទេចចោលត្រូវបានស្តារឡើងវិញភ្លាមៗ។
- ការប្រមូលគ្រូបង្រៀនដែលនៅរស់ និងសិស្សានុសិស្សត្រូវបានប្រព្រឹត្តទៅគ្រប់

ទិសទី។

- រដ្ឋាភិបាលបានប្រើគោលនយោបាយមួយគឺ«អ្នកចេះច្រើនបង្រៀនអ្នកចេះតិច ឯអ្នកចេះតិចបង្រៀនអ្នកមិនចេះ»។
- ការបង្រៀននិងផ្ទេរចំណេះដឹងបានចាប់ផ្តើមឡើងយ៉ាងផុសផុលក្នុងសាលារៀន វត្តអារាម តាមផ្ទះប្រជាជន និងក្រោមដើមឈើជាដើម។ សិស្សានុសិស្សប្រើក្រដាសចាស់ៗនិងធ្យូងមកសរសេរ។
- រដ្ឋបានប្រមូលផ្តុំអ្នកសិល្បៈ និងសាស្ត្រាចារ្យផ្នែកសិល្បៈដែលនៅសេសសល់
- សាលាវិចិត្រសិល្បៈបានបើកទ្វារឡើងវិញនៅថ្ងៃទី២៧ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៨១
- រោងភាពយន្តមួយចំនួនចាប់ផ្តើមបើកទ្វារឡើងវិញជាបណ្តើរៗ
- វត្តអារាមត្រូវបានជួសជុល និងដំណើរការឡើងវិញ
- ការរើសគូស្រករ និងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍តាមប្រពៃណីមានការបើកទូលាយឡើងវិញ។
- មជ្ឈមណ្ឌលកុមារកំព្រាជាច្រើនបានបើកទ្វារ និងទទួលកុមារប្រមាណ៦ ០០០ នាក់នៅទូទាំងប្រទេស
- ជនពិការ និងស្ត្រីមេម៉ាយត្រូវបានបែងចែកទៅតាមក្រុមសាមគ្គី ឯសាលាបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈសម្រាប់ជនពិការមួយចំនួនក៏បានបើកទ្វារ
- ការផ្គត់ផ្គង់ទឹកស្អាត និងភ្លើងអគ្គិសនីបានចាប់ផ្តើមបន្តិចម្តងៗ
- ច្បាប់ការពារកម្មសិទ្ធិឯកជនដោយផ្តល់កម្មសិទ្ធិដល់ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរត្រូវបានបង្កើតឡើងនៅឆ្នាំ១៩៨៧។
- មន្ទីរពេទ្យជាច្រើនបានដំណើរការឡើងវិញ ប៉ុន្តែកង្វះខាតធនធានមនុស្ស គ្រឿងបរិក្ខារ ថ្នាំសង្កូវនៅតែជាបញ្ហាប្រឈមដ៏សំខាន់
- មហាវិទ្យាល័យវេជ្ជសាស្ត្រ ឱសថសាស្ត្រ និងទន្តសាស្ត្រត្រូវបើកឱ្យដំណើរការវិញនៅថ្ងៃទី១៩ ខែមករាឆ្នាំ១៩៨០
- សាលាសុខាភិបាលមធ្យម និងខេត្តក្រុងបានបើកឱ្យដំណើរការវិញជាបន្តបន្ទាប់។

៥. ការចរចារកសន្តិភាព និងការបង្រួបបង្រួមជាតិ

- នៅខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៨៤គម្រោងជួបចរចានៅប្រទេសបារាំង រវាងរដ្ឋាភិបាលសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា និងសម្តេចនរោត្តម សីហនុ ដែលជាតំណាងរដ្ឋាភិបាលសម្ព័ន្ធត្រីភាគីត្រូវអាក់ខានដោយសារចិន និងខ្មែរក្រហមបានដាក់គំនាបលើសម្តេចនរោត្តម សីហនុ។
- ចាប់ពីឆ្នាំ១៩៨៥ ស្ថានភាពនយោបាយនៅអាស៊ី និងក្នុងពិភពលោកមានភាពធូរស្រាលជាងមុន។ សហភាពសូវៀតបានប្រកាសយកកំណែទម្រង់សេដ្ឋកិច្ច និងសង្គមដែលមិនធ្លាប់មានពីមុនមកឈ្មោះថា«Perestroika»ព្រមទាំងដកទ័ពចេញពីអាហ្វហ្គានីស្ថាននៅឆ្នាំ១៩៨៩។
- នៅឆ្នាំ១៩៨៧ ជំនួបកំពូលរវាងសហរដ្ឋអាម៉េរិកនិងសហភាពសូវៀត បានធ្វើឱ្យ

ស្ថានការណ៍នយោបាយនៅកម្ពុជាប្រសើរជាងមុន។

- នៅថ្ងៃទី២ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៨៧ មានការជួបគ្នាលើកទី១នៅហ្វែអង់តាដឺន័រ ប្រទេសបារាំងរវាងសម្តេច នរោត្តម សីហនុ និងលោកហ៊ុន សែន ដែលជាតំណាងសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា។
- ក្រោមអន្តរាគមន៍របស់បរទេស លោក សឺន សាន និងលោក ខៀវ សំផនក៏ព្រមចូលតុចរចា។ នៅថ្ងៃទី២៤ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៨៨ ការចរចាលើកដំបូងដោយមានការចូលរួមទាំង៤ភាគី និងប្រទេសដែលពាក់ព័ន្ធបានប្រព្រឹត្តឡើងនៅប្រទេសឥណ្ឌូណេស៊ី។ ជំនួបនេះបានផ្តល់នូវលទ្ធផលជាច្រើនដូចជា ៖
  - ការកំណត់ការដកកងទ័ពវៀតណាមចេញពីប្រទេសកម្ពុជា
  - ការទប់ស្កាត់អំពើប្រល័យពូជសាសន៍មិនឱ្យវិលត្រឡប់មកវិញ
  - ការបញ្ឈប់ជំនួយរបស់បរទេស ទៅឱ្យក្រុមដែលប្រឆាំងនឹងរដ្ឋាភិបាលសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា
  - ការបញ្ឈប់ការជ្រៀតជ្រែកពីខាងក្រៅក្នុងកិច្ចការរបស់កម្ពុជា។
- នៅថ្ងៃទី៥ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៨៩ វៀតណាមបានប្រកាសថា កងទ័ពរបស់ខ្លួននឹងដកចេញឱ្យអស់ពីកម្ពុជានៅចុងខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៨៩ ហើយនៅថ្ងៃទី២៩-៣០ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៨៩ សភាជាតិនៃរដ្ឋាភិបាលសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជាបានសម្រេចធ្វើវិសោធនកម្មរដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា ៖
  - ប្តូរឈ្មោះប្រទេសពី«សាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា» ទៅជា«រដ្ឋកម្ពុជា»
  - ប្តូរទង់ជាតិ និងភ្លេងជាតិ
  - លុបបំបាត់ច្បាប់ប្រហារជីវិត(លុបទោសប្រហារជីវិត)
  - ទទួលស្គាល់ព្រះពុទ្ធសាសនាជាសាសនារបស់រដ្ឋ និងលុបចោលការកំហិត(លក្ខខណ្ឌ) អ្នកសាងផ្នួស(អ្នកបួស)
  - បង្កើតទីផ្សារសេរីផ្តល់សេរីភាពសារព័ត៌មាន និងការបង្កើតអង្គការសង្គមស៊ីវិល។
- នៅថ្ងៃទី២៦ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៨៩មក វេទិការបស់សម្តេច នរោត្តមសីហនុ និងលោកហ៊ុន សែន ដើម្បីស្វែងរកដំណោះស្រាយវិបត្តិនយោបាយនៅកម្ពុជាបានប្រព្រឹត្តទៅជាបន្តបន្ទាប់ នៅទីក្រុងប៉ារីស(ប្រទេសបារាំង)ទីក្រុងហ្សាកាតា(ឥណ្ឌូណេស៊ី) ទីក្រុងតូក្យូ(ប្រទេសជប៉ុន) និងទីក្រុងប៉ាតាយ៉ា(ប្រទេសថៃ)។
- ក្រុមប្រឹក្សាជាតិជាន់ខ្ពស់(SNC: Supreme National Council) បានបង្កើតឡើងនៅថ្ងៃទី១០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៩០ ដែលមានសម្តេច នរោត្តម សីហនុជាប្រធាន និងមានសមាជិក១២រូប ដែលមកពីរដ្ឋកម្ពុជា៦រូប និងសម្ព័ន្ធត្រីភាគី៦រូប។
- ថ្ងៃទី២៣-២៤ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៩១ នៅទីក្រុងប៉ាតាយ៉ា គូបដិបក្ខខ្មែរទាំងបួនបានជួបជុំគ្នា និងបានចុះសម្រុងគ្នាអំពីគម្រោងការដោះស្រាយបញ្ហាជាតិ។
- ក្រោយពីមានការជួបចរចារវាងបណ្តាភាគីខ្មែរនិងប្រទេសពាក់ព័ន្ធ ភាគីជម្លោះ

ទាំងបួននៅកម្ពុជា និងប្រទេសចំនួន១៨ បានចុះហត្ថលេខាលើកិច្ចព្រមព្រៀងសន្តិភាពក្រុងប៉ារីសនៅថ្ងៃទី២៣ ខែតុលា ឆ្នាំ១៩៩១។ បញ្ហាកម្ពុជាក៏បានដោះស្រាយ។

កិច្ចព្រមព្រៀងទីក្រុងប៉ារីសថ្ងៃទី២៣ ខែតុលា ឆ្នាំ១៩៩១

កិច្ចព្រមព្រៀងក្រុងប៉ារីសថ្ងៃទី២៣ ខែតុលា ឆ្នាំ១៩៩១ ផ្តោតទៅលើចំណុចពីរសំខាន់ៗគឺ៖

- កិច្ចព្រមព្រៀងទាក់ទងទៅនឹងអធិបតេយ្យភាព បូរណភាពទឹកដី អព្យាក្រឹត ឯករាជ្យជាតិកម្ពុជា
- សេចក្តីថ្លែងការណ៍ស្តីពីការស្តារ និងកសាងប្រទេសកម្ពុជាឡើងវិញ។

អ៊ុនតាក់មានថវិកាចំនួន ៣ ០០០ លានដុល្លារ ដើម្បីបំពេញបេសកកម្ម៤យ៉ាងគឺ ៖

- ដកអាវុធពីកងទ័ពរដ្ឋកម្ពុជាកងទ័ពខ្មែរក្រហមរណសិរ្សជាតិរំដោះប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរ (FNLPK)និងកងទ័ពរាជានិយមហ៊្វុនស៊ិនប៉ិច
- បញ្ចូលរដ្ឋអំណាចទាំងសងខាងឱ្យរួមគ្នា(រដ្ឋកម្ពុជា និងរដ្ឋាភិបាលសម្ព័ន្ធត្រីភាគី)
- រៀបចំការបោះឆ្នោតដោយសេរីដោយអ៊ុនតាក់
- នាំជនភៀសខ្លួនប្រហែល៣៥០ ០០០ នាក់ត្រឡប់មកមាតុភូមិវិញ។

វិញ្ញាសារៀមទី២២

ប្រធាន

1. តើលោកនួន ជា បានទទួលមរណភាពនៅថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំណា?
2. ដូចម្តេចដែលហៅថាសង្គ្រាមត្រជាក់? តើសង្គ្រាមត្រជាក់ និងសង្គ្រាមក្តៅ ខុសគ្នាដូចម្តេច? ចូរលើកឧទាហរណ៍បញ្ជាក់។
3. ក្រោយសង្គ្រាមលោកលើកទី២ ទ្វីបអឺរ៉ុបត្រូវបានបែងចែកជាពីរគឺអឺរ៉ុបខាងកើត និងអឺរ៉ុបខាងលិច។ ចូរពន្យល់ពីមូលហេតុ និងបច្ច័យសម្រាប់ទំនាក់ទំនងអន្តរជាតិ។
4. ចូរពណ៌នាពីរបបសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា(១៩៧៩-១៩៨៩)។

អត្រាកំណែ

១-លោកនួន ជា បានទទួលមរណភាពនៅថ្ងៃទី៤ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៩។

២-សង្គ្រាមត្រជាក់ គឺជាការប្រឈមមុខដាក់គ្នារវាងប្លុកលោកខាងលិច ដែលប្រកាន់យកលទ្ធិសេរីនិយម (Liberalism) ដឹកនាំដោយសហរដ្ឋអាម៉េរិកនិងប្លុកលោកខាងកើត ដែលប្រកាន់យកលទ្ធិកុម្មុយនីស្ត (Communism) ដឹកនាំដោយសហភាពសូវៀត។ ការប្រឈមមុខរវាង ប្លុកទាំងពីរនេះកើតមានក្នុងវិស័យមនោគមវិជ្ជា នយោបាយ សេដ្ឋកិច្ច ពាណិជ្ជកម្ម យោធា ការទូតនិងទំនាក់ទំនងអន្តរជាតិ។

សង្គ្រាមត្រជាក់ខុសពីសង្គ្រាមក្តៅត្រង់ថាសង្គ្រាមត្រជាក់ជាសង្គ្រាមមនោគមវិជ្ជា មេដឹកនាំនៃប្លុកទាំងពីរពុំបានបង្កជាការផ្ទុះអាវុធដោយផ្ទាល់ឡើយ តែការផ្ទុះអាវុធកើតឡើងនៅតាមបណ្តាប្រទេសដែលស្ថិតនៅក្រោមឥទ្ធិពលនៃមហាអំណាចទាំងពីរនេះ។ ឧទាហរណ៍ដូចជាសង្គ្រាមនៅឧបទ្វីបកូរ៉េ សង្គ្រាមឥណ្ឌូចិន...។ ចំណែកសង្គ្រាមក្តៅជាការប្រឈមមុខដាក់គ្នាផ្នែកយោធា ហើយមានការផ្ទុះអាវុធដោយផ្ទាល់រវាងភាគីជម្លោះ។ ឧទាហរណ៍សង្គ្រាមលោកលើកទី១ សង្គ្រាមលោកលើកទី២ សង្គ្រាមរវាងរុស្ស៊ី និងអ៊ុយក្រែន...។

៣-ក្រោយសង្គ្រាមលោកលើកទី២ ទ្វីបអឺរ៉ុបត្រូវបានបែងចែកជាអឺរ៉ុបខាងកើត និងអឺរ៉ុបខាងលិច។

មូលហេតុ

- ឥទ្ធិពលនៃសង្គ្រាមលោកលើកទី២ (១៩៣៩-១៩៤៥)៖
  - នៅក្នុងសង្គ្រាមប្រទេសនៅទ្វីបអឺរ៉ុបភាគច្រើនគ្រប់គ្រងដោយអាល្លឺម៉ង់
  - នៅចុងបញ្ចប់នៃសង្គ្រាមប្រទេសនៅទ្វីបអឺរ៉ុបមួយចំនួន ត្រូវរំដោះដោយសូវៀត និងអាម៉េរិក
  - សេដ្ឋកិច្ចទ្វីបអឺរ៉ុបចុះទន់ខ្សោយ ងាយទទួលរងឥទ្ធិពល អឺរ៉ុបត្រូវពឹងផ្អែកលើជំនួយសហរដ្ឋអាម៉េរិក និងសូវៀត
- សន្និសីទក្រុងយ៉ាល់តា និងសន្និសីទ ពតស្តាំ(Potsdam) ឆ្នាំ១៩៤៥ ស្តីពីការបែងចែកទ្វីបអឺរ៉ុបក្រោយសង្គ្រាមលោកលើកទី២
  - ការបែងចែកទឹកដីអាល្លឺម៉ង់ដោយមហាអំណាចទាំងបួនជាបួនតំបន់កាន់កាប់

- ការបែងចែកទីក្រុងប៊ែរឡាំងជាបួនផ្នែក
- ភាពទន់លេចក្នុងផ្នែកនយោបាយ និងភាពប្រេះឆាគ្នា នៃមហាអំណាចសម្ព័ន្ធមិត្ត ដែលធ្វើឱ្យដំណោះស្រាយពីបញ្ហាអាល្លឺម៉ង់ ត្រូវបរាជ័យ

- ការប្រជែងគ្នារបស់មហាអំណាចពីរគឺ សហរដ្ឋអាម៉េរិកនិងសហភាពសូវៀត
  - នៅក្នុងសង្គ្រាម មហាអំណាចសហរដ្ឋអាម៉េរិក អង់គ្លេស និងសហភាពសូវៀត បានរួបរួមគ្នាប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងណាស៊ីអាល្លឺម៉ង់ តែមហាអំណាចទាំងនេះមានលក្ខណៈប្លែកគ្នាទាំងស្រុង ទាំងផ្នែកមនោគមវិជ្ជានយោបាយ និងសេដ្ឋកិច្ច
  - ការមិនទុកចិត្តគ្នារវាងសហរដ្ឋអាម៉េរិកនិងសហភាពសូវៀតនៅចុងបញ្ចប់នៃសង្គ្រាម
  - ការប្រជែងមនោគមវិជ្ជា នយោបាយ បែបប្រជាធិបតេយ្យសេរី និងកុម្មុយនីស្ត
  - ការប្រជែងផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច តាមបែបមូលធននិយម និងសង្គមនិយម
  - ការប្រជែងផ្នែកសព្វាវុធ អាវុធនុយក្លេអ៊ែរ ព្រមទាំងការប្រជែងបច្ចេកវិទ្យា និងការទូត
  - អឺរ៉ុបប៉ែកខាងកើតត្រូវរំដោះដោយសូវៀតក្នុងអំឡុងឆ្នាំ១៩៤៤-១៩៤៥ បានធ្លាក់ក្រោមឥទ្ធិពលកុម្មុយនីស្តសូវៀត និងក្រោយមកប្រកាន់យករបបកុម្មុយនីស្តតាមបែបសូវៀត
  - អឺរ៉ុបខាងលិចត្រូវបានរំដោះដោយអង់គ្លេស និងអាមេរិកក្នុងអំឡុងឆ្នាំ១៩៤៤ ដល់ ១៩៤៥ បានប្រកាន់យករបបប្រជាធិបតេយ្យសេរី

- ទ្រឹស្តីទ្រូម៉ាន់ និងផែនការម៉ាសាល ឆ្នាំ១៩៤៧ ៖ អាម៉េរិក អនុវត្តនយោបាយទប់ទល់ និងរុញច្រានរបបកុម្មុយនីស្ត
- **ចម្លើយត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត**

បច្ច័យសម្រាប់ទំនាក់ទំនងអន្តរជាតិ

- ពិភពលោកត្រូវបានបែងចែកជាពីរប្លុក គឺប្លុកលោកខាងកើត (ប្លុកកុម្មុយនីស្ត) និងប្លុកលោកខាងលិច (ប្លុកសេរី)
- ការបង្កើតបក្សសម្ព័ន្ធយោធានៅតាមតំបន់នានាដូចជា អង្គការអូតង់(នៅអឺរ៉ុបខាងលិច) បក្សសម្ព័ន្ធវ៉ាសូវី (អឺរ៉ុបខាងកើត) សេអាតូ(អាស៊ីអាគ្នេយ៍) បាដាត (មជ្ឈិមបូព៌ា)...
- បណ្តាប្រទេសក្រោមអាណានិគមទទួលបានឯករាជ្យជាបន្តបន្ទាប់ (ទ្វីបអាស៊ី អាហ្វ្រិក និងអាមេរិកឡាទីន)
- ផ្ទុះសង្គ្រាមស៊ីវិលនៅតាមប្រទេសមួយចំនួនដែលទើបទទួលបានឯករាជ្យ និងទទួលមនោគមវិជ្ជាទាំងពីរ(សង្គ្រាមឧបទ្វីបកូរ៉េ សង្គ្រាមវៀតណាម កម្ពុជា...)
- **ចម្លើយត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត**

៤-ពិពណ៌នាពីរបបសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា

- អង្គការគ្រប់គ្រងសំខាន់ៗនៃរដ្ឋាភិបាលសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា

របបសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជាគ្រប់គ្រងដោយគណបក្សតែមួយគឺគណបក្សប្រជាជនបដិវត្តន៍កម្ពុជា និងមានអង្គការគ្រប់គ្រងសំខាន់ៗ៤គឺ៖

- គណបក្សប្រជាជនបដិវត្តន៍កម្ពុជា
- ក្រុមប្រឹក្សាប្រជាជនបដិវត្តន៍ ឬក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋមន្ត្រី
- ក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋ
- រដ្ឋសភាជាតិ

- រដ្ឋអំណាចខ្មែរ
  - ដំណាក់កាលដំបូង៖ ក្រសួងសំខាន់ៗគ្រប់គ្រងដោយមនុស្សពីរក្រុមគឺ អ្នកតស៊ូចាស់ៗនៅភូមិភាគបូព៌ា (សមមិត្ត ហេង សំរិន ,ជា ស៊ីម ,ហ៊ុន សែន)និងអ្នករៀននៅវៀតណាមក្រោយសន្និសីទហ្សឺណែវឆ្នាំ១៩៥៤(សមមិត្ត ប៉ែន សុវណ្ណ ,ចាន់ ស៊ី)
  - ដំណាក់កាលបន្ទាប់៖ ពេលសន្តិសុខប្រទេសមានលំនឹង រដ្ឋាភិបាលជ្រើសរើសអ្នកមានសមត្ថភាពឱ្យបម្រើក្នុងក្បាលម៉ាស៊ីនដឹកនាំរដ្ឋ ។

- ជំនាញការ និងកងទ័ពវៀតណាម
  - អ្នកជំនាញការវៀតណាមអមរដ្ឋអំណាចខ្មែរតាំងពីថ្នាក់ក្រសួងដល់ថ្នាក់មូលដ្ឋានដើម្បីជួយពង្រឹងរដ្ឋបាលសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា
  - កងទ័ពវៀតណាមនៅពេញផ្ទៃប្រទេសដើម្បីជួយទប់ស្កាត់ការវិលត្រឡប់មកវិញនៃរបបប្រល័យពូជសាសន៍

- កិច្ចការពារជាតិ

ដើម្បីទប់ស្កាត់ការវិលត្រឡប់មកវិញរបស់ខ្មែរក្រហមរដ្ឋាភិបាលសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជាបានចាត់វិធានការដូចតទៅ ៖

- បង្កើតកងសេនាជនភូមិ
- បង្កើតក្រុមស្វ័យការពារ ក្រុមយាមកាម
- ធ្វើការជ្រើសកងទ័ព
- បង្កើតកាតព្វកិច្ចយោធា
- ធ្វើការហ្វឹកហាត់ក្បួនយោធាដល់សិស្ស និស្សិត មុនចូលរៀន
- លើកទ័ពវាយលុកលើខ្មែរក្រហមនារដូវប្រាំង និងធ្វើការគ្រប់គ្រងតំបន់តាមព្រំដែន
- បង្កើនការការពារនៅតាមព្រំដែនកម្ពុជា-ថៃ ដោយអនុវត្តផែនការ«ក៥»
- ផែនការអូសទាញជនវង្វេងផ្លូវ
- សង្គ្រាមរដូវប្រាំង
- ស្វែងរកការចរចាបញ្ចប់សង្គ្រាម

- ការស្តាបនាសេដ្ឋកិច្ច

បញ្ហាបន្ទាន់គឺ បញ្ហាស្បៀងដូចនេះរដ្ឋាភិបាលបានៈ

- អំពាវនាវសុំជំនួយពីសហគមន៍អន្តរជាតិ
- បង្កើតក្រុមសាមគ្គីបង្កបង្កើនផល
- ឆ្នាំ១៩៨០បោះពុម្ពក្រដាសប្រាក់ឱ្យចាយវាយទូទាំងប្រទេស
- ឆ្នាំ១៩៨៣-១៩៨៦ ប្តូរពីក្រុមសាមគ្គីបង្កបង្កើនផលទៅជាម្ចាស់ការទាំងស្រុង ដោយធ្វើការបែងចែកដីធ្លី និងឈានទៅរកកម្មសិទ្ធិឯកជន
- អនុវត្តមុខព្រួញទាំង៤នៃសេដ្ឋកិច្ច

- ការស្តាបនាសង្គម
  - បើកទ្វារសាលាទទួលសិស្ស និស្សិតឱ្យចូលរៀន
  - ធ្វើការជ្រើសរើស និងបណ្តុះបណ្តាលគ្រូ
  - ជំរុញចលនាអក្ខរកម្ម និងបំពេញវិជ្ជា
  - អនុវត្តនយោបាយ«អ្នកចេះច្រើនបង្រៀនអ្នកចេះតិច ឯអ្នកចេះតិចបង្រៀនអ្នកអត់ចេះ »
  - បញ្ជូននិស្សិតទៅសិក្សានៅបរទេស
  - បើកសេរីភាពដល់ជំនឿ សាសនា ប្រពៃណីទំនៀម ទម្លាប់
  - បើកទ្វារសាលាវិចិត្រសិល្បៈ និងប្រមូលផ្តុំសិល្បករ
  - បង្កើតមជ្ឈមណ្ឌលកុមារកំព្រា
  - បង្កើតសាលាបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ សម្រាប់ជនពិការ និងស្ត្រីមេម៉ាយ
  - បង្កើតច្បាប់ការពារកម្មសិទ្ធិឯកជន
  - បើកទ្វារមន្ទីរពេទ្យទទួលពិនិត្យ និងព្យាបាលជំងឺ
  - បើកទ្វារសាលាបណ្តុះបណ្តាលពេទ្យ មានមហាវិទ្យាល័យវេជ្ជសាស្ត្រឱសថសាស្ត្រ ទន្តសាស្ត្រ

- **ចម្លើយត្រឹមត្រូវផ្សេងៗទៀត**

វិញ្ញាសាត្រៀមទី២៣

1. តើសហភាពឥណ្ឌូចិន(បារាំង) ដែលបង្កើតនៅឆ្នាំ១៨៨៧ មានរដ្ឋប៉ុន្មាន នៅក្រោមបារាំង?
2. ចូរពណ៌នាពីការការវិវត្តនៃរបបអាណាព្យាបាលបារាំងនៅកម្ពុជា។
3. តើកម្ពុជាបានដោះស្រាយបញ្ហាទឹកដីដែលបាត់ក្នុងសង្គ្រាមលោកទី២ តាមរបៀបណា?
4. តើក្រោយសម័យអាណាព្យាបាលបារាំង(១៨៦៣-១៩៥៣) កម្ពុជាបានឆ្លងកាត់សម័យឬរបបអ្វីខ្លះ? ចូររៀបរាប់។
5. ចូររៀបរាប់ពីមូលហេតុដែលរុស្ស៊ីចាប់ផ្តើមបើកប្រតិបត្តិការវាយប្រហារ អ៊ុយក្រែន នាថ្ងៃទី២៤ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០២២?

អត្រាកំណែ

១- សហភាពឥណ្ឌូចិន(បារាំង) ដែលបង្កើតនៅឆ្នាំ១៨៨៧ មានរដ្ឋ៥គឺ

- រដ្ឋក្រោមអាណានិគម៖ កូសាំងស៊ីន
- រដ្ឋក្រោមអាណាព្យាបាល៖ ឡាវ តុងកឹង អណ្ណាម កម្ពុជា។

២-ការវិវត្តនៃរបបអាណាព្យាបាលបារាំងនៅកម្ពុជា

- សន្ធិសញ្ញាបារាំង-ខ្មែរ ថ្ងៃទី១១ សីហា ១៨៦៣ (បង្កើតរបបអាណាព្យាបាលបារាំងនៅកម្ពុជា) ត្រូវបានចុះហត្ថលេខា នៅរាជវាំងឧដុង្គ។ មាត្រា១ចែងថា៖ អធិរាជបារាំងផ្តល់នូវកិច្ចការពាររបស់ខ្លួនចំពោះព្រះរាជាកម្ពុជា។
- អនុសញ្ញាបារាំង-ខ្មែរ ថ្ងៃទី១៧ មិថុនា ១៨៨៤ (បារាំងប៉ុនប៉ងដណ្តើមអំណាច) ត្រូវបានចុះហត្ថលេខា នៅរាជវាំងភ្នំពេញ។ បារាំងបានបង្ខំឱ្យព្រះរាជាកម្ពុជាទទួលយកកំណែទម្រង់រដ្ឋបាល តុលាការ ហិរញ្ញវត្ថុ និងពាណិជ្ជកម្ម។
- ព្រះរាជប្រកាស ថ្ងៃទី១១ កក្កដា ១៨៩៧ (បារាំងដណ្តើមអំណាចបាន)ព្រះរាជប្រកាសនេះ បានដកអំណាចពីព្រះរាជាខ្មែរ ហើយប្រគល់ទៅឱ្យរេស៊ីដង់ជាន់ខ្ពស់បារាំងជំនួសវិញ តាមរយៈកិច្ចប្រជុំគណៈរដ្ឋមន្ត្រីខ្មែរ នៅក្រោមអធិបតីភាពរបស់រេស៊ីដង់ជាន់ខ្ពស់ ដោយមិនមានវត្តមានព្រះរាជាខ្មែរ និងការចុះហត្ថលេខាអមដោយរេស៊ីដង់ជាន់ខ្ពស់លើលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តដែលព្រះរាជាខ្មែរបានឡាយព្រះហស្តលេខាមុននឹងដាក់ឱ្យអនុវត្ត។

៣-កម្ពុជា បានពឹងបារាំងឱ្យយកទឹកដីខ្មែរដែលបាត់ក្នុងសង្គ្រាមលោកទី២មកវិញដោយ៖

- នៅឆ្នាំ១៩៤១៖ ក្នុងសង្គ្រាមលោកលើកទី២ កម្ពុជាបានបាត់បង់ទឹកដីជថ្មី។ តាមអនុសញ្ញាបារាំង-សៀមថ្ងៃទី៩ឧសភា១៩៤១ នោះសៀមកាន់កាប់ខេត្តខ្មែរចំនួន៤គឺ៖ ខេត្តបាត់ដំបង, សៀមរាប, កំពង់ធំ និងស្ទឹងត្រែង(ត្រើយខាងលិចទន្លេមេគង្គ)។
- នៅខែធ្នូ១៩៤៥៖ កាសែត«កម្ពុជា» បានចុះផ្សាយអត្ថបទ«ពង្សាវតារខ្មែរ»ជាប់គ្នា៤លេខនៅថ្ងៃទី១៧-១៨-១៩-២០ធ្នូ១៩៤៥ រៀបរាប់អំពីប្រវត្តិដ៏ជូរចត់របស់ខ្មែរចាប់ពីរជ្ជកាលព្រះអង្គអេង។ ការចុះផ្សាយអត្ថបទប្រវត្តិសាស្ត្រនេះបង្ហាញឱ្យឃើញច្បាស់អំពីសារៈសំខាន់នៃចំណេះដឹងប្រវត្តិសាស្ត្រជាក់ស្តែងគឺ៖ កាលពីចុងសតវត្សរ៍ទី១៩

ខ្មែរបានប្រើ«រាជពង្សាវតារខ្មែរ»ដើម្បីទាមទារទឹកដី ដោយមានសាមគ្គីភាពបារាំង-ខ្មែរ អស់រយៈពេល៤០(ឆ្នាំ១៨៦៧-១៩០៧)។

- នៅឆ្នាំ១៩៤៥ ខ្មែរបានប្រើយន្តការដដែលគឺ«រាជពង្សាវតារខ្មែរ»បូកជាមួយនឹងសាមគ្គីភាពបារាំង-ខ្មែរ ដើម្បីទាមទារទឹកដីសាជាថ្មី។

សេចក្តីសន្និដ្ឋានគឺដោយសារមូលហេតុខាងលើនេះហើយបានជា «ប្រទេសកម្ពុជា នាសម័យនោះ នៅតែត្រូវការបារាំង»។

៤-ក្រោយសម័យអាណាព្យាបាលបារាំង(១៨៦៣-១៩៥៣) កម្ពុជាបានឆ្លងកាត់សម័យ ឬរបបជាច្រើនដូចជា ៖

- របបសង្គមរាស្រ្តនិយម ៖ ១៩៥៥-១៩៧០
- របបសាធារណរដ្ឋខ្មែរ ៖ ១៩៧០-១៩៧៥
- របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ៖ ១៩៧៥-១៩៧៩
- របបសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា៖ ១៩៧៩-១៩៨៩
- របបរដ្ឋកម្ពុជា ៖ ១៩៨៩-១៩៩១
- អន្តរកាល(អ៊ុនតាក់ UNTAC និងឧត្តមក្រុមប្រឹក្សាជាតិ SNC)៖១៩៩១-១៩៩៣
- ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា«ទី២» ៖ ១៩៩៣-បច្ចុប្បន្ន

៥-មូលហេតុដែលរុស្ស៊ីចាប់ផ្តើមបើកប្រតិបត្តិការវាយប្រហារអ៊ុយក្រែននាថ្ងៃទី២៤ កុម្ភៈ ២០២២៖

- បុព្វហេតុប្រវត្តិសាស្រ្ត
  - ក្រោយឆ្នាំ១៩៩១ រុស្ស៊ីជាអតីតអំណាចកណ្តាលដែលមានឥទ្ធិពលជាងគេ ហើយក្រោយពីរដ្ឋទាំង១៥(រុស្ស៊ី អ៊ុយក្រែន បេឡារុស ហ្សកហ្ស៊ី ម៉ុលដាវី អាមេនី អេស្តូនី ឡេតូនី លីទុយអានី អាស៊ែបៃហ្សង់ កាហ្សាក់ស្ថាន អ៊ូសបេគីស្ថាន តាហ្ស៊ីគីស្ថាន កៀហ្ស៊ីស៊ីស្ថាន និងតួកម៉េនីស្ថាន) នៅក្រោមសហភាពសូវៀតទទួលបានឯករាជ្យអស់ហើយ តែរុស្ស៊ីនៅតែបន្តចាត់ទុកលំហ ដែនដីនៃអតីតសហភាពសូវៀត ថាជាដែនអំណាចរបស់ខ្លួន ដោយមូលហេតុជនជាតិរបស់រុស្ស៊ីជាច្រើនលាននាក់បន្តរស់នៅលើទឹកដីទាំងនោះ ដូចជាប៉ែកឦសាន្តនៃប្រទេសអ៊ុយក្រែន
  - រុស្ស៊ីចង់បន្តគ្រប់គ្រងបណ្តាប្រទេសដែលជាអតីតសហភាពសូវៀតឱ្យនៅជាមួយខ្លួន
  - រុស្ស៊ីមិនចង់ឱ្យបរទេសផ្សេងលូកដៃចូលក្នុងបណ្តាប្រទេសអតីតសហភាពសូវៀតឡើយ
  - អ៊ុយក្រែនជាបរទេសមួយដែលស្និទ្ធជាងគេជាមួយរុស្ស៊ីដែលមិនត្រូវឱ្យមានចិត្តបែរទៅរកពួកលោកសេរី ឬអូតង់(OTAN)ឡើយ
  - នៅឆ្នាំ១៩៩១ មកពួកអាម៉េរិក និងអឺរ៉ុបចង់ស្រូបយកបណ្តាប្រទេសអឺរ៉ុបខាងកើតចូលមកក្នុងសហភាពអឺរ៉ុប និងអង្គការសន្ធិសញ្ញាអាត្លង់ទិកខាងជើង(OTAN)
  - ពួកអឺរ៉ុបបានស្រូបយករដ្ឋជាប់នឹងសមុទ្របាល់ទិក គឺអេស្តូនី ឡេតូនី និងលីទុយអានី ហើយក៏ត្រៀមយកអ៊ុយក្រែន និងហ្សកហ្ស៊ី ជាដើម

- នយោបាយរបស់លោកប្រធានាធិបតីរុស្ស៊ី វ្លាឌីមៀ ពូទីន
  - តំបន់ដុងបាសនៅប៉ែកឦសាប្រទេសអ៊ុយក្រែនមានជនជាតិរុស្ស៊ី និងអ្នកប្រើប្រាស់ភាសារុស្ស៊ីច្រើន
  - នៅឆ្នាំ២០១៤ រុស្ស៊ីបានក្រសោបយកគ្រីមេក្រោមរូបភាពថារុស្ស៊ីត្រូវតែការពារជនជាតិរុស្ស៊ីនៅគ្រីមេ និងក្រោមរូបភាពថាប្រជាជននៅគ្រីមេ សម្រេចប្រកាសឯករាជ្យរួចហើយផ្ដាច់ខ្លួនពីអ៊ុយក្រែន មកចុះចូលជាមួយរុស្ស៊ី ដែលនាំឱ្យអ៊ុយក្រែន ក្លាយជាវិបត្តិអន្តរជាតិដ៏ធ្ងន់ធ្ងរមួយរវាងរុស្ស៊ី និងអ៊ុយក្រែន
  - អឺរ៉ុបកំពុងជាប់ដៃប្រយុទ្ធជាមួយកូវីដ១៩ អាឡឺម៉ង់ក៏ទើបមានមេដឹកនាំថ្មី ហើយបារាំងក៏កំពុងត្រៀមរៀបចំបោះឆ្នោតជ្រើសរើសប្រធានធិបតី ហើយសហរដ្ឋអាម៉េរិកក៏កំពុងផ្ដោតការចាប់អារម្មណ៍លើចិន ដែលនេះគឺជាឱកាសល្អមួយសម្រាប់រុស្ស៊ីធ្វើសកម្មភាពនេះ
- អង្គការណាតូ(OTAN)និងរុស្ស៊ី
  - អង្គការអូតង់ ជាមរតកនៃសង្គ្រាមត្រជាក់(១៩៤៥-១៩៩១) ដែលបង្ហាញពីការមិនត្រូវគ្នារវាងសហរដ្ឋអាម៉េរិក និងរុស្ស៊ី។
  - អង្គការអូតង់ បន្តពង្រីកខ្លួនចូលដល់ជិតទឹកដីរុស្ស៊ី ដែលជាហេតុនាំឱ្យរុស្ស៊ីបារម្ភហេតុនេះហើយដែលលោកប្រធានាធិបតីរុស្ស៊ី វ្លាឌីមៀ ពូទីន មិនអាចទទួលយកបានហើយត្រូវផ្ដួលរំលំប្រធានាធិបតីអ៊ុយក្រែន គឺលោក Zelensky ដែលមានទំនោរទៅរកសហភាពអឺរ៉ុប និងអូតង់
  - អង្គការអូតង់ បង្កើតឡើងដើម្បីទប់ទល់នឹងសហភាពសូវៀត។ ប្រសិនបើអ៊ុយក្រែនក្លាយជាសមាជិកអូតង់នោះអ៊ុយក្រែន អាចទាមទារយកតំបន់គ្រីមេ នៅពេលណាមួយ
  - បើអ៊ុយក្រែន ជាសមាជិករបស់សហភាពអឺរ៉ុប ឬជាសមាជិករបស់អូតង់ នោះពួកលោកសេរី និងមានព្រំដែនជាប់រុស្ស៊ី ដែលនាំឱ្យសន្តិសុខរបស់រុស្ស៊ី នឹងត្រូវមានការគំរាមកំហែង
- ផលប្រយោជន៍របស់ប្រទេសអ៊ុយក្រែនចំពោះរុស្ស៊ី
  - អ៊ុយក្រែនជាតំបន់ទ្រនាបមួយយ៉ាងសំខាន់របស់រុស្ស៊ី តែអ៊ុយក្រែនបានខិតទៅកាន់អឺរ៉ុបខាងលិច ដែលធ្វើឱ្យរុស្ស៊ីមិនចង់ឱ្យអ៊ុយក្រែន មានកម្លាំងយោធាខ្លាំងដែលជាហេតុនាំឱ្យមានការគំរាមកំហែងទៅថ្ងៃខាងមុខ
  - អ៊ុយក្រែន ជាប្រទេសដែលមានប្រជាជនច្រើនជាងគេក្នុងចំណោមរដ្ឋទាំង១៥ របស់សហភាពសូវៀត
  - ទឹកដីអ៊ុយក្រែនមានអំណោយផលខ្លាំងសម្រាប់ការដាំដុះ និងសម្បូរដោយត្បូងថ្ម...
  - អ៊ុយក្រែន ជាច្រកចេញទៅកាន់សមុទ្រខ្មៅ តាមកំពង់ផែSevastopol នៅត្រង់តំបន់គ្រីមេ។
- មានចម្លើយត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត

ឯកសារយោង

១. ស្នាដៃនិពន្ធ

- ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា ខ្មែរ និងដំណើរឆ្ពោះទៅសម័យអង្គរដ៏រុងរឿង(*ប្រវត្តិវិទ្យា ថ្នាក់ទី៤*),២០២១។
- ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា សិក្សាសង្គម ថ្នាក់ទី៧ បោះពុម្ពឆ្នាំ២០១៦។
- ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា សិក្សាសង្គម ថ្នាក់ទី៧ បោះពុម្ពឆ្នាំ២០១៩។
- ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា ប្រវត្តិវិទ្យាថ្នាក់ទី១០ ដល់ទី១២ បោះពុម្ពឆ្នាំ២០២០។
- ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា សេចក្តីសង្ខេបមេរៀនប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរ *សម្រាប់ជំនួយស្មារតីដល់សិស្សថ្នាក់ទី១២* បោះពុម្ពឆ្នាំ២០១៧។
- ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា សេចក្តីសង្ខេបមេរៀនប្រវត្តិសាស្ត្រតំបន់អាស៊ីអាគ្នេយ៍ និងពិភពលោក *សម្រាប់ជំនួយស្មារតីដល់សិស្សថ្នាក់ទី១២* បោះពុម្ពឆ្នាំ២០២០។
- ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា កម្រងវិញ្ញាសាប្រឡងសញ្ញាបត្រមធ្យមសិក្សាទុតិយភូមិ *ថ្នាក់វិទ្យាសាស្ត្រសង្គម ឆ្នាំ២០១៤-២០១៧។*
- ដេវិឌ ឆាន្ទល័រ ប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរ ,*មជ្ឈមណ្ឌលខេមរសិក្សា, ២០០៥។*
- ទី សុផល កម្រងវិញ្ញាសាត្រៀម ប្រវត្តិវិទ្យា(*ប្រើប្រាស់ផ្ទៃក្នុង នៅវិទ្យាល័យហេបកីច័ន្ទតារានារីព្រែកថ្មី)* ២០១៨-២០១៩។
- ទី សុផល ប្រវត្តិសាស្ត្រសង្ខេប *(ប្រើប្រាស់ផ្ទៃក្នុង) ២០២០។*
- បណ្ឌិត ម៉ាឃើល វីឃើរី ប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជា និងតំបន់: *សម្រាប់និស្សិតសិក្សាថ្នាក់ឆ្នាំមូលដ្ឋាននៅវិទ្យាស្ថានភាសាបរទេស* (បកប្រែដោយ ប្រាក់ សុវណ្ណារ៉ា និងកែសម្រួលដោយវង់ សុជារ៉ា), ភ្នំពេញ សាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទភ្នំពេញ២០១២-២០១៣។
- រស់ ចន្ត្រាបុត្រ សាធារណរដ្ឋខ្មែរ, ប្រែសម្រួលដោយទីឃាយុ, ១៩៩៣ ។
- វង់ សុជារ៉ា និងណុប សុខា ប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជា,*សម្រាប់ឆ្នាំមូលដ្ឋានភ្នំពេញ*,២០០៩។
- សៅឆាត ឯកសារប្រវត្តិសាស្ត្រ *វិបត្តិកម្ពុជា*, ឆ្នាំ១៩៩៤។
- សុខ ទូច និង ប៊ុនជឿន ទំនាក់ទំនងអន្តរជាតិ រវាងកម្ពុជា និង សហរដ្ឋអាម៉េរិក ចិន និងវៀតណាម បោះពុម្ពឆ្នាំ២០០៧។
- ហ្វ្រង់ ស្វ័រប៉ុងសូដ៍ ប្រវត្តិសង្ខេបនៃប្រទេសកម្ពុជា , ភ្នំពេញ ឆ្នាំ២០០៤។
- ឡឹក សំអឿន ខ្មែរអ្នកជាតិនិយម, បោះពុម្ពឆ្នាំ២០០៥ ។

២. សារព័ត៌មាន

- https://khmer.voanews.com/
- https://www.rfi.fr/km
- https://www.vodkhmer.news/
- https://thmeythmey.com/
- http://www.freshnewsasia.com/index.php/en/
- https://www.rfa.org/khmer/audio